

УКРКООПСПІЛКА
ВІННИЦЬКИЙ КООПЕРАТИВНИЙ ІНСТИТУТ

Наукове видання
«Молодь і сучасність: економічні, інформаційні,
правові та культурні аспекти»
Частина I

РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ НАУКИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

19-20 жовтня 2017 р.

Тези учасників IV Міжнародної науково-практичної
конференції студентів та молодих вчених

Вінниця

УДК 001.5(477)-044.247

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації.
Серія ВЦ №795-153-р від 23.09.2010 р.

Друкується за рішенням Вченої ради Вінницького кооперативного інституту.
Протокол № 2 від «25» жовтня 2017 р.

ОРГАНІЗАТОРИ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Вінницький кооперативний інститут
Вища школа економіки, права та медичних наук
ім. проф. Едварда Ліпінського (м.Кельце, Польща)
Науково-дослідний інститут українознавства

ORGANIZATORY KONFERENCJI:

Instytut Spółdzielczy Vinnytsia
Wyższa Szkoła Ekonomii, Prawa i Medycyny
prof. Edward Lipinsky (Kielce, Polska)
Instytut Badawczy Ukrainy

CONFERENCE ORGANIZERS:

Vinnytsia Cooperative Institute
Higher School of Economics, Law and Medical Sciences
prof. Edward Lipinsky (Kielce, Poland)
Research Institute of Ukrainian Studies

Вінниця, 2017

РОБОЧІ МОВИ КОНФЕРЕНЦІЇ: УКРАЇНСЬКА, АНГЛІЙСЬКА, ПОЛЬСЬКА.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Голова редакційної
колегії:

Прищук Л. А., к.е.н., проректор з науково-методичної роботи Вінницького кооперативного інституту.

Члени редакційної
колегії:

Будас А. П., к.і.н., доцент кафедри права Вінницького кооперативного інституту.

Dr Krzysztof Wątarek, проректор Вищої школи економіки, права та медичних наук ім. проф. Едварда Ліпінського (м.Кельце, Польща).

Галайко Б. М., к.і.н., директор Науково-дослідного інституту українознавства.

Дибчук Л. В., к.і.н., доцент Вінницького кооперативного інституту.

Драбовська В. А., к.філ.н., доцент кафедри економічної теорії, фундаментальних та соціально-гуманітарних дисциплін Вінницького кооперативного інституту.

Технічний редактор:

Ліпінська К. В., секретар.

Розвиток сучасної науки в умовах європейської інтеграції : IV Міжнародна науково-теоретична конференція студентів та молодих вчених, 19-20 жовтня 2017 р. : [тези доп.] / редкол. : Л. А. Прищук [та ін.]. – Вінниця: ТОВ «Вінницька міська друкарня», 2017. – 252 с.

Збірник містить тези доповідей щодо напрямів економічного розвитку України, Подільського регіону, окремих секторів економіки, підприємств і організацій; шляхів забезпечення конкурентоспроможності підприємств у галузі управління та адміністрування; актуальних питань гуманітарних наук; правової гармонізації стосунків з Європейським союзом.

Видається в авторській редакції.

УДК 001.5(477)-044.247

© Вінницький кооперативний інститут, 2017

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Драбовський А. Г., д.е.н., ректор Вітальне слово.....	11
Галайко Б. М., к.і.н. Вітальне слово.....	12
Dr Elżbieta Wawrzyńczuk-Nathali Projekt zmian szkolnictwa wyższego w świetle «Konstytucji dla Nauki».....	13
Dr Krzysztof Wątorek Kształcenie sędziów w Polsce w warunkach Integracji Europejskiej.....	17
Ihor Tsyhvintsev Competencies – the modern way to learning and teaching chemistry.....	30

СЕКЦІЯ 1. ПРІОРИТЕТИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ, РЕГІОНУ, ПІДПРИЄМСТВА

Бабяк Р. О., Кокіза В. О. Розвиток трудового потенціалу держави в регіональному розрізі.....	32
Білова Д. В. Пріоритети економічного розвитку комунального унітарного підприємства «ЕкоВІН».....	34
Білова Д. В., Ботнар А. В. Перспективні напрямки вдосконалення інвестиційної діяльності на підприємствах України.....	36
Блажко М. Р. Один з аспектів застосування математичних методів в економіці.....	38
Брацлавський В. Л. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та регіонів.....	40
Гоменюк І. В. Аналіз методів управління проблемними кредитами.....	42
Горячкіна Н. В., Яремко М. О. Інформаційна безпека в Україні.....	44
Данькова В. А. Актуальні аспекти розвитку депозитної політики банків у сучасних умовах.....	46
Доценко І. О., к.е.н, доцент, Маєвська К. О. Вплив внутрішніх та зовнішніх загроз на рівень фінансової-економічної безпеки підприємства.....	48
Доценко І. О., к.е.н, доцент, Стрілецька І. В. Реформування охорони здоров'я в Україні.....	50

Драбовський А. Г., д.е.н., Коренюк Н. М.	
Кадрове планування як засіб для поліпшення процесу управління персоналом на підприємстві	52
Драбовський А. Г., д.е.н., Коренюк Н. М.	
Роль мотивації в забезпеченні ефективного управління підприємством	54
Дудник Н. П., Рильська Н. В.	
Основні соціально-економічні наслідки інфляції в Україні та шляхи їх вирішення.....	56
Ковальов Д. С.	
Антикризове управління комерційними банками за сучасних умов.....	58
Козаченко Ю. В.	
Вплив діяльності транснаціональних корпорацій на економіку України.....	60
Коновалов Н. Ю.	
Роль маркетингу освітніх послуг у вищих навчальних закладах Вінниччини.....	62
Криворучко Д. А.	
Проблема управління бюджетним дефіцитом: світовий досвід.....	64
Кудласько М. В.	
Механізм формування доходів населення України як пріоритет економічного розвитку держави.....	66
Кудласько М. В.	
Сутність та роль підприємництва в економіці країни.....	67
Курбатов Д. М.	
Аналіз реалізації продукції із застосуванням Microsoft Excel.....	69
Лаврова М. М., Пушкар Д. А.	
Особливості розвитку сектору послуг в Україні і на Вінниччині.....	71
Ларіонова К. Л., к.е.н., доцент, Хливнюк В. С.	
Економічна сутність банківського капіталу.....	73
Ларіонова К. Л., к.е.н., доцент, Штойка А. В.	
Управління кредитним портфелем банку.....	76
Малюта В. А., Постовітюк К. О.	
Регулювання безробіття в контексті міжнародної міграції робочої сили.....	78
Мартич Д. О.	
Оцінка земельних ресурсів в контексті формування аграрного ринку.....	79
Матвійчук Л. О., к.е.н., доцент, Акопова Н. А.	
Економічна сутність та причини виникнення проблемної заборгованості банку.....	82
Михальський А. О., Петров В. В.	
Онлайн-сервіс від Google для веб-аналітики.....	84
Підгородецький М. О., Прибега Н. О.	
Перспективи розвитку програмного забезпечення для підприємств та організацій в Україні.....	85
Подоляни Д. В.	
Особливості сучасної системи податкового контролю.....	87

Ридванська К. С., Смоляк Б. І.	
Проблеми та шляхи вдосконалення функціонування інфраструктури національного ринку України.....	88
Рильська Н. В.	
Статистика державного бюджету: стан та тенденції розвитку.....	90
Розізнана А. О.	
Національна безпека України в контексті євроінтеграційних процесів.....	92
Петренко М. І., к.е.н., Вершигора В. С.	
Економічна безпека підприємства як складова сучасного бізнесу в Україні..	95
Петренко М. І., к.е.н., Коренюк Н. М.	
Мотиваційний механізм управління персоналом підприємства.....	98
Петренко М. І., к.е.н., Лісник Я. В.	
Інноваційно-інвестиційний потенціал системи споживчої кооперації Вінницької області.....	100
Петренко М. І., к.е.н., Мороз М. С.	
Формування управління підприємством на основі процесного підходу.....	103
Петренко М. І., к.е.н., Файдун С. В.	
Бюджетування як основа інформаційного забезпечення для аналізу активів підприємства.....	105
Прицюк Л. А., к.е.н., Новікова О. С.	
Концепція контролінгу в системі управління банківськими активами і пасивами.....	108
Прицюк Л. А., к.е.н., Сич В. Д.	
Ключові відмінності банківських систем України та США.....	110
Прицюк Л. А., к.е.н., Шептицька Ю. М.	
Корпоративне управління в комерційних банках.....	113
Тарасенко О. М.	
Податкове регулювання розвитку людського потенціалу.....	115
Ткаченко М. О.	
Формування інноваційного потенціалу підприємства як чинника стратегічного розвитку економіки регіону.....	118
Хоменко О.В.	
Пріоритети економічного розвитку держави в умовах Європейської інтеграції.....	120
Хрущ Н. А., д.е.н., професор, Кутинська Л. Б.	
Концептуальні аспекти стійкого фінансового розвитку підприємства.....	122
Швець Г. І.	
Розвиток ресторанного бізнесу в сучасних умовах.....	124

СЕКЦІЯ 2. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Буянівська Т. Р., Кравчук Л. В.	
Інструменти Інтернет-маркетингу.....	127

Вознюк Т. К., к.е.н., Частоколяний С. П.	
Управління якістю: сучасний стан та значення для підвищення конкурентоспроможності підприємства.....	129
Гладунець А. М.	
Конкурентоспроможність підприємств та організацій у сфері управління та адміністрування.....	131
Іванюта П. В., д.н.держ.упр., доцент, Вершигора В. С.	
Управління ціноутворенням на підприємстві, його особливості.....	134
Іванюта П. В., д.н.держ.упр., доцент, Дем'янов М. В.	
Класифікація інноваційних проектів як ефективність управління конкурентоспроможністю підприємства.....	136
Іванюта П. В., д.н.держ.упр., доцент, Мар'свич О. В.	
Облік основних засобів як інформаційне забезпечення для управління майном комерційного банку.....	138
Іванюта П. В., д.н.держ.упр., доцент, Мороз М. С.	
Обґрунтування стратегії управління розвитком підприємства.....	140
Іванюта П. В., д.н.держ.упр., доцент, Олійник Б. І.	
Управління основними фондами підприємства як шлях до підвищення його конкурентоспроможності.....	142
Іванюта П. В., д.н.держ.упр., доцент, Саков В. С.	
Аналіз економічної безпеки підприємства як база його управлінського процесу.....	144
Іщенко В. О., Скомаровська О. В.	
Шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємств.....	146
Костюк М. А.	
Напрямки підвищення конкурентоспроможності підприємств сфери послуг.....	148
Кривохижий В. А., Руденко А. О.	
Формування системи ціноутворення на торговельних підприємствах.....	150
Курбатов Д. М.	
Конкурентоспроможність підприємства та фактори що на неї впливають.....	152
Крат А. І., Черняк Р. С.	
Стан конкурентного середовища в економіці України, шляхи його удосконалення.....	154
Кривенька М. О.	
Роль сучасного підприємства в забезпеченні конкурентної позиції на світовому ринку.....	157
Макаревич А. Л.	
Проблеми підвищення конкурентоспроможності підприємства в сучасних умовах.....	159
Малюта В. А., Постовітюк К. О.	
Використання інформаційних технологій в обліку.....	160
Матвійчук Л. О., к.е.н., доцент, Медведська О. В.	
Теоретичні аспекти управління фінансовою безпекою підприємства.....	163

Мацера С. М., к.е.н., Ткаченко І. С.	
Управління якістю продукції як шлях до підвищення конкурентоспроможності підприємства.....	165
Панчишина М. М.	
Управління якістю товарів на рівні підприємства.....	167
Панчишина М. М.	
Конкуренція як системоутворюючий елемент ринкової економіки.....	169
Петренко М. І., к.е.н., Вершигора В. С.	
Забезпечення конкурентоспроможності підприємства в умовах змінного зовнішнього середовища.....	171
Петренко М. І., к.е.н., Мороз М. С.	
Формування управління підприємством на основі процесного підходу.....	174
Петренко М. І., к.е.н., Саков В. С.	
Формування показників оцінки кадрової безпеки.....	176
Подолька С. С.	
Управління конкурентоспроможністю і якістю кондитерських товарів.....	178
Прицюк Л. А., к.е.н., Новікова О. С.	
Залежність фінансової стійкості банку від управління активами і пасивами.....	180
Прицюк Л. А., к.е.н., Пічкур А. О.	
Проблеми антикризового управління банків.....	182
Прицюк Л. А., к.е.н., Шептицька Ю. М.	
Шляхи оптимізації організаційної структури комерційного банку.....	184
Слободянюк В. В.	
Шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємства.....	186
Сич В. Д., Формагей А. С.	
Особливості менеджменту в державних структурах.....	188
Швець В. В.	
Обґрунтування аналітичних методів для управління запасами підприємства.....	190

СЕКЦІЯ 3. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГУМАНІТАРНИХ НАУК

Dr. Vira Drabovska	
Word stock development in modern American English with reference to the sphere of marketing.....	193
Dr. Vira Drabovska, Anna Kovalenko	
Human resource planning: reflection of social processes in a language (On the material of American English phrasal innovations).....	195
Гринюк І. С.	
Importance of studying English in today's Ukraine.....	198
Ковальчук О. О.	
Трипільська культура як історичний феномен, проблеми її дослідження.....	200

Котович А. О.	
Роль філософських знань у вивченні гуманітарних наук.....	202
Крамаренко М.	
Важливість мовної політики для розвитку комунікативного простору Європейського Союзу.....	204
Крива Я. Р., Мельник В. Г.	
Вивчення іноземної мови в умовах європейської інтеграції.....	206
Мартич Д. О.	
Гуманітарні дисципліни в сучасному вимірі.....	208
Овсіюк О. В., к.і.н.	
Питання трудових ресурсів під час впорядкування центру Києва (1944-1945 рр.).....	210
Омельчук В. О.	
Правова гармонізація внутрішнього ринку ЄС.....	212
Полек Т. В., к.і.н.	
Етнографія як основний метод антропологічного дослідження.....	215
Смольницька О. О., к.філос.н.	
Неоміфологічні тенденції творчості Віри Вовк: теоретичний аспект.....	216
Соболева О., к.і.н.	
Масова зворотна міграція на прострадянському просторі: на прикладі репатріації та адаптації кримських татар в Криму.....	218
Тарасенко О. М.	
Формування екологічних цінностей молоді на сучасному етапі в Україні.....	221
Ткаченко Д.	
Особливості розвитку вищої професійної освіти зі знаннями іноземної мови в умовах Євроінтеграції.....	222

СЕКЦІЯ 4. ПРАВОВА ГАРМОНІЗАЦІЯ СТОСУНКІВ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Білоконь І. Р.	
Сурогатне материнства: торгівля дітьми, чи порятунок від безпліддя.....	225
Горячкіна Н. В.	
Аналіз ключових аспектів Копенгагенських умов вступу України до ЄС.....	227
Гук Д. С.	
Пенсійна реформа в Україні.....	229
Дубаускас А. Ю.	
Юридична особа як суб'єкт кримінальної відповідальності за законодавством ЄС та України.....	230
Жила Д. О.	
Соціальні гарантії учасників АТО.....	232
Каричинська А. В.	
Легалізація зброї: досвід Європи та перспективи України.....	234

Кифорчук А. В. Трансформація правового інституту президентства з часів незалежності України.....	236
Ковальчук І. В. Гармонізація трудового законодавства України з законодавством Європейського Союзу.....	238
Кухар І. І. Процес гармонізації законодавства України.....	240
Куца Є. О., Яремко М. О. Відносини України та ЄС: історико-правовий аспект.....	242
Лиса К. Д. Адміністративно-правовий статус політичних партій.....	244
Олійник О. В. Охорона праці: Європейські стандарти.....	246
Синюшко Ю. В. Представництво в судових органах України: проблемні питання.....	248
Цибко Р. Р. Проблеми лісокористування в Україні.....	250

УЧАСНИКИ ПЛЕНАРНОГО ЗАСІДАННЯ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

**Драбовський А.Г., д.е.н., ректор
Вінницького кооперативного інституту**

Шановні учасники IV Міжнародної науково-теоретичної конференції студентів та молодих вчених «Розвиток сучасної науки в умовах європейської інтеграції»!

Конференція проходить у період осмислення і перебудови, оскільки протягом останніх років докорінно змінились пріоритети держави, напрями її розвитку.

Рішення народу щодо європейського шляху розвитку потребує реформування багатьох галузей народного господарства. І хоча структурні реформи вже розпочались, окремі напрями діяльності влади та громадянського суспільства щодо запровадження реформ потребують більш детальної дискусії суспільства.

Україна обрала свій шлях розвитку. Освічена, добре підготовлена, готова успішно розвивати всі галузі народного господарства молодь – здатна реалізовувати ці зміни, опираючись на європейські цінності та принципи.

З кожним роком зростатиме конкуренція між викладачами, студентами, аспірантами за можливість отримання більш якісної роботи, освіти, проведення наукових досліджень. І лише висококваліфіковані, ініціативні, найпродуктивніші фахівці будуть користуватися попитом на ринку праці.

Маю сподівання, що дослідження, які передували написанню матеріалів до конференції, робота в пленарному та на секційних засіданнях сприятимуть фаховому, інтелектуальному та творчому зростанню учасників конференції.

Я вітаю наших гостей Богдана Миколайовича Галайка – к.і.н., директора науково-дослідного інституту українознавства (м. Київ) та делегацію Вищої школи економіки, права та медичних наук ім. проф. Едварда Ліпінського:

пана Кшиштофа Ваторека – доктора, проректора,

пані Ельжбету Вавжиньчук-Наталі – доктора, декана факультету економіки та фінансів,

пана Віктора Красу – доктора, заступника декана факультету економіки і фінансів.

Ми працюємо з цими закладами відповідно до підписаних угод про партнерство та співробітництво.

Це вже друга спільна конференція Вінницького кооперативного інституту та вищої школи економіки і права та перша конференція у співпраці з науково-дослідним інститутом українознавства.

Від імені ректорату інституту і себе особисто, бажаю Вам плідної роботи, якісних дискусій і дружньої творчої атмосфери.

Ректор інституту, д.е.н., А.Г. Драбовський

**Галайко Б.М., к.і.н., директор
Науково-дослідного інституту українознавства**

Вітаю вельмишановне товариство!

Маю за честь від імені Науково-дослідного інституту українознавства МОН України сьогодні вітати учасників Міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених та студентів про розвиток сучасної науки в умовах європейської інтеграції.

Насамперед хочу подякувати керівництву Вінницького кооперативного інституту за запрошення до співорганізації цього заходу.

Приємно бачити серед гостей конференції колег із Польщі.

Українська держава і всі ми сьогодні переживаємо не прості часи. Уже четвертий рік триває новітня російсько-українська війна. Українська спільнота змушена захищати власну державність, суверенітет, територіальну цілісність. Водночас переживаємо і складні внутрішні процеси. У 2013-2014 роках українці в рамках Революції Гідності показали усьому світові свої євроінтеграційні прагнення та вимоги внутрішніх суспільних перетворень. Цих перетворень потребує як українська економіка, підприємництво, так і гуманітаристика, зокрема, наукова сфера.

Остання важлива для нас ще з огляду ведення супроти України інформаційної війни з боку Російської Федерації.

Маємо гарний приклад сусідньої Польщі, яка швидко позбулася свого радянського спадку, провела успішні реформи, побудувала успішну ринкову економіку і сьогодні є повноправним членом європейського та світового співтовариства. Українці ж лише зараз позбавляються радянського тоталітарного минулого в рамках процесів декомунізації, відновлення нашої історичної пам'яті та героїв, становлення модерної української ідентичності. Дозволю собі нагадати гасло попередників «Без вільної України, не буде вільної Польщі». І це не раз було перевірено історією. В умовах сьогоднішньої зовнішньої загрози польська спільнота має це розуміти як ніколи, адже ворог у нас один. Тому вкрай важливою є розуміння та підтримка внутрішньо українських процесів нашими західними сусідами.

Безперечно сьогодні для України важливими є реформи в освітній та наукових сферах. Водночас важливо аби в погоні за чужим ми не втратили рідне. Тому у перетвореннях в освіті та науці важливо вивчати і використовувати і кращий закордонний досвід, і не втрачати україноцентричного та українознавчого базису.

У сучасних наукових дослідженнях західних учених імідж України залишається все ще під тягарем успадкованих з радянських часів ідеологічних штампів і кліше або нинішньої російської оптики бачення України в історії та сучасності. Не зараджують цій проблемі нечисленні дослідження західних

науковців останнього часу, оскільки вони застаються фрагментарними розвідками.

Тому важливо з перших вуст стараннями і українських науковців, і молодих вчених, і українознавчих центрів за кордоном доносити інформацію як про Україну, так і українську науку.

В цьому контексті є важливою порушена проблематика цієї наукової конференції, щоб у колі дослідників продискутувати питання і можливості розвитку сучасної науки, насамперед української, в євроінтеграційних умовах.

Бажаю усім учасникам конференції плідної роботи та гарних вражень!

Дякую!

Elżbieta Wawrzyńczuk-Nathali, Wyższa Szkoła Ekonomii Prawa i Nauk Medycznych im. Edwarda Lipińskiego w Kielcach

PROJEKT ZMIAN SZKOLNICTWA WYŻSZEGO W ŚWIETLE „KONSTITUCJI DLA NAUKI”

WSTĘP

Potrzeba reformy szkolnictwa wyższego w Polsce wynika zarówno z czynników zewnętrznych takich jak potrzeby nowoczesnej gospodarki w zakresie posiadania zaplecza badawczo-rozwojowego dla przedsiębiorstw i wewnętrznych np. niż demograficzny i spadek poziomu skolaryzacji wśród młodzieży w wieku studenckim, który spowodował zmniejszenie o ponad ¼ liczbę studiujących.

Wystąpienie zostało opracowane na podstawie projektu z dnia 16.09.2017 r. Ustawy Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce oraz pozycjach „Nauka i Szkolnictwo Wyższe” Numer specjalny Reforma szkolnictwa wyższego, Centrum Studiów nad Polityką Publiczną, UAM w Poznaniu Nr 2(50) 2017 r., Narodowy Kongres Nauki, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, Kraków 2017 r., Ustawa 2.0 Konstytucja Dla Nauki, „Niezbędnik Akademicki”, wydanie specjalne: Narodowy Kongres Nauki 2017r.

Impuls do przeprowadzenia reformy szkolnictwa wyższego wyszedł ze środowiska akademickiego. Podstawą i konstytucją systemu jest ustawa. W prace nad ustawą włączyła się liczna rzesza pracowników nauki, wybitnych uczonych i organizatorów nauki z głównych ośrodków akademickich Polski. W drodze konkursu wyłoniono 3 zespoły eksperckie, które zaproponowały środowiskowe projekty założeń do ustawy nazwanej Ustawą 2.0. Następnie minister szkolnictwa wyższego powołał 58. osobową Radę Narodowego Kongresu Nauki złożoną z wybitnych naukowców reprezentujących różne dziedziny i dyscypliny naukowe, oraz ministerialny zespół do przygotowania regulacji w związku z pracami nad ustawą. Zorganizowano 9 problemowych konferencji przez najważniejsze ośrodki naukowe w Polsce. Konsultacje i dyskusje prowadzone w trakcie konferencji pozwoliły na określenie założeń i charakteru konstytucji dla nauki, konstytucji opartej na konsensusie pomiędzy

zagwarantowaną autonomią uczelni a rozwojem Polski. Nauka jest bowiem szczególną sferą, która decyduje o pozycji kraju w świecie, jak również o dobrobycie społeczeństwa, a rozwój nauki możliwy jest wtedy, gdy istnieje nowoczesny i konkurencyjny system kształcenia.

20 września 2017 r. w Krakowie odbyła się 10. konferencja Narodowy Kongres Nauki poświęcona podsumowaniu przeprowadzonej debaty środowiskowej. Głównym punktem Kongresu była prezentacja założeń Ustawy 2.0, nowej konstytucji dla nauki i szkolnictwa wyższego.

USTRÓJ UCZELNI

Do głównych zmian ustawowych należy zwiększenie autonomii uczelni. Zakłada się przeniesienie akcentu zarządzania z podstawowych jednostek organizacyjnych (np. wydziałów) na poziom całej uczelni, co oznacza wzmocnienie jej organów centralnych, rektora i senatu. Będzie to odzwierciedlone w zapisie statutu, który to statut będzie kluczowym dokumentem konstytuującym wewnętrzny ustrój uczelni. W uczelniach publicznych ustawa przewiduje funkcjonowanie nowego organu- rady uczelni. Do zadań rady uczelni ma należeć wskazanie kandydatów na rektora, uchwalenie statutu i strategii uczelni, nadzór nad gospodarką finansową i nad zarządzaniem uczelnią. Członkowie rady uczelni wybierani będą przez senat uczelni.

Ustawa wyróżnia 3 typy uczelni: uczelnie akademickie, zawodowe i badawcze. Uczelnia akademicka to taka, która posiada kategorię naukową A+, A lub B+ w co najmniej jednej dyscyplinie naukowej. Uczelnia akademicka może prowadzić studia doktorskie. Uczelnia zawodowa prowadzi studia wyłącznie o profilu praktycznym. Uczelnie badawcze powinny być wyłonione w drodze konkursu. Najważniejszym elementem procesu wyłaniania uczelni badawczych powinna być ocena programu osiągnięcia statusu uczelni badawczej opracowanego przez szkoły kandydujące z uwzględnieniem istniejącej infrastruktury, stanu kadry z polityką jej wzmocnienia. Program taki powinien podlegać etapowemu sprawdzaniu przez zespoły ekspertów wywodzących się ze środowisk naukowych i gospodarczych przez okres 5 lat. Ocena pozytywna oznaczałaby nadanie uczelni statusu uczelni badawczej. Uczelnie takie powinny być wyspecjalizowane w jednej dziedzinie nauki. Projekt ustawy przewiduje wyłonienie 4-5 uczelni badawczych liderów polskiej nauki.

KSZTAŁCENIE STUDENTÓW

Ustawa 2.0 wprowadza nowe rozwiązania w zakresie kształcenia studentów. Wynika to z misji szkolnictwa wyższego stawiającej na pierwszym miejscu kształcenie. Kierunki studiów muszą być przypisywane do dyscyplin naukowych. Liczba wyznaczonych dyscyplin naukowych została ograniczona do 45. Utworzenie kierunku studiów o określonym poziomie i profilu wymaga pozwolenia ministra, a tym samym w świetle omawianej ustawy państwo bierze odpowiedzialność za jego prowadzenie.

Projekt ustawy zrywa z minimami kadrowymi niezbędnymi do prowadzenia studiów. Minima kadrowe były wymogiem tylko formalnym, natomiast nie uwzględniały faktycznych kwalifikacji i umiejętności do prowadzenia zajęć z określonego przedmiotu. Odejście od minimum kadrowych oznacza w praktyce zwiększenie roli Polskiej Komisji Akredytacyjnej oceniającej jakość dydaktyki.

Polska Komisja Akredytacyjna ewaluację jakości kształcenia dokonuje w formie

oceny programowej lub oceny kompleksowej. Ocena programowa polega na cyklicznej ocenie jakości kształcenia na kierunku studiów, kompleksowa zaś na ocenie działań na rzecz zapewnienia jakości kształcenia na uczelni.

Studia są prowadzone na poziomie studiów I i II stopnia oraz jednolitych magisterskich o profilu ogólnoakademickim lub praktycznym. Na studiach praktycznych połowa punktów ECTS jest przypisana efektom uczenia się uzyskanym w ramach zajęć kształtujących umiejętności praktyczne. Natomiast studia o profilu ogólnoakademickim połowa punktów jest przypisana efektom uczenia się uzyskiwanych w ramach zajęć związanych z prowadzoną w uczelni działalnością naukową. Studia prowadzone są w systemie studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Studia stacjonarne I stopnia trwają co najmniej 6 semestrów a w przypadku studiów umożliwiających uzyskanie kompetencji inżynierskich co najmniej 7 semestrów. Studia niestacjonarne I i II stopnia trwają o co najmniej 1 semestr, a jednolite studia magisterskie trwają o co najmniej 2 semestry dłużej niż odpowiednie studia stacjonarne.

Program studiów o profilu praktycznym przewiduje praktyki zawodowe dla studiów I stopnia i jednolitych magisterskich w wymiarze co najmniej 6 miesięcy, dla studiów II stopnia – 3 miesiące.

Ukończenie studiów I stopnia następuje po złożeniu egzaminu dyplomowego, natomiast warunkiem przystąpienia do egzaminu dyplomowego na studiach II stopnia i jednolitych studiach magisterskich jest pozytywna ocena pracy dyplomowej sprawdzonej z wykorzystaniem Jednolitego Systemu Antyplagiatowego.

Ustawa przewiduje stały katalog opłat pobieranych przez uczelnie publiczne od studentów za techniczne czynności związane z procesem kształcenia.

ŚCIEŻKI KARIERY I ROZWÓJ MŁODEJ KADRY NAUKOWEJ

Ustawa wprowadza nowy model kształcenia doktorantów oparty na dwóch rozwiązaniach: stacjonarnych szkołach doktorskich lub trybie eksternistycznym. Uprawnienia do nadawania doktoratów mają mieć jednostki posiadające kategorię naukową A+, A, B+. System zapewnia wszystkim doktorantom stypendia.

Zapisy ustawy 2.0 Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce dopuszcza zatrudnienie na stanowisku profesora dydaktyki doktora mającego duże osiągnięcia w zakresie dydaktyki. Tym samym została dowartościowana ścieżka dydaktyczna jako ścieżka kariery akademickiej równorzędnej i komplementarnej z nauką.

Kolejny etap rozwoju młodej kadry naukowej to habilitacja. Zdaniem ekspertów opracowujących projekt ustawy 2.0 powinna być utrzymana jako certyfikat jakościowy dorobku habilitanta. Habilitacja nie powinna być obowiązkowa ale powinna być jednym ze sposobów osiągnięcia samodzielności naukowej. Prawo do nadawania habilitacji powinno być ograniczone do jednostek naukowych kategorii A+ i A.

UMIĘDZYNARODOWIENIE UCZELNI

Postępująca globalizacja wymusza umiędzynarodowienie uczelni. Bez otwarcia ich na świat dla pracowników jak i studentów nie można oczekiwać właściwego pełnienia przez nie funkcji dydaktycznych i badawczych.

Propozycją umiędzynarodowienia jest tworzenie Niezależnych Ośrodków Badawczych (NOB), które wzmocniłyby pozycję polskiej nauki w świecie. NOB-y byłyby „kuźniami talentów” prowadzone przez wybitnych badaczy, laureatów

prestżowych grantów (np. ERC), przyciągałyby najlepszych naukowców z Polski i zagranicy. Stałyby się inkubatorami pionierskich badań naukowych.

Sposobem na umiędzynarodowienie uczelni/nauki mogą być Międzynarodowe Centra Warsztatów Naukowych, których celem działania byłyby organizowane warsztaty w danej dziedzinie nauki. Tematykę warsztatów mogliby proponować uczeni z całego świata. Kolejnym przykładem na umiędzynarodowienie nauki są projekty badawcze realizowane we współpracy międzynarodowej.

Umiędzynarodowienie procesu dydaktycznego dokonuje się w procesie wymiany studentów w ramach programu ERASMUS+ na studia i praktyki zagraniczne. Coraz częściej spotykaną formą umiędzynarodowienia jest wspólne prowadzenie studiów przez uczelnie w oparciu o uzgodnione programy zapewniające realizację określonych efektów kształcenia.

FINANSOWANIE UCZELNI

Zmiany zaproponowane w projekcie ustawy w sprawie zasad finansowania uczelni dotyczą tylko uczelni publicznych i publicznych jednostek naukowych. Proponuje się konsolidację strumieni finansowych żeby uczelnie otrzymywały jedną dotację badawczo-dydaktyczną. Zakłada się możliwość elastycznego wykorzystania środków w obszarze ich celowego oraz okresowego wykorzystania.

Ustawa wprowadza dla studentów szkół publicznych i niepublicznych kredyt studencki jako formę finansowania studiów. Może go dostawać student który nie ukończył 30 lat życia i jego dochód na osobę w rodzinie nie przekracza wyznaczonego przez ministra poziomu. Kredyt udzielany na okres studiów nie dłużej niż na siedem lat jeden raz na tym samym poziomie studiów.

ZAKOŃCZENIE

Ustawa 2.0 Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce wprowadza szereg zmian. Do najistotniejszych należą:

- wydłużenie studiów o jeden semestr na studiach I i II stopnia oraz o dwa semestry na jednolitych studiach magisterskich prowadzonych w formie studiów niestacjonarnych,
- wzmocnienie organów centralnych uczelni rektora i senatu,
- w zakresie typologii uczelni – podział uczelni na akademickie, zawodowe i badawcze,
- zniesienie minimum kadrowego jako warunku tworzenia i prowadzenia kierunku studiów,
- związanie kierunku studiów z dziedziną naukową,
- wydłużenie praktyk zawodowych do 9 miesięcy na studiach I stopnia i jednolitych magisterskich, dla studiów II stopnia – co najmniej do 3 miesięcy,
- zmiana kategoryzacji naukowych na A+, A, B+, B, C, D przyporządkowanie im kierunków studiów o konkretnym profilu,
- uprawnienia do doktoratów mają mieć jednostki posiadające kategorie naukową A+, A, B+,
- utworzenie stanowiska profesora dydaktyki,
- habilitacja przestaje być obowiązkowa,
- tworzenie szkół doktorskich,
- wprowadzenie kredytu studenckiego do finansowania studiów.

Krzysztof Wątarek, Wyższa Szkoła Ekonomii Prawa i Nauk Medycznych im. Edwarda Lipińskiego w Kielcach

KSZTAŁCENIE SĘDZIÓW W POLSCE W WARUNKACH INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ

I. Wprowadzenie

System kształcenia sędziów w Polsce w ramach aplikacji sędziowskiej w ostatnich latach uległ zasadniczym zmianom. Były one konsekwencją zmian w szkolnictwie wymuszone nowelizacją ustawy o szkolnictwie wyższym, w szczególności w latach 2012 – 2017, które dały nowe możliwości modyfikacji programów kształcenia na kierunkach prawo, umożliwiając tym samym lepsze dostosowanie systemu kształcenia przyszłych prawników do realiów współczesności. Po części, to także poszukiwanie nowego modelu kształcenia sędziów w Polsce w ramach integracją europejską. Z tego powodu nowy system kształcenia sędziów całkowicie zmienił dotychczasowy program aplikacji sędziowskiej. W miejscu prowadzonych zajęć teoretycznych i praktycznych pojawiły się nowego typu zajęcia, jak np. „*case method*”. To wszystko w celu udoskonalenia zastosowania teoretycznej wiedzy w praktyce, w szczególności w ramach samokształcenia i samodoskonalenia. Uzupełnieniem zajęć aplikacyjnych typu „*case method*” są zajęcia bazowe, których celem jest skoncentrowanie się wokół pewnego określonego zagadnienia wskazanego w programie¹. Z tego względu zasadniczym celem niniejszego artykułu jest przedstawienie obowiązującego w Polsce systemu kształcenia przyszłych sędziów, jak również propozycji jego zmian. Aktualnie zagadnienie to jest przedmiotem bardzo ożywionej dyskusji, bowiem system edukacji sędziów w Polsce jest w ciągłym procesie poszukiwań optymalnych rozwiązań.

II. Uwarunkowania zmian w kształceniu sędziów w Polsce

Impulsem do zmiany systemu kształcenia wstępnego sędziów i prokuratorów w Polsce było wydanie w dniu 24 października 2007 r. przez Trybunał Konstytucyjny wyroku w sprawie SK 7/064². W wyroku tym Trybunał uznał, że instytucja asesora sądowego w dotychczasowym kształcie nie jest zgodna z art. 45 Konstytucji RP, w związku z czym niezbędne stało się przemodelowanie polskiego systemu naboru do urzędu sędziego. W związku z tym, że asesory sądowi stanowili niemal 1/4 całej kadry orzekającej w sądach powszechnych, Trybunał Konstytucyjny odroczył wejście w życie wyroku na maksymalny okres 18 miesięcy. W konsekwencji, ustawą z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury³ uchylono ustawę o Krajowym Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury⁴ i utworzono nową

1. F. Zoll, *Metodyka nauczania - wprowadzenie do programu aplikacji ogólnej oraz aplikacji sędziowskiej i prokuratorowskiej*, Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury, Dostępne w Internecie: <https://www.kssip.gov.pl/aplikacje/o-aplikacjach/metodyki-nauczania>, [dostęp: 22.09.2017 r.].

2. W wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 października 2007 r., sygn. akt SK 7/06, (OTK ZU).

3. Dz. U. Nr 26, poz. 157 ze zm..

4. Dz. U. z 2005 r. Nr 169, poz. 1410 (uchylony).

jednostkę wyposażoną w osobowość prawną – Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury⁵.

Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury to instytucja mająca na celu prowadzenie aplikacji ogólnej, sędziowskiej i prokuratorskiej. Dodatkowym jej zadaniem jest szkolenie i doskonalenie zawodowe sędziów i prokuratorów, asesorów prokuratury, referendarzy sądowych, asystentów sędziów i prokuratorów, kuratorów sądowych oraz urzędników sądów i prokuratury. Ponadto prowadzi badania i analizy służące ustaleniu kompetencji i kwalifikacji przypisanych do stanowisk pracy w sądach i prokuraturze, celem ich wykorzystania w działalności szkoleniowej.

W dniu 24 marca 2017 r. Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw, który następnie został skierowany do Sejmu RP⁶.

Proponowane regulacje zmieniają zasady działania w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury oraz wprowadzają nowy model ścieżki dostępu do zawodu sędziego poprzez modyfikację zasad powoływania asesorów oraz sędziów sądów powszechnych. Tym samym przedmiotowy projekt kolejny już w okresie ostatniej dekady akt zmieniający model dojścia do zawodu sędziego. Droga ta zmieniła się w tym czasie wskutek wyroku Trybunału Konstytucyjnego⁷, powołania Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, a także kolejnych nowelizacji ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych⁸. Ostatnia zmiana w tym zakresie miała miejsce w marcu 2016 r. W przyjętej wówczas ustawie z dnia 18 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury oraz niektórych innych ustaw⁹ ustawodawca zdecydował się na pozostawienie modelu dwuetapowego kształcenia aplikantów w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury. Tym samym utworzona została aplikacja ogólna oraz dwa rodzaje aplikacji specjalistycznych: sędziowska i prokuratorska.

III. Kształcenie sędziów w Polsce

W obecnie istniejącym polskim porządku prawnym przewidziane są cztery podstawowe drogi dojścia do urzędu sędziego.

Pierwszą stanowi uregulowana w ustawie o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury aplikacja sędziowska. Podkreślić jednak należy, że zmiany tej ustawy dokonywane w latach 2014–2015 niekorzystnie uregulowały możliwość podjęcia przez absolwentów tej aplikacji pracy w wymiarze sprawiedliwości i znacznie osłabiły ich szansę na sprawowanie urzędu sędziego. Spowodowały równocześnie, że osoby legitymujące się ukończoną aplikacją sędziowską i złożonym egzaminem sędziowskim nie stanowią obecnie grupy jednorodnej pod względem posiadanego doświadczenia

5. G. Borkowski, *Model kształcenia kadr wymiaru sprawiedliwości – szkolenie wstępne w aspekcie krajowym i międzynarodowym*, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2015 r., s. 2-3.

6. Druk sejmowy 1406. Dostępne w Internecie: <http://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/agent.xsp?symbol=RPL&Id=RM-10-33-17>, [dostęp: 01.05.2017 r.].

7. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 października 2007 r., sygn. akt SK 7/06, (OTK ZU 108/9/A/2007) w sprawie asesorów, w którym Trybunał Konstytucyjny uznał art. 135 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych za niezgodny z art. 45 ust. 1 Konstytucji.

8. Dz. U. 2017 poz. 38,

9. Dz. U. 2016 poz. 633

zawodowego, możliwości ubiegania się o stanowisko sędziowskie, a nawet pod względem możliwości podjęcia pracy w sądownictwie powszechnym. Aplikanci pierwszych czterech roczników aplikacji sędziowskiej prowadzonej przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury, którzy rozpoczęli szkolenie przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury¹⁰, odbyli trwającą 12 miesięcy aplikację ogólną, 30-miesięczne szkolenie zakończone złożeniem egzaminu sędziowskiego oraz odbyli lub aktualnie odbywają 18-miesięczny staż na stanowisku referendarza sądowego stanowiący ostatnią część aplikacji sędziowskiej. Do 31 grudnia 2022 r. osoby te, po zakończeniu stażu referendarskiego, mogą zgłaszać swoje kandydatury na wolne stanowiska sędziów sądów rejonowych¹¹. Do czasu objęcia stanowisk sędziowskich mogą kontynuować zatrudnienie na stanowiskach referendarzy sądowych. Z kolei aplikanci roczników od piątego do ósmego, którzy rozpoczęli lub rozpoczną szkolenie na aplikacji sędziowskiej po wejściu w życie ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, odbyli (a w przypadku siódmego i ósmego rocznika odbywają lub będą odbywać) trwającą 12 miesięcy aplikację ogólną oraz odbywają lub będą odbywać 30-miesięczne szkolenie kończące się złożeniem egzaminu sędziowskiego. W związku z tym, że projekt nowelizacji z 2017 roku zlikwidował staż referendarski, nie przewidując w tym zakresie ekwiwalentnego okresu praktycznej weryfikacji nabytej przez nich wiedzy i umiejętności, nie mają oni zagwarantowanego zatrudnienia w sądownictwie powszechnym ani na stanowiskach referendarzy sądowych, ani na stanowiskach asystentów sędziów. Co więcej, zmiany do ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury wprowadzone ustawą z dnia 9 kwietnia 2015 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury oraz niektórych innych ustaw spowodowały, że absolwenci tych roczników aplikacji sędziowskiej, którzy nie odbywają już stażu referendarskiego, utracili również uprawnienia do pierwszeństwa przy zatrudnianiu na stanowiskach referendarzy sądowych lub asystentów sędziów, przyznane im pierwotnie przez ustawę z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury. Jednocześnie osoby te mają możliwość ubiegania się o pierwsze stanowisko sędziowskie dopiero po przepracowaniu co najmniej 18 miesięcy na stanowisku referendarza sądowego lub asystenta sędziego w pełnym wymiarze czasu pracy¹², przy czym uprawnienie to wygaśnie z dniem 31 grudnia 2022 r.¹³. Aplikanci dziewiątego i dalszych roczników, którzy rozpoczęliby aplikację sędziowską realizującą częściowo zdecentralizowany model kształcenia wstępnego, wprowadzony przepisami ustawy z dnia 9 kwietnia 2015 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury oraz niektórych innych ustaw, odbywaliby ją przez 36 miesięcy. W jej trakcie byłiby zatrudniani w sądach powszechnych na stanowiskach aplikantów na podstawie umów o pracę na czas określony tj. na czas trwania aplikacji. Model ten

10. Dz. U. z 2014 poz. 1071 oraz Dz. U. z 2015 r. poz. 694.

11. Art. 24 ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw.

12. Art. 16 ustawy z dnia 9 kwietnia 2015 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury oraz niektórych innych ustaw.

13. Art. 24 ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw.

zakłada rezygnację z aplikacji ogólnej i przewiduje podwójne podporządkowanie aplikantów: z jednej strony Dyrektorowi Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury jako podmiotowi odpowiedzialnemu za program kształcenia wstępnego, z drugiej strony prezesowi sądu okręgowego jako pracodawcy. W modelu tym odpowiedzialność za przebieg kształcenia wstępnego będzie nadal ponosić Dyrektor Krajowej Szkoły, pomimo pozbawienia go realnego wpływu na organizację i przebieg praktyk. W ostatnim miesiącu aplikacji aplikanci przystępowaliby do egzaminu sędziowskiego. Wymaga jednak podkreślenia, że bezpośrednio po zakończeniu aplikacji sędziowskiej absolwenci Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury nie mogliby ubiegać się o stanowiska sędziowskie, ponieważ art. 61 § 1 pkt 7 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych¹⁴ stawia przed kandydatami do służby sędziowskiej wymaganie zajmowania stanowiska asesorskiego przez okres dwóch lat. Z kolei art. 106h § 1 pkt 7 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw stanowi, że kandydat na stanowisko asesorskie musi legitymować się co najmniej 18-miesięcznym okresem wykonywania wymagających wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związanych ze świadczeniem pomocy prawnej, stosowaniem lub tworzeniem prawa. Regulacja ta wymusiłaby więc na osobach, które ukończyły aplikację sędziowską, poszukiwanie zatrudnienia w zawodach „bezpośrednio związanych ze świadczeniem pomocy prawnej, stosowaniem lub tworzeniem prawa”, a więc zasadniczo poza sądownictwem powszechnym, w celu sprostania wymaganiu posiadania określonego w ustawie stażu pracy. W praktyce oznaczałoby to odpływ wysoko wykwalifikowanej kadry, wykształconej za publiczne środki, do instytucji spoza wymiaru sprawiedliwości, głównie korporacji prawniczych. Można zakładać, że jedynie niewielka część tych osób byłaby później zainteresowana kontynuowaniem kariery w sądownictwie powszechnym. Należy jednak zaznaczyć, że przepisy regulujące zdecentralizowany model szkolenia aplikantów nie są jeszcze stosowane i nabór na „nowe” aplikacje nie został przeprowadzony. W uzasadnieniu ustawy z dnia 18 marca 2016 r. ustawodawca zauważył bowiem, że model przyjęty w 2015 r. posiada wady, które należy wyeliminować jeszcze przed jego wdrożeniem. Dlatego przede wszystkim przedłużył stosowanie przepisów regulujących model dwuetapowego szkolenia wstępnego, umożliwiając w 2017 r. rozpoczęcie szkolenia kolejnemu, ósmemu rocznikowi aplikacji ogólnej na dotychczasowych zasadach¹⁵.

Drugą drogą dojścia do urzędu sędziego jest wykonywanie zawodu referendarza sądowego lub asystenta sędziego przez określony w ustawie okres i złożenie egzaminu sędziowskiego „w trybie eksternistycznym”. Długość tego okresu jest zależna od posiadanych kwalifikacji zawodowych: ukończenie aplikacji ogólnej lub aplikacji adwokackiej, radcowskiej lub notarialnej i złożenie odpowiedniego egzaminu oraz zajmowanego stanowiska: referendarz sądowy lub asystent sędziego.

14. Dz. U. z 2016 r. poz. 2062, z późn. zm.

15. Uzasadnienie projektu ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw z projektami aktów wykonawczych, przesłanego do Sejmu RP przez Radę Ministrów w dniu 16 marca 2017 r. za pismem RM-10-33-17, s. 3-5., Dostępne w Internecie: <https://bip.kprm.gov.pl/kpr/bip-rady-ministrow/projekty-ustaw-przeslan..> [dostęp: 01.05.2017 r.].

Trzecią drogą dojścia do urzędu sędziego sądu powszechnego jest wykonywanie innych zawodów prawniczych takich jak: adwokata, radcy prawnego, notariusza¹⁶ czy też zajmowanie określonych stanowisk: sędziego sądu administracyjnego lub wojskowego, prokuratora, asesora prokuratury oraz stanowisk w Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa¹⁷ lub praca w polskiej szkole wyższej, w Polskiej Akademii Nauk, w instytucie badawczym lub innej placówce naukowej i legitymowanie się tytułem naukowym profesora albo stopniem naukowym doktora habilitowanego nauk prawnych.

Czwartą drogą dojścia do urzędu sędziego od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw jest pełnienie służby na stanowisku asesorskim, jednakże w związku z tym, że z mocy art. 25a dodanego do tej ustawy, ustawą z dnia 18 marca 2016 r., tworzenie stanowisk asesorskich zostało przesunięte w czasie do 30 października 2017 r.¹⁸ – droga ta w praktyce nie zaczęła jeszcze funkcjonować.

Dotychczasowy model dojścia do stanowiska sędziego krytykowany jest przez projektodawcę ustawy z 2017 r. W uzasadnieniu projektu wskazuje on, że z liczby 269 absolwentów aplikacji sędziowskiej w latach 2013 – 2016 jedynie 19 uzyskało nominacje sędziowskie. Taki stan rzeczy w oczywisty sposób musi budzić niepokój. Należy jednak na niego spojrzeć z punktu widzenia zwolnionych stanowisk sędziowskich, które nie zostały dotychczas obsadzone z powodu zwłoki lub nieobwieszczenia o wolnych stanowiskach¹⁹ sędziowskich przez Ministra Sprawiedliwości²⁰.

Tabela nr 1.

Zestawienie roczników od I do VIII aplikacji sędziowskiej kontynuujących szkolenie po ukończeniu aplikacji ogólnej – stan na dzień 1 września 2016 r.

Rocznik aplikacji sędziowskiej	Czas trwania aplikacji w miesiącach	Rozpoczęcie aplikacji sędziowskiej	Zakończenie aplikacji	Data egzaminu sędziowskiego	Okres odbywania stażu referendarskiego	Liczba aplikantów / absolwentów	Rozpoczęcie asesury sądowej
I AS	48	28.02.2011	2015	VIII.2013	2013–2015	47	2017
II AS	48	30.01.2012	2016	VII.2014	2014–2016	99	2017

16. Przez okres wskazany w ustawie.

17. W przypadku dwóch ostatnich z wymienionych stanowisk przez określony w ustawie okres.

18. Ustawodawca przesunął w czasie, do 30 października 2017 r., tworzenie w sądownictwie powszechnym pierwszych stanowisk asesorskich. Działanie to miało umożliwić Ministrowi Sprawiedliwości podjęcie prac legislacyjnych, mających na celu optymalne ukształtowanie modelu dojścia do urzędu sędziego z uwzględnieniem uzasadnionej interesem publicznym konieczności wykorzystania kompetencji merytorycznych absolwentów aplikacji sędziowskiej prowadzonej przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury.

19. Krajowa Rada Sądownictwa zwróciła uwagę na fakt, że wskutek nie obwieszczenia o wolnych etatach sędziowskich nieobsadzonych pozostaje ponad 200 etatów sądowniczych. Stanowisko KRS dostępne jest w Internecie: <http://www.kra.pl/pl/aktualnosci/d.2016,10/4418,stanowisko-krajowej-rady-sadawnictwa-z-14-pazdziernika-2016-w-sprawie-zwloki-w-obwieszczenia-w-monitorze-polskim-informacji-o-wolnych-stanowiskach-sedziowskie>.

20. Uwagi Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 1406), pismo syg. 1002/MPL/MW z dnia 5 kwietnia 2017 r., Dostępne w Internecie: www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2017/04/Opinia_HFPC-asesorzy-2017-04-05.pdf, [dostęp: 01.05.2017 r.].

III AS	48	08.04.2013	2017	IX.2015	2015–2017	103	2017
IV AS	48	31.03.2014	2018	IX.2016	2016–2018	92	2017
V AS	30	30.03.2015	2017	IX.2017	brak stażu	85	2017
VI AS	30	04.04.2016	2018	IX.2018	brak stażu	61	2018
VII AS	30	27.03.2017	2019	IX.2019	brak stażu	VII AO –	2019
VIII AS	30	26.03.2018	2020	IX.2020	brak stażu	VIII AO –	2020

Źródło: <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs/2/12294554/12409224/.../dokument280007.docx>.

Tabela nr 2

Cztery pierwsze roczniki aplikantów aplikacji sędziowskiej, którzy kontynuowali

Rocznik aplikacji i ogólnej	Data rozpoczęcia aplikacji ogólnej	Rocznik aplikacji sędziowskiej	Data rozpoczęcia aplikacji sędziowskiej	Egzamin sędziowski i rozpoczęcie stażu referendarskiego	Rok zakończenia stażu referendarskiego oraz aplikacji sędziowskiej
I AO	30.11.2009	I AS	28.02.2011	2013	2015
II AO	29.11.2010	II AS	30.01.2012	2014	2016
III AO	06.02.2012	III AS	08.04.2013	2015	2017
IV AO	11.02.2013	IV AS	31.03.2014	2016	2018

lub kontynuują szkolenie po ukończeniu aplikacji ogólnej

Źródło: <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs/2/12294554/12409224/.../dokument280007.docx>.

Tabela nr 3

Roczniki aplikacji ogólnej, sędziowskiej i prokuratorskiej, które po wejściu w życie ustawy z dnia 18 marca 2016 r. będą odbywać szkolenie wstępne na dotychczasowych zasadach

Rocznik aplikacji ogólnej	Data rozpoczęcia aplikacji ogólnej	Rocznik aplikacji sędziowskiej	Rocznik aplikacji prokuratorskiej	Data rozpoczęcia aplikacji sędziowskiej i prokuratorskiej	Rok zakończenia aplikacji sędziowskiej i prokuratorskiej
V AO	27.01.2014	V AS	V AP	30.03.2015	2017
VI AO	26.01.2015	VI AS	VI AP	04.04.2016	2018
VII AO	01.02.2016	VII AS	VII AP	27.03.2017	2019
VIII AO	30.01.2017	VIII AS	VIII AS	09.04.2018	2020

Źródło: <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs/2/12294554/12409224/.../dokument280007.docx>.

IV. Struktura egzaminów do Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury w 2016 roku

W 2016 rok do egzaminu do Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury ogółem przystąpiło 8.398 osób²¹. Największa grupa absolwentów przystępujących do egzaminów ukończyła wydziały prawa na remonowanych uczelniach publicznych w Polsce tj.

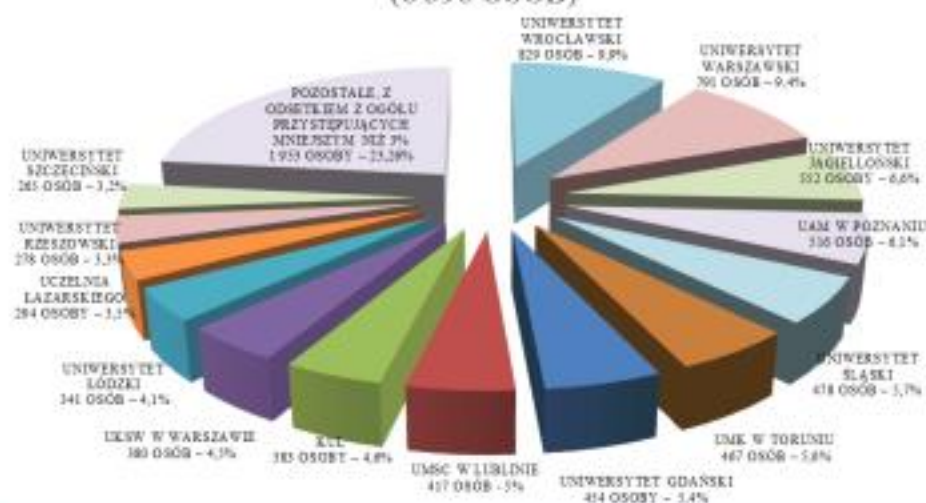
21. Sprawozdanie z wyników egzaminów do Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury za 2016 rok.

Uniwersytet Wrocławski, Uniwersytet Warszawski, Uniwersytet Jagielloński i UAM w Poznaniu. Mniej liczną grupą stanowili absolwenci z Uniwersytetu Śląskiego, UMK w Toruniu, Uniwersytetu Gdańskiego, UMCS i KUL w Lublinie. Najmniejszą grupę stanowili absolwenci wydziałów prawa z uczelni niepublicznych. Wykres nr 1.

Z Wyższej Szkoły Ekonomii, Prawa i Nauk Medycznych im. prof. E. Lipińskiego w Kielcach do egzaminu przystąpiło 50 absolwentów, z których 32% pozytywnie zaliczyło egzamin. Osiągnięta zdawalność przez absolwentów Wydziału Prawa WSEPiNM w Kielcach to kolejny raz z rzędu najwyższa zdawalność wśród uczelni niepublicznych w Polsce. Konkurencyjna uczelnia niepubliczna np. Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego z Krakowa osiągnęła poziom zdawalności wynoszący 28.51%, a Akademia Leona Koźmińskiego z Warszawy 25.97%.

W 2016 r. egzamin sędziowski składał się z części pisemnej i ustnej. Oceny rozwiązania każdego z dwóch zadań praktycznych, sporządzonych w ramach części pisemnej egzaminu, dokonali niezależnie od siebie dwaj członkowie komisji egzaminacyjnej, w systemie punktowym, z zastosowaniem skali od 0 do 60 pkt. Sprawdzane prace były zakodowane. Liczba punktów uzyskanych przez zdającego za rozwiązanie danego zadania praktycznego była średnią liczby punktów przyznanych przez obu oceniających członków komisji.

STRUKTURA PRZYSTĘPUJĄCYCH DO EGZAMINU W 2016
(8 398 OSÓB)

Źródło: Sprawozdanie z wyników egzaminów do KRSiP za 2016 rok.

Warunkiem dopuszczenia do części ustnej egzaminu sędziowskiego było natomiast uzyskanie z części pisemnej co najmniej 72 pkt. na 120 możliwych do zdobycia. W części ustnej egzaminu zdający mieli do rozwiązania 21 kasusów (po 3 z siedmiu dziedzin prawa objętych zakresem egzaminu). Oceny rozwiązywania poszczególnych kasusów dokonali członkowie komisji egzaminacyjnej będący specjalistami z danej dziedziny prawa, w systemie punktowym, w skali od 0 do 10 pkt. Warunkiem zaliczenia części ustnej egzaminu było uzyskanie przez zdającego co

najmniej 18 pkt. za rozwiązanie zestawu trzech kazusów z każdej dziedziny prawa. Podstawą ustalenia wyniku egzaminu sędziowskiego, była suma punktów uzyskanych przez zdającego za część pisemną i część ustną egzaminu. Wynik egzaminu został ustalony według następującej skali:

1. powyżej 299 pkt. – wynik celujący,
2. 267 – 299 pkt. – wynik bardzo dobry,
3. 233 – 266 pkt. – wynik dobry,
4. 198 – 232 pkt. – wynik dostateczny,
5. poniżej 198 pkt. – wynik niedostateczny.

Ponadto jeżeli zdający w trakcie części ustnej egzaminu nie uzyskał z każdej dziedziny prawa co najmniej 18 pkt., otrzymał z całego egzaminu ocenę niedostateczną²².

Model szkolenia wprowadzony ustawą z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury zakładał, że po uzyskaniu pozytywnej oceny z egzaminu sędziowskiego aplikant będzie kierowany do wybranego sądu na staż, realizowany w pierwszej kolejności na stanowisku asystenta sędziego, zaś następnie referendarza sądowego.

Tabela nr 4.

Dane statystyczne dotyczące liczby osób, które w 2016 r. przystąpiły do egzaminu sędziowskiego oraz jego zdawalność

Lp.	Kategorie osób, które przystąpiły do egzaminu	Liczba osób, które przystąpiły do egzaminu	Liczba osób, które zostały dopuszczone do części ustnej	Liczba osób, które zdały egzamin	Zdawalność w %
1.	Aplikanci IV rocznika	89	88	78	87,64
2.	Aplikanci III rocznika	3	3	1	33,33
3.	Asystenci sędziów	39	21	8	20,51
4.	Referendarze sądowi	10	5	2	20
5.	Asystenci i referendarze łącznie	49	26	10	20,41
6.	Ogółem (poz. 1 – 4)	141	117	89	63,12

Źródło: Krajowa Szkoła Sądownictwa i Prokuratury

Tabela nr 5.

Liczba osób, które przystąpiły do egzaminów sędziowskich w latach 2013–2016

Kategorie osób, które przystąpiły do egzaminu	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	Łącznie w latach 2013–2016
Aplikanci aplikacji sędziowskiej	70	104	98	90	362
Aplikanci ponownie przystępujący do egzaminu	0	4	7	2	13
Referendarze sądowi	4	3	4	10	21
Asystenci sędziów	60	31	40	39	170
Razem	134	142	149	141	566

Źródło: <https://bip.kprm.gov.pl/kpr/bip-rady-ministrow/projekty-ustaw>

Dopiero po zakończeniu stażu i uzyskaniu pozytywnej oceny jego przebiegu aplikant otrzymywał dyplom ukończenia aplikacji sędziowskiej, co z kolei

22. Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, Zeszyt 4 (24)/2016, Kraków, grudzień 2016, s. 94-95.

warunkowało możliwość ubiegania się o stanowisko sędziego sądu rejonowego. Zdecydowano się wówczas na zastąpienie asesury okresem stażu na stanowisku referendarza sądowego lub asystenta sędziego, zakładając jednocześnie, że w szerszym niż dotychczas zakresie o stanowiska sędziego będą ubiegać się osoby legitymujące się praktyką w innych zawodach prawniczych, w szczególności adwokaci, radcowie prawni czy prokuratorzy. Model dostępu do stanowiska sędziego sądu rejonowego dla osób zajmujących stanowiska referendarzy sądowych i asystentów sędziów został zatem ściśle powiązany z systemem szkolenia wstępnego, wprowadzającym aplikację ogólną, która m.in. zastąpiła aplikację referendarską oraz aplikację sędziowską - w odróżnieniu od dotychczasowej aplikacji sądowej, obejmującą 24-miesięczny staż na stanowisku asystenta sędziego, a następnie referendarza sądowego. W przepisach przejściowych, w ustawie z dnia 23 stycznia 2009 r. o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, przewidziano jednocześnie, że o stanowiska referendarzy sądowych lub asystentów sędziów będą mogły ubiegać się osoby, które na dotychczasowych zasadach ukończyły aplikację sądową, prokuratorską albo referendarską i zdały odpowiedni egzamin. Kolejne nowelizacje ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych modyfikowały przyjęty model kształcenia, rezygnując z odbywania przez aplikantów stażu na stanowiskach asystenta sędziego i referendarza sądowego. Natomiast w przypadku kandydatów na stanowisko asystenta sędziego z wymagania ukończenia aplikacji ogólnej lub zdania egzaminu sędziowskiego, prokuratorskiego, notarialnego, adwokackiego lub radcowskiego. Ustawą z dnia 9 kwietnia 2015 r. zlikwidowano aplikację ogólną jako pierwszy etap szkolenia. W takiej sytuacji zajmowanie stanowisk referendarza sądowego lub asystenta sędziego całkowicie utraciło powiązanie z systemem szkolenia wstępnego, a asystentem sędziego można obecnie zostać bezpośrednio po ukończeniu wyższych studiów prawniczych²³.

V. Propozycje zmian w modelu aplikacji sędziowskiej

Projektowane zmiany w zakresie modelu aplikacji sędziowskiej oraz drogi dojścia do stanowiska asesora oraz sędziego sądu powszechnego przewidują, że nabór do służby publicznej w sądownictwie odbywać się będzie na podstawie zobiektywizowanego kryterium, jakim jest egzamin. Najpierw będzie, przeprowadzany w formie egzaminu, konkurs na aplikację sędziowską, a następnie – po odbyciu aplikacji – wynik egzaminu sędziowskiego będzie decydował o pierwszeństwie przyjęcia na asesurę sądową. Po odbyciu asesury, jeśli przebieg służby nie będzie budził żadnych zastrzeżeń, asesor otrzyma propozycję nominacji sędziowskiej już bez konieczności uczestniczenia w konkursie. Wyżej wskazany konkursowy tryb naboru na aplikację sędziowską, wymóg zaliczenia wszystkich sprawdzianów i praktyk w toku aplikacji, pozytywny wynik egzaminu sędziowskiego i pozytywna ocena kwalifikacji po odbyciu asesury czynią zbędnym w stosunku do asesorów wymóg udziału w dodatkowym jeszcze konkursie na stanowisko sędziowskie. Podkreślić należy, że przy naborze do służby sędziowskiej brani są pod uwagę przede wszystkim absolwenci szkoły sędziowskiej, a o kolejności naboru decyduje zobiektywizowane kryterium,

23. Zob. Uzasadnienie projektu ustawy o Krajowej Szkole ..., s. 38-39.

jakim jest właśnie pozycja w rankingu absolwentów²⁴. Ze względu na wprowadzanie nowego systemu naboru na asesurę sądową projekt przewiduje uchylenie art. 24²⁵, art. 25²⁶ i art. 25a²⁷ ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw. Proponowana zmiana polega na przywróceniu Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury pełnych kompetencji do organizowania przebiegu aplikacji, w tym także organizowania odbywanych w ramach aplikacji praktyk, oraz odejściu od przyznania aplikantowi aplikacji sędziowskiej i prokuratorskiej statusu pracownika sądu albo prokuratury. Zatem zasadnicza ścieżka kariery sędziowskiej będzie prowadziła przez aplikację sędziowską prowadzoną przez Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury, a następnie przez asesurę sądową. W projekcie ustawy proponuje się, by aplikacja sędziowska trwała 36 miesięcy²⁸, a bezpośrednio po zakończeniu aplikacji aplikanci składać będą egzamin sędziowski. Założono, że przyjęta długość okresu kształcenia zapewni odpowiednie przygotowanie merytoryczne egzaminowanych aplikantów do pracy na stanowisku asesora sądowego, a później sędziego. Proponuje się również obniżenie progu zdawalności na ustnej części egzaminu sędziowskiego i prokuratorskiego do wymogu uzyskania co najmniej 50% możliwych do zdobycia punktów z każdej dziedziny, przy pozostawieniu progu 60% możliwych do zdobycia punktów zarówno z części pisemnej, jak i części ustnej egzaminu. Obecnie aplikanci w trakcie części ustnej egzaminu rozwiązują kazusy z siedmiu dziedzin prawa. Zestaw kazusów z każdej dziedziny prawa jest odrębnie oceniany przez innego członka komisji. Do 2015 r. ustawa w ogóle nie określała w sposób procentowy progu punktowego, który należało osiągnąć z danej dziedziny prawa. W 2015 r. wprowadzony został taki próg na poziomie 60%. Doświadczenia uzyskane na egzaminie sędziowskim w 2016 r. wskazały na to, że próg ten jest zbyt wysoki. Projekt wprowadza nowy model szkolenia, polegający na umożliwieniu aplikantowi w ostatniej fazie aplikacji skonfrontowanie swojej wiedzy nabytej w Krajowej Szkole i podczas praktyk w sądzie w realiach prawdziwej sali rozpraw i w czasie rzeczywistym. Tym samym projekt kładzie podwaliny ustrojowe dla instytucji tzw. „pomocnika sędziego”. Aplikant po odbyciu 24 miesięcy aplikacji sędziowskiej może zostać upoważniony przez sędziego patrona praktyki do wykonywania poszczególnych czynności w trakcie posiedzenia jawnego lub rozprawy stanowiących kompetencję sędziego – przewodniczącego składu, w obecności i pod nadzorem sędziego. Aplikant nie będzie upoważniony do wydawania orzeczeń należących do kompetencji „sądu”. Instytucja pomocnika sędziego na sali rozpraw nie wymaga

24. Art. 1 pkt 25 oraz pkt 27 projektu ustawy.

25. Art. 24. Do dnia 31 grudnia 2022 r. na wolne stanowisko sędziego mogą zgłosić kandydaturę osoby, spełniające warunki, o których mowa w art. 61 § 1 pkt 1–6 ustawy, o której mowa w art. 1, i które ukończyły aplikację sędziowską w Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury i co najmniej: 1) 18 miesięcy pracowały na stanowisku referendarza sądowego lub asystenta sędziego w pełnym wymiarze czasu pracy; 2) przez 3 lata pracowały w charakterze asesora prokuratorskiego.

26. Art. 25. Do dnia 31 grudnia 2022 r. na wolne stanowisko asesora sądowego mogą zgłosić kandydaturę osoby, które zdały egzamin sędziowski lub prokuratorski i spełniają warunki, o których mowa w art. 106h § 1 pkt 1–4 ustawy zmienianej w art. 1 i w okresie 5 lat przed zgłoszeniem kandydatury przez okres co najmniej 18 miesięcy wykonywały wymagające wiedzy prawniczej czynności bezpośrednio związane ze świadczeniem pomocy prawnej, stosowaniem lub tworzeniem prawa.

27. Art. 25a. Pierwsze przydzielenie stanowiska asesorskiego do danego sądu rejonowego lub pierwsze przekształcenie stanowiska sędziowskiego w stanowisko asesorskie w danym sądzie rejonowym nastąpi po dniu 30 października 2017 r.

28. Art. 1 pkt 22 projektu ustawy

zmiany poszczególnych ustaw procesowych. Aplikant nie jest bowiem wprost organem procesowym, nie podejmuje samodzielnie decyzji procesowych, a wszystkie jego działania podczas posiedzenia pozostają pod kontrolą sędziego, który w każdej chwili może pozbawić aplikanta prawa do podejmowania czynności. Podobną instytucję zastępcy pełnomocnika przewidują ustawy ustrojowe dotyczące adwokatów i radców prawnych. Dają one aplikantom adwokackim i radcowskim prawo samodzielnego zastępowania swojego patrona przed sądem, chociaż takiej instytucji nie przewidują ustawy procesowe. Projekt zakłada wspólny nabór na aplikację sędziowską i prokuratorską, co jest uzasadnione względami zarówno ekonomicznymi, jak i organizacyjnymi. Projekt nowelizacji ustawy powraca do rozwiązania, zgodnie z którym kandydat przedstawia zaświadczenie, potwierdzające zdolność, ze względu na stan zdrowia, do wykonywania w przyszłości służby w zawodzie sędziego lub prokuratora²⁹. Wymóg przedłożenia zaświadczenia o stanie zdrowia został jednak przesunięty na etap po ogłoszeniu listy kwalifikacyjnej³⁰. Zatem jedynie ci kandydaci, którzy z uwagi na miejsce na liście mogą uzyskać decyzję o przyjęciu na aplikację, będą zobowiązani do przedłożenia tego zaświadczenia. Uzupełnienie listy kandydatów przyjętych na daną aplikację nastąpi dopiero po wydaniu decyzji o przyjęciu na aplikację konkretnego kandydata³¹.

Uzupełnieniem dotychczasowych rozwiązań w zakresie przebiegu aplikacji jest również wprowadzenie w projekcie ustawy możliwości ustalenia indywidualnego toku odbywania aplikacji tzw. indywidualnego toku szkolenia. Szczególna sytuacja niektórych aplikantów, zwłaszcza okres ciąży i macierzyństwa, może uzasadniać odmienne uregulowanie przebiegu szkolenia, w szczególności praktyk. Pozwoli to na kontynuowanie aplikacji przez aplikantów, którzy znaleźli się w sytuacji uniemożliwiającej lub w wysokim stopniu utrudniającej odbywanie szkolenia na ogólnych zasadach. Indywidualny tok szkolenia Dyrektor Krajowej Szkoły może ustalić także na wniosek aplikanta, który przed podjęciem aplikacji przepracował co najmniej 3 lata na stanowisku referendarza sądowego, asystenta sędziego lub asystenta prokuratora. W takim przypadku czas trwania aplikacji sędziowskiej lub aplikacji prokuratorskiej może zostać skrócony, jednak nie więcej niż o 12 miesięcy. Zdaniem projektodawców ustawy, stwarza to szansę dla referendarzy i asystentów dojścia do zawodu sędziego poprzez ukończenie aplikacji w Krajowej Szkole, skróconej ze względu na umiejętności nabyte podczas pracy w sądzie. Obecnie istnieje możliwość zdawania przez referendarzy i asystentów egzaminów sędziowskich eksternistycznie. Dotychczasowy system umożliwia wielokrotne podchodzenie do egzaminu sędziowskiego przez asystentów i referendarzy, podczas gdy aplikant Krajowej Szkoły ma prawo podchodzenia do tego egzaminu tylko dwukrotnie³².

Propozycje zmiany ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych obejmują również zmiany w zakresie szkolenia ustawicznego, które mają na celu umożliwienie bieżącego reagowania na pojawiające się potrzeby szkoleniowe.

29. Art. 1 pkt 19 projektu ustawy

30. Art. 1 pkt 18 projektu ustawy.

31. Zob. Uzasadnienie projektu ustawy o Krajowej Szkole ..., s. 9-14.

32. Zob. Uzasadnienie projektu ustawy o Krajowej Szkole ..., s. 16.

Należy również nadmienić, że zgodnie z projektem aplikanci Krajowej Szkoły nie podlegaliby ochronie w ramach systemu powszechnych ubezpieczeń społecznych. Zakłada się wypłacanie stypendium w przypadku: długotrwałej choroby, powodującej niezdolność do odbywania aplikacji przez okres dłuższy niż 30 dni, konieczności sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem własnym długotrwale chorym, legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności, albo małżonkiem legitymującym się orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności. W powyższych przypadkach aplikanci otrzymywaliby 80% stypendium, jednak nie dłużej niż przez okres 12 miesięcy w toku całego kształcenia na aplikacji. Również aplikantowi zawieszonemu w prawach i obowiązkach z powodu urodzenia dziecka i konieczności sprawowania w związku z tym osobistej opieki nad dzieckiem ustawa gwarantowałaby wypłacanie 80% stypendium, nie dłużej niż przez okres 12 miesięcy od urodzenia dziecka. Z kolei aplikantka zawieszona w prawach i obowiązkach z powodu stanu zdrowia skutkującego niezdolnością do odbywania aplikacji przypadającą w okresie ciąży zachowałaby prawo do pobierania przyznanego stypendium w wysokości 100%. Zasadniczą cechą wskazanych zmian jest wsparcie materialne aplikantów również w przypadku choroby i macierzyństwa³³.

VI. Konkluzja

W świetle powyżej przedstawionego zagadnienia należy stwierdzić, że polski system dojścia do służby sędziowskiej nie ma jednolitego, czytelnego charakteru. Należy zauważyć, że tak częste zmiany modelu, w szczególności dojścia do urzędu sędziego nie budują prestiżu wymiarowi sprawiedliwości. Mocno ingerują również w zawodową stabilność tych, którzy chcieliby ubiegać się o objęcie urzędu sędziego, bowiem pozbawieni zostają oni możliwości długoterminowego planowania swojej drogi zawodowej.

BIBLIOGRAFIA

Akty normatywne

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, Dz. U. 2017 poz. 38,

Ustawa o Krajowym Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury, Dz. U. z 2005 r., Nr 169, poz. 1410 (uchylony),

Ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, Dz. U. 2014 poz. 1071,

Ustawa z dnia 9 kwietnia 2015 r. o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. 2015 poz. 694,

Ustawa z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. 2015 poz. 1224,

Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze, Dz. U. 2016 poz.177 z późn. zm.

33. Ocena skutków regulacji projektu ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw z projektami aktów wykonawczych, przesłanego do Sejmu RP przez Radę Ministrów w dniu 16 marca 2017 r. za pismem RM-10-33-17, s. 11-12., Dostępne w Internecie: <https://bjp.kprm.gov.pl/kpr/bjp-rady-ministrow/projekty-ustaw-przeslan..> [dostęp: 01.05.2017 r.].

Ustawa z dnia 18 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. 2016 poz. 633,

Orzecznictwo

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 12 października 2007 r., sygn. akt SK 7/06, OTK – 108/9/A/2007, sentencja ogłoszona dnia 5 listopada 2007 r. w Dz. U. Nr 204, poz. 1482.

Literatura przedmiotu

Borkowski G, *Model kształcenia kadr wymiaru sprawiedliwości – szkolenie wstępne w aspekcie krajowym i międzynarodowym*, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2015 r,

Kurowski J., Sieniow T., Sitarz M. (red.), *Modele edukacji prawników. Doświadczenia i perspektywy*, Biuletyn Nr 6 Stowarzyszenia Absolwentów i Przyjaciół Wydziału Prawa KUL, Lublin 2010 r., s. 5-6.

Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury, Zeszyt 4 (24)/2016, Kraków, grudzień 2016.

Inne źródła

Uzasadnienie projektu ustawy z dnia 18 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury oraz niektórych innych ustaw, Dostępne w Internecie: <https://legislacja.rcl.gov.pl/docs//2/12294554/12409224/.../dokument280007.docx>.

Pismo Prezesa Rady Ministrów RM-10-33-17 z dnia 16 marca 2017 r. dot. projektu ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw z projektami aktów wykonawczych wraz z opinią dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej, Dostępne w Internecie: <https://bip.kprm.gov.pl/kpr/bip-rady-ministrow/projekty-ustaw-przeslan>.

Druk sejmowy 1406, Dostępne w Internecie: <http://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/agent.xsp?symbol=RPL&Id=RM-10-33-17>.

Uwagi Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 1406), pismo sygn. 1002/MPL/MW z dnia 5 kwietnia 2017 r., Dostępne w Internecie: www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2017/04/Opinia_HFPC-asesorzy-2017-04-05.pdf.

Ocena skutków regulacji projektu ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw z projektami aktów wykonawczych, przesłanego do Sejmu RP przez Radę Ministrów w dniu 16 marca 2017 r. za pismem RM-10-33-17, s. 11-12., Dostępne w Internecie: <https://bip.kprm.gov.pl/kpr/bip-rady-ministrow/projekty-ustaw-przeslan>.

Ihor Tsyhvintsev,
Vinnitsya cooperative institute

COMPETENCIES – THE MODERN WAY TO LEARNING AND TEACHING CHEMISTRY

Introduction. A wealth of information about the competencies is available now. Much less is known about the implementation of competitive education into the chemistry learning in colleges. It is of prime importance to analyze the most important opportunities of involving students to learning chemistry. Our interest in this problem was stimulated by recent findings on Education reforms in Ukraine, in particular, an Education Law. In this paper, the Tuning project documentation and curriculum analysis was used to find out how the competitive model of education can be used in college.

Discussing. The design and implementation of educational programs and the educational process requires the selection of a starting point from which the countdown will be conducted. Depending on what the basis for laying out two paradigms of learning: if we take as a basis the learning outcomes that meet the expectations of the teacher - we get a classic paradigm. And if the basis for taking the competences that the graduate possesses, which will reflect the expectations of the employer (as the customer of the service) – we get a student-centred paradigm.

The different between classical and student-centred learning paradigms can be illustrated by story:

«A young man tells friends that he's taught his dog how to whistle. The friends, duly impressed, gather to witness the phenomenon but hear only "arfs."»

“Well,” says the young man, “I said I *taught* him how to whistle, I didn't say he *learned* it.” [2]

In the European approach, "Learning outcomes are the formulation of what is expected to be known, understood, and able to demonstrate to the student after completing the training." [1]. Along with the learning outcomes, the project "Tuning" operates with the concept of competences. A competency is the capability to apply or use a set of related knowledge, skills, and abilities required to successfully perform "critical work functions" or tasks in a defined work setting. Tuning projects meaning, competences «represent a dynamic combination of knowledge, understanding, skills and abilities. Fostering competences is the object of educational programmes. Competences will be formed in various course units and assessed at different stages.»[4] These may be divided into three broad categories:

1. **Chemistry-related cognitive** abilities and competences, i.e. abilities and competences relating to intellectual tasks, including problem solving;
2. **Chemistry-related practical skills**, e.g. skills relating to the conduct of laboratory work;

3. **Generic competences** that may be developed in the context of chemistry and are of a general nature and applicable in many other contexts.[3]

Preparation of junior specialists in food technologies precedes their preparation for admission to the educational level of the bachelor's degree. The junior specialist to continue his education in a foreign university, he must have all of subject-based competencies in chemistry [4].

Similarly to the requirements of educational institutions, similar requirements and employers. Three sides are involved in drawing up the curriculum: (Fig.1):

- Student
- Teacher
- Employer

Each of them has his own vision of a typical graduate institution. However, even with this there are certain points of contact and intersection. Differences in teacher, employer and student approaches can be seen from the results of the research, in which it was proposed to assess the importance of competencies and rank them in order of importance. Important for the employer are: ability to study, the ability to apply knowledge in practice, the ability to analyze and synthesize, the student is the same one but is renamed in a different order, but what is important for the teacher (Basic knowledge of the subject), the employer and the student put in 12th out of 17 possible.

Conclusion. It is necessary that a more thorough study of the competitive learning in chemistry should be performed. Thus, the choice of competencies as a basis for designing curricula, we can focus on learning outcomes, which will be a versatile indicator of the willingness of the wipers to continue their studies or work on a specialty. At the same time, we can develop tailor-made training programs that will satisfy both the employer, the student and the teacher.

Sources:

1. Development Of Educational Programs.Guidelines/ V.M. Zakcharchenko, V.I. Luhovii, J.M. Rashkevych, G.V. Talanova. – Kyiv: SC "NVC"PRIORITETI", 2014. – 120 p.
2. Lieberg, C.S. Teaching your first college class / C.S. Lieberg. – Sterling Va.: Stylus Pub, 2008. – xi, 201;
3. Reference points for the design and delivery of degree programmes in chemistry. – Bilbao: Publicaciones de la Universidad de Deusto, 2008. – 100 c.
4. Tuning educational structures in Europe / ed. J. González, R. Wagenaar. – Bilbao: University of Deusto; University of Groningen, 2003. – 316 p.

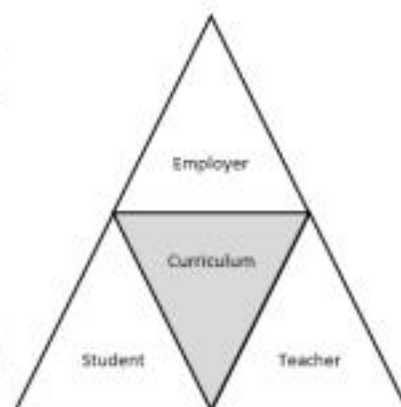

Figure 1 Curriculum sides conception

СЕКЦІЯ 1. ПРІОРИТЕТИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ, РЕГІОНУ, ПІДПРИЄМСТВА

**Бабяк Р. О., Кокіза В. О., група МН6-161
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Шмагельська М. О., к.г.н.**

РОЗВИТОК ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЕРЖАВИ В РЕГІОНАЛЬНОМУ РОЗРІЗІ

Проблема розміщення і розвитку трудового потенціалу в регіональному розрізі визначена в державній соціально-економічній політиці як пріоритетна. Забезпечення умов, які впливають на розвиток людини як працівника і як особистості, здійснюється у межах конкретного регіону, при цьому особливого значення набуває забезпечення розвитку трудового потенціалу регіональної системи.

Дослідження специфічних особливостей трудових ресурсів регіону, вивчення чинників, що впливають на їх якісні характеристики та відтворення загалом, визначення перспективних напрямків розвитку стають невід'ємною умовою ринкових перетворень. На території, яка добре забезпечена трудовими ресурсами, розвивається система виробництв з високою трудомісткістю продукції. Це дає змогу розглядати їх в єдності якісного й кількісного аспектів як трудовий потенціал. Проблема збереження і зміцнення трудового потенціалу регіонів є однією з гострих і значущих для сталого соціально-економічного розвитку України в цілому. Саме кількісні та якісні параметри трудового потенціалу стають у сучасних умовах вагомим чинником результативності економічних перетворень [1].

Активність впливу трудового потенціалу на розвиток регіональних соціально-економічних систем залежить від спеціалізації їх виробництва. Якісні характеристики трудового потенціалу є вагомим фактором соціально-економічного та інноваційного розвитку держави. Трудовий потенціал регіону можна підвищити стимулюванням демографічних процесів, які в свою чергу вступають у суперечність із забезпеченням людей засобами існування. До демографічної складової належить також здоров'я, оскільки це один з визначальних чинників у добробуті індивіда [2]. Розвиток трудових ресурсів регіону залежить від індивідуальних трудових потенціалів. Він формується під впливом їх якостей з таких складових, як: матеріально-технічна, демографічна, інтелектуальна, культурна.

Трудовий потенціал має свою специфіку на рівні кожного регіону. Така специфіка обумовлюється низкою демографічних, соціально-економічних, особистісно-психологічних, етнокультурних, екологічних та інших факторів. Розвиток трудового потенціалу визначається природним приростом, станом здоров'я, міграційною рухливістю, потребами суспільного виробництва у робочій

силі, можливостями задоволення потреби працездатного населення у робочих місцях. Основними рисами трудового потенціалу більшості регіонів України є: незадовільний стан здоров'я населення, недостатній рівень компетентності працівників, низький рівень інноваційності, перевищення рівня територіальної мобільності працівників над професійною, низька вмотивованість працівників до удосконалення накопиченого трудового потенціалу та його ефективної реалізації в трудовому процесі [2].

Ефективність використання трудового потенціалу знижується у зв'язку з: погіршенням медико-демографічних характеристик населення, збереженням міграційного відтоку населення за кордон, дистанціюванням сфери освіти від сфери праці, зниженням рівня життя населення, неефективність використання праці спеціалістів із значним освітнім, інтелектуальним потенціалом, погіршення якості трудового потенціалу області через поглинання його сферою торгівлі (речовими ринками), що супроводжується зниженням набутих професійних якостей, моральним старінням знань, занепадом моральних цінностей.

Розвиток трудового потенціалу включає культурну, інтелектуальну, матеріально-технічну складові. Складова культури у розвитку трудового потенціалу в Україні – це доволі відчутні регіональні відмінності у національній свідомості населення. Мають місце й відмінності релігійні, що необхідно враховувати практиці управління. Релігія нині має велику соціальну силу, яку слід спрямувати на формування й ефективне функціонування трудового потенціалу.

Інтелектуальна складова трудового потенціалу формується під впливом і на основі вроджених та набутих властивостей (рівень кваліфікації, освіти, досвіду). Розумова діяльність людей є основою науково-технічного та будь-якого іншого поступу. Від кваліфікації робітників, в першу чергу, залежить внесок трудового потенціалу регіону в суспільне виробництво, тобто ефективність його використання. Сутність матеріально-технічної складової полягає в тому, що трудовий потенціал регіону безпосередньо пов'язаний з соціально-історичною природою суспільного поділу праці, що проявляється передусім у виробничо-галузевій структурі його соціально-економічної системи.

Отже, дослідження специфічних особливостей розвитку трудового потенціалу регіону, вивчення чинників, що впливають на його якісні характеристики та відтворення загалом, визначення перспективних напрямків розвитку останнього стають невід'ємною умовою регіональної політики держави.

Список використаних джерел:

1. Білорус Т. Трудовий потенціал України: сучасний стан та перспективи розвитку / Т.Білорус. – Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. №137. – 2012. – С.43-47.
2. Харун О.А. Сучасні характеристики трудового потенціалу підприємства О.А.Харун // Вісник Хмельницького національного університету. – № 5, Т.1. – 2014. – С.53-57.

ПРІОРИТЕТИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КОМУНАЛЬНОГО УНІТАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА «ЕКОВІН»

За останні століття стратегічного значення набувають екологічні проблеми людства. Найважливішими та найактуальнішими з них є проблеми забруднення навколишнього природного середовища, а саме поводження з побутовими відходами. Це пов'язано з тим, що у великих населених пунктах, переважно у містах та обласних центрах, скупчується велика кількість побутових відходів, що виробляються населенням, торгівельними, виробничими та невиробничими підприємствами, організаціями та установами.

Законодавство України та міжнародні природоохоронні конвенції визначають одним з пріоритетних і найважливіших напрямків охорони довкілля поводження з побутовими відходами. Воно включає в себе дії, спрямовані на запобігання утворення відходів, їх збирання, перевезення, зберігання, сортування, перероблення, утилізацію та захоронення.

Задля удосконалення сфери поводження з побутовими відходами, 1 жовтня 2005 року Вінницькою міською радою було створено комунальне унітарне підприємство «ЕкоВін», яке сьогодні є багатофункціональним спеціалізованим підприємством, діяльність якого спрямована на організацію найбільш якісної системи збору та вивезення побутових відходів, санітарне очищення міста, прибирання місць громадського відпочинку, прибирання шляхів міста, утримання міського полігону побутових відходів.

В результаті нашого дослідження, ми визначили наступні стратегічні пріоритети розвитку Комунального унітарного підприємства «ЕкоВін» (Табл.1).

Для досягнення стратегічних цілей підприємство тісно співпрацює з іноземними компаніями, залучаючи фахівців, передові технології та вивчаючи досвід іноземних колег. Так, у 2012 році КУП «ЕкоВін» уклало договір з німецькою компанією щодо будівництва станції генерування електроенергії з полігонного газу. Станцію введено в експлуатацію в 2016 році та розпочалося вироблення електроенергії і подання її в електромережі Вінницької області, що є актуальним з економічної точки зору.

Стратегічним планом передбачено закриття полігону, яке відбудеться в 2019 році. Зазначеним планом провести рекультивацію для подальшого використання землі, а також будівництво сміттєпереробного заводу у с.Людовка.Введення в експлуатацію сміттєпереробного заводу дозволить провести знешкодження та більш глибоку переробку побутових відходів за Європейськими стандартами.

На даний час підприємством організовано роздільний збір і сортування побутових відходів в контейнери в м. Вінниця, а також побудовано і введено в

експлуатацію сортувальну станцію на полігоні в с. Стадниця, де проводиться збір і сортування всіх видів твердих і рідких відходів, які реалізуються для подальшого використання підприємствами України і приносить реальний дохід для економіки підприємства КУП «ЕкоВін».

Отже, стратегічними пріоритетами розвитку підприємства КУП «ЕкоВін» як лідера у сфері поводження з побутовими відходами, полягає у наданні широкого спектру послуг, направлених на всебічне обслуговування юридичних та фізичних осіб з використанням передового досвіду європейських країн у сфері поводження з побутовими відходами, зокрема при реалізації проекту будівництва сміттєпереробного заводу та створення комплексу по знешкодженню побутових відходів.

Таблиця 1

Стратегічні пріоритети розвитку підприємства до 2020 року

Пріоритет	Стратегічна ціль	Заходи	Терміни виконання
Енергоефективність	Генерування електроенергії з полігонного газу	підняття оголовків газозбірних свердловин	2017-2020
	Рекультивация міського полігону побутових відходів	обслуговування системи збирання полігонного газу	2017-2020
		технічний етап рекультивации полігону	2019-2020
		біологічний етап рекультивации полігону	2020-2021
Захист навколишнього середовища	Будівництво сміттєпереробного заводу та створення комплексу по знешкодженню побутових відходів	Виконання будівельних робіт	2017-2019
		закупівля обслуговування полігону	2019
		встановлення обладнання для сортування та первинної обробки вторинної сировини	2019-2020
	Будівництво сміттєперевантажувальної станції	пошук земельної ділянки	2017-2018
		виконання будівельних робіт	2018-2019
		закупівля великовантажних сміттєвозів	2019
Надання комунальних послуг на рівні європейських стандартів	Інтегрована система менеджменту якості та екології	щорічне проходження технічного нагляду	2017-2020
	Підвищення рівня кваліфікації персоналу	щорічна розробка плану підвищення кваліфікації персоналу	2017-2020
	Вдосконалення системи збору побутових відходів	реалізація пілотного проекту системи підземного збору побутових відходів	2017-2018
		впровадження збору будівельних та великогабаритних відходів з використанням спеціальних контейнерів великої ємності	2017-2018

Список використаних джерел:

1. Рішення Вінницької міської ради про затвердження Стратегії розвитку КУП «ЕкоВін» на 2017-2020 роки [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://www.vmr.gov.ua>. EcoVin.Default
2. Офіційний веб-сайт КУП ЕкоВін / КУП ЕкоВін: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ecovin.com.ua/>

Білова Д. В., Ботнар А. В., група ОД-161
Коледж економіки і права
Вінницького кооперативного інституту
Науковий керівник: Черненко Н. С., ст.викладач

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Ефективність підприємницької діяльності компаній і фірм в довгостроковій перспективі, забезпечення високих темпів розвитку і підвищення конкурентоспроможності в умовах переходу до ринкової економіки значною мірою визначаються рівнем їх інвестиційної активності і діапазоном інвестиційної діяльності. Комплекс питань, пов'язаних із здійсненням інвестиційної діяльності підприємств, вимагає достатньо глибоких знань теорії і практики ухвалення управлінських рішень в області розробки ефективних її напрямів, формування цілеспрямованого і збалансованого інвестиційного портфеля, всебічної експертизи окремих об'єктів передбачуваного інвестування.

Однією з найбільш гострих проблем сучасної України залишається досягнення стабільного економічного росту. Серед основних факторів, що спричиняють безпосередній вплив на динаміку економічного розвитку, безумовно, належить інвестиційній сфері.

Питаннями дослідження інвестицій та інвестиційної діяльності підприємства займалися такі вчені як: Бланк І. А., Колосов О. А., Лукінов І. Д., Пересада А. А., Шевчук В. Я., Рогожин П. С., Біла Н. Г. та інші.

Механізм інвестиційної діяльності, що діє в сучасних умовах господарювання, є неповним і недостатньо вивченим. У ньому відсутні такі складові, як фінансовий механізм інвестиційного процесу відтворення капіталу, фінансово-кредитний механізм інвестиційної діяльності, механізм формування ресурсів та джерел інвестування на підприємстві, механізм державного регулювання інвестиційної діяльності, формування ринку капіталу та ринку інвестицій тощо.

Інвестиції відіграють важливу роль у розвитку підприємств, окремих галузей та економіки країни в цілому. Відомо, що від уміння інвестувати залежить прибутковість власного виробництва, можливість вирішення соціальних й екологічних проблем, сучасний рівень і потенціал фізичного, фінансового та людського капіталів. Без надійних основ інвестиційної діяльності, розвитку інвестиційного ринку та ринку інвестиційних товарів важко сподіватися на покращення розвитку вітчизняного виробництва, науково-технічний і соціальний

прогрес, а також на належне місце України у світовій економіці.

Тому, основною метою інвестиційної діяльності є забезпечення найбільш ефективних шляхів реалізації інвестиційної стратегії компанії (фірми), підприємства на окремих етапах їх розвитку. Для реалізації цієї основної мети, інвестиційна діяльність має бути спрямована на вирішення таких завдань:

1. Забезпечення високих темпів економічного розвитку компанії (фірми), підприємства. Стратегія розвитку будь-якої компанії (фірми) та будь-якого підприємства від моменту їх створення передбачає постійне економічне зростання за рахунок інвестиційної діяльності, у процесі якої реалізуються довгострокові стратегічні цілі компанії (фірми), підприємства.

2. Забезпечення максимізації доходів (прибутку) від інвестиційної діяльності. Прибуток є основним показником, що характеризує результати не тільки інвестиційної, але й усієї підприємницької діяльності компанії (фірми), підприємства.

3. Забезпечення мінімізації інвестиційних ризиків. За певних несприятливих умов інвестиційні ризики можуть викликати втрату не тільки прибутку та додаткового доходу від інвестицій, але й частини інвестованого капіталу. Ці обставини зумовлюють необхідність пошуку шляхів та способів зниження ризику при реалізації інвестиційних проектів.

4. Забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності компанії (фірми), підприємства у процесі здійснення інвестиційної діяльності. [2]

Слід зауважити, що усі перелічені завдання інвестиційної діяльності тісно взаємопов'язані та взаємозумовлені. Так, забезпечення високих темпів розвитку компанії (фірми), підприємства може бути досягнуте, з одного боку, за рахунок впровадження високоприбуткових інвестиційних проектів, а з іншого – за рахунок прискорення реалізації інвестиційних програм. Крім того, розробка інвестиційної стратегії підприємства знаходить свою конкретизацію в процесі розробки тактики управління шляхом формування інвестиційного портфеля фірми.

Таким чином, інвестиції забезпечують ефективний розвиток підприємства і дозволяють вирішувати низку задач, основними з яких є розширення власної підприємницької діяльності за рахунок нагромадження фінансових і матеріальних ресурсів та придбання нових підприємств.

Отже, для вдосконалення інвестиційної діяльності кожного підприємства є важливим його інвестиційна стратегія, формування якої являє собою складний творчий процес, який ґрунтується на прогнозуванні окремих умов здійснення інвестиційної діяльності і кон'юнктури інвестиційного ринку, що є одним з головних факторів забезпечення ефективного розвитку підприємства (фірми) згідно з обраною ним загальною економічною стратегією.

Список використаних джерел:

1. Вовчак О. Д. Інвестування: Інвестування. Навч. посібник. – Львів: «Новий Світ -2000», 2008. – 544 с.
2. Про інвестиційну діяльність / Закон України // Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 11. – С. 83.
3. Селіверстов В.В. Інвестування: підручник / В.В. Селіверстов. – Суми:

Університетська книга, 2011. – 480 с.

4. Шевчук В. Я. Основи інвестиційної діяльності / В. Я. Шевчук, П. С. Рогожин. – К.: Генеза, 2007. – 383 с.

Блажко М. Р., група МН(б)-171
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Крутоус Т. П., к.п.н.

ОДИН З АСПЕКТІВ ЗАСТОСУВАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ В ЕКОНОМІЦІ

Математика є основним засобом розв'язування прикладних задач і являється мовою різних наук. Математичні методи широко використовуються для розв'язання практичних задач в економіці. Математичні методи дають кількісний опис економічних явищ і дозволяють з єдиної точки зору вивчати різноманітні економічні задачі.

Проникнення математичного апарату в економіку створило базу для розробки і розвитку методів економічного аналізу, економетрії, математичного програмування, економічної статистики. Сьогодні науковці працюють над спрощенням процесу прийняття економічних рішень на основі використання математичних методів. Про це свідчить видання великої кількості праць по застосуванню математичних методів в економіці [1, 2, 4]. Вітлінський В. В. називає математику саме тим апаратом, який дозволяє вивчати, аналізувати складні економічні системи. Передумовами розвитку математизації економіки вчений бачить у тому, що економічні явища є одними з найбільш складних для дослідження. Окреме підприємство є складною динамічною системою з багатоманітними і рухомими зв'язками між різними його підрозділами. Без застосування точних методів неможливо встановити ефективні, оптимальні режими функціонування системи [1, с. 8]. Основні математичні методи, які застосовуються в економічному аналізі: методи елементарної математики, матричні методи, методи математичного аналізу, статистичні методи, методи математичного програмування, економетричні методи.

Матричні методи і моделі використовуються для дослідження складних і великорозмірних економічних структур. Вони дають змогу в найбільш компактній формі представити взаємозв'язок витрат і результатів виробництва [2, 35]. Як один з прикладів застосування матричного методу розв'язування лінійних систем розглядають модель Леонтьєва багатогалузевої економіки (балансовий аналіз). Наприклад, обчислити міжгалузевий баланс виробництва і споживання продукції трьох галузей, якщо матриця прямих

витрат: $A = \begin{pmatrix} 0,3 & 0,1 & 0,0 \\ 0,2 & 0,3 & 0,2 \\ 0,1 & 0,0 & 0,1 \end{pmatrix}$ і кінцевий продукт кожної галузі $Y = \begin{pmatrix} 10000 \\ 30000 \\ 20000 \end{pmatrix}$ [3, 38].

Розв'язування даної задачі базується на обчисленні матриці $X = (E - A)^{-1}Y$, де E – одинична матриця.

Класичні методи математичного аналізу використовуються самостійно (диференціювання та інтегрування) і в рамках інших методів (математичної статистики, математичного програмування). Наприклад, для аналізу того, як змінюється споживання і заощадження при збільшенні (зменшенні) національного доходу, використовується поняття граничної схильності до споживання і граничної схильності до заощаджень, які визначаються відповідно як похідні відповідних функцій; при знаходженні економічної ефективності капіталовкладень зустрічаються задачі дисконтування (визначення початкової суми через час за відомою її кінцевою величиною при відомі ставці), розв'язування яких ґрунтується на інтегральному численні.

Методи математичного програмування – основний засіб вирішення задач оптимізації виробничо-господарської діяльності. Наприклад, процес виготовлення двох видів виробів заводом вимагає, послідовної обробки на токарних і фрезерних верстатах та витрат двох видів сировини: сталі й кольорових металів. Дані про витрати кожного ресурсу на одиницю продукції та загальні запаси ресурсів наведено в таблиці:

Матеріали та обладнання	Витрати на один виріб		Ресурси
	A_1	A_2	
Сталь (кг)	10	70	320
Кольорові метали (кг)	20	50	420
Токарні верстати (верст.-год.)	300	400	6200
Фрезерні верстати (верст.-год.)	200	100	3400

Прибуток від реалізації одиниці виробу – 3 тис. грн., одиниці – 8 тис. грн. Знайти такий план випуску продукції, який забезпечить максимальний прибуток за умови, що час роботи фрезерних верстатів буде використано повністю [3, 435].

Розв'язування даної задачі ґрунтується на побудові математичної моделі та використанні методів аналітичної та векторної геометрії. Зокрема, математична модель представляє цільову функцію і систему з чотирьох нерівностей, яка визначає багатокутник розв'язків. Побудова багатокутника передбачає побудову прямих, рівняння яких одержуються заміною знаків нерівностей на знаки рівностей. Для визначення максимального значення рисують нормальний вектор \vec{n} і лінію рівня, яку пересувають у напрямку вектора \vec{n} і в результаті знаходять точку (точки) в якій функція набуває максимального значення.

Використання математичних методів є важливим напрямком удосконалення економічного аналізу, який підвищує ефективність діяльності підприємств та їхніх підрозділів.

Список використаних джерел:

1. Вітлінський В. В. Моделювання економіки: Навч. посібник. – К.: КНЕУ, 2003. – 408 с.
2. Іващук О.Т. Економіко-математичне моделювання: Навчальний посібник / За ред. – Тернопіль: ТНЕУ «Економічна думка», 2008. – 704 с.
3. Математика для економістів: теорія і застосування. Підручник. (Лавренчук В.П., Гонтинчан Т. І., Дронь В. С., Кондур О. С.) – К.: Кондор, 2007. – 596 с.
4. Пинегина М.В. Математические методы и модели в экономике: Учебное пособие для студентов вузов экономических специальностей / М.В. Пинегина. –

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ ТА РЕГІОНІВ

В умовах інтеграції України в європейський простір виникла потреба перегляду політики нарощення соціально-економічного потенціалу сталого розвитку України та її регіонів з метою скорішого вступу нашої держави в ряди Європейського Союзу, які стосуються застосування нових методів та форм розширеного відтворення національних багатств. Досвід передових країн, що реалізує зрушення в напрямі формування передумов сталого розвитку держави в цілому, так і окремих регіонів можливі лише за умов нарощення не лише виробничого, а й рекреаційного, природо – ресурсного, демографічного, науково – технічного, інформаційного та соціально – культурного потенціалу. Це всі складові соціально – економічного потенціалу, а також людські фактори та інституціональні зміни в системі економічних відносин при виборі пріоритетів переходу державного та регіональних господарських комплексів на модель сталого розвитку. Потенціал це сукупність наявних та придатних до мобілізації основних джерел, засобів країни, елементів потенціалу цілісної економічної системи, що використовуються і можуть бути використані для економічного зростання й соціально-економічного прогресу [1].

Сьогодні регіони знаходяться в умовах зростаючої міжнародної та глобальної економічної конкуренції, що ставить нові вимоги до їх конкурентоспроможності. Одним з головних питань у сфері організації системи управління регіонами стає здатність ефективно розпоряджатися наявними ресурсами територій. Це слід врахувати коли мова йде про необхідність комплексної соціально-економічної модернізації регіонів, побудови відповідної стратегії та планування заходів, спрямованих на її реалізацію. В зв'язку з цим можна говорити про доцільність виділення поняття «соціально-економічний потенціал модернізації», в тому числі модернізації, що здійснюється на регіональному рівні.

Під потенціалом розуміють можливості, здібності, приховані, нереалізовані резерви досліджуваного об'єкта, які при зміні навколишніх умов можуть перейти з можливості в дійсність. У будь-якого об'єкта наявність потенціалу є обов'язково передбачає значну кількість варіантів його використання. Сам по собі потенціал без визначення мети його використання існувати не може, оскільки будь-який потенціал передбачає резерви та можливості для досягнення кінцевого результату [5].

У сучасній науковій літературі під економічним потенціалом регіону розуміють структуровану сукупність різних ресурсів, що становлять фундамент економіки регіону, які мають просторове розміщення і часовий характер, визначають стан і перспективи розвитку території. Сукупний економічний

потенціал регіону формується з економічних потенціалів адміністративно-територіальних одиниць, що входять до складу даного регіону. При цьому передбачається прояв синергетичного ефекту «успішності» сполучення окремих господарюючих одиниць у єдиній системі [4].

Потенціал соціально-економічного розвитку регіону характеризує можливість його розвитку при використанні всього комплексу територіальних ресурсів, особливостей існуючої і перспективної структури його господарства, географічного положення в інтересах підвищення якості життя населення регіону. Поняття «економічний потенціал» досить широко застосовується як у науковій літературі, так і в управлінській практиці. При цьому його зміст трактується по-різному, що може обумовлювати множинність оцінок потенціалу одних і тих же економічних систем. Під економічним чи соціально-економічним потенціалом (межі між цими поняттями розмиті) в економічній науці зазвичай розуміється сумарна характеристика ресурсних можливостей у тій чи іншій сфері господарювання.

Використання потенціалу завжди має цілеспрямований характер на досягнення певних цілей і завдань соціально-економічного розвитку територій. Визначальною особливістю модернізаційного потенціалу регіонів виступає пріоритетний характер не тільки досягнутого рівня найважливіших об'ємних параметрів, а й динаміки економічного і соціального розвитку відповідної території. Це принциповим чином відрізняє потенційну здатність того чи іншого регіону до модернізації від загального рівня їх економічного розвитку, що характеризується виключно статичними (рівневими) індикаторами, такими як, наприклад валовий регіональний продукт.

Отже, підводячи підсумок, можна сказати, що соціально-економічний розвиток потенціалу України та регіонів можна розглядати як можливість системи ресурсів таких як: природо – ресурсний, демографічний, науково – технічний, виробничий, науковий, рекреаційний, інформаційний, соціально – культурний потенціал. Забезпечувати суспільство необхідними продуктами для задоволення його потреб при ефективному використанні наявних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Бачевський Б.Є., Заблодська І.В., Решетняк О.О. Потенціал і розвиток підприємства: Навч. пос. / Бачевський Б.Є., Заблодська І.В., Решетняк О.О. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 400 с.
2. Економіка розвитку: Підручник / О.М. Царенко, Н.О. Бей, І.І. Д'яконова, І.В.Сало; За ред. д.е.н., професора І.В. Сало. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2004. – 590 с.
3. П.В. Круш, О.О. Кожемяченко Національна економіка: регіональний та муніципальний рівень. Підручник / П. В. Круш, О. О. Кожемяченко – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 320 с.
4. Фісун К. А. Методологія програмування розвитку регіонів України // К.А.Фісун. – Харків, 2007. – 401 с.
5. Шамлуев А. А. Основные составляющие потенциалов регионального развития / А. А. Шамлуев // Экономическое возрождение России. – 2006. – № 4. – С. 57-61.

АНАЛІЗ МЕТОДІВ УПРАВЛІННЯ ПРОБЛЕМНИМИ КРЕДИТАМИ

Для діяльності комерційного банку важливе значення має раціональне управління кредитним портфелем, адже його ефективність забезпечує дохідність та ліквідність банку. Одним із актуальних завдань, на сьогодні, в управлінні кредитним портфелем банку є, зокрема, управління проблемною заборгованістю. Адже, незважаючи на різні підходи до визначення величини проблемної заборгованості, її рівень значно перевищує допустимі норми.

Єдиного визначення поняття «проблемний кредит» в українському законодавстві немає, проте більшість науковців характеризують проблемні кредити як кредити за якими своєчасно не проведено один чи кілька платежів, значно знизилась ринкова вартість забезпечення, виникли обставини, котрі викликають сумнів щодо повернення позички [1]. На виникненню проблемної заборгованості впливають як зовнішні, так і внутрішні фактори. До зовнішніх факторів, що впливають на кредитний портфель банків в Україні на сьогодні, можна віднести спад в економіці, девальвацію гривні, зниження обороту виробництва основних галузей, військові дії на Сході. Основним внутрішнім фактором – є неефективне управління кредитними ризиками.

До управління проблемними кредитами банки здійснюють індивідуальний підхід з урахуванням причин та характеру їх виникнення. Найбільш доцільним рішенням є те, що дасть змогу погасити заборгованість за кредитом з мінімальними витратами банку на проведення процедури її стягнення. Загалом, усі методи управління проблемною заборгованістю можна поділити на методи реабілітації та методи ліквідації. Методи реабілітації характеризуються розробкою та реалізацією спільного з позичальником плану дій щодо повернення заборгованості. Протягом усього періоду реабілітації банку слід ретельно контролювати дії боржника і бути готовим у будь-який момент до зміни попередньо прийнятих рішень і планів. Якщо ймовірність повернення кредиту становить менше 90-95%, тобто жоден з розглянутих вище заходів не дає реальної можливості повернення кредиту, то реабілітацію краще не розпочинати, а відразу почати процедуру ліквідації проблемного кредиту. Метод ліквідації означає повернення кредиту за допомогою використання заходів правового характеру, тобто стягнення заборгованості через звернення до суду, виконання судового рішення в користь банку або банкрутство користувача кредитом. Ліквідація є останнім заходом з боку банку, який означає приховане визнання того факту, що банк припустився помилки, надавши кредит, і вчасно не вжив виправних заходів [2]. Обидва зазначені методи належить до внутрішніх. Окрім внутрішніх методів, для управління проблемною заборгованістю можуть використовуватись такі зовнішні методи як продаж проблемної заборгованості та сек'юритизація активів. Проаналізуємо переваги та недоліки зовнішніх та внутрішніх методів управління

Переваги та недоліки методів управління проблемними кредитами

Метод		Переваги	Недоліки
Внутрішні методи	Реабілітація заборгованості	Можливість продовження співпраці з клієнтом; Повернення заборгованості в повному обсязі	Погіршення якості кредитного портфеля; ускладнення системи управління активами; Трудові та часові витрати
	Ліквідація заборгованості	Звільнення балансу від проблемної заборгованості; Зменшення витрат на формування резервів	Додаткові фінансові витрати; Негативний вплив на репутацію
Зовнішні методи	Продаж проблемної заборгованості в управління третій особі (колекторській компанії)	За рахунок повернення кредитів присутнє незначне поліпшення ліквідності; немає потреби збільшувати штат банку	Проблемні кредити залишаються на балансі банку, відображаються у фінансовій звітності; Оплату послуг колекторської компанії
	Сек'юритизація активів	Покращується структура балансу та збільшується ліквідність	Витрати на переведення заборгованості в цінні папери
	Продаж проблемної заборгованості непов'язаним фінансовим компаніям у вигляді факторингових операцій	Поліпшується структура кредитного портфелю; Звільняються резервні кошти банку; Зменшення операційних витрат; Збільшення ліквідності	Неповне відшкодування проблемної заборгованості; Неправомірність продажу проблемної заборгованості фізичних осіб факторингової компанії
	Продаж проблемних активів пов'язаній фінансовій компанії на засадах оптимізації балансу	Оптимізація структури балансу; Звільняються резервні кошти; Зменшується тиск на регулятивний капітал	Ліквідність не збільшується; Значні втрати при продажі проблемної заборгованості.

Отже, всі методи управління проблемною заборгованістю мають свої переваги та недоліки. Вибір методу в процесі управління приймається керівництвом банку та залежить від конкретних обставин та результатів попереднього аналізу проблемного кредиту. Оптимальним варіантом завжди вважається такий перегляд умов кредитної угоди, який надає і банку, і позичальнику шанс на поновлення нормальної діяльності. При цьому метою банку буде повернення максимально повного розміру заборгованості. Варто також зазначити, що практично всі методи управління проблемною заборгованістю є дорогими з точки зору часу, трудових та фінансових витрат. Тому найкращою політикою з управління проблемною заборгованістю є використання всіх можливих заходів щодо її уникнення, а саме: ретельний аналіз позичальників, своєчасне виявлення проблем, застосування відповідних заходів, правильного підбір позичальників.

Список використаних джерел:

1. Олійник А.В. Проблемні кредити та їх вплив на платоспроможність банків в Україні / А.В. Олійник, І.В. Воловник // Економіка та суспільство. – 2016. – № 6. – С. 300-307.
2. Азізова К. М. Дослідження методів управління проблемними кредитами банку / К. М. Азізова, Є. О. Полтавська // Вісник МСУ: економічні науки. – 2013. – № 1-2. – С. 102–110.

Горячкіна Н. В., Яремко М. О., група ПР-161
Коледж економіки і права
Вінницького кооперативного інституту
Науковий керівник: Горобець Л. В., викладач

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ

Проблема інформаційної безпеки має давнє походження і стала особливо важливою у наш час, коли використання інформаційних технологій відбувається вже практично у всіх сферах нашого життя.

У сучасному світі інформація стає стратегічним національним ресурсом – одним з основних багатств економічно розвинутої держави. Національний інформаційний ресурс повинен стати одним із вирішальних ресурсів розвитку країни, привабливою сферою вкладення капіталів суб'єктів господарської діяльності. Жодна сфера життя сучасного суспільства не може функціонувати без розвинутої інформаційної структури. Проникаючи в усі сфери діяльності держави, інформація здобуває конкретне політичне, матеріальне і вартісне вираження. Йде об'єктивний процес становлення інформаційного суспільства, в якому інформаційна діяльність буде основою економічного процвітання і благополуччя.

Ключовою проблемою інформаційної безпеки є оцінка відповідності існуючого в державі інформаційного простору потребам її громадян, попиту та пропозиції інформаційних послуг у наближених до користувачів місцях та в зручний для них час.

Історичний досвід свідчить, що країни, які не спромоглися своєчасно поповнити національний інформаційний простір більш ефективними технологіями, сповільнювали свій економічний розвиток. І навпаки, країни, що мали потужний інформаційний потенціал швидко відновлювали свою роль у світовому розподілі сфер впливу навіть після воєнних поразок. Тому наповнення національного інформаційного простору новітніми технологіями, що здатні істотно підвищити як адекватність віддзеркалення реальності, так і продуктивність інформаційної діяльності в суспільстві, є нагальною потребою, що у свою чергу визначає можливості захисту національних інтересів [1].

Але інформаційний простір несе в собі багато небезпек. Ефективно протистояти інформаційним загрозам у сучасних умовах може лише добре

організована державна система забезпечення інформаційної безпеки, що повинна здійснюватися при повній взаємодії всіх державних органів, недержавних структур і громадян.

Поняття інформаційної безпеки включає в себе з одного боку забезпечення якісного інформування громадян та вільного доступу до різних джерел інформації, а з іншого – контроль за непоширенням таємної інформації, сприяння цілісності суспільства, захисту від негативних інформаційних впливів тощо. Рішення цієї комплексної проблеми дозволить як захистити інтереси суспільства і держави, так і сприяти реалізації права громадян на отримання всебічної та якісної інформації.

Комплекс питань інформаційної безпеки держави включає такі сфери державної діяльності, як: захист та обмеження обігу інформації; захист інформаційної інфраструктури держави; безпека розвитку інформаційної сфери держави; захист національного інформаційного ринку; попередження інформаційного тероризму та інформаційної війни [2].

Важливий елемент інформаційного простору – засоби масової інформації. В країнах, що розвиваються, ЗМІ відіграють вирішальну роль для всього суспільства, бо вони дозволяють маніпулювати суспільною думкою та надавати некоректну інформацію, що є важливим порушенням стану національної інформаційної безпеки. В наш час стало очевидним, що під впливом інформації зростає потенційна вразливість суспільних процесів від інформаційного впливу. Інформація стала чинником, здатним призвести до великомасштабних аварій, військових конфліктів, дезорганізації державного управління тощо.

Цей процес ми зараз спостерігаємо на території Луганської та Донецької областей. За три роки АТО робота щодо забезпечення інформаційної безпеки в регіоні велася переважно на стратегічному рівні (Адміністрація президента України, РНБОУ, уряд Мінінформполітики, силові структури тощо). Дещо було зроблено успішно. Але багато завдань залишилися не виконаними або перебувають у процесі реалізації. Виноситься пропозиція поширити відповідальність фактично на усі рівні.

Ще однією проблемою постає інформаційна безпека в соціальних мережах. Популярна останніми місяцями серед підлітків гра під назвою «Синій кит», результатом якої є самогубство дитини, поширювалася саме через соціальну мережу ВКонтакте. Під впливом кураторів цього проекту діти йдуть на смертельні вчинки. Служба з інформаційного захисту України зобов'язана контролювати дії таких груп та максимально перешкоджати втручанням їх в Інтернет-ресурси.

Враховуючи цілі та завдання політики інформаційної безпеки України, як правило, виділяють такі основні напрями забезпечення інформаційної безпеки: забезпечення інформаційної достатності для прийняття рішень; захист інформації, тобто захист інформаційного ресурсу; захист та контроль національного інформаційного простору, тобто систем формування масової свідомості; присутність у світовому інформаційному просторі [3].

Перспективи розвитку України як суверенної держави в першу чергу

пов'язані із створенням на її території більш досконалого інформаційного простору порівняно з успадкованим та наданням цьому простору властивостей, які притаманні постіндустріальним країнам.

Отже, наукове осмислення комплексу проблем, пов'язаних з розробкою та втіленням у життя державної політики в інформаційній сфері, сьогодні набуває особливого значення, оскільки їх розв'язання сприятиме розвитку в Україні інформаційного суспільства і, таким чином – забезпеченню національної та інформаційної безпеки нашої держави. Останні події в нашій державі показали, наскільки суспільство є неготовим протистояти інформаційному впливу, оскільки питання інформаційної політики не розглядаються на достатньому рівні. Необхідно звернути увагу на здобутки в цій сфері зарубіжних країн і налагодити інформаційну безпеку на всіх рівнях.

Список використаних джерел:

1. Виноградова Г. В. Інформаційне право: [навч. посібн.] / Г. В. Виноградова. – К.: МАУП. – 2011.
2. Галамба М. Інформаційна безпека України: поняття, сутність та загрози [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.justinian.com.ua/article.php?id=2463>.
3. Соснін О. В. Інформаційна політика України: проблеми розбудови [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.niisp.gov.ua/vydanna/papogama>.

Данькова В. А., група ФБСм 12-1

Хмельницький національний університет

Науковий керівник: Приступа Л. А., к.е.н, доцент

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ДЕПОЗИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

В Україні банківський сектор є одним з найрозвинутіших елементів господарського механізму, який у своїй діяльності продовжує активно впроваджувати нові продукти, інтернет-банкінг, різноманітні форми депозитів, розвивати системи обслуговування банківських карток. Варто зауважити, що значний спектр операцій є притаманним безпосередньо цьому сектору економіки.

У першому півріччі 2017 року в Україні діючих банківських установ, які мають банківську ліцензію скоротилась до 88 (з них з іноземним капіталом налічується 38, які включають у себе 17 банків зі 100 % іноземним капіталом), тобто 43 % у загальній структурі складають банки з іноземним капіталом.

Починаючи з 2014 року внаслідок погіршення платоспроможності, НБУ почав активно реорганізовувати та ліквідовувати банки, на сьогодні 95 банків перебувають у стадії реорганізації, з них є банки, що визнані неплатоспроможними та до яких Фондом гарантування вкладів фізичних осіб введено тимчасову адміністрацію та банки у стадії ліквідації [1]. Відповідно: у 2014 році - це 33 банки, у 2015 році – 33 банки та у 2016 році – 21 банк і

відповідно у 2017 році поки 8 банків.

Внаслідок очищення банківської системи спостерігається зниження відсоткових ставок по депозитам. Зокрема, за гривневими вкладками ставки до кінця поточного року можуть знизитися в середньому ще на 2-3 % річних (тобто з нинішніх середньоринкових 15% річних до 12% річних), а в іноземній валюті – залежно від терміну депозиту зниження може скласти в середньому до -0,5% ... -1,5% річних (тобто з нинішніх 3,5% ... 4,5% до 2 ... 3% річних).

В табл. 1 розглянуто умови депозитних програм банків України для фізичних осіб та суми можливих річних доходів та прибутків при внесенні 15000 грн. на строк 12 місяців. Сума оподаткування враховує сплату податку на доходи фізичних осіб у розмірі 18% та військового збору у розмірі 1,5 % від бази оподаткування.

Таблиця 1

Умови та показники депозитної діяльності банків України для фізичних осіб*

Банк	Строк депозиту	Мінімальна сума депозиту, грн.	Ставка по депозиту (%)	Сума депозиту, грн.	Річний дохід, грн	Сума оподаткування, грн.	Прибуток вкладника, грн.
Банк Форвард	12 місяців	1000	18,25	15000	2737,5	533,81	2203,69
Таскомбанк	12 місяців	1000	16,5	15000	2475	482,63	1992,38
Альфа-Банк	12 місяців	5000	16,00	15000	2400	468	1932
Ідея банк	12 місяців	1000	15,75	15000	2362,5	460,69	1901,81
Ощадбанк	12 місяців	1000	13,5	15000	2025	394,88	1630,12
ОТП Банк	12 місяців	2000	14,00	15000	2100	409,5	1690,5
Приватбанк	12 місяців	1000	14,00	15000	2100	409,5	1690,5
Укросоцбанк	12 місяців	5000	14,00	15000	2100	409,5	1690,5

* Розраховано автором на основі джерела [2]

Європейська банківська практика свідчить, що більшість банків Німеччини, Швейцарії та Австрії пропонують орієнтовно не більше 0,5% річних, а найбільші ставки по депозитам пропонуються банками Греції та Латвії – в середньому 1,5-2,5% річних. У той же час в українських банках клієнти за депозитами можуть розраховувати на більший прибуток – в середньому 15% річних в національній валюті.

Європейці тримають на депозитах більше, ніж потрібно фінансовим установам. Тому низькими ставками центральні банки країн ЄС привчають людей більше витратити, а не зберігати гроші. Так, сьогодні за тисячу євро, наприклад, в Австрії банк може нараховувати тільки два євро в рік. З таким же депозитом в українському банку можна заробити майже в 12 разів більше.

Процентні ставки по річним депозитам та інформація щодо інфляції у розрізі країн за даними на квітень 2017 року узагальнені у таблиці 2.

Провівши аналітичне дослідження депозитної політики банківських установ різних країн, можна зробити висновок, що сучасна депозитна політика вітчизняних банків потребує подальшого вдосконалення, одним з ключових елементів якої є розробка дієвих механізмів та засобів залучення потенційних клієнтів.

Депозити по країнах станом на квітень 2017 року терміном на 1 рік*

країна	інфляція	процентна ставка	валюта	країна	інфляція	процентна ставка	валюта
Україна	49%	17,50%	грн	Румунія	3,20%	0,70%	RON
Грузія	4,10%	11,50%	GEL	Косово	1,80%	0,50%	Євро
Індія	7,80%	9,25%	TRY	Португалія	0,40%	0,36%	Євро
Росія	8,90%	8,70%	руб	Австрія	3,30%	0,25%	Євро
Ісландія	3,90%	4,65%	ISK	Фінляндія	2,20%	0,20%	Євро
Сербія	2,20%	3,50%	RSD	Німеччина	2,20%	0,20%	Євро
Італія	2,30%	2,00%	Євро	Швеція	2,50%	0,15%	SEK
Великобританія	2%	1,50%	GBP	Чехія	1,40%	0,05%	CZK
Норвегія	1,90%	1,40%	NOK	Естонія	3,40%	0,05%	Євро
Польща	4%	0,99%	PLN	Нідерланди	2,30%	0,05%	Євро
Ірландія	2,40%	0,75%	Євро	Іспанія	3,10%	0,02%	Євро
Мальта	2,70%	0,75%	Євро	Словаччина	3,90%	0,01%	Євро

Складено автором на основі джерела [3]

Отже, з огляду на економічну, політичну, соціальну ситуацію кожен банк самостійно визначає свою власну депозитну політику, виходячи з основної її мети – залучення найбільшого обсягу депозитних ресурсів за нижчою ціною.

Список використаних джерел

1. Сайт національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>
2. Фінансовий портал «Мінфін» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minfin.com.ua/deposits/?sum=15000&time=12&city=&bank=&filter=deposit>
3. Deposits. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://europe.deposits.org/>

**Доценко І. О., к.е.н, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Масвська К. О., група ФБСс-16-1
Хмельницький національний університет**

ВПЛИВ ВНУТРІШНІХ ТА ЗОВНІШНІХ ЗАГРОЗ НА РІВЕНЬ ФІНАНСОВОЇ-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

В даний час питання забезпечення умов економічного зростання підприємства виходять на перший план. На розвиток підприємства роблять вплив такі чинники, як нестабільна політична і соціально-економічна ситуація в країні, міжнаціональні, регіональні, територіальні конфлікти, недосконалість законодавства, криміналізація суспільства, шахрайство, корупція та інші. Все це різко загострило проблему забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства, як вважає Євдокимов Ф. [1], можна розглядати як процес попередження різноманітних збитків, що можуть виникнути під дією несприятливих факторів на всіх напрямках виробничо-фінансової діяльності підприємства. Негативні впливи можуть здійснювати як внутрішні, так і зовнішні фактори: суб'єктивні та об'єктивні.

У зв'язку з вищевикладеним, джерела загрози економічної безпеки підприємства можна розділити на зовнішні (конкуренти, контрагенти, партнери) і внутрішні (персонал).

Слід зазначити, що розглядаючи вплив зовнішніх факторів на підприємство, практично всі спеціалісти надають власний перелік факторів зовнішнього середовища. Найчастіше зовнішнє середовище пропонують структурувати на мікроекономічне та макроекономічне. Елементами мікроекономічного середовища підприємства є сукупність суб'єктів, з якими підприємство підтримує безпосередні зв'язки. Вітчизняні фахівці визначають дещо інший склад цих чинників, зокрема виділяють вплив споживачів, конкурентів, постачальників, державних органів, фінансово-кредитні установи, інформаційне забезпечення.

Такі автори, як Голованенко М., Шегда А. [2, с. 32] залежно від характеру впливу зовнішнє середовище поділяють на середовище прямої (мікросередовище) та непрямой (макросередовище) дії.

Тоді як до макросередовища, автори відносять усі фактори, на які підприємство, як правило, не може чинити зворотного впливу, проте вони опосередковано впливають на підприємство, змінюючи загальні умови господарювання для суб'єктів підприємництва. До таких факторів належать: макроекономічна ситуація, стан природи, кон'юнктура ринку, науково-технічний прогрес, купівельна спроможність грошей, суспільно-політична ситуація, демографічна ситуація, стан нормативної бази, міжнародна обстановка.

Вивчивши погляди авторів, щодо складу факторів загроз зовнішнього середовища підприємства, ми погоджуємося з думкою вище згаданих науковців, щодо доцільності їх поділу на фактори мікросередовища та фактори макросередовища. Під мікросередовищем ми розуміємо учасників ринку, які безпосередньо контактують з підприємством і впливають на нього. Макросередовище складається з елементів, які прямо не пов'язані з підприємством, але опосередковано впливають на формування загальної атмосфери конкретного бізнесу [3].

Ми підтримуємо погляди Голованенка М., Шегда А., щодо доцільності поділу елементів мікросередовища на три рівні.

Проте на нашу думку, доцільно елементи макросередовища теж розподілити на рівні, в залежності від першочерговості впливу загроз на діяльність підприємства. З практичного боку, даний розподіл дозволить керівництву підприємства дослідити фактори ризиків які, хоч і опосередковано, але першочергово вплинуть на функціонування підприємства в цілому та окремих його елементів. Отже, за нашою пропозицією елементи макросередовища варто поділити на два рівні [3]:

– перший рівень – систематичні, які один раз виникнувши, існують завжди

(чи досить тривалий час) і завжди справляють свій вплив на діяльність підприємства. До них ми відносимо: економічну ситуацію, політико – правову обстановку в країні, кон'юнктуру ринку, рівень інфляції. Ці загрози мають систематичний характер прояву, оскільки відображають реальні процеси, які відбуваються у ринковій економіці, а також закони розвитку ринку;

– другий рівень – несистематичні, які справляють свій вплив на діяльність підприємства або стохастично, або з визначеним періодом виникнення. До таких належать: технологічне середовище, соціально-культурний розвиток в країні, демографічна ситуація, географічне середовище, економічна обстановка.

Такий фактор, як міжнародна обстановка ми відносимо як до першого рівня (для підприємств рівень розвитку яких досяг міжнародного рівня), так і до другого рівня (для підприємств, які функціонують лише на національному рівні, діяльність яких не пов'язана з міжнародними відносинами).

Таким чином, цільовою спрямованістю системи управління фінансово-економічною безпекою підприємства є формування адаптивних реакцій на дію загроз у будь-якій сфері його життєдіяльності і, як наслідок, – забезпечення стабільного і максимально ефективного функціонування підприємства на цей момент часу та високого потенціалу розвитку в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Євдокимов Ф.І. Оцінка економічної безпеки підприємства та її планування / Ф.І. Євдокимов, Н.В. Федорова // Вісник Технологічного університету Поділля. – 2000. – № 4 (4.2). – С.108 -110.
2. Шегда А.В. Ризики в підприємстві: оцінювання та управління: Навч. посіб. / А.В. Шегда, М.В. Голованенко; за ред. А.В. Шегди. – К.: Знання, 2008. – 271 с.
3. Доценко І.О. Вплив внутрішніх та зовнішніх факторів загроз на рівень економічної безпеки підприємства / І.О. Доценко // Вісник ЖДТУ. – 2010. – № 4 (54). – С. 227-230.

**Доценко І. О., к.е.н, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Хмельницький національний університет
Стрілецька І. В., група ФБСмз-11-1
Хмельницький національний університет**

РЕФОРМУВАННЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Реалізація права людини на якісні медичні послуги зумовлює спрямування політики держави в Україні на реформування чинної системи охорони здоров'я та створення ефективної національної моделі.

Відповідно до проекту Закону України «Про державні фінансові гарантії надання медичних послуг та лікарських засобів» № 2077-VIII від 06.06.2017 [1], держава гарантує повну або часткову оплату згідно з тарифом покриття за рахунок коштів Державного бюджету України наданих пацієнтам необхідних

медичних послуг та лікарських засобів, що передбачені державним гарантованим пакетом.

Державний гарантований пакет – одне з нововведень реформи. Він включає усі можливі послуги, які держава повністю або частково оплачуватиме за рахунок медичного страхування. У межах державного гарантованого пакета держава гарантує пацієнтам оплату за рахунок коштів Державного бюджету України в обсязі, встановленому законом, необхідних медичних послуг та лікарських засобів, пов'язаних з наданням [1]:

- 1) екстреної медичної допомоги;
- 2) первинної медичної допомоги;
- 3) вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги;
- 4) третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги;
- 5) паліативної допомоги.

«Гроші ходять за пацієнтом» – цей принцип Міністерство охорони здоров'я визначає одним з основних у своїй реформі. Згідно з ним, держава фінансуватиме не ліжка у лікарнях, а людей, які мають укласти договори з лікарями. Надання за рахунок коштів Державного бюджету України необхідних медичних послуг та лікарських засобів, пов'язаних з вторинною (спеціалізованою), третинної (високоспеціалізованою) та паліативною медичною допомогою, здійснюється на підставі направлення лікаря з надання первинної медичної допомоги або лікуючого лікаря.

Пацієнт (його законний представник) обирає лікаря з надання первинної медичної допомоги шляхом укладання договору про медичне обслуговування. Договір про медичне обслуговування населення укладається у письмовій (в тому числі електронній) формі між центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері організації фінансування надання медичних послуг та лікарських засобів, і закладами охорони здоров'я усіх форм власності та фізичними особами-підприємцями, які одержали ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики.

Оплаті за рахунок коштів Державного бюджету України можуть підлягати лише ті лікарські засоби, які включені до Національного переліку основних лікарських засобів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України, та передбачені деталізованим описом. Тобто, бюджетні кошти на фінансування охорони здоров'я будуть спрямовуватись на оплату конкретних медичних послуг та лікарських засобів, наданих пацієнтам, а не на утримання інфраструктури закладів охорони здоров'я.

Для всієї території України встановлюються єдині тарифи для реімбурсації та оплати медичних послуг та лікарських засобів, які надаються пацієнтам згідно з деталізованим описом.

Тарифи поділяються на [1]:

– тариф покриття сплачується центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері організації фінансування надання медичних послуг та лікарських засобів, за рахунок коштів Державного бюджету України. За тарифом покриття оплачується в повному обсязі медична допомога, а також

повністю або частково інші медичні послуги та лікарські засоби, передбачені деталізованим описом, надані пацієнтам;

– тариф співоплати сплачується пацієнтом за рахунок власних коштів або шляхом забезпечення оплати за рахунок коштів добровільного медичного страхування чи інших джерел, не заборонених законодавством. За тарифом співоплати оплачуються медичні послуги, крім медичної допомоги, та лікарські засоби, надані пацієнтам, у разі, коли в межах державного гарантованого пакету відповідні медичні послуги та лікарські засоби оплачуються за рахунок коштів Державного бюджету України не в повному обсязі.

Отже, концепція реформування медичної галузі на найближчі три роки передбачає механізм оплати медичних послуг за принципом «гроші йдуть за пацієнтом», доступність ліків та увагу громадському здоров'ю. Перспективи подальших досліджень убачаються в пошуку та обґрунтуванні шляхів залучення додаткових коштів із власних джерел держави для більш ефективного функціонування системи охорони здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Проект Закону України «Про державні фінансові гарантії надання медичних послуг та лікарських засобів» № 2077-VIII від 06.06.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61566.
2. Костюк В.С. Реформування охорони здоров'я в Україні в умовах європейської орієнтації / В.С. Костюк // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2017/24-2-2017/11.pdf>.

**Драбовський А. Г., д.е.н., професор
Коренюк Н. М., група МнМз-165
Вінницький кооперативний інститут**

КАДРОВЕ ПЛАНУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ДЛЯ ПОЛІПШЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В Україні склалася ситуація, коли управлінню персоналом не приділяється достатньо уваги, технологія розробки і прийняття кадрових рішень є недосконалою і науково необґрунтованою, у більшості випадків відсутня орієнтація на досягнення соціальної ефективності в управлінні персоналом. Це пов'язано з існуванням ряду проблем в області управління персоналом у підприємствах [1, с. 3 - 5].

Так, служби управління персоналом у підприємствах мають, як правило, низький організаційний статус і розглядаються як допоміжний, обслуговуючий підрозділ з вузьким спектром виконуваних функцій. При цьому недостатньо високим є рівень компетентності, а також організаційно-правової і соціально-психологічної культури працівників кадрових служб. Як у менеджерів з персоналу, так і лінійних менеджерів, у більшості випадків, відсутні вміння щодо організації роботи на кінцеві фінансово-господарські показники за допомогою

кадрових заходів. Ця проблема обумовлена не тільки низьким рівнем професійної і соціальної компетентності менеджерів з персоналу. Вона є наслідком нерозуміння керівниками підприємств місця і ролі кадрових служб у рішенні загальних задач, досягненні цілей підприємства. Це обумовлює неповне, недостатньо дієве здійснення (а в деяких випадках і невиконання) таких важливих функцій (процедур) управління персоналом, як: планування якісного і кількісного складу працівників, інформаційне забезпечення системи управління персоналом, соціально-психологічна діагностика людських ресурсів, аналіз і регулювання взаємовідносин у колективі, управління виробничими і соціальними конфліктами, формування стабільного трудового колективу, планування ділової кар'єри працівників, професійна і соціально-психологічна адаптація нових працівників, аналіз і оцінка кадрового потенціалу, формування кадрового резерву, а також маркетинг персоналу [2, с. 159].

Рис. 1. Схема структури та змісту оперативного плану роботи з персоналом організації
 Слід відзначити, що до головних напрямків кадрової політики підприємства
 Тому для вирішення даної проблем виникає доцільність здійснювати кадрове

планування на підприємстві. Кадрове планування базується на оперативному плані роботи з персоналом, виконання якого є основою успіху суб'єкта ринкових відносин в конкурентній боротьбі. Оперативний план роботи з персоналом – це є комплекс взаємопов'язаних заходів, після здійснення яких реалізується кадрове планування в організації (див. рис. 1).

належать: визначення основних вимог до персоналу, виходячи із внутрішньої і зовнішньої ситуації, перспектив розвитку підприємства; формування нових кадрових структур і розробка процедур, механізмів управління персоналом; формулювання концепції оплати праці, матеріального і морального стимулювання працівників; вибір шляхів залучення, використання, збереження і вивільнення кадрів; розвиток соціальних відносин; визначення шляхів розвитку кадрів, навчання, перенавчання, підвищення їхньої кваліфікації; поліпшення морально-психологічного клімату в колективі; залучення рядових працівників до участі в управлінні підприємством і т.п.

Список використаних джерел:

1. Балабанова, Л. В. Управління персоналом: підруч. для студ. вузів / Л.В.Балабанова, О. В. Сардак ; Донец. нац. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – К. : ЦУЛ, 2011. – 468 с.
2. Ковальська, Ю. Г. Актуальні аспекти управління персоналом організації в сучасних умовах / Ю. Г. Ковальська. // Формування ринкових відносин в Україні – 2013 – № 9. – С.157 – 161.

**Драбовський А. Г., д.е.н., професор
Коренюк Н. М., група МнМз-165
Вінницький кооперативний інститут**

РОЛЬ МОТИВАЦІЇ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Розглядається роль мотивації в забезпеченні ефективного управління підприємством.

У сучасних умовах господарювання, коли динамічність зовнішнього середовища вимагає від підприємства своєчасних і перспективних рішень з метою забезпечення ефективного управління підприємством, важливим ресурсом стає виробничий та управлінський персонал. Від того наскільки ефективною виявиться праця співробітників підприємства залежить її успіх. Якими б кваліфікованими не були рішення керівників, ефект від них може бути отриманий тільки у разі, коли вони втілені в конкретні дії співробітниками. Це може статися, якщо працівники мотивовані на позитивний результат своєї праці.

Мета цієї роботи полягає в розгляді ролі мотивації в забезпеченні ефективного управління підприємством.

Традиційно в процесі управління виділяють такі функції управління підприємством як: планування; організація; мотивація; контроль.

При цьому дискусійним залишається питання про роль кожної з вказаних

функцій в забезпеченні ефективного управління підприємством. Такі учені, як А.Файоль, А. Ільїн, М. Бухалков, В. Колот, Г. Швиданенко перевагу віддають функціям планування і контролю, відмічаючи, що, ефективне управління підприємством можливо тільки за наявності чітко поставлених цілей і розроблених відповідно до них планів.

Проте, в теж час С. Шапиро, Л. Вигодский, А. Леонт'єв і Б. Ломів та інші вчені вказують на те, що управління згідно поставленої мети і відповідно до розробленого плану, в першу чергу, залежить від виконавців і їх зацікавленості в рішенні поставлених завдань. Таке припущення визначає пріоритетну роль мотивації в забезпеченні ефективного управління підприємством. У даний час не існує єдиного визначення мотивації, що пов'язано з природою цього поняття, тому мотивацію, як матеріальну так і моральну, необхідно розглядати з боку керівників і з боку працівника.

Мотивація з боку працедавця – це зовнішнє або внутрішнє спонукання економічного суб'єкта до діяльності для досягнення цілей підприємства відповідно до вибраної стратегії його розвитку. Тоді як, мотивація з боку працівника – це його прагнення задовольнити свої потреби (отримати певну винагороду) за допомогою трудової діяльності.

На думку Р. Оуена і А. Сміта, функція мотивація полягає тільки в грошовій винагороді. Згідно з їх трактуванням, «люди – чисто економічні істоти, які працюють для отримання коштів, необхідних для придбання їжі, одягу, житла і т.д».

Проте, автори вважають, що застосування такого підходу в практиці управління породжує труднощі в процесі управління, серед яких можна виділити наступні:

- нездатність керівників ефективно і послідовно застосовувати сучасні методи мотивації;
- теоретична неопрацьованість основних стратегічних напрямів мотивації працівників підприємства;
- відсутність умов для самореалізації потенціалу робітників;
- незадовільний морально-психологічний клімат;
- не можливість підвищення почуття власної гідності і задоволення від роботи.

Обмеженість описаного підходу привела до появи другого напрямку, прибічниками якого є А. Маслоу і Д. Мак Клеlland. Вони акцентують увагу на тому, що функція мотивації полягає в досягненні влади, успіху і в поліпшенні між особових зв'язках, але так само не виключає базових потреб.

На думку автора, вказаний напрям не лише враховує одне з найважливіших завдань управління – вибір оптимальної системи оплати праці, але і використовує нематеріальні стимули до праці з найвищою віддачею. Так, керівництво підприємств може використати увесь широкий спектр сучасних методів мотивації праці, таких як:

- просування по службі;
- публічна оцінка досягнень працівника;

- підняття морального духу співробітників;
- створення комфортного соціально-психологічного клімату в колективі.

Внаслідок того, що мотиви персоналу можуть мінятися, необхідно розробити мотиваційну програму з визначенням в ній мотиваційної стратегії. При цьому здійснення програми мотивації праці вимагає певних витрат, які мають бути порівнянні з очікуваним ефектом.

Слід зазначити, що функції управління тісно взаємозв'язані, тому результативність застосування мотивації багато в чому залежить від реалізації планування, організації і контролю. Маючи чіткий план, керівник може організувати трудовий процес відповідно до поставленої мети і проаналізувати отриманий результат. Проте, якісне своєчасне виконання завдань плану залежить від зацікавленості працівників в їх виконанні, оскільки саме співробітники є головним ресурсом організації, а результати їх роботи визначають результативність її діяльності в цілому.

Таким чином, функція мотивації грає ключову роль в ефективному управлінні організацією відносно інших функцій, таких як: планування, організація і контроль. На думку автора, без мотиваційної діяльності працівники менш продуктивно виконують свої обов'язки, тому, щоб добитися кращих результатів, необхідно знайти мотиви, які рухають кожним співробітником в його трудовій діяльності.

Список використаних джерел:

1. Данюк В.М. Менеджмент персоналу: Навчальний посібник / В. М. Данюк, В. М. Петюх, С. О. Цимбалюк та ін.; За заг. ред. В. М. Данюка, В. М. Петюха/ М-во освіти і науки України, КНЕУ. – К.: КНЕУ, 2005. – 398 с.
2. Мурашко М. Менеджмент персоналу: Навчально-практичний посібник / М.Мурашко – 2-ге вид., Стереотип. – К.: Знання, 2006. – 311 с.
3. Хміль Ф. Управління персоналом: Підручник / Ф. Хміль – К.: Академвидав, 2006. – 487 с.

Дудник Н.П., Рильська Н.В .група Ф(б)-161
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Шмагельська М.О., к.г.н.

ОСНОВНІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ НАСЛІДКИ ІНФЛЯЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Однією з найбільш гострих проблем сучасного розвитку економіки в багатьох країнах світу, що негативно впливає на всі сторони життя суспільства, є інфляція. Є різні погляди на природу і причини інфляції, але переважають два напрями: перший розглядає інфляцію як суто грошове явище, спричинене порушенням законів грошового обігу; другий – як макроекономічне явище, спричинене порушенням пропорцій суспільного відтворення, і, насамперед, між виробництвом і споживанням, попитом і пропозицією товарів.

Найважливішими інфляційними причинами зростання цін можна віднести наступні: диспропорційність; інфляційнонебезпечні інвестиції; відсутність чистого вільного ринку і досконалої конкуренції як його частини; імпортована інфляція, роль якої зростає зі зростанням відкритості економіки і утягнення її в світогосподарські зв'язки тієї чи іншої країни [1].

За підсумками 2016 року інфляція в Україні сповільнилася до 12,4%. Фактичний рівень інфляції на кінець 2016 року був близьким до прогнозів Національного банку на рівні 12%, що публікувалися в інфляційних звітах з середини 2015 року. Інфляція на рівні 12,4% в 2016-му є найнижчим показником за останні три роки. У 2015-му вона становила 43,3%, а в 2014-му – 24,9%. У держбюджеті 2017 року заклали споживчу інфляцію на рівні 8,1%. Нацбанк прогнозує інфляцію в 2017 році на рівні 8% плюс/мінус 2%, та 5% у середньостроковій перспективі [2].

Соціально-економічними наслідками інфляції є:

- зниження життєвого рівня усіх верств населення, особливо тих, які мають сталий дохід, оскільки темпи зростання доходів відстають від темпів зростання цін на товари й послуги;
- знецінення попередніх грошових заощаджень населення в банках, страхових полісах, щорічну ренту та інші паперові активи з фіксованою вартістю;
- збільшення безробіття, що підбиває мотивацію до ефективної трудової діяльності, посилює соціальну диференціацію населення і соціальну напругу в суспільстві.

Світовий досвід країн ринкової економіки свідчить, що для регулювання інфляційного процесу, шляхами вирішення соціально-економічних наслідків інфляції має бути впровадження таких дій:

- встановлення економічно обґрунтованої ставки відсотків за кредит;
- регулювання зайнятості, валютного та грошового обігу; розвиток безготівкових платежів і водночас обмеження питомої ваги готівкових грошей, які найбільше піддаються інфляційному знеціненню;
- широке запровадження електронних грошей, карток споживача [3].

Інтенсивність інфляційного процесу значною мірою залежить від стану ринків, від того, панує там конкурентний режим чи монополія. Практика показує, що інфляція найшвидше прогресує саме за високого рівня монополізації ринків. Хоча монополії самі по собі не починають інфляції, але вони її активно продовжують і посилюють. Щоб зберегти домінуюче положення на ринку, вони намагаються не тільки встановити й утримати високі ціни, але й зберегти розміри виробництва та пропозиції. Це надзвичайно негативно впливає на співвідношення сукупного попиту і пропозиції, збільшує розрив між ними. До того ж монополістичні структури, руйнуючи механізм ринку, знижують еластичність пропозиції за ціною, затягують реакцію виробництва на коливання попиту, тобто продовжують інфляційну нерівновагу. Загалом можна вважати, що хоча інфляція в принципі можлива і в конкурентній економіці, монополізм надає їй додаткового прискорення.

Інфляційний процес в Україні посилюється багатьма діями владних

структур. Основні чинники інфляції концентруються всередині національної економіки, але є й такі, що перебувають за її межами. Мається на увазі перенесення інфляції каналами світової торгівлі, коли, наприклад, зростання цін на сировину або енергоносії стимулює механізм інфляції витрат. Немалу інфляційну загрозу несуть з собою потоки короткострокових спекулятивних капіталів, що переміщуються через кордони в пошуках найвищої ставки процента. Все це стосується сучасної України. Звичайно, вибір методів подолання інфляції залежить від її рівня, особливостей національної економіки, місця державного регулювання процесу суспільного відтворення [1].

Для подолання інфляції у вітчизняній економіці, на думку вчених, має бути ефективна антиінфляційна політика, реальна стабілізація і зміцнення на її засадах національної грошової одиниці. Ця політика повинна здійснюватись у напрямі забезпечення фінансової стабілізації. Саме фінансово-грошова стабілізація – основа виведення національної економіки з кризи, якісної її перебудови та поліпшення життя населення.

Список використаних джерел:

1. Безкровний А.В. Розвиток інфляційного процесу в Україні / А.В. Безкровний // Економіка АПК. – 2009. – № 1. – с. 77-79.
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
3. Остап'юк Н.А. Розвиток теорії та методології облікового відображення інфляційних процесів : монографія / Н.А. Остап'юк. – Житомир : ЖДТУ, 2012. – 348 с. [Електронний ресурс] / – Режим доступу: <http://eztuir.ztu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/470/%D0%9E%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BF%27%D1%8E%D0%BA.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

**Ковальов Д. С., група Ф(б)с-161
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Ролінська А. О., викладач**

АНТИКРИЗОВЕ УПРАВЛІННЯ КОМЕРЦІЙНИМИ БАНКАМИ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ

Стан та розвиток економіки будь-якої країни напряму залежить від стану банківської системи. Важливою передумовою для цього є забезпечення стабільності та стійкості комерційних банків. У всіх європейських країнах запобіганню банківських криз приділяється велика увага, а держава, в свою чергу, фінансово допомагає та сприяє відновленню довіри населення до банків. На жаль, українська банківська система не відповідає вимогам розвинутої економіки і потребує оздоровлення та зміцнення.

Проблема антикризового управління є об'єктом дослідження багатьох українських та закордонних вчених. Серед авторів, які вже ґрунтовно підходили до вивчення даного питання можна виділити Т. Таффлера, Ж. Франсона,

І.Романе, В.Г. Кабанова, Є.В. Бородіна, О.С. Шкута та ін.

В умовах сучасності поняття «антикризове управління» набуло вагомого поширення, але тлумачення його особливостей і методики застосування ще перебуває на стадії формування та дослідження багатьма вченими.

Ризики, на які наражаються банки, є складними та різноманітними. Крім того, більшість із них є невід'ємною частиною банківської діяльності. Наприклад, Барановський О. стверджує, що виникнення ризиків у банківській діяльності – це об'єктивна реальність, яку уникнути неможливо. Складність ситуації полягає в тому, що абсолютно всі види ризиків між собою тісно взаємопов'язані, а їх рівень весь час змінюється під дією динамічного середовища. Як правило, реалізація ризиків означає виникнення збитків, вагомий розмір яких може призвести до банківської неплатоспроможності [1].

Одним із перших дзвіночків кризового стану банку є погіршення показників ліквідності, результатом чого є дефіцит у коштах для своєчасного виконання банківських операцій. Підтримка ліквідності за умов кризи є першим та надзвичайно важливим кроком, але він здатний забезпечити лише короткостроковий ефект. Тому важливого значення набуває капіталізація банків. Капіталізація виступає елементом оздоровлення фінансового стану, повернення довіри та залучення нових інвесторів. Підвищення рівня капіталізації здійснюється за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел. До внутрішніх джерел належить: стимулювання капіталізації прибутку; оптимізація витрат; продаж активів.

До зовнішніх джерел належить: збільшення статутного капіталу банку; залучення субординованого боргу; продаж банку; капіталізація за участю держави; консолідація тощо.

Важливо відмітити про підвищення капіталізації шляхом консолідації. Консолідація може бути представлена двома способами реорганізації – злиттям і приєднанням [2].

Важливий інструмент фінансового оздоровлення банків акумулює в собі робота з проблемними кредитами, а саме: продаж проблемних кредитів, відчуження кредитного забезпечення, ініціювання процедури банкрутства боржника.

Також дуже важливим оздоровчим заходом є оптимізація витрат. Перевагою реалізації заходів із управління витратами є висока оперативність порівняно із іншими джерелами мобілізації ресурсів. Але зменшення витрат не може бути самоціллю, а повинно відбуватись раціонально та обґрунтовано.

Українські банки здійснюють свою діяльність в умовах нестабільного фінансового ринку і не використовують в практиці своєї діяльності такий найважливіший інструмент управління, як стратегічне планування, в кращому випадку розробляють і закріплюють в документах свою політику щодо окремих напрямків діяльності: кредитної, інвестиційної та ін. В основному робота банків будується на розробці поточних планів і операційному аналізі. В таких умовах відсутність планів антикризового управління і заздалегідь розроблених механізмів вирішення кризи негативно відображається на загальній ефективності

антикризового управління банками. Тому, варто кожному комерційному банку розробити власний план антикризового управління з розрахунком індивідуального ризику [3].

Список використаних джерел:

1. Барановський О. Банківські кризи: сутність, фактори виникнення та особливості прояву / О. Барановський // Економіка України. – 2010. – № 2. – С. 34-48.
2. Прутська О.О. Санація як ключовий інструмент антикризового управління банком / Прутська О.В. // Економічні та юридичні науки: Збірник наукових праць Вінницького національного аграрного університету – Вінниця, ПП «ТД «Едельвейс і К», 2015. – С. 53-59.
3. Тарасевич Н.В. Антикризове управління діяльністю банків в сучасних умовах / Тарасевич Н.В. // Економіка і організація управління № 1 (17) – 2 (18), 2014. – С. 285-291.

Козаченко Ю. В., група ПТ(б) -161
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Мацера С. М., к.е.н.

ВПЛИВ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Україна активно інтегрується до світових економічних процесів, зокрема процесу транснаціоналізації.

Сьогодні транснаціональні компанії перетворилися із суб'єктів на об'єкти міжнародної політики, активно беруть участь у всіх глобальних процесах, що відбуваються у світі. ТНК, нарівні з промислово розвиненими країнами, широко проявляються в політиці, економіці, у фінансово-інвестиційній, інформаційній, науково-технічній, військовій, технологічній, екологічній сферах.

З іншого боку, транснаціональні компанії вважаються основними чинниками формування конкурентоспроможності країн та реалізації їх конкурентних переваг на міжнародних ринках. Процвітання країни значною мірою залежить від успіхів функціонуючих на її території ТНК, при цьому велику роль відіграє державна економічна політика. Крім того, діяльність ТНК за кордоном підвищує економічну і політичну могутність країни базування та піднімає її авторитет на міжнародній арені [3].

Згідно з оцінками аналітиків, експорт зарубіжних філій ТНК складає приблизно 1/3 від загальносвітового експорту товарів та послуг, ринкова капіталізація окремих ТНК перевищує 500 млрд. дол., а щорічні обсяги продажів становлять 150-200 млрд. дол. Слід зазначити, що основним засобом впливу ТНК на економіку країни є прямі іноземні інвестиції. За даними ООН, ТНК володіють майже 90% прямих іноземних інвестицій світу, що збільшує економічний потенціал країн, у яких діють дочірні підприємства чи філії ТНК, їхній платіжний

баланс, сприяє модернізації економіки та передачі інновацій.

З огляду на те, що сучасна економіка України має багато невирішених проблем, постає питання щодо впливу діяльності ТНК, при чому не лише іноземних, але й українських.

Останніми роками «відбулося зменшення частки інвестицій, скорочення кількості філіалів та дочірніх підприємств, особливо у східній частині України, де й досі триває збройний конфлікт. На жаль, поки воєнно-політична та економічна ситуація в країні не врегулюється, очікується подальше призупинення діяльності ТНК та зменшення припливу прямих іноземних інвестицій в економіку України»[3].

Починаючи з 2014 р. і до тепер спостерігається різке скорочення діяльності ТНК на території України, при чому як іноземних, так і українських.

Посилення дисбалансу між споживанням та інвестуванням зумовлює довгострокові ризики економічного відновлення. В умовах економічних реформ вичікувальна стратегія інвесторів призупинила вклад капітальних інвестицій в економіку (індекс капітальних інвестицій у 2015 р. становив -1,7 %, а у I кварталі 2016 р. вже + 0,7 %) (рис.1).

Рис. 1. Індекс капітальних інвестицій в Україні за період березень-грудень 2015-2016 рр.[1]

Обмеження можливостей іноземних інвестицій в Україні, за рахунок яких у I кварталі 2016 р. профінансовано лише 2,0 % капітальних вкладень сповільнює економічні перетворення.

Проте, необхідно звернути увагу на те, що ТНК неоднозначно впливають на національну економіку, адже вони переважно йдуть шляхом проникнення іноземних ТНК в Україну і це, з одного боку, сприяє економічному зростанню та підвищує рівень життя громадян, а з іншого – існує ризик переходу контролю до іноземних партнерів у стратегічних сферах діяльності, що призводить до втрати економічної та політичної самостійності [3].

Щоб зміцнити українську економіку та убезпечити підприємства від небажаних наслідків діяльності ТНК необхідно контролювати процес

транснаціоналізації в країні, вступати в співпрацю з іноземними ТНК не як донор дешевих людських та природних ресурсів, а як рівноправний партнер. Для захисту вітчизняної економіки національна законодавча база повинна чітко регулювати та контролювати: процедуру виходу ТНК на місцевий ринок, яка б ураховувала правила місцевого інвестора; форми присутності ТНК у країні; забезпечення зайнятості місцевих трудових ресурсів; експертизу та моніторинг ПІІ на відповідність екологічним і санітарним вимогам; використання закупівель місцевих ресурсів, розвиток інфраструктури; розподіл продукції; умови збуту; захист конкуренції, всі відносини з іноземними інвесторами, адже ТНК передусім діють із власної вигоди, а вже потім пристосовуються до вимог держави [2].

Україна повинна підтримувати процеси транснаціоналізації та бути відкритою для діяльності ТНК, використовувати переваги залучення ПІІ, проте так, щоб це не зашкодило розвитку національного товаровиробника та здоровій конкуренції всередині країни.

Список використаних джерел:

1. Динаміка притоку прямих іноземних інвестицій в Україну [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua
2. Македон В.В. Формат взаємодії транснаціональних корпорацій та реального сектора національної економіки України / В.В. Македон // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2012. – № 1 (5). – Т. 1. – С. 250–258.
3. Пенська І.О. Особливості впливу ТНК на економічний розвиток України / І.О. Пенська // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2015. – № 3 (80).

Коновалов Н. Ю., група Мс-161
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Пітик О. В., к.е.н.

РОЛЬ МАРКЕТИНГУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ВІННИЧЧИНИ

Маркетинг у сфері освіти спрямований на задоволення потреб і запитів населення в освітніх послугах. Так як інтелектуальний потенціал є визначальним для зростання національного багатства країни, розвиток маркетингу в сфері освіти є досить актуальним в сучасних умовах ринкової економіки. Але використання основних елементів комплексу маркетингу в освітньому комплексі України ще досі не впроваджено в повній мірі.

До вищих навчальних закладів Вінниччини, які використовують засади маркетингу в своїй діяльності можна віднести: національний аграрний університет (ВНАУ), технічний університет (ВНТУ), медичний університет (ВНМУ), торговельно-економічний інститут (ВТЕІ КНТЕУ), педагогічний університет ім. М. Коцюбинського (ВДПУ), кооперативний інститут (ВКІ) тощо. Навчальні заклади забезпечують формування пропозицій, виробництво, розподіл

та комунікації освітніх послуг на ринку. Це визначає їх найбільший інтерес до маркетингу освітніх послуг. Посередницькі структури на ринку освітніх послуг (центри зайнятості, спілки навчальних закладів, науково-методичні центри, ЗМІ та ін.) допомагають оптимальному розподілу освітніх послуг на ринку, а також надають послуги консультування та інформування, підготовки до акредитації, організація збуту освітніх послуг та ресурсної підтримки галузі освіти [2].

Роль держави та її органів управління має особливе значення в маркетингу освітніх послуг порівняно з маркетингом інших товарів і послуг. Державні органи покликані забезпечити правовий захист суб'єктів маркетингу (зокрема споживачів) від недобросовісної конкуренції, порушень в бізнесі та рекламі, забезпечення якісного рівня освітніх послуг, ведення статистики, формуванню нормативної бази, забезпечення бюджетного фінансування, сприяння проведенню акредитацій, ліцензування, загальних маркетингових досліджень тощо [3].

Щоб переконати споживача (майбутнього абітурієнта), навчальні заклади намагаються сформувані та представити найбільш суттєві для покупця показники послуги: дипломи, ліцензії, сертифікати, інформація про методи, форми й умови надання послуг, освітні стандарти.

Як показали дослідження, основними маркетинговими інструментами, які застосовують вищі навчальні заклади м. Вінниці є:

- Організація маркетингових досліджень ринку освітніх послуг.
- Розширення напрямів освітніх послуг. Відкриття нових спеціальностей та спеціалізацій (Економіка довкілля і природних ресурсів, Логістика – ВНАУ; Маркетинг – ВНТУ; Менеджмент – ВКІ).
- Можливість отримання всіх освітніх рівнів і ступенів (від молодшого спеціаліста до магістра – ВКІ; наявність аспірантури і докторантури, спеціалізованих вчених рад – ВДПУ, ВНАУ, ВНТУ).
- Пропозиції знижки на навчання або можливості навчатися за державною формою з отриманням стипендії (перший рік навчання безкоштовно, приведи друга і отримай знижку, знижки за оплату учасникам АТО – ВКІ).
- Формування сучасних сайтів, де детально відображається інформація про всі сфери діяльності навчального закладу, присутність у соціальних медіа.
- Пропозиції пільгового зарахування абітурієнтів (за високими результатами олімпіад – ВНАУ).
- Формування позитивного іміджу про заклад та поширення інформації про досягнення їх випускників (на головній сторінці сайту ВДПУ розміщена інформація і фотографія про Чалого В.О. – посла України у США, який навчався у даному закладі).
- Пропозиції додаткових можливостей під час навчання: участь у конференціях, круглих столах, практика за кордоном; можливість отримання подвійний диплом (ВКІ), патентний відділ (ВНМУ).
- стимулювання збуту забезпечується профорієнтаційною роботою з учнями шкіл, коли заздалегідь можна ознайомити їх з діяльністю навчального закладу та перевагами вступу саме до нього.
- Планування реклами та її проведення у різних засобах масової інформації.

Варто зауважити, що чим більше у навчального закладу конкурентів як у Вінницькому регіоні, так і в сусідніх областях і навіть країнах, тим більша увага надається елементам маркетингу.

Сьогодні можна з упевненістю стверджувати, що вищі навчальні заклади, які не приділяють достатньої уваги маркетинговій діяльності, вже найближчим часом можуть опинитися в невігідному та неконкурентоспроможному становищі на ринку освітніх послуг і врешті припинити своє існування.

Список використаних джерел:

1. Костюченко А. М. Специфіка маркетингу освітніх послуг та сучасні проблеми освіти в Україні в умовах ринкового середовища / Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». – 2011. – Вип. 5. – С.43-47.
2. Крахмальова Н. А. Маркетинг в ефективному управлінні діяльністю вищих навчальних закладів України / Н. А. Крахмальова, Т. А. Крахмальова. – Ефективна економіка. – 2014. – № 5.
3. Полторак В. Освітній маркетинг в умовах розвитку ринку освітніх послуг у сучасній Україні / В. Полторак // Український соціологічний журнал. – 2013. – №1-2. – С. 24-29.

Криворучко Д. А., група ПТб-161
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Шмагельська М. О., к.г.н.

ПРОБЛЕМА УПРАВЛІННЯ БЮДЖЕТНИМ ДЕФІЦИТОМ: СВІТОВИЙ ДОСВІД

У процесі закладення теоретичних і практичних основ державних фінансів вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти розробили підходи до обґрунтування сутності незбалансованості бюджету держави. Однак, проблема управління бюджетним дефіцитом з урахуванням світового досвіду потребує подальшого дослідження.

Державний бюджет у економіко-правовому значенні – важлива гарантія закономірності та необхідності управління в країні, оскільки виконання будь-яких дій, будь-якого управлінського рішення потребує витрачання коштів. Правове значення бюджету є тільки в країнах, де існує волевиявлення представницького органу влади, де парламент може затверджувати бюджет у формі закону [1].

Бюджетна політика реалізується через систему заходів щодо збалансування доходів та видатків, раціонального узгодження інтересів основних суб'єктів національної економіки, недопущення катастрофічного розриву між величинами державних доходів та витрат, що спричиняли б надмірний обсяг державного дефіциту і, як наслідок, державного боргу. На сьогодні, в більшості країн світу, дефіцит бюджету становить від 2 до 15% валового національного продукту (ВНП) при середньосвітовій його величині 4,5%. Спостерігається тенденція до стабілізації бюджетного дефіциту в середньосвітовому вимірі в розмірі 3 – 5%.

Слід зауважити, що розмір бюджетного дефіциту, який перевищує 3% ВВП, призводить до зниження інвестиційної активності, розвитку інфляції [2].

Три основні концепції збалансованості бюджету: на щорічній основі; на циклічній основі; концепція «функціональних фінансів» застосовуються у світовій практиці для боротьби з бюджетним дефіцитом.

Правові держави в процесі тривалої еволюції винайшли шляхи розв'язання більшості з цих суперечностей. Серед цих шляхів – створення системи громадського контролю за ефективним витрачанням бюджетних коштів, системи правових обмежень дискреційних фіскальних дій уряду та парламенту. Реформування податкової системи має базуватися на принципі фіскальної достатності, тобто формуванні дохідної частини бюджету на рівні, достатньому для здійснення державних функцій, а також на засадах забезпечення обов'язковості й рівнонапруженості у сплаті податків; недопущення проявів дискримінації щодо окремих платників або категорій платників податків, а також стосовно оподаткування товарів вітчизняного чи іноземного походження [3].

Можна спостерігати, як показує світовий досвід, що деякі країни успішно вирішують проблему збалансованості бюджету держави, його доходів і витрат. Слід відмітити, у першу чергу, – це країни з розвиненими ринковими відносинами. Надзвичайно величезну роль у збалансованості бюджетів західних країн грає могутня законодавча база, яка захищає національного виробника. Наприклад, закони, що стосуються антимонопольних і антидемпінгових заходів в державі.

Аналізувати бюджет необхідно з різних точок зору: дивлячись на тенденції витрат у часі; порівнюючи витрати для одного сектора, наприклад на охорону здоров'я, на його частку в загальному бюджеті чи запропоновані витрати для іншого сектора, наприклад освіти; оцінюючи те, як бюджет задовольняє потреби певної групи населення, наприклад, людей з обмеженими можливостями, дітей, або більш економічно вразливу категорію населення (пенсіонерів, або тимчасово непрацюючих) [4].

Більш глибокий аналіз досвіду передових країн показує, що не можна не враховувати в якості внутрішнього державного боргу заборгованість держави перед своїми громадянами з виплати пенсій і заробітної плати працівників бюджетної сфери. Такі заборгованості є не що інше, як збільшення видаткової частини бюджету і природно повинні збільшувати реальний бюджетний дефіцит.

Отже, практика та теорія державної політики зі збалансування бюджету має спиратися на світовий досвід, зокрема в співвіднесенні структури доходів та видатків, раціональному визначенні масштабів дохідної частини бюджету, що може бути виконана без надання надмірних пільг та пошуку штучних інструментів бюджетного збалансування.

Список використаних джерел:

1. Луніна І.О. Ризики державних фінансів України та шляхи їх мінімізації / І.О.Луніна // Фінанси України. – 2014. – № 2 (195). – С. 4-15.
2. Радіонов Ю.Д. Проблема ефективності використання бюджетних коштів / Ю.Д.Радіонов // Фінанси України. – 2013. – № 5. – С. 47-55.

3. Юрій С.І. Бюджетна система України / С.І. Юрій, Й.М. Бескид. – К.: НІОС, 2013. – 400 с.

4. Закордонний досвід використання системи «Відкритий бюджет. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eidos.org.ua/analityka/zakordonyj-dosvid-vykorystannya-system-vidkrytyj-byudzhet/>

Кудласько М. В., група ПТб-161
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Шмагельська М. О., к.г.н.

МЕХАНІЗМ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ЯК ПРІОРИТЕТ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Актуальним питанням для України є формування доходів населення. Низький рівень життя населення, а саме рівень його доходів, є однією з першочергових проблем розвитку економіки країни. В умовах нестабільності економічного розвитку спостерігається гостра суперечність між обмеженістю ресурсів для реалізації соціальних програм та зростаючими вимогами до кінцевого попиту, як одного з головних чинників економічного зростання. Високий рівень бідності працюючого населення, відсутність середнього класу обумовлюють необхідність комплексного дослідження механізму формування доходів населення.

Основним, і, часто єдиним джерелом формування доходів населення, суттєвою часткою витрат виробництва і ефективним засобом мотивації працівників до досягнення цілей підприємства є заробітна плата. Сутність заробітної плати проявляється у функціях, які вона виконує – це відтворювальна, стимулююча, ресурсно-розподільча, вимірювально-розподільча функції, функція формування платоспроможного попиту населення [1].

Один з найважливіших інструментів, що визначає взаємозв'язок праці і міри оплати праці є – організація оплати праці. Міру праці визначають кількісні та якісні аспекти, а міру оплати – прожитковий рівень, як вихідний її момент. Механізм організації заробітної плати складається з: державного регулювання; ринкового регулювання; колективно – договірною регулювання, через ускладнення генеральної, регіональних угод; колективних договорів на рівні підприємств; трудових договорів з найманими працівниками.

Прожитковий мінімум – це вартісна величина достатнього для забезпечення набору продуктів харчування, нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості [2]. Розмір мінімальної заробітної плати та розмір прожиткового мінімуму, повинен забезпечувати належний соціальний захист кожного громадянина України. Динаміку розміру мінімальної заробітної плати можна побачити у таблиці 1.

Динаміка мінімальної заробітної плати в Україні (2005-2017 рр.)

Роки	Обсяг мінімальної заробітної плати	
	Одиниці вимірювання, грн.	Одиниці вимірювання,\$
2005	262	49,25
2006	350	69,31
2007	400	79,21
2008	515	101,98
2009	605	78,57
2010	869	108,9
2011	941	118,22
2012	1073	134,29
2013	1147	143,55
2014	1218	152,14
2015	1218	77,24
2016	1378	57,42
2017	3200	123,08

Суттєвим показником економічного розвитку країни є співвідношення окремих складових заробітної плати в загальному обсязі. В розвинених стабільних економічних системах основна заробітна плата складає 85-90% в структурі заробітної плати. В сучасних умовах, в Україні, з різних причин, питома вага тарифних ставок в заробітній платі в середньому складає 65-70%, що є одним з проявів кризи в організації праці [3].

Основним, головним механізмом формування доходів населення України є заробітна плата – об'єктивно необхідний для відтворення робочої сили та ефективного функціонування виробництва обсяг основної частини життєвих засобів, вираженої в грошовій формі, що відповідає досягнутому рівневі розвитку продуктивних сил і зростає пропорційно підвищенню ефективності праці.

Список використаних джерел:

1. Гадзевич О. І. Оплата праці в умовах ринку: теорія, практика / О. І. Гадзевич. – К.: КОНДОР, 2008. – 400 с.
2. Збірник законів України про працю / Упоряд. Н. Б. Болотіна. – 2 – ге вид., випр. і доп. – К.: Знання, 2008. – 349 с.
3. Писаренко Б. А. Методологічні аспекти ринкового механізму оплати праці / Б.А.Писаренко, Н. Б. Проценко // Вісн. екон. науки України. – 2011 – № 1 (19). – С. 112-116.

Кудласько М. В., група ПТ6-161
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Турчак В. В., к.е.н.

СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ ПІДПРИЄМНИЦТВА В ЕКОНОМІЦІ КРАЇНИ

Підприємництво є особливою формою економічної активності. Це доцільна

діяльність, спрямована на здобуття прибутку, яка базується на самостійній ініціативі, відповідальності та ініціативній підприємницькій ідеї. Підприємництво виступає рушієм економічного розвитку країни.

Проблема розвитку підприємництва в Україні, зокрема малого, досліджується в працях вчених: З. Варналія, Л. Воротиної, Я. Жаліла, В. Кредісова, Д. Ляпіна, І. Манцурова, В. Найдьонова, С. Соболя.

Роберт Хізрич тлумачив поняття підприємництва як процес створення чогось нового, що має вартість. Економічними передумовами є існування приватних, колективних і державних власників, що сприяє свободі підприємницької діяльності і забезпечує її. На цьому ґрунтується свобода підприємницької діяльності, можливість самостійно, на свій страх і ризик приймати рішення про використання майна, продукції, прибутків [1, с.19-20].

У підприємництві сполучається особистісний і суспільний інтереси. Особистісний інтерес підприємця – це отримання підприємницького прибутку за найменших витрат, реалізація себе як особистості. Суспільна функція підприємництва проявляється у тому, що воно [2, с. 206-210]:

1. Сприяє суспільному прогресу, коли працює на межі своїх можливостей і постійно впроваджує новинки.

2. Сприяє зростанню добробуту населення, тому що постійно прагне задовольнити нові потреби.

3. Здійснює благодійні внески на соціальні потреби.

4. Сприяє оновленню старих регіонів.

5. Допомогає вирішити проблему безробіття.

6. Сплачує податки.

7. Забезпечує ефективне використання виробничих ресурсів.

Як показує закордонний досвід, неодмінною умовою успіху розвитку малого підприємництва є необхідність всебічної і стабільної державної підтримки. Вона може здійснюватися в різних формах, у першу чергу шляхом стимулювання виробництва найбільш пріоритетних видів продукції, надання податкових пільг, дотацій, пільгового банківського кредитування, створення інформаційно-консультативних і науково-технічних центрів, розвитку системи страхування, організації матеріально-технічного постачання. Важливу роль має розробка і реалізація конкретних комплексних програм. Дуже гостра проблема формування фінансової бази становлення і розвитку малого бізнесу. Для цього йому повинні бути надані визначені пільги. Це можуть бути пільги по оподатковуванню [2, с. 206-210].

На думку експертів [3], нестабільність регуляторного поля є найбільшою загрозою для підприємництва. Це також негативно позначається на інвестиційній привабливості України. Для розвитку та підтримки малого і середнього підприємництва необхідними є зменшення облікової ставки Нацбанку, і, як наслідок, зниження вартості кредитних ресурсів. Підприємці потребують інформаційної підтримки, що можливо здійснювати шляхом створення інформаційних ресурсів, консультаційних агенцій та центрів.

Для розвитку підприємництва необхідним є об'єднання в членські бізнес-

асоціації. Напрацьований досвід свідчить про зростання конкурентоспроможності бізнесу членів асоціацій за допомогою спільного захисту своїх інтересів та пропозицій кращих моделей розвитку, використовуючи механізми самофінансування.

Сьогодні перед підприємництвом постає проблема: вкласти менше ресурсів та досягти кращого результату. Це можливо досягти завдяки використанню нових технологій, оптимізації бізнес-процесів, впровадження виробничих та соціальних інновацій, кооперації між різними секторами та видами підприємництва.

Слід зазначити, що мале підприємництво є більш гнучким, що є суттєвою конкурентною перевагою. В Україні спостерігається тенденція зростання кількості суб'єктів малого підприємництва, самозайнятості населення, що відкриває нові перспективи для розвитку економіки країни.

Список використаних джерел:

1. Виноградська А. М. Основи підприємництва: навч. посібник / А.М. Виноградська. – 2-ге видання, перероб. і допов. – К.: Кондор, 2005. – 544 с.
2. Шлюсарчик Б. Умови інноваційності підприємств у сучасній ринковій економіці / Б. Шлюсарчик // Держава і регіони. – 2009. – № 3. – С. 206-210.
3. Яким бачать перспективи розвитку малого і середнього бізнесу українські експерти? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: platforma.msb.org.

Курбатов Д. М., група МН(б)-161
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Ільченко Л. Б., к.е.н.

АНАЛІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ MICROSOFT EXCEL

За умов посилення конкуренції та розвитку ринкових відносин вже не лише виробництво визначає обсяг продажу, а й можливий обсяг продажу є основою для розробки виробничої програми. Підприємство повинно виробляти тільки ті товари і в такому обсязі, які воно здатне реально й прибутково реалізувати за певною ціною на певному ринку у визначений момент часу.

Питання аналізу реалізації як одного з найважливіших бізнес-процесів вивчалися багатьма сучасними науковцями. Найбільший внесок в розвиток теорії аналізу зробили М. Білуха, І. Бланк, Ф. Бутинець, М. Виноградський, М. Войнаренко, О. Голованов, М. Дем'яненко, А. Мазаракі, Є. Мних та інші. Проте, актуальним залишається дослідження прикладних аспектів аналізу реалізації, зокрема, із застосуванням програмних засобів табличного редактора Microsoft Excel, що входить стандартного пакету програм Microsoft Office.

Темпи росту обсягу реалізації продукції безпосередньо впливають на обсяг та динаміку витрат і прибутку, а також на рентабельність підприємства. Тому аналіз реалізації продукції має важливе значення. Його основні завдання:

- ✓ оцінка рівня виконання плану (прогнозу) та динаміки реалізації;

- ✓ визначення впливу різних факторів на зміну обсягу реалізації;
- ✓ розроблення заходів для збільшення обсягів реалізації продукції.

Основними джерелами інформації для проведення такого аналізу є бізнес-план підприємства, оперативні плани-графіки та інша техніко-економічна документація, а також статистична та фінансова звітність, зокрема, ф. 5-ЗЕЗ «Звіт про експорт (імпорт) товарів, що не проходять митного декларування», ф. 2 «Звіт про фінансові результати», відомість 16 «Рух готових виробів, їх відвантаження та реалізація» тощо. Обсяг реалізації продукції визначається за відвантаженою покупцям продукцією [1].

У чинному законодавстві України відсутня жорстка прив'язка операції з продажу (реалізації) продукції до факту реальної оплати її вартості та строків здійснення платежу; вона розглядається як господарська операція з передання права власності на продукцію в обмін на еквівалентну суму коштів або боргових зобов'язань. Обсяг реалізованої продукції визначається продажною вартістю відвантаженої продукції, зазначеною в оформлених для сплати розрахункових документах, і не залежить від фактичного надходження грошової виручки. Реалізація продукції – це ланка зв'язку між сферами виробництва та споживання. Від того, як реалізується продукція, який попит на неї на ринку, залежить і обсяг виробництва. Припустимо, що інформація про реалізацію продукції (товари А, Б, В) підприємством N* наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Реалізація продукції підприємством N*, тис. грн.

Товари	Обсяг реалізації		
	Роки		
	2014	2015	2016
Товар А	552,5	412,6	389,0
Товар Б	247,5	255,0	286,3
Товар В	50,7	198,4	300,0

Введемо дані в табличний редактор Microsoft Excel та виконаємо прості розрахунки, зазначивши загальний обсяг реалізації за роками та темпи приросту (ланцюгові та базисні), що відображено на рис. 1.

Шляхом використання стандартних формул пакету Microsoft Office можна обчислити загальний обсяг реалізації по підприємству (наприклад, для визначення обсягу реалізованої в 2014 році продукції задаємо наступну формулу =СУММ(B3:B6) для шуканої величини, для 2015 і 2016 років виконуємо аналогічну операцію) [2]. Обчислення темпів приросту (базисних та ланцюгових) вимагатиме від дослідника цілеспрямованого введення «штучних» формул, наприклад, =C4*100/B4-100 для обчислення базисного темпу приросту реалізації продукції в 2015 році. Аналогічні розрахунки виконуватимуться й для інших періодів.

Суттєвою перевагою табличного редактора Microsoft Excel є можливість наочного представлення отриманого результату. Наприклад, графік, що відображає реалізацію продукції підприємством N* подано на рис. 2.

	A	B	C	D	E	F	G	H
1		Обсяг реалізації, тис. грн.			Темпи приросту, %			
2	Товари	Роки			Базисні		ланцюгові	
3		2014	2015	2016	2015 до 2014	2016 до 2014	2015 до 2014	2016 до 2015
4	Товар А	552,5	412,6		=C4*100/B4-100		-25,3	-5,7
5	Товар Б	247,5	255,0	286,3	3,0	15,7	3,0	12,3
6	Товар В	50,7	198,4	300,0	291,3	491,7	291,3	51,2
7	Разом	2 884,7	2 881,0	2 991,3	0,8	4,4	0,6	3,8
8								
9								

Рис. 1. Застосування Microsoft Excel для виконання аналізу реалізації

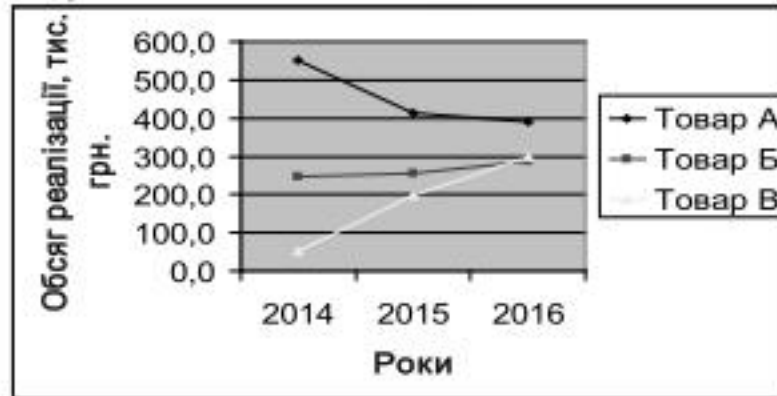

Рис. 2. Графічна інтерпретація динаміки реалізації продукції

Таким чином, застосування табличного редактора Microsoft Excel дозволяє автоматизувати обчислювальні операції, аналізувати ряди динаміки тощо. Потужний математичний апарат дозволяє швидко та з високою точністю обчислювати середні величини, зокрема середню арифметичну просту та зважену, середню геометричну, середню хронологічну тощо. Наочність розрахунків досягається шляхом графічної інтерпретації результатів.

Список використаних джерел:

1. Строчихін Ю. Ф. Динамічні порівняння різнознакових економічних показників / Ю. Ф. Строчихін, Л. О. Цветкова // Фінанси, облік, банки: збірник наукових праць. Випуск № 1 (21) – 2016. – Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2016. – С. 179-186.
2. Інструкція з використання Microsoft Excel [Електронне джерело] – Режим доступу: <https://products.office.com/uk-ua/excel>.

Лаврова М. М., Пушкар Д. А., група МС-151
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Мамонов П. Д., к.т.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СЕКТОРУ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ І НА ВІННИЧИНІ

Сектор послуг є одним з найважливіших галузей економіки різних країн. У промислово розвинених країнах частка послуг у валовому внутрішньому продукті сягає 70-80%. Розвиток сектору послуг є дуже актуальним і для Української економіки та економіки Вінницької області. Причому переважаюча кількість

робочих місць у сфері послуг та переробній галузі промисловості залишається головним джерелом фінансових та інтелектуальних ресурсів для зростання економіки цих країн.

Досвід багатьох високо розвинутих країн світу показав, що перехід до постіндустріального суспільства відбувся на піку розвитку промисловості, а не аграрного в період розвитку аграрного сектору. Передові технологічні рішення промисловості дали поштовх розвитку інших секторів економіки, в тому числі і сфери послуг. Таким чином, думка українських економістів про те, що зростання аграрного сектору економіки і ІТ технологій приведе до зростання сектору послуг і економіки України, не зовсім слушна.

Найбільший обсяг послуг в Україні, відповідно статистичних даних, надавався в м. Києві на суму 54787,5 млн. грн., що складає 34,5%. Одеська область займає 2 місце з сумою наданих послуг 14772,1 млн. грн. і часткою 9,3%. Дніпровська область з сумою 11439,2 млн. грн. і часткою 7,2% знаходиться на третьому місці.

Такі області, як Львівська, Харківська, Київська, Миколаївська, Донецька, Полтавська, Запорізька, займають середні місця, причому Вінницька область займає одинадцяте місце серед усіх з сумою наданих послуг – 2200,8 млн. грн. і часткою 1,4%.

Аналіз цієї інформації показав, що існує залежність між рівнем розвитку науки, техніки, технологій, промисловості в цих містах і обсягом наданих послуг. Це підтверджує той факт, що найбільший обсяг послуг, їх якість, кількість надаються у високо розвинутих промислових країнах – Японії, Німеччині, США.

Відомо, що у Вінницькій області у 4 кварталі 2016 р. послуги надавали 1574 підприємства – юридичні особи, які реалізували послуг на 2200,8 млн. грн. Причому підприємствам (установам) області було реалізовано послуг на 1231,6 млн. грн. (56,0%), населенню – на 677,9 млн. грн. (30,85), іншим споживачам – на 291,3 млн. грн. (13,2%).

На Вінничині найбільшу питому вагу реалізованих послуг займають послуги транспорту, поштової та кур'єрської діяльності – 42,2%, послуги інформації та телекомунікацій займають 29,7%, послуги професійної, наукової, та технічної діяльності становлять 9%, охорони здоров'я та надання соціальної допомоги – 4,2%, а послуги освіти складають -5,1 %. Різні операції з нерухомим майном – 3,4 %, послуги мистецтва, спорту, розваг та відпочинку – 0,3%.

Переважна частка обсягу реалізованих послуг надавалась підприємствами м.Вінниці – 51,9% (1143,0 млн. грн.), а серед міст обласного значення підприємствами міста Жмеринки – 10,3% (266,3 млн. грн.) та Хмільника – 4,4% (96,7 млн. грн.). Серед районів – Вінницького – на (49,0), Козятинського – (34,9), Калинівського (22,4), Тульчинського (21,4) та Немирівського (189,6) млн. грн.

Аналіз ринку послуг у 1 кварталі 2017 р. показав, що Вінниця є ініціатором створення, розробки нових сучасних видів високоякісних послуг в Україні, в першу чергу адміністративного характеру, які надаються у прозорих офісах адміністративних будівель. До таких послуг відносяться послуги з оформлення соціальних пільг, заняття підприємницькою діяльністю, пенсійного характеру,

укладанню шлюбу на протязі 24 годин, отримання закордонного паспорту, в тому числі і біометричного набагато швидше ніж у паспортному столі і інші.

До нових видів послуг відносяться виїзdnі медичні послуги, та послуги юридичного характеру, які надаються мобільними групами фахівців медичних закладів і спеціалістами УМВС України з виїздом до місця проживання за замовленнями покупців і потенційними споживачами.

До нових послуг, створених вперше в Україні, відносяться послуги Держгеокадастру України спільно з організаціями м. Вінниці. В одній з них ДП «Вінницький науково-дослідний та проектний інститут землеустрою» створений прозорий офіс для швидкого і якісного надання послуг, пов'язаних з земельними питаннями: землевпорядні, землеоціночні, геодезичні роботи і інші, та отримання консультацій у представника Держгеокадастру України. Ці послуги отримали позитивну оцінку у споживачів, окрім їх високої вартості.

Якість пропонуємих послуг в місті Вінниці обумовлена багатьма факторами, основними з яких є висока кваліфікація фахівців, (медицини, освіти, науки, техніки, технологій, сервісу) і наявність сучасного обладнання, приладів, нерухомих об'єктів.

Недоліками сфери послуг у Вінницькому регіоні є те, що половина послуг надається в обласному центрі, вартість проїзду до якого дуже висока, висока і вартість побутових послуг, виконання послуг довготривале, кваліфікація продавців послуг часто низька тому якість послуг не завжди відповідає вимогам споживачів.

Медичні послуги які проводяться відповідно реформ цієї галузі також мають суттєві недоліки. Це укрупнення медичних закладів, особливо в районах, концентрація медичних працівників – спеціалістів в одному закладі, висока вартість медичних послуг і ліків і інше.

Список використаних джерел:

1. Головне управління статистики у Вінницькій області. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.vn.ukrstat.gov.ua.
2. Шканова О.М. Маркетинг послуг. / О.М. Шканова. – К. Кондор, 2008. – 304 с.
3. Мамонов П.Д. Дослідження маркетингу послуг у Вінницькому регіоні. / П.Д.Мамонов. – Вісник ВКІ № 7 /2017 р.- ТОВ «Ніланд-ЛТД», 2017. – С.48-53.

Ларіонова К. Л., к.е.н., доцент
Хливнюк В. С., група ФБСм-16-1
Хмельницький національний університет

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ БАНКІВСЬКОГО КАПІТАЛУ

В Україні питання, пов'язані з визначенням сутності банківського капіталу, його ролі і функцій у забезпеченні розвитку національної банківської системи, ще недостатньою мірою досліджено. В економічних публікаціях пропонують не тільки різні підходи до визначення сутності капіталу як базової економічної

категорії, на основі якої формуються фінансові відносини між суб'єктами господарювання, а й методи кількісного виміру обсягів капіталу та оцінювання його впливу на результати їхньої діяльності. Така ситуація може призводити до прийняття помилкових рішень, а тому потребує поглиблених досліджень.

Проаналізувавши вітчизняну літературу, ми дійшли висновку, що існує два основних підходи до трактування сутності поняття «банківський капітал». За першого підходу, який має більш широке трактування, під капіталом банку розуміють усю сукупність матеріальних, нематеріальних і фінансових активів, що виражені у грошовій формі і які задіяні в діяльності банків з метою одержання прибутку. Другий підхід, що має більш вузьке трактування, визначає поняття банківський капітал як частину ресурсів, яка належить його акціонерам, засновникам чи кооперативним власникам.

Вітчизняні економісти категорію «капітал» розглядають з різних підходів. Заслуговує на увагу позиція вчених О. А. Устенка, С. В. Мочерного і С.В.Фомішина, які стверджують, що «капітал – це економічна категорія, яка має свій речовий зміст і суспільну форму». Викликає певний інтерес і думки В.О.Рибалкіна, М.О.Хмелевського, які вважають, що «капітал – це: самозростаюча вартість; виробничі відносини між найманими працівниками і власниками засобів виробництва; рух вартості».

Доволі поширеною в науковому середовищі є думка про те, що капітал банку – це власні кошти (капітал, ресурси) банку. Такої позиції дотримуються А.М. Мороз, О. В. Васюренко, В. І. Міщенко, П. Роуз та ін. [1, 2, 3]. Так, А.М.Мороз банківський капітал розуміє як власний капітал банку, який складається зі статутного, резервного та інших фондів, призначення яких полягає у забезпеченні фінансової сталості, комерційної і господарської його діяльності, а також нерозподілених прибутків поточного і минулого років [1]. У даному разі йдеться лише про капітал банку, який перебуває в його власності, тобто капіталом банку вважаються лише кошти власників і засновників банку. З огляду на зазначені вище погляди капітал банку розглядається у вузькому розумінні.

Ураховуючи виділені підходи, на нашу думку найкращим, та всеохоплюючим визначенням банківського капіталу є: банківський капітал – це сукупність власних, залучених і позичених коштів, що перебувають у розпорядженні банку і використовуються ним для формування матеріальних, нематеріальних і фінансових активів у грошовій формі з метою забезпечення його прибутковості.

З нашої точки зору, банківський капітал і його складові виконують наступні поточні та стратегічні функції: поточні функції визначають властивості реалізації банківського капіталу від початку його акумулювання до відтворення у практичній реалізації; стратегічні функції визначають пріоритетно-стратегічні властивості банківського капіталу в розвитку та діяльності банку і банківської системи в цілому (рисунок 1).

Визначені сутність і функції банківського капіталу дозволяють зробити висновок: капітал банку є системоутворювальним показником діяльності банків, який забезпечує стійкість пріоритетних напрямів розвитку банків; результатом

трансформації кількісної та якісної ознаки капіталу банку є фінансова стійкість банківської системи в цілому, імідж і репутація банків; капітал банку виражає інтереси власників банку та інших суб'єктів його діяльності через механізм реалізації його функцій (поточні і стратегічні).

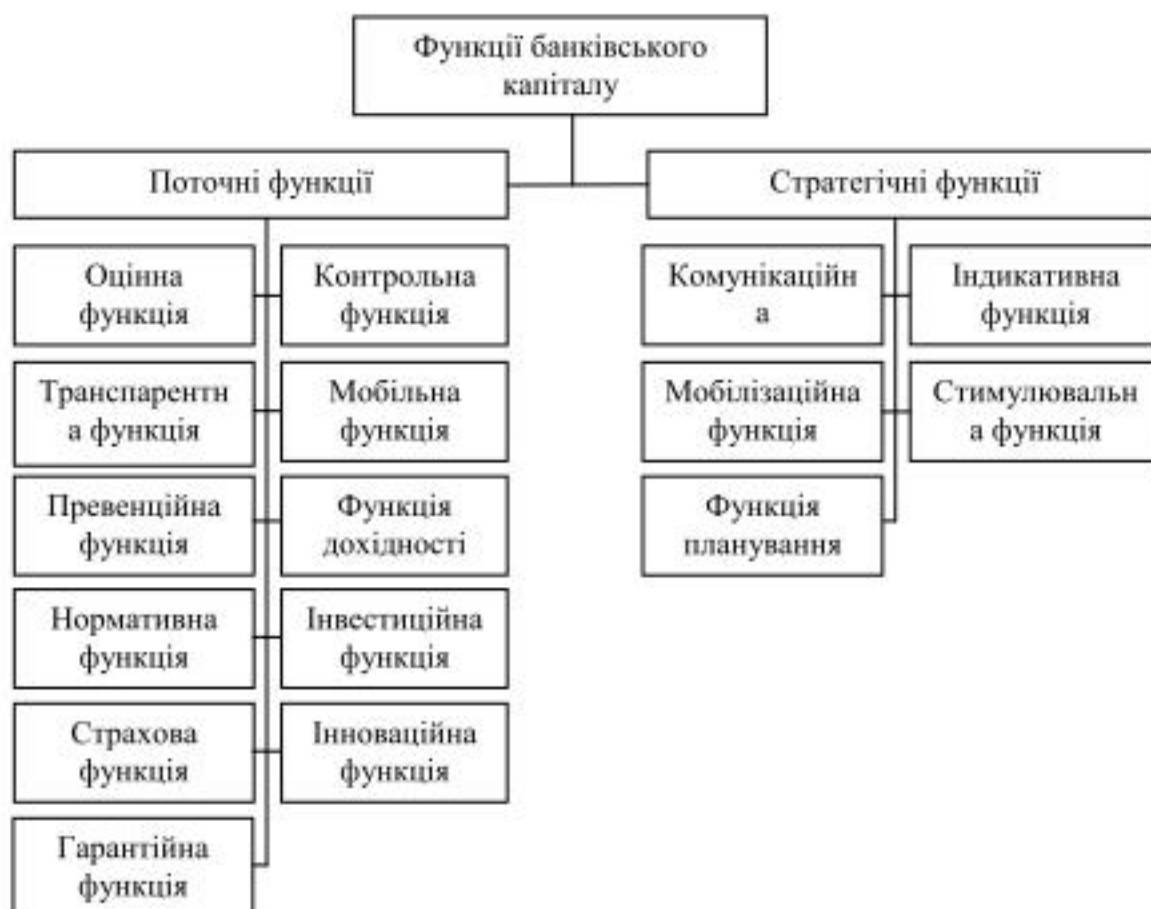

Рис. 1. Функції банківського капіталу і його складових

Отже, проведене дослідження сутності та класифікації банківського капіталу банку довело різнобічність і складність цієї дефініції, економічна сутність якої розкривається в органічному поєднанні розрахункового, структурного, функціонального, ресурсного та вартісного підходів.

Список використаних джерел:

1. Міщенко В. І. Банківські операції: навч. посіб. / В. І. Міщенко – [4-те вид. перероб. і доп.]. – К.: Знання, 2004. – 280 с.
2. Васюренко О. В. Банківські операції: навч. посіб. / О. В. Васюренко – [4-те вид. перероб. і доп.]. – К.: Знання, 2004. – 324 с.
3. Банківські операції: Підручник. – 3-тє вид., випр. і доп. / Мороз А.М., Савлук М.І., Пуховкіна М.Ф. та ін.; за ред. д-ра екон. наук, проф. Мороза А.М. – К.: КНЕУ, 2008 – 608 с.

УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ БАНКУ

Процес трансформації економічної системи України визначає необхідність існування і сталого розвитку її фінансового сектора, у якому значна роль відводиться банківським установам. Це обумовлено тим, що саме банки в економіці ринкового типу є одними із найважливіших інститутів організації економічних відносин між суб'єктами ринку. При цьому, роль комерційних банків як основних носіїв кредитних відносин суспільства визначається їхніми можливостями залучати тимчасово вільні грошові кошти та спроможністю ефективно використовувати акумульовані ресурси на задоволення тимчасових потреб реального сектора економіки з метою стимулювання економічного зростання.

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних засад організації кредитних відносин банківських установ з клієнтами та визначення шляхів оптимізації процесу формування кредитного портфеля комерційних банків.

Кредитні операції є головним видом активних банківських операцій, що визначається дією таких факторів: по-перше, кредитування є основним джерелом доходів банківських установ, що являє собою запоруку надійного і стійкого функціонування банків на фінансовому ринку; по-друге, економічний зміст діяльності комерційних банків, який виражається їхньою головною функцією – організації кредитних відносин – полягає насамперед в акумуляції тимчасово вільних грошових коштів і їх перерозподілі на кредитних засадах; по-третє, економічний ефект від реалізації кредитних операцій має важливе значення не лише з точки зору безпосередніх учасників кредитної угоди – а й з огляду на забезпечення неперервності відтворювальних процесів на рівні усього національного господарства [1].

Очевидно, що при постановці завдань формування кредитного портфеля загальні, стратегічні цілі діяльності банку потребують певної конкретизації і обрання пріоритетів.

Виходячи із тих завдань, які постають при здійсненні кредитних операцій банку, і розгляду їх як головного структурного компонента активів і джерела доходів, цілком очевидно, що кредитний портфель формується з метою отримання комерційним банком доходів. Однак водночас у зв'язку із тією ж обставиною ключового місця у загальній величині активів кредитні вкладення справляють вирішальний вплив на ліквідність і фінансову стійкість комерційного банку, що визначається передусім рівнем кредитного ризику і може найбільшою мірою вплинути на здатність банку виконувати свої платіжні зобов'язання, тобто на його платоспроможність.

Таким чином, обрання трьох пріоритетів серед загальних цілей діяльності

банку – забезпечення належної доходності, мінімізація кредитного ризику, підтримання необхідного рівня платоспроможності – можна вважати ключовими завданнями кредитної діяльності банку, а відтак і цілями формування ним власного кредитного портфеля.

Управління кредитним портфелем банків має відбуватися в контексті загальної концепції управління активами та пасивами банку, спрямованої на досягнення бажаного рівня доходу та зниження ризиків. У структурі балансу банку кредитний портфель розглядається як єдине ціле та складова активів банку, має свій рівень доходності і відповідний рівень ризику. Адже доходність і ризик – основні параметри управління кредитним портфелем банку. Обсяг і структура кредитного портфеля банку визначаються такими чинниками як розмір капіталу банку, правила регулювання банківської діяльності, офіційна кредитна політика банку, досвід і кваліфікація менеджерів, рівень доходності напрямів розміщення коштів. На основі аналізу кредитного портфеля за цими чинниками робиться висновок щодо ступеня його диверсифікації в цілому та за кожним напрямком зокрема.

Управлінський процес формування банківського кредитного портфеля найбільш доцільно розглядати у рамках певного організаційно-економічного механізму. Організаційно-економічний механізм управління кредитним портфелем можна визначити як систему прийомів, методів, заходів, що визначають умови і порядок дій комерційного банку із організації та управління кредитною діяльністю, що на рівні сукупності виданих кредитів дозволяє забезпечити належний рівень прибутковості і мінімізацію ризиків.

Організаційно-економічний механізм управління кредитним портфелем банку необхідно розглядати як підсистему, що формується і використовується, не відокремлено, а в структурі управлінської діяльності банку. Тому організаційно-економічний механізм управління кредитним портфелем є складовою загальної системи управління банком, який використовуючи методи, засоби, ґрунтуючись на дотриманні певних принципів і закономірностей для його функціонування, за допомогою важелів та інструментів забезпечує підвищення прибутковості кредитного портфеля та фінансової стійкості банку в умовах економічної та фінансової нестабільності та посилення конкурентної боротьби.

Операції з кредитування – це сама дохідна стаття банківського бізнесу. За рахунок цього джерела формується основна частина чистого прибутку, що відраховується в резервні фонди і спрямовується на виплату дивідендів акціонерам банку. Одночасно неповернення кредитів, особливо значних, може привести банк до банкрутства, а в силу його положення в економіці, до цілого ряду банкрутств, пов'язаних із ним підприємств, банків і приватних осіб. Тому кредитні ризики – основна проблема банку, а управління ними є необхідною частиною стратегії виживання і розвитку будь-якого банку.

Список використаних джерел:

1. Карагодова О.О. Проблеми оптимізації структури кредитного портфеля комерційного банку / О.О. Карагодова, Л.В. Распутна // Банківська справа. – 2007. – № 2. – С.40-44.

2. Кігель В. Про визначення оптимального кредитного портфеля банку в умовах ризику неповернення коштів позичальникам / В. Кігель // Вісник Національного банку України. – 2010. – № 1. – С.15-17.

Малюта В. А., Постовітюк К. О., група ОА-161
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Шмагельська М. О., к.г.н.

РЕГУЛЮВАННЯ БЕЗРОБІТТЯ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОЇ МІГРАЦІЇ РОБОЧОЇ СИЛИ

Зниження рівня безробіття є одним з пріоритетів економічного розвитку будь-якої держави світу. Безробіття – соціально-економічне явище, коли частина працездатного населення не може знайти роботи, стає відносно надлишковою, поповнюючи резервну армію праці. Причинами безробіття є: структурні зміни в економіці; нерівномірність розвитку продуктивних сил в народному господарстві загалом і в окремих його регіонах; постійний прогрес техніки, особливо розгортанням НТР; пошук працівниками нових робочих місць з метою отримання більшої зарплати, змістовнішої роботи; диспропорційним розвитком економіки; обмеженістю попиту на товари і послуги тощо.

На різних етапах розвитку людського суспільства ефективність використання робочої сили була різною. При рабстві була присутня повна зайнятість рабів і відносно перенаселення вільних громадян, частина яких ставала колоністами або воїнами, їх основним призначенням було поповнення армії рабів. При феодализмі існувало абсолютне і відносно аграрне перенаселення, частина людей становила прихований надлишок, деякі з них займалися промислами на “великій дорозі”, інші поповнювали військо, призначенням якого було завоювання нових земель.

Мобільність робочої сили у світовому господарстві виявляється у формі міжнародної міграції. Існує численна кількість різновидів міграції в залежності від домінуючих ознак. Вітчизняні науковці, зокрема Ю. Римаренко та О. Піскун, визначають такі види міграції [1] (табл. 1).

Таблиця 1

Види міграції	
Класифікаційна ознака	Вид міграції
За ступенем контрольованості	легальна, нелегальна
За часовою ознакою	постійна (незворотна), тимчасова (маятникова), кочова сезонна
За територіальною ознакою	зовнішня, внутрішня
За відношенням до країни	імміграція, еміграція, транзитна міграція
За метою	трудова, навчання, проживання, туристична

Основними причинами, які зумовлюють міжнародну міграцію робочої сили є: незадовільні економічні умови життя працездатного населення в країнах еміграції (низький рівень заробітної плати, безробіття, низький життєвий рівень,

зубожіння і т.д.); стабільний, порівняно високий рівень зарплати в основних імміграційних центрах (США, Західна Європа); порівняно вищий технічний рівень умов праці в країнах імміграції; соціальні умови для більш повної реалізації своїх можливостей у країнах імміграції; природні катаклізми в країнах еміграції і вищий рівень охорони навколишнього середовища в країнах імміграції; політичні, релігійні, військові, національні, культурні причини [2].

Регулюванням міжнародної міграції робочої сили займається Міжнародна організація праці (МОП). Сферою інтересів Міжнародної організації праці є боротьба з безробіттям, розвиток системи професійної освіти і перепідготовки кадрів у зв'язку з безробіттям, міграційними процесами, порушенням прав людини, умовами праці, охороною навколишнього середовища та ін. МОП прийняла більше 300 конвенцій у галузі міграції робочої сили.

Міграція робочої сили – переміщення людей у міжнародному територіальному просторі з метою пошуку місця роботи без зміни місця постійного проживання. Міжнародні міграційні процеси регулюються країнами, які беруть участь в обміні трудовими ресурсами. Регулювання здійснюється на одно-, дво-, та багатосторонніх засадах. Одностороннє регулювання має на меті державне регулювання міграційних процесів відповідно до національних інтересів без узгодження з іншими країнами. Двостороннє регулювання передбачає укладання двосторонніх міждержавних угод. Багатостороннє регулювання міграційних процесів ґрунтується на міжнародних угодах та конвенціях, укладених на регіональному світовому рівнях, в рамках інтеграційних об'єднань.

Всі країни світу прикладають багато зусиль для подолання безробіття, але жодній ще не вдалося ліквідувати його повністю. З одного боку безробіття вважається важливим стимулятором активності працюючого населення, а з іншого – великим суспільним лихом. Міграція робочої сили є одним зі шляхів подолання безробіття в країні.

Список використаних джерел:

1. Нижник В. М. Аналіз теоретичних основ формування трудової міграції населення / В.М. Нижник, А.С. Найдюк // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 5. – С. 253-256.
2. Сандугей В. В. Особливості трудової міграції в Україні та її державне регулювання / В.В. Сандугей // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 1. – с. 104-108.

Мартич Д. О., група Фб-171
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Непиталюк А. В., викладач

ОЦІНКА ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ В КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ
АГРАРНОГО РИНКУ

Штучне вилучення земельних ресурсів агропризначення з ринкового обігу знижує загальну ефективність національного виробництва. З одного боку, незадоволеними залишаються інтереси аграріїв, що мають реальні наміри щодо здійснення виробничої діяльності, проте позбавлені можливості придбання необхідних земельних ресурсів; з іншого – порушуються права та інтереси власників земель, які не мають змоги та інтенцій займатися аграрним виробництвом, але позбавлені права продавати не використовувані ділянки.

Наукові уявлення про земельні ресурси та їх роль в аграрному виробництві сформовані У. Петті, Ф. Кене, Ж.-Б. Сесм, В. Парето, В. Амбросовим, Г. Башняниним, Ю. Біликом, В. Месель-Веселяком, П. Саблуком тощо. Питання оцінки земельних ресурсів в контексті ринкових перетворень є актуальними та потребують додаткового вивчення.

Аналізуючи розподіл земель в нашій державі (табл. 1), можна зазначити, що площа аграрних угідь на кінець 2016 року становила 42 726,4 тис. га (з них 32 541,3 тис. га – рілля), тобто 70,8 % загальної площі України [1]. В структурі ж власності переважали землі громадян (15 706,4 тис. га) та землі недержавних аграрних підприємств (19 809,9 тис. га), які разом склали 83,1 % земельних угідь. Враховуючи той факт, що згідно даних Державної служби статистики України на 1 листопада 2016 року 42 052 вітчизняні підприємства використовували в своїй діяльності сільськогосподарські угіддя загальною площею 19 922,7 тис. га, слід зазначити, що вони значно різнилися за обсягом використовуваних земель.

Злагожене функціонування аграрного сектору економіки можливе лише в тому разі, якщо основний виробничий ресурс агропідприємств – земля – буде адекватно оцінений. Визначення вартості землі та формування ринкової ціни на неї базується на оцінці земель агровиробничого призначення. Така оцінка здебільшого проводиться за двома напрямками: 1) за якісними параметрами, що характеризують природні властивості ресурсу (так зване бонітуванням ґрунтів); 2) за параметрами, які розкривають суспільно-економічну цінність земель агропризначення (у чому полягає власне економічна оцінка).

Таблиця 1

Загальна земельна площа та розподіл сільськогосподарських угідь за землевласниками та землекористувачами у 2016 році (складено авторами за матеріалами [2])

(на кінець року; тис. га)

	Загальна земельна площа	Усі сільськогосподарські угіддя	З них		
			рілля	сіножаті	пасовища
Усього земель	60 354,9	42 726,4	32 541,3	2 406,4	5 434,1
Землі агропідприємств і громадян	37 747,6	36 453,3	31 131,9	1 570,6	2 830,2
Землі користувачів інших категорій	22 607,3	6 273,1	1 409,4	835,8	2 603,9

Економічна оцінка землі як природного ресурсу і засобу виробництва в народному господарстві здійснюється за показниками, що характеризують

продуктивність земель, ефективність їх використання та доходність з одиниці площі. На відміну від оцінки властивостей землі як природного тіла, вона відбиває суспільно-економічну значимість даного виробничого ресурсу. Задачею та метою економічної оцінки землі є вивчення цінності її властивостей як засобу виробництва, зокрема, родючості ґрунтів. Складення шкал нормативної грошової оцінки агровиробничих груп ґрунтів агроугідь природно-сільськогосподарського району (ріллі, багаторічних насаджень, сіножатей, пасовищ, перелогів) здійснюється за формулою (1):

$$G_{agr} = G_y * B_{agr} : B, \quad (1)$$

де G_{agr} – нормативна грошова оцінка агровиробничої групи ґрунтів відповідного аграрного угіддя природно-сільськогосподарського району, грн. за га; G_y – норматив капіталізованого рентного доходу відповідного сільгоспугіддя природно-сільськогосподарського району Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя, грн. за га; B_{agr} – бал бонітету агровиробничої групи ґрунтів відповідного агроугіддя природно-сільськогосподарського району; B – середній бал бонітету ґрунтів відповідного аграрного угіддя природно-сільськогосподарського району Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя.

Нормативна грошова оцінка окремої земельної ділянки сільськогосподарського призначення здійснюється за формулою (2):

$$G_{zd} = \sum (P_{agr} * G_{agr}) + P_{ncz} * G_{ncz}, \quad (2)$$

де G_{zd} – нормативна грошова оцінка земельної ділянки сільськогосподарського призначення, грн.; P_{agr} – площа агровиробничої групи ґрунтів сільськогосподарського угіддя, га; P_{ncz} – площа неаграрних угідь (земель під господарськими шляхами і прогонами, полезахисними лісовими смугами та іншими захисними насадженнями, крім тих, що віднесені до земель лісгосподарського призначення, земель під господарськими будівлями і дворами, земель під інфраструктурою оптових ринків сільськогосподарської продукції, земель тимчасової консервації тощо), га; G_{ncz} – норматив капіталізованого рентного доходу неаграрних угідь на землях сільськогосподарського призначення, грн. за га.

На сьогодні досвід ринкового обігу земель сільськогосподарського призначення в Україні відсутній, тому поки що унеможлиблюється і застосування аналогового підходу до оцінки вартості земельних ресурсів. Проте, в разі зняття мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення наголошуємо на необхідності створення централізованого інформаційного масиву, що містив би вичерпні відомості про всі ринкові операції з землею, в першу чергу купівлю-продаж та оренду, зокрема, довгострокову. Вважаємо за доцільне впровадити в Україні практику періодичної переоцінки земельних ресурсів. Необхідно узагальнити та впроваджувати елементи зарубіжного досвіду оцінки земельних ресурсів, зокрема досвід накопичений в країнах з ринковою економікою, де земля традиційно включена до господарського обігу, та в постсоціалістичних країнах Східної Європи та Балтії, що швидко пройшли основні ринкові перетворення.

Список використаних джерел:

1. Інфографіка: Зміни в структурі земельного фонду України за 2015 рік) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://land.gov.ua/infohrafika-zminy-v-strukturi-zemelnoho-fondu-ukrainy-za-2015-rik/>.
2. Сільське, лісове та рибне господарство : Сільське господарство України 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2017/zb/09/zb_agriculture_2016pdf.zip.

Матвійчук Л. О., к.е.н., доцент
Акопова Н. А., магістрант кафедри
фінансів, банківської справи та страхування
Хмельницький національний університет

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ПРОБЛЕМНОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ БАНКУ

Важливою складовою розвитку як банківської системи в цілому, так і окремого банку є формування якісного кредитного портфеля. Недосконалий ризик-менеджменту кредитних операцій, результатом якого є збільшення рівня кредитної заборгованості, негативно впливає як на ліквідність, так і на фінансову стійкість банку. Тому зменшення кредитних ризиків, пошук і формування нових та удосконалення існуючих методів регулювання проблемних кредитів є головними завданнями, що стоять перед банківськими установами.

Проблемна кредитна заборгованість – це сукупність простроченої заборгованості за кредитами, а також частини строкової та реструктуризованої заборгованості, за якими виявлено ознаки проблемності щодо повернення, пов'язані з недостатністю або відсутністю забезпечення за кредитом та наявністю негативної інформації про здатність боржника виконати свої зобов'язання згідно з кредитним договором.

До проблемних кредитів відносять виключно суму прострочених платежів за кредитом згідно даних бухгалтерської звітності, а не загальний обсяг кредитів, за якими допущено прострочення. Тобто, обсяг простроченої заборгованості, що знайшов відображення у фінансовій звітності, є значно меншим порівняно із загальним обсягом кредитів, за якими допущено прострочення, що у свою чергу призводить до неправильного визначення рівня проблемних кредитів банку [1, с. 36].

Проблемну заборгованість слід розподіляти на: реальну, проблеми повернення за якою вже реалізувалися (являє собою суму заборгованості, відображену в бухгалтерському обліку на відповідних рахунках з обліку простроченої кредитної заборгованості) та потенційну, терміни погашення за якою не настали, але під час кредитного моніторингу – було відмічено ознаки проблемності. [2, с. 353].

Важливою складовою проблемної заборгованості є реструктуризовані, рефінансовані та пролонговані кредити.

– пролонговані кредити (кредити, за якими продовжено термін погашення суми основного боргу, через затримку надходжень коштів, за рахунок яких позичальник здійснює платежі);

– реструктуризовані кредити (кредити, за якими змінено умови повернення, відповідно до яких позичальнику тимчасово надаються пільгові умови погашення);

– рефінансовані кредити (погашення взятих раніше кредитних зобов'язань за допомогою оформлення нового кредиту) [3].

Основні причини виникнення проблемних боргів у банках України на сучасному етапі розвитку економіки існують у трьох площинах:

– макроекономічні причини (загальна економічна ситуація в країні, нестійкість національної валюти, рівень політичної стабільності, недосконалість законодавчої бази, тощо);

– причини, що залежать від діяльності банківських установ (відсутність досвіду кредитної діяльності, неефективна відсоткова політика банку, не прозора для позичальника схема формування ціни кредиту, недосконала система аналізу фінансового стану позичальника та його кредитоспроможності, низький рівень забезпеченості кредитів, низький рівень кваліфікації працівників банку, тощо);

– причини, що залежать від позичальника (фінансова неграмотність позичальника, шахрайство, зниження рівня ділової активності, погіршення фінансового стану позичальників) [4].

Таким чином, проблемний кредит несе загрозу для банку у вигляді фінансових збитків, зниження репутації банку, втрати ліквідності та відволікання коштів до резервів через погіршення якості активів.

Управління проблемними кредитами може проводитися на двох рівнях: державному та внутрішньобанківському. Завдяки нормативним документам НБУ банківські установи, котрі кредитують позичальників, мають змогу оперативніше та результативніше повертати різного роду проблемні борги. Також банки можуть власними зусиллями регулювати проблемну заборгованість, як застосовуючи превентивні заходи – для попередження виникнення проблемних кредитів, так і активізуючи роботу з поліпшення сформованого кредитного портфеля, з метою зменшення власних збитків внаслідок непогашення кредиту.

Список використаних джерел:

1. Осечко Ю. І. Економічна сутність проблемних кредитів банку та їх класифікація / Ю.І. Осечко // Фінансовий простір. – 2016. – №1(21). – С. 32-38.
2. Тарануха І. Ю. Теоретичні підходи до трактування проблемної заборгованості за кредитами та практика резервування в Україні / І. Ю. Тарануха // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць / Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2011. – Вип. 33. – С. 349-355.
3. Карпенко О.В. Сутність та фактори появи проблемних кредитів банків України / Карпенко О.В // Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ, Серія: Економічні науки. – 2013. – № 5. – С. 80-89.
4. Болгар Т. М. Основні причини виникнення проблемної кредитної

Михальський А. О., Петров В. В., група ХТ-161
Коледж економіки і права
Вінницького кооперативного інституту
Науковий керівник: Гришук О. А., викладач

ОНЛАЙН-СЕРВІС ВІД GOOGLE ДЛЯ ВЕБ-АНАЛІТИКИ

Одна з умов досягнення успіху в будь-якому бізнесі – створення власного сайту. Ваша сторінка в Інтернеті – одна з складових ведення бізнесу в сучасному діловому світі.

Веб-сайт – це сукупність програмних, інформаційних, а також медійних засобів, логічно пов'язаних між собою. По суті ж веб-сайт – це віддзеркалення успішності фірми, її обличчя.

Після створення сайту власників долають сумніви: чи комусь потрібний, крім нього, цей сайт? Чи є у сайту користувачі?

На ці питання дає відповідь онлайн-сервіс від Google для веб-аналітики Google Analytics.

Google Analytics (GA) – зручний і багатофункціональний сервіс для аналізу інтернет-сайтів.

Сервіс надає дані про дії користувачів на сайті за годину, день, тиждень, місяць. Завдяки Google Analytics власник сайту отримує таку інформацію: кількість сеансів, користувачів, переглядів сторінок, середню тривалість сеансу, показник відмов, співвідношення нових користувачів та тих, що повернулися, країну, місто, браузер, операційну систему, з яких відбувалися заходи на сайт, популярність сторінок та багато чого іншого.

Для того щоб почати користуватися всіма перевагами Google Analytics, потрібно зареєструватися в сервісі. Зайшовши на свою сторінку Google Analytics, Ви бачите невелику зведену таблицю огляду Вашого сайту. Щоб вивчити інформацію про Ваш сайт докладніше, необхідно клацнути по посиланню «Подивитися звіт» у колонку «Звіти». Перейшовши по посиланню, Ви потрапите на сторінку, на якій доступні такі вкладки.

Панель інструментів. Служить для візуалізації звітів проведеного веб-аналізу. На цій панелі можна в довільному порядку й кількості розміщати різні звіти, такі як огляд відвідувачів, огляд джерел трафіка, огляд браузерів і т.д.

Відвідувачі. Дана вкладка показує повну інформацію про відвідувачів сайту. За допомогою цієї вкладки Ви можете одержати вичерпні відомості про кількість відвідувачів, тривалості їхнього перебування на сайті, про переглянуті ними сторінки, про можливості їхніх браузерів і параметри підключення до Інтернету.

Джерела трафіку. Ця вкладка дозволяє довідатися, з яких сайтів приходять відвідувачі на Ваш сайт, якими пошуковими системами вони користуються, кількість прямого трафіку.

Зміст. Графіки й таблиці даної вкладки показують, який зміст на Вашім сайті є найбільш популярним. Також на цій вкладці можна відслідковувати дії користувачів на Вашому сайті.

Цілі. Цілі – це сторінки, на які попадає користувач, після здійснення покупки, реєстрації або виконання іншої бажаної дії, дозволяють оцінити, наскільки сайт відповідає цілям компанії. В Google Analytics можна задавати до 20 таких цілей.

Google Analytics – це найбільш популярний інструмент веб-аналітики, його використовують мільйони користувачів. Знаючи аналітику сайту, можна зробити свій ресурс більш ефективним та залучити більшу кількість користувачів. І саме аналітика дає можливість власнику сайту дізнатись, наскільки успішним та потрібним є його проект.

Список використаних джерел:

1. Google Аналітика [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.google.com/intl/uk_ALL/analytics.

2. Розкрутка сайту. Google Analytics [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://webstudio2u.net>.

Підгородецький М. О., Прибега Н. О., група ФК-151
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Горобець Л. В., викладач

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ ПІДПРИЄМСТВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ

Згідно Указу Президента України № 133/2017 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2017 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)» державні та бюджетні установи і підприємства мають відмовитися від програми «ІС: Підприємство».

Це означає, що хоча «ІС» продовжить використовуватися бухгалтерами підприємств та організацій, вже до кінця 2017-го компанії та фірми перестануть закуповувати програмні оновлення, оснащувати нові робочі місця цим програмним продуктом та все активніше шукатимуть альтернатив.

Є три шляхи, якими підуть українські компанії в зв'язку із санкціями. Одні чекатимуть на запропоновані державою альтернативи. Інші почнуть шукати універсальні хмарні рішення на основі готових пакетів послуг. Тобто по суті купуватимуть від різних українських та закордонних виробників програми, тільки вже у вигляді пропозицій від cloud-платформ. А треті почнуть писати власні системи, орієнтовані під вимоги та специфіку роботи конкретного підприємства.

Цілком очікувано держава вже готує альтернативні рішення. Державний Ощадний банк розробляє систему, орієнтовану на обслуговування малого та середнього бізнесу. Зараз ця система тестується у трьох обласних управліннях.

Йдеться про додаток CorpLight, який також відкриє доступ до платформи обліку і користувачам Macbook та iPhone / iPad. Керівництво «Ощадбанку» запевняє, що оновлена CorpLight матиме модуль забезпечення бухгалтерського обліку.

Хмарні та локальні сервіси налічують низку найменувань – і серед них SAP, Microsoft Dynamics NAV та Oracle Apex. Останню платформу ми і розглянемо детальніше.

Oracle Application Express (скорочено Oracle Apex, APEX, раніше Oracle HTMLDB) – вільне середовище швидкої розробки програмного забезпечення на основі систем керування базами даних Oracle Database, цілком реалізоване як веб-додаток та оптимізоване для хмарного використання.

Загалом за функціональними можливостями Apex можна порівняти із «1С» версії від 7.7, але із веб-інтерфейсом. Oracle Apex схожа тим, що має відкритий конфігуратор, де користувач може змінювати конфігурацію під свої вимоги фактично без допомоги програміста.

Головна його перевага перед «1С» – орієнтація від самого початку розробки ранніх версій на хмарне використання. Умовно кажучи, на 1 фізичному сервері можна розгорнути необмежену кількість робочих місць – фактично окремих БД із своїми додатками та робочими місцями користувачів. Для розробки та адміністрування, знадобиться лише браузер. Тож конфігурацію в разі необхідності можна буде «підправити» навіть із планшета (чого у «1С» немає).

Основні можливості конфігурацій на платформі Oracle Apex для фінансових та управлінських завдань включають:

- систему аналітичних звітів та мультиміріювання для підрахунків та зведення балансів в режимі реального часу, побудови графіків та діаграм;
- систему самодіагностики та внутрішніх логів/звітів;
- моніторинг «вузьких» місць та спільне закриття/обговорення задач;
- прогнозування надходжень та витрат, управління запасами із платформи обліку;
- платежі, інвойси, контракти, субконтракти, робота із підрядниками та постачальниками;
- контроль поставок та товарних залишків, обороту основних засобів та запасів;
- трекінг фіксованих запасів;
- робота з банківськими готівковими та безготівковими розрахунками;
- касові та інші витрати, облік роботи із клієнтами;
- оцінка клієнтів та формування клієнтських стратегій по групам/когортам;
- контроль витрат та звітування за витратами;
- підтримка мобільного обліку;
- контроль витрат на зарплати, відрядження, інтеграція зі сторонніми фінансовими обліковими платформами;
- централізоване керування віддаленими базами даних.

І нарешті найболючіше питання – вартість.

Для малого бізнесу, якщо обсяг операцій не перевищує 100 млн. записів, або 11GB – Oracle Apex можна використовувати абсолютно безкоштовно разом з базою даних Oracle XE. Компанія Apex Rest одна із перших створює конфігурації

на платформі Oracle Apex оптимізовані під вимогу місцевого ринку.

Список використаних джерел:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2017 року «Про застосування персональних спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій)»: Указ Президента України No133/2017. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/1332017-21850>.
2. Офіційний сайт Ощадбанку [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.oschadbank.ua/ua/press-service/relizes/>.
3. Офіційний сайт Oracle Corporation [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.oracle.com/ua/index.html>.
4. Онлайн-видання Na chasi. Без санкцій – чи вдасться Oracle Apex замінити «1С»? [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://nachasi.com/2017/06/02/apex-case/>.

Подольян Д. В., група Ф(б)с-161
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Ролінська А. О., викладач

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ СИСТЕМИ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ

Податкова система – це найголовніший елемент економічної політики держави, фундамент формування дохідної частини бюджету. Дієвий податковий контроль є важливою передумовою економічного зростання країни, стабільності, функціонування державних фінансів.

Теоретичні і практичні засади податкового контролю розроблені у працях багатьох вчених, зокрема: Атаманчук Г.В., Волкова Ю.О., Попович В.М., Калужного Р.А., Кузьменко О.В., Тищенко М.М. та ін.

Податковий контроль – це ряд завдань, що покладені на органи державної влади спрямовані на забезпечення додержання чинного податкового законодавства, а також виявлення, попередження та ліквідацію правопорушень.

Українське законодавство виділяє такі основні завдання податкового контролю:

1. Контроль за повнотою та своєчасністю сплати податків та зборів.
2. Контроль правильності вибору бази оподаткування.
3. Контроль за правомірністю застосування пільг.
4. Аналіз податкових надходжень.
5. Виявлення, попередження та ліквідація правопорушень [1].

За сучасних умов розвитку податковий контроль є неналагодженим механізмом, який спричинений наступними факторами:

1. Економічний фактор.
2. Політичний фактор.
3. Моральний фактор.

Економічний фактор є важелем регулювання податкових ставок держави,

незважаючи на позитивні зміни у ПКУ, є суттєві недоречності та недоопрацювання, а деякі податкові ставки є занадто високими та невиправданими [3, гл.5, ст. 61].

Політичний фактор є надзвичайно актуальним за умов сьогодення, це невід'ємна частина податкової політики держави.

На жаль, останній вид фактору, моральний, є серйозною проблемою для України. Величезна кількість платників податків намагаються ухилитись від сплати і не сприймають податок як розрахунок за отримані послуги.

Важливим завданням держави є стабілізація податкової політики та підвищення ефективності податкового контролю через наступні дії:

- оптимізація податкового контролю шляхом відміни ризикоорієнтованої системи контролю (в постійному полі зору лише сталі правопорушники, а платників з високою репутацією мають право перевіряти лише один раз на три календарні роки);

- збільшення кількості перевірок;

- удосконалення штрафних санкцій, доцільно було б використовувати накопичувальну систему, чим частіше здійснюється правопорушення, тим вища вартість штрафу.

- створення системи податкових судів, як окремої гілки [2].

Отже, податковий контроль є важливим важелем у системі фінансів держави, так як з його допомогою можна регулювати економічне та соціальне зростання держави. Ефективна система податкового контролю повинна виконувати не лише фіскальну функцію, але і стати міцним стимулом для економічного росту, розвитку бізнесу, залучення інвестицій. Лише спільними зусиллями держави разом з населенням можливо перемогти сучасні проблеми.

Список використаних джерел:

1. Державна фіскальна служба України / Офіційний портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/pro-sfs-ukraini/zavdannya--funktsii/>.
2. Лопатовський В.Г. Особливості сучасної системи податкового контролю / В.Г.Лопатовський // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2016, № 5, Том 1. – С. 115-119.
3. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

**Ридванська К. С., Смоляк Б. І., група ОД-161
Коледж економіки і права
Вінницького кооперативного інституту
Науковий керівник: Черненко Н. С., ст.викладач**

ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРИ НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Ринок як складне, полісистемне утворення має надзвичайно багату

структуру. Його складовими є ринки: товарів, капіталу, фінансовий, валютний, трудових ресурсів, а також ринкова інфраструктура. Кожний з перелічених елементів здатний функціонувати в так званому автономному режимі і тому має свою структурну побудову. Всі вони взаємодіють як частини єдиної системи, оскільки органічно пов'язані між собою в становленні та розвитку. Порушення цього взаємозв'язку стає серйозною перешкодою існування повноцінного ринкового середовища, а саме:

➤ по-перше, існує ціла низка системних проблем формування ринку, які за тривалістю та глибиною не мають аналогів на пострадянському просторі;

➤ по-друге, ринок – явище, порівняно нове для вітчизняної економічної науки, а тому потребує як теоретичного дослідження, так і дослідження його практичного застосування.

Проаналізувавши сучасний стан інфраструктури ринку України, визначивши його основні проблеми, можна сформулювати пропозиції по вдосконаленню кожної з досліджених складових.

Ринкова структура України, становлення якої відбувалося на тлі глибокої економічної кризи, не відповідає вимогам розвинутого ринкового середовища. Для неї характерними є глибокі внутрішні проблеми формування кожного з її сегментів, неефективне функціонування елементів інфраструктури.

Зокрема, ринок праці України є невід'ємною складовою ринкової системи. Як і кожна її складова, він є надзвичайно залежний від стану розвитку інших сегментів ринку. Тож для покращення стану ринку праці та перетворення його на потужне підвищення розвитку економіки України, необхідно здійснити наступні кроки:

- розробити і провадити економічну політику, спрямовану на розвиток нових і збереження ефективних робочих місць;

- здійснити реформу самої системи підготовки фахівців;

- покращити фінансування державної програми підтримки зайнятості населення.

Також, потрібно комплексно вирішувати завдання щодо запобігання приходу спекулятивного капіталу у банківський сектор України:

- політика на валютному ринку має бути виваженою, запровадженню лібералізаційних заходів стосовно здійснення строкових валютних операцій має передувати посилення пруденційного нагляду (особливо у питаннях управління фінансовими ризиками);

- необхідно підвищити ефективність системи банківського нагляду НБУ, особливо у частині її спроможності попереджувати появу криз у банківській системі [1].

Здійснення даного комплексу заходів щодо врегулювання фінансового ринку дасть змогу зменшити його залежність від іноземного капіталу, особливо від непередбачуваної поведінки зарубіжних спекулятивних інвесторів, а також залучити на ринок внутрішні фінансові ресурси – вільні кошти населення. Розвиток інноваційної інфраструктури неможливий без визначення на законодавчому рівні організаційно-правових основ діяльності таких ключових її

об'єктів, як бізнес-інкубатори та інноваційні центри [2].

Доцільним є часткове компенсаційне фінансування, що здешевлює вартість послуг для суб'єктів інноваційної діяльності, зберігаючи при цьому їхню платність [3].

Ефективність регулювання валютного ринку України, насамперед зводиться до зміцнення курсу гривні відносно іноземних валют.

Отже, розвиток ринкової системи України з її складовими та інфраструктурою можливий лише на основі комплексної державної програми, запровадження якісно нової – інвестиційної моделі розвитку економіки.

Список використаних джерел:

1. Білозорова Л.С. Шляхи розвитку фондового ринку / Л.С. Білозорова // Фінанси України. – 2011. – № 12. – С. 106-111.
2. Довбенко М.В. Сучасна економічна теорія (Економічна нобелелогія): навч. посіб. / М.В. Довбенко. – К. : Вид. центр «Академія», 2015. – 256 с.
3. Нечаюк І. Б. Основні проблеми подолання бюджетного дефіциту в Україні / І.Б. Нечаюк // Економічний форум. – 2013. – №4. – С. 2-4.
4. Нікітенко Д. В. Боргова безпека України: стан, проблеми та перспективи / Д.В.Нікітенко, О. В. Мулярчук // Міжнародні науково-практичні конференції – 2013 року. – Вип. 1. – С. 31-35.

**Рильська Н. В., група Ф(б)-161
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Ільченко Л. Б., к.е.н.**

СТАТИСТИКА ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ: СТАН ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

Державний бюджет України – план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду.

Одним із визначальних положень наукової методології дослідження економічних процесів є необхідність вивчення бюджетних показників. За допомогою спеціальних статистичних методів можна виявити характер динаміки бюджетних даних, оцінити інтенсивність їх змін, передбачити подальший розвиток бюджетної системи країни та можливі позитивні або негативні наслідки.

У 2016 році дії органів влади були направлені на зростання надходжень до державного бюджету за рахунок фіскальних стимулів. Державний бюджет за 2016 рік виконаний відповідно до запланованих показників.

Виконання дохідної частини бюджету у 2016 році здійснювалось в умовах змін, внесених у податкове законодавство, спрямованих на покращання адміністрування платежів, створення більш рівних та справедливих умов оподаткування, а також підвищення наповнюваності бюджету. Надходження до

Державного бюджету України у 2016 році становили 616,3 млрд. грн., що на 81,6 млрд. грн., або на 15,3 відсотка більше ніж у 2015 році (табл.1). До загального фонду державного бюджету за 2016 рік надійшло 574,7 млрд. грн., що на 70,9 млрд. грн., або на 14,1 відсотка більше ніж за 2015 рік [2].

За 2016 рік касові видатки державного бюджету на перерахування трансфертів до Пенсійного фонду збільшились проти 2015 року на 47,8 млрд. грн. до 142,6 млрд. грн.

Таблиця 1

Доходи Державного бюджету України у 2016 році, млрд. грн.

Статті доходів	2016 факт	Темп росту до 2015 року, %
Податок та збір на доходи фізичних осіб	59,8	132,7
Податок на прибуток підприємств	54,3	156,3
Податок на додану вартість (збір)	329,9	133,6
Відшкодування ПДВ	-94,9	138,0
Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції)	55,1	142,1
Акцизний податок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції)	35,0	143,9
Рентна плата за користування надрами	39,7	107,3
Ввізне мито	20,0	50,2
Кошти, що перераховуються Національним банком України відповідно до Закону України «Про Національний банк України»	38,2	61,8
Власні надходження бюджетних установ	34,1	129,1
РАЗОМ ДОХОДІВ	616,3	115,3

У 2016 р. зовнішній борг СЗДУ збільшився на 380 млн. дол. США, або на 0,4% ВВП, що було найменшим приростом за посткризовий період (табл. 2). Так, за період 2009-2015 рр. середньорічний приріст зовнішнього боргу в СЗДУ становив 3,4 млрд. дол. США.

Зовнішній борг інших депозитній корпорацій (сектор фінансових корпорацій без ЦБ) знизився за 2016 р. на 3,9 млрд. дол. США, а інших секторів (не фінансових корпорацій) – на 1,4 млрд. дол. США, що сумарно значно менше за відплив капіталу за каналом повернення боргів у попередні два роки. Як видно з даних, наведених у табл. 2, у 2014 р. «Іншими депозитними корпораціями» було зменшено зовнішні борги на суму 3803 млн. дол., а в 2015 р – на 5929 млн. дол. США; іншими секторами економіки (не фінансовими корпораціями) – відповідно на 13403 та 8562 млн. дол. США (табл. 2).

Таблиця 2

Збільшення (+), зменшення (-) зовнішнього боргу, млн. дол. США

Структура	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Сектор загального державного управління	75	5847	7176	892	2351	3589	2962	3075	380
Центральний банк	4263	1486	1301	-20	-2647	-3090	401	4532	-466
Інші депозитні корпорації	8522	-8611	-2744	-2923	-6575	1014	-3803	-5929	-3857
Інші сектори	7674	2186	7402	8514	19598	6201	-13403	-8562	-1355

Тобто, у важкі для економіки України роки, коли падіння ВВП становило відповідно 6,6 та 9,8%, з країни за каналом повернення боргів відбувся масштабний відплив ресурсів, які в перерахунку на національну валюту за середньорічним курсом становили лівову частку ВВП (відповідних років), а саме – за сектором інших депозитних корпорацій: 2,8 % у 2014 р., 6,5 % у 2015 р., щодо інших секторів-відповідно 10 та 9,4% [1].

Отже, використання методів статистики дасть можливість глибше осягнути об'єктивно існуючі закономірності і передбачити подальший їх розвиток, що важливо при обґрунтуванні стратегічних і тактичних управлінських рішень у системі Державного бюджетування.

Список використаних джерел:

1. Бюджетна система: підручник / за ред. С. І. Юрія, В. Г. Дем'янишина, О.П.Кириленко. – Тернопіль : ТНЕУ, 2013. – 624 с.
2. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] : Закон України від 08 лип. 2010 р. No 2456-VI. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
3. Виконання державного бюджету, Казначейська служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://treasury.gov.ua/main/uk/publish/category?cat_id=23596&page=1.

Розізнана А. О., група ПР-141

Коледж економіки і права

Вінницького кооперативного інституту

Науковий керівник: Яковець О. В., викладач

НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Зміни глобального середовища на початку ХХ століття, яке сьогодні містить у собі велику кількість загроз і викликів різного характеру, призвели до загострення питань пов'язаних з національною безпекою у більшості країн світу. В Україні, в умовах військових протистоянь на Сході держави, ці питання набувають ще більшої актуальності.

Метою даного дослідження є аналіз стану забезпечення національної безпеки України в умовах Євроінтеграції.

Участь у євроінтеграційних процесах, налагодження нових суспільно-політичних та економічних відносин, змушують українське суспільство не лише дбати про власну національну безпеку, а й поступово перейти від етапу становлення національної державності до етапу розширення зони своєї відповідальності за межі власного соціально-державного простору. Що видається для України дуже складним завданням. Адже, процес формування системи національної безпеки України весь час мав декларативний характер, зважаючи на те, що не були чітко визначені його складові елементи. Наша країна майже ніколи не існувала як самостійний суб'єкт зовнішньополітичної діяльності, про що свідчить, наприклад, досвід співпраці України з Росією [1].

Визнаючи незалежність України, абсолютна більшість держав світу і ООН визнали нашу державу в існуючих її кордонах. Однак факт такого визнання не передбачає надання Україні жодних прямих гарантій безпеки.

В обмін на ядерне роззброєння Україна отримала певні зобов'язання з боку ядерних держав, які було детально оформлено 5 грудня 1994 р. в Будапешті. Керівники України, Росії, Великої Британії і США підписали меморандум, у якому останні три країни пообіцяли поважати кордони України, утримуватися від застосування або погрози застосування сили і «шукати підтримки Ради Безпеки ООН у випадку, якщо Україна виявиться перед загрозою агресії з боку ядерної держави» [2, С. 163-164].

Військовий конфлікт на Сході України свідчить про те, що гарантії безпеки, надані нашій країні чинними міжнародними договорами, не є достатніми, оскільки вони не передбачають адекватної і потужної відповіді на можливі загрози.

Агресивні дії Росії проти України підривають і регіональну стабільність у європейських країнах, і можуть мати драматичні наслідки у світовому масштабі. З огляду на це, потрібно шукати нові шляхи забезпечення регіональної і міжнародної безпеки. Стратегія національної безпеки України затверджена Указом Президента України від 6 травня 2015 року і спрямована на реалізацію до 2020 р. визначених пріоритетів державної політики національної безпеки, а також реформ передбачених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, ратифікованою Законом України від 16 вересня 2014 р., і Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020», схваленою Указом Президента України від 12 січня 2015 р. [3, С. 29]. Основними цілями цієї Стратегії є: мінімізація загроз державному суверенітету та створення умов для відновлення територіальної цілісності України в межах міжнародно-визнаного державного кордону України; гарантування мирного майбутнього України як суверенної і незалежної, демократичної, соціальної, правової держави; утвердження прав і свобод людини і громадянина; забезпечення нової якості економічного, соціального і гуманітарного розвитку; забезпечення інтеграції України до Європейського Союзу та формування умов для вступу в НАТО [4].

Складне становище України в галузі національної безпеки зумовлене не лише зовнішньополітичним та військовим протистоянням з Росією, що підриває підвалини національної державності та є загрозою військового конфлікту в Європі, а й рядом внутрішніх проблем, які наражають на небезпеку українських громадян. Адже національна безпека це не лише безпека держави, а й захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства і держави, за якої забезпечуються сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних та потенційних загроз національним інтересам [5, С. 351]. Гарантування національної безпеки включає захист народу, території та способу життя шляхом використання комплексу різноманітних політичних, економічних та правових заходів.

Серед багатьох проблем, які становлять загрозу національній безпеці України, слід виділити корупцію, неефективну систему державного управління,

здійснення державними органами діяльності в корпоративних та особистих інтересах, що призводить до порушення прав та свобод громадян [6, С. 179]. Останніми роками виникла нова проблема, яка становить безпосередню загрозу для життя та здоров'я громадян, що пов'язана зі зберіганням боєприпасів на військових складах України, так 26 вересня 2017 року відбулася сьома велика детонація на українських артскладах за останні 14 років (з яких три припадають на 2017 рік).

Подальший стан національної безпеки повинні визначати внутрішні та зовнішні процеси, основою яких має бути повага до національних традицій, цінностей та інтересів. Необхідність підвищення рівня національної безпеки має бути усвідомлена з боку органів державної влади та президента України і носити практичний, а не декларативний характер. Для цього потрібно пришвидшити процес обговорення і розробки нової воєнної доктрини та стратегії забезпечення національної безпеки, а також інших нормативно-правових документів, в яких мають бути чітко прописані засади оборонної та безпекової політики. Практичне, а не декларативне співробітництво із європейськими країнами та міжнародними організаціями має визначати в майбутньому вирішення внутрішніх суперечностей, які не дозволяють ефективно запроваджувати механізми забезпечення національної безпеки. Основним підходом відносно забезпечення національної безпеки, виходячи із геополітичного становища України, повинно стати комплексне поєднання елементів європейської безпеки на основі солідарності та спільності поглядів стосовно укріплення та підвищення рівня захисту від зовнішніх і внутрішніх загроз.

Список використаних джерел:

1. Матяж С.В. Національна безпека України в контексті Євроатлантичної інтеграції / С. В. Матяж // Наукові праці. – Том 93. Випуск 80. – С. 45-48. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lib.chdu.edu.ua>.
2. Тімкін І., Новікова Н. Система національної безпеки України: стан та перспективи розвитку / І. Тімкін, Н. Новікова // Нова парадигма. – 2015. – Випуск 128. – С. 162-170.
3. Мироненко Т. Є. Проблеми розвитку стратегії національної безпеки України / Т. Є. Мироненко // Приватне та публічне право. – 2017. – № 2. – С. 26-31.
4. Указ Президента України Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>.
5. Закон України Про основи національної безпеки України від 19.06.2003 // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – С. 351.
6. Вонсович О. Стан національної безпеки України в сучасній геополітичній ситуації / О. Вонсович // Політичний менеджмент. – 2012. – № 1-2. – С. 177-185.

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Методи збереження економічної, фінансової та іншої конфіденційної інформації на окремому підприємстві можуть бути різні: по масштабах і формах, залежати від виробничих, фінансових і інших можливостей підприємства, від кількості і якості тасмниць, що охороняються. При цьому, вибір таких заходів необхідно здійснювати, виходячи із принципу розумної достатності, дотримуючись у фінансових розрахунках «золотої середини», так як надмірне закриття інформації, так само як і халатне відношення до її збереження, можуть призвести до втрати запланованого розміру прибутку або до збитків.

Отже, проект забезпечення економічної безпеки підприємства є єдиним організаційно-технічним комплексом, в ході формування якого розробляється концепція забезпечення безпеки об'єкту або політика безпеки. Її основу складає перелік обов'язкових заходів, направлених на вироблення плану дій по захисту об'єкту: визначення складу служби безпеки підприємства (СБП), її місце в організаційній структурі підприємства, сфера її компетенції, права і повноваження, варіанти дій в різних ситуаціях, щоб уникнути конфліктів між підрозділами. Їх підоснова звичайно лежить, на нашу думку, в тому, що дехто з керівників враховує вимоги СБП, які пред'являються, необгрунтовано завищеними.

Дотримання вищевикладених умов дозволить запобігти подібним ситуаціям або вирішувати їх швидко і безболісно. Політика економічної безпеки підприємства визначає правильний, з точки зору організації, спосіб використання комунікаційних і обчислювальних ресурсів, правила доступу до об'єкту, правила поведіння з конфіденційною інформацією, а також процедури запобігання порушенням режиму безпеки і реагування на них.

Необхідно відзначити, що ефективність політики безпеки підприємства тільки тоді може знаходитись на належному рівні, коли її реалізація буде результатом спільної діяльності працівників підприємства або установи, які зможуть зрозуміти всі її аспекти, і керівників, здатних впливати на її втілення в життя. Не менше важливим фактором, що впливає на дієвість політики безпеки, представляється готовність персоналу до виконання її вимог, доведення до кожного його обов'язків по підтримці режиму безпеки. Дотримання політики безпеки повинне гарантуватися наявністю відповідального по кожному виду проблем.

При цьому, всі основні положення політики безпеки повинні бути закріплені у відповідних наказах, інструктивних матеріалах та інших документах, склад і зміст яких визначаються специфікою підприємства та його бізнесом. Слід відмітити, що, як правило, жодне підприємство та установа не зможе обійтися без

положень про комерційну таємницю, про захист інформації, про адміністратора безпеки інформаційних мереж, правил, що розмежовують доступ до інформації яка міститься в автоматизованих системах, правил допуску персоналу і відвідувачів в приміщення в яких проводиться обробка критичної інформації, механізму проведення службового розслідування за фактом порушення правил безпеки.

Роботи по оснащенню підрозділів служб захисту інформації (СЗІ), створення системи розпорядливих документів входять в комплекс організаційних заходів, на основі якого може бути досягнутий високий рівень безпеки інформації. Проте, перераховані заходи не дозволяють на належному рівні підтримувати функціонування системи захисту без проведення цілої низки організаційно-технічних заходів. Їх повний перелік може бути дуже широкий для того, щоб повністю проводити його в даній статті, скажемо лише, що вони дозволяють своєчасно виявляти нові канали просочування інформації, вживати заходів по їх нейтралізації, вдосконаленню системи захисту і оперативно реагувати на порушення режиму безпеки.

Розроблені документи, як правило, повинні визначать основні функції, які необхідні для організації роботи СБП, а також контрольно-перевірочні і інші спеціальні функції, здійснювані нею в процесі діяльності. На наш погляд основними функціями можуть бути:

- адміністративно-розпорядна, яка включає в себе підготовку рішень по підтримці режимів безпеки і конфіденційності на підприємстві;
- визначення положень, в яких повинні бути відображені основні обов'язки і відповідальності посадових осіб з питань безпеки, а також по здійсненню представницьких функцій підприємства в тій чи іншій області його діяльності;
- господарсько-розпорядчі, в яких визначається (спільно з іншими підрозділами підприємства) кількість ресурсів, необхідних для вирішення задач по забезпеченню безпеки підприємства, підготовка і проведення заходів організаційно-технічного і правового характеру, направлених на збереження його власності, у тому числі інтелектуальної;
- обліково-контрольна, яка дає змогу визначити підприємству критично важливі напрямки фінансово-господарської, виробничої, комерційної та інших видів діяльності, що підлягають захисту, а також можливих каналів витoku інформації і інших загроз фінансової стабільності, платоспроможності і фінансовій стійкості підприємства, оцінки джерел їх виникнення; створення дієвого контролю;
- організаційно-технічна, яка дає можливість створення організаційної структури СБП, а також інших структур по окремих напрямках роботи підприємства (захист інформації, економічна безпека);
- організація взаємодії між окремими структурними підрозділами підприємства, які сприяють досягненню цілей політики його безпеки;
- планово-виробнича – розробка комплексних програм і окремих планів забезпечення безпеки підприємства, підготовка і проведення відповідних заходів;
- матеріально-технічна яка повинна бути направлена на матеріально-

технічне і технологічне забезпечення діяльності СБП, оснащення її спеціальною технікою;

- інформаційно-аналітична, яка включає в себе накопичення і обробку даних, що відносяться до сфери безпеки підприємства, з використанням необхідних для цього технічних і методичних засобів.

Проте, слід розуміти, що забезпечення СБП надійним інструментарієм, правильно встановленими пріоритетами її діяльності, як і інша кваліфікована робота, вимагає участі в ній висококваліфікованих працівників, які мають відповідну професійну підготовку і, що не менше важливе, які володіють достатньо великим практичним досвідом в цій області.

Перехід економіки на ринкові відносини вимагає від керівників підприємств не тільки розробки ринкової стратегії фінансово-господарської діяльності, але і стратегії безпеки, яка обов'язково повинна включати спеціальні програми по захисту інтелектуальної власності, кадрової і економічної безпеки. Відповідно, роль підрозділу, відповідального за проведення даної роботи на підприємстві, виконуючого функції дотримання правил політики безпеки і плану захисту, управління засобами захисту, контролю за правильністю їх експлуатації, виявлення спроб і фактів порушень і вживання заходів по їх нейтралізації, також повинна виходити на перший план. Слабкість будь-якої складової інфраструктури підприємства безпосередньо відображається на його безпеці, тому процес управління підприємством на всіх його рівнях повинен знаходитися в тісному взаємозв'язку питаннями його безпеки.

При створенні та впровадженні на підприємстві доктрини безпеки необхідно виходити з того, що основні чинники, які впливають на економічну безпеку підприємства можуть привести до:

- забезпечення переходу до нового типу економічної діяльності, що виходить з її пріоритетності в умовах ринкової економіки. Це забезпечить відчутне зростання інтелектуального, морального, культурного потенціалу виробничого колективу в формуванні стратегії відповідно до реалізації конкуренції;

- зростання самостійності і самодостатності колективу підприємства, його творча активність, що суттєво зміцнить демократичні основи кооперативного управління, прискорить розвиток і духовно-моральну збалансованість ринкових відносин;

- пошуку кращої стратегії, яка забезпечить конкурентні переваги і постійну готовність і очікування реакції конкурентним діям;

- визначення заходів і дій впливу на реакції конкурентів.

Список використаних джерел:

1. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И.А. Бланк // – К.: Ника-Центр, 2004. – 784 с.
2. Донець Л.І. Економічна безпека підприємства / Л.І. Донець, Н.В. Ващенко // Навч. посіб. К.: ЦУЛ, 2008. – 240 с.
3. Козаченко Г.В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення / Г. В. Козаченко, В. П. Пономарьов, О. М. Ляшенко // : Монографія.

– К.: Лібра, 2003. – 280 с.

4. Николук С.І. Безпека суб'єктів підприємницької діяльності / С. І. Николук, Д.Й. Никифорчук: Курс лекцій. – К.: КНТ, 2005. – 320 с.

**Петренко М. І., к.е.н.,
Коренюк Н. М., група МнМз-165
Вінницький кооперативний інститут**

МОТИВАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах зростання економічних показників роботи господарюючих суб'єктів усіх організаційно-правових форм власності необхідно розглядати через призму ефективного використання трудових ресурсів. Так, персонал підприємств є найважливішим елементом виробничого потенціалу, що забезпечує ефективність виробництва, його конкурентоспроможність і стійке положення на ринку. Проте для цього необхідно створити певні умови внутрішнього і зовнішнього середовища, здатні стимулювати працівників до продуктивної праці за допомогою управління персоналом за допомогою мотиваційного механізму.

Вивчення теоретичних основ формування мотиваційного механізму управління персоналом і розробка ефективного механізму мотивації на підприємствах різних організаційно-правових форм власності Республіки Крим. Для реалізації поставленої мети в процесі дослідження вирішувалися завдання, пов'язані з вивченням суті економічних дефініцій «мотивація», «оплата праці», а також процесу мотивації і його впливу на результати продуктивності праці. Разом з цим був проведений аналіз мотиваційного механізму управління персоналом підприємств різних організаційно-правових форм власності.

Грунтуючись на даних економічної теорії можна зробити висновок про те, що термін «оплата праці» визначають як найважливішу категорію в системі умов праці. Разом з цим під «заробітною платою» розуміють оплату послуг праці працівника, яка відображає соціально-економічне становище в національній економіці і рівень життя в суспільстві, дає можливість працівникові і його сім'ї забезпечувати поточне споживання, а також економити на майбутнє споживання. Під мотивацією персоналу слід розуміти бажання співробітників виконувати якісно свою роботу з максимальною віддачею, що зумовлює зростання продуктивності праці персоналу. Слід зазначити, що усі основні методи мотивації персоналу можна розділити на два ключові напрями: матеріальну і нематеріальну мотивацію персоналу, роль яких складно переоцінити в системі оплати праці. Так матеріальна мотивація персоналу є потужним важелем управління для адміністративно-управлінського апарату господарюючих суб'єктів за допомогою грошей, які дозволяють підтримувати сприятливі умови життя людини для подальшої плідної роботи, а також стимулюють працівника до виконання своїх прямих обов'язків на робочому місці з високим рівнем продуктивності праці.

Побічно за допомогою заробітної плати працівник оцінює свою значущість в колективі, соціальний статус по порівнянню з колегами по роботі, що грає не маловажне значення в системі оплати праці.

Так за умови досягнення більшої економічної вигоди за результатами роботи мотиваційна дієвість буде вища. Необхідно також відмітити роль нематеріальної мотивації праці персоналу. До методів нематеріальної мотивації персоналу доцільно віднести кар'єрне зростання, сприятливий клімат в колективі, офіційне працевлаштування і соціальний пакет, культурні і спортивні заходи в колективі, імідж компанії, навчання за рахунок компанії, особиста і публічна похвала керівника.

У цьому зв'язку доцільно відмітити визначальне значення мотиваційного механізму в системі оплати праці з урахуванням наявності системних проблем, характерних для існуючої системи оплати праці на підприємствах Республіки Крим, що значно впливає на рівень продуктивності праці персоналу. До основних з них необхідно віднести однакове співвідношення частин заробітної плати(окладів і премій) у різних категорій персоналу, непрозорість ряду механізмів і процедур стимулювання, наявність ситуацій, коли премія сприймається співробітниками як фактичне продовження окладу, відсутність взаємозв'язку між результатами праці співробітників підприємств і розмірами винагород за виконану роботу. Системний характер обумовлює втрату інтересу співробітників підприємств до праці, що спричиняє за собою пониження рівня продуктивності праці і, як наслідок, низькі фінансові результати діяльності господарюючих суб'єктів. Тоді як наявність чітко відлагоджених механізмів стимулювання персоналу, включаючи високий рівень посадових окладів, матеріальне стимулювання (доплати, надбавки, премії, винагороди) обумовлюють зростання зацікавленості роботи кадрів, високий рівень продуктивності праці і, як наслідок, високі показники роботи підприємств і зростання фінансових результатів діяльності господарюючих суб'єктів.

Резюмуючи вищевикладене, слід зазначити, що оплата праці – ця винагорода за виконану роботу або послугу з урахуванням якісних і кількісних характеристик, виражене переважно в грошовому еквіваленті, розмір якої варіюється залежно від кваліфікації і професійної підготовки кадрів підприємств. Під мотивацією персоналу слід розуміти бажання співробітників виконувати якісно свою роботу з максимальною віддачею, що зумовлює зростання продуктивності праці персоналу. В результаті дослідження вивчені основні методи мотивації персоналу, зокрема два ключові напрями матеріальна і нематеріальна мотивація персоналу. Крім того було визначено, що матеріальні методи мотивації персоналу є найбільш ефективними способами стимулювання співробітників що зумовлює зростання зацікавленості кадрів підприємства у високопродуктивній роботі за допомогою виплат заробітної плати, премій, надбавок. Таким чином, чітко від лагоджена система оплати праці, включаючи матеріальне і благополуччя персоналу, зумовлює підвищення продуктивності праці працівників, тим самим сприяє поліпшенню ефективності роботи підприємств регіону в цілому.

Список використаних джерел:

1. Балобанова О.М. Стратегічне управління персоналом підприємства: навч. посіб. / О.М. Балобанова, О.В. Стельмашенко – К.: Знання, 2011. – 236 с.
2. Петренко М. І. Економіка підприємства: навч. посіб. / М.І. Петренко, А.Г. Драбовський, В.М. Петренко. – Вінниця: Консоль, 2010. – 510 с.

**Петренко М. І., к.е.н.,
Лісник Я. В., група МН-165
Вінницький кооперативний інститут**

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ СИСТЕМИ СПОЖИВЧОЇ КООПЕРАЦІЇ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Фундаментом сучасної ринкової економіки є споживча кооперація як відкрита динамічна системна цілісність постійно взаємодіючих підприємств споживчої кооперації і надбудовних структур. При цьому необхідною умовою конкурентоспроможності системи споживчої кооперації виступає наявність в ній сильного «ядра» з підприємств споживчої кооперації, що мають повноцінний науково-дослідний, організаційний, фінансовий, виробничий, кадровий і інший потенціал для успішної роботи в інноваційній економіці.

Трансформація системи споживчої кооперації йде у напрямі подолання таких ознак індустріальної системи що обмежують самоорганізацію споживчої кооперації, як:

- інвестиційні потоки переважно спрямовуються на заповнення обігових коштів;
- використовуються неефективні методи управління інвестиційною діяльністю;
- оцінки окупності і ефективності інвестицій не відбивають особливості споживчої кооперації;
- недостатньо використовуються внутрішні джерела формування інвестиційних можливостей;
- власні інвестиційні можливості підприємств системи споживчої кооперації обмежені унаслідок недоліку обігових коштів.

З метою подолання цих неефективних методів регулювання, підприємствам системи споживчої кооперації потрібно серйозні зміни в системі інвестиційного управління. Однією з найважливіших умов розвитку інвестиційної діяльності є ресурс економічної суб'єктивності самої споживчої кооперації, а також держави, економіку якої обслуговує ця система [2, с. 127].

Ресурс економічної суб'єктивності – це здатність споживчої кооперації і держави здійснювати інноваційну політику, ґрунтовану на власній системі цілеполагання і ієрархії цільових програм і пріоритетів. Ситуація безперервних оновлень системи споживчої кооперації пов'язана з певним інституціональним середовищем, де переважають горизонтально-мережеві зв'язки. Саме у такому

середовищі і утворюються сучасні підприємства системи споживчої кооперації, розраховані на генерування інновацій. Тому перехід системи споживчої кооперації до інноваційної економіки і стійкішого розвитку розпочинається із створення середовища, з оновлення способів координації зв'язків і моделі економічного управління. Такій підхід до аналізу споживчої кооперації зажадає від системи поведінки системних перетворень, що дозволяють піти від звичної моделі управління, що управляє. Ця трансформація викликана трьома взаємозв'язаними чинниками – глобалізацією, науково-технічною революцією п'ятого покоління.

Підприємства споживчої кооперації зіткнулося з різким збільшенням динамізмом середовища, підвищеним рівнем взаємозалежності і постійно високим рівнем невизначеності. Адаптуючись до цих параметрів, світ переходить до нового способу координації зв'язків [3, с. 67].

Сучасна економіка диктує певні і жорсткі вимоги до підприємств споживчої кооперації. Які визначаються модернізацією економіки, інтеграцією і укрупненням структурних підрозділів, ускладненням процесу формування грошових потоків під інвестиційні потреби, зміною ролі споживчої кооперації на споживчому ринку інноваційної продукції.

Подальший розвиток споживчої кооперації як елементу, що самоорганізується, в економічній системі пов'язано з розширенням інвестиційного потоку, спрямованого на посилення інноваційного процесу в діяльності структурних підрозділів споживчої кооперації. Особливого значення набуває проблема формування інноваційних методів управління при мобілізації грошових потоків і подальшому їх інвестуванні. Залежність економічної політики споживчої кооперації від різних варіантів так званого ринкового консенсусу (максимальна лібералізація, приватизація, відкритість національної економіки, мінімізація бюджетних витрат і державної присутності в економіці), які у поєднанні з діючими правилами міжнародної торгівлі у рамках Світової організації торгівлі неминуче ведуть до «перетікання» ресурсу економічної суб'єктності від порівняно слабких економік до сильніших [4, с. 124].

Ключовими показниками «якості» споживчої кооперації в умовах становлення інноваційної економіки є:

- зміна критеріїв ефективності в діяльності споживчої кооперації;
- необхідність впровадження інноваційних методів в управлінні діяльністю споживчої кооперації;
- поява і розвиток альтернативних форм торгівлі та ін.

Комплексний аналіз інвестиційної привабливості і формування інноваційної економіки в системі споживчої кооперації Вінницької області нерозривно пов'язані із стратегією її розвитку з урахуванням дії внутрішніх і зовнішніх чинників розвитку, з освоєнням мережевого способу координації зв'язків і зміною системи управління споживчою кооперацією зі своєї звичної будови на кластерно-мережеву, набагато пластичнішу, ніж модель ієрархії, і одночасно більше інтегроване, ніж ринкова система. Практика ринкових контактів підприємств споживчої кооперації переходить сьогодні в он-лайн новий режим,

грунтований не на цінових сигналах, а на прямій кооперації виробника із споживачем через web-сайти. Формуючи бази даних про запити різних споживачів, підприємства споживчої кооперації створюють нове економічне середовище і розвивають координаційні платформи. Окремо взяте підприємство системи споживчої кооперації не впорається із зростаючим потоком інформації і виникає потреба побудови системи споживчої кооперації за принципом горизонтальних(неієрархічних) зв'язків і принципі колаборації, під яким розуміється такий механізм взаємодій, коли учасники споживчої кооперації постійно обмінюються знаннями, взаємно використовують свої активи і координують свої рішення.

Стратегія стійкого розвитку підприємств споживчої кооперації полягає в тому, щоб в тривалому періоді часу забезпечувалися високі показники соціального і економічного розвитку, формувався інноваційний потенціал.

Сформувавши довгострокову стратегію, підприємства споживчої кооперації визначають заходи для реалізації позначених цілей в короткостроковому періоді, через бізнес-планування. У ній розшифровується, за рахунок яких джерел буде забезпечено зростання продажів, зниження витрат, збільшений асортимент вироблюваної інноваційної продукції. Найбільш ефективним буде те підприємство, яке повністю зможе розкрити свій інноваційний потенціал і забезпечити випереджаючі темпи економічного зростання.

Інноваційний процес в діяльності споживчої кооперації пов'язаний з вкладенням інвестицій в наступні проекти:

- впровадження ресурсозберігаючих технологій;
- закупівлі технологічного устаткування;
- модернізація наявних виробничих потужностей припускає науково-технологічне забезпечення інвестицій по усьому економічному простору споживчої кооперації;
- вдосконалення структури управління підприємством, формування інноваційного менеджменту як спеціалізованого управлінського інституту, створення спеціалізованих алгоритмів споживчої кооперації управлінських структур різних рівнів в інтересах системи споживчої кооперації.

Список використаних джерел:

1. Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України. Постанова ВРУ від 21.10.2010, №2632 – VI.
1. Волков О. Економіка та організація інноваційної діяльності / О. Волков, М.Денисенко, Л. Гречан // – К.: ЦУЛ, 2007. – 662 с.
2. Волков О. Інноваційний розвиток промисловості України / О. Волков, М.Денисенко, Л. Гречан // – К.: КИТ, 2006. – 648 с.
3. Гойко І. Методи оцінки ефективності інвестицій та пріоритетні напрямки їх реалізації / І. Гойко // – К.: НІРА-Р, 1999. – 320 с.
4. Дука А. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування / А. Дука // – К.: Каравелла, 2007. – 424 с.

ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ НА ОСНОВІ ПРОЦЕСНОГО ПІДХОДУ

Для забезпечення конкурентних переваг кожна організація повинна сформувати свою унікальну по архітектоніці систему управління відповідно до цілей і особливостей діяльності. Для вирішення цього завдання можуть бути використані різні підходи. На практиці науково-обґрунтовані підходи до формування систем управління використовуються недостатньо активно. Реальні системи управління включають елементи різних підходів, що призводить до виникнення внутрішніх протиріч, надмірних, бракуючи або не функціонуючих зв'язків. Це обумовлено тим, що не вивчені питання ув'язки методів і інструментів управління з можливостями того або іншого підходу.

Метою дослідження є обґрунтування методичних положень формування системи управління організаціями на основі процесного підходу.

У будь-якій системі головне – ця взаємодія елементів, стосунки між ними. Тому, визначаючи підходи до формування системи управління, ми розглядаємо її ефективність з точки зору системних критеріїв, основною з яких відбиває властивість системи зберігати цілісність.

Система управління ефективна, якщо вона здатна забезпечити внутрішню єдність організації і гарантувати виживання в середовищі, що змінюється.

Нині наукою пропонується до впровадження безліч підходів і інструментів вдосконалення менеджменту на підприємстві. Одні автори роблять ставку на:

- вдосконалення жорстких елементів системи управління;
- формалізацію процесу управління;
- технологічні аспекти;
- автоматизацію інформаційних систем.

Інші автори заперечують доцільність цього підходу в умовах зовнішнього середовища, який швидко міняється, і акцентують увагу на «м'яких» елементах.

На наш погляд, при рішенні проблем підвищення ефективності управління організацією займатися вдосконаленням тільки «м'яких» елементів системи управління можуть ті організації, в яких досягнутий досить високий рівень регулярного менеджменту. Технології менеджменту організації відрізняються на різних фазах життєвого циклу підприємства. Комплексна система регулярного менеджменту формується у міру зростання підприємства, і приносить найбільшу віддачу на фазі стійкого розвитку.

Процесний підхід доцільний в середніх і великих підприємствах, що знаходяться на другій і третій стадії життєвого циклу. Це пов'язано з тим, що розвиток підприємства приводить, як правило, до ускладнення організаційної структури, у рамках якої відповідальність за кінцеві результати розподіляється між багатьма структурними підрозділами.

Процесний підхід в якості ключового елементу розглядає процес управління як загальну суму взаємозв'язаних функцій. Процес описує те, як, в якій послідовності виконуються функції для досягнення цілей організації. Перехід на процес не управління означає перехід від управління структурами до управління діяльністю, від вертикальної до горизонтального розділення праці.

Зона відповідальності переноситься на кінцевий результат.

Неодмінною умовою застосування цього підходу є досягнення певного рівня управлінської культури, коли виконавці відпрацювали навички роботи по регламентах. Об'єктами регламентації є суб'єкти діяльності, ресурси і процеси.

Найпростіше регламентувати суб'єктів діяльності - посади і підрозділи. Традиційно для регламентації діяльності суб'єктів використовуються посадові інструкції і положення про структурні підрозділи. Можуть також розроблятися стандарти діяльності.

Регламентация ресурсів припускає використання як класичних, так і сучасних технологічних інструментів: плани виробництва і збуту, нормування витрат ресурсів, бюджетування, MRP, ERP.

Регламентация процесів є найбільш складною частиною постановки регулярного менеджменту. В першу чергу регламентуються процеси на рівні робочих місць, коли процес досить складний або вимагає особливої точності. Це стандарти «по процесу», коли працівникові пропонується що, коли, в якій послідовності необхідно робити. Здійснюється це за допомогою таких класичних інструментів, як технологічні карти або технологічні інструкції. Надалі регламентації підлягає взаємодія між співробітниками і підрозділами, тобто розробляються процедури з використанням таких інструментів, як документограми, органограми різних видів, IDEF-діаграми. Ця робота може здійснюватися як в ручному режимі, так і із застосуванням сучасних технологій роботи з інформацією. У невеликих компаніях це можуть бути комп'ютерні програми типу ORGWARE, WORKFLOW, ARIS. У великих фінансово стійких компаніях можуть застосовуватися складніші інформаційні системи: ERP, BMR, BPI. Вони забезпечують не лише підтримку процесів ухвалення рішень, але і стратегічне планування конкурентної переваги, адаптацію бізнес-процесів і процесів управління до умов зовнішнього і внутрішнього середовища, що змінюються.

Організація підсистеми підприємства, що управляє, має на увазі формування комбінації методів і інструментів реалізації процесів управління. При виборі підходу до формування системи управління необхідно враховувати такі чинники, як фаза життєвого циклу і розміри підприємства, складність організації, стабільність зовнішнього середовища. Процесний підхід доцільний в середніх і великих підприємствах, що знаходяться на другій і третій стадії життєвого циклу. Процесний підхід стимулює вдосконалення технології управління, створює умови для постановки на підприємстві регулярного менеджменту.

Ефективна реалізація процесного підходу можлива у поєднанні з інформаційним підходом, який визначає технологічні аспекти управління.

Список використаних джерел:

1. Лепейко. Т. І. Реінжиніринг бізнес-процесів: навчально-практичний посібник у схемах і таблицях // Т. І. Лепейко, А. В. Котлик // – Х.: ХНЕУ, 2009. – 80 с.
2. Філоненко О.П. Формування організаційної структури управління підприємством на основі процесного підходу // О.П. Філоненко // Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». – 2009. № 5. С. 169-174.
3. Криворучко О. М. Менеджмент бізнес-процесів автотранспортних підприємств: монографія // О. М. Криворучко, Ю. О. Сукач // – Х.: ХНАДУ, 2012. – 244 с.

**Петренко М. І., к.е.н.,
Файдун С. В., група МН-165
Вінницький кооперативний інститут**

БЮДЖЕТУВАННЯ ЯК ОСНОВА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ АНАЛІЗУ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

Актуальність бюджетування полягає в плануванні майбутньої діяльності підприємства на основі системи бюджетів, з допомогою яких здійснюється кількісний аналіз фінансового планування та контроль за його виконанням. Будь-який підприємницький захід, пов'язаний з витратами і зорієнтований на прибуток, потребує розрахунків і оцінки. Оцінка підприємницької діяльності складається з оцінки таких її складових, як: витрати виробництва, доходи і прибуток, податки, ринок як об'єкт маркетингу, кредити тощо. Тому упровадження бюджетування на підприємствах стає об'єктивною необхідністю, яка має забезпечити його конкурентоспроможність.

Для забезпечення безперервного розвитку підприємству потрібно фінансові ресурси. Потреба в капіталі може бути задоволена за рахунок короткострокових і довгострокових джерел фінансування.

Основне завдання і зміст поточного бюджетування полягає в тому, щоб заздалегідь спланувати (передбачити) поведінку функції поточної потреби у фінансуванні і адекватним чином відреагувати: вчасно і дешевше знайти не вистачаючі фінансові ресурси (тобто отримати кредит) або найефективніше використовувати тимчасово вільні фінансові кошти (вигідно їх вкласти) [3, 5].

Також слід зазначити, що підприємство споживчої кооперації зіштовкуються з двома групами проблем: методичними і організаційними. Досвід підприємств, які впровадили бюджетування доводить, що, як правило, найважче в бюджетуванні – етап його впровадження в організації. Приватизовані підприємства споживчої кооперації отримали в спадок величезний досвід укладання документів, не потрібних їм в ринковій економіці. Тому принципово важливим є рішення вищого менеджменту про впровадження бюджетування в новому реальному масштабі цінностей.

На першому етапі, щоб визначити початкові складові, необхідні для розробки системи, проводиться детальний аналіз підприємства і зовнішнього

середовища, в якому воно працює. Розглянемо основні етапу робіт по кожному блоку детальніше.

Група вчених-економістів, а саме: Бланк І.О., Бачаров В.В., Кузьмін О.С., Кондратьєв В.В., Савчук В.П., пропонують наступну послідовність процесу впровадження системи бюджетування на підприємстві [1, 2, 4, 5, 7]:

1. Вивчення структури компанії містить визначення усіх основних і допоміжних її підрозділів, аналіз виконуваних ними функцій і взаємин усередині підприємства та із зовнішнім середовищем.

2. Аналіз системи управлінського обліку – опис методів управлінського обліку, використовуваних в компанії, можливостей облікової системи, системи аналізу результатів діяльності; аналіз системи планування діяльності на підприємстві на поточний період.

3. Вивчення бізнес-процесів – формалізація усіх основних і допоміжних бізнес-процесів на підприємстві, визначення підрозділів, які задіяні на кожному етапі, і які необхідно ресурси задіяти. Цей етап включає опис технології виробництва продукції, аналіз процесів логістики, взаємин з постачальниками, умови роботи з покупцями. Також визначається можливість оптимізації бізнес-процесів в ході впровадження системи бюджетування.

4. Аналіз асортименту – визначення існуючого і планованого асортименту продукції, опис і групування товарних позицій. На цьому етапі також проводиться аналіз системи реалізації (існуючої системи і планованих змін у майбутньому).

5. Аналіз ринку – визначення можливостей змін у взаємовідносинах підприємства із зовнішнім середовищем, які можуть вплинути на процес бюджетування (глобальні зміни, наприклад, поява у підприємства нового виду діяльності, додавання до асортименту нових груп продуктів (послуг), зміни в системі роботи з постачальниками). Цей етап включає опис бізнесу і галузі, в якій працює підприємство, визначення тенденцій розвитку підприємства в галузі, аналіз конкурентів, критичні чинники успіху компанії, потенційні проблеми і ризики (SWOT-аналіз).

6. Аналіз команди фахівців – визначення можливостей використання персоналу підприємства при розробці системи бюджетування, пошук нових співробітників. У випадку, якщо при розробці залучається консалтингова компанія, на цьому етапі проводиться аналіз ринку консалтингових послуг і вибір оптимального варіанту.

7. Визначення вимог до системи – власник компанії і управлінська команда підприємства повинні визначити принципові вимоги до майбутньої системи, тобто сформулювати ступінь докладності планованих даних (наприклад, планувати для підприємства в цілому або для окремих підрозділів, прогнозувати продаж товару за кожною позицією або згрупувати асортимент і планувати за групами виробів).

Етап розробки системи бюджетування є найбільш комплексним і трудосємкими.

На думку фахівців, методи бюджетного управління до теперішнього часу недооцінюються в українських компаніях саме тому, що застосовуються по частинах: в бюджетному плануванні або фінансовій звітності (часто і зовсім не

застосовуються). В цілому система фінансового планування вимагає, щоб і планування, і звітність були елементами єдиної системи бюджетного управління. Тільки в цьому випадку бюджетне управління стає управлінням, менеджментом. Ось чому необхідно створювати єдиний ланцюжок: ставити цілі, перетворювати їх у фінансові плани, потім забезпечувати систему реалізації цих планів.

Зазвичай, загальна схема передбачає наступний формат опису системи бюджетування яка включає наступні складові: організаційна структура; фінансова структура; бізнес-процеси; операційні бюджети; фінансові бюджети; регламент бюджетування з кожної статті; тимчасовий регламент бюджетування; організаційний регламент бюджетування.

Діюча практика впровадження системи бюджетування показує, що доводиться розпочинати не стільки з аналізу фінансової звітності та розрахунків бюджету підприємства та його підрозділів, а скільки з наведення організаційного порядку на підприємстві. Головна задача полягає у тому, що як бюджетування, так і адміністративні процедури повинні бути чітко прописані, крім того, повинні бути чітко прописані також всі регламенти, відповідальні особи за виконання функцій, пов'язаних з підтримкою даної діяльності.

Завершальним етапом впровадження бюджетування є розробка бюджетних регламентів, які визначають формати бюджетів, послідовність їх формування, затвердження, аналізу, контролю, корегування, де повинно бути прописано, хто і що робить в частині бюджетування. Тому необхідно розробити наступні організаційні документи:

1. Положення про організаційну структуру підприємства.
2. Положення про фінансову структуру підприємства.
3. Положення про бюджет доходів і витрат.
4. Положення про бюджет руху грошових коштів.

На завершальному етапі впровадження бюджетування важливим процесом є автоматизація процесів складання і аналізу використання бюджетів відповідно до запланованих показників.

Запровадження системи бюджетування на підприємствах дасть змогу забезпечувати необхідною інформацією для аналізу основних фінансових показників діяльності підприємства, зокрема активних операцій.

Список використаних джерел:

1. Немировский И. Б. Бюджетирование. От стратегии до бюджета – пошаговое руководство / И. Б. Немировский, И. А. Старожукова // – М. Диалектика. – 2006 г. – 512 с.
2. Хруцкий В. Е. Внутрифирменное бюджетирование / В. Е. Хруцкий // – М.: Финансы и статистика. – 2008 г. – 464 с.
3. Савчук В. П. Практическая энциклопедия. Финансовый менеджмент / В.П. Савчук. – 3-е изд. – Companion Group. – 2008 г. – 888 с.
4. 7 НОТ менеджмента. Настольная книга руководителя / Под ред. В.В. Кондратьева // – 7-е изд., переработ. и дополн. – М.: Эксмо. – 2008 г. – 976 с.

КОНЦЕПЦІЯ КОНТРОЛІНГУ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ БАНКІВСЬКИМИ АКТИВАМИ І ПАСИВАМИ

Банківська діяльність порівняно з іншими видами господарсько-фінансової діяльності характеризується високим ступенем ризику. Сучасні банки мають велику кількість контрагентів і клієнтів, у тому числі позичальників, фінансовий стан яких має безпосередній вплив і на банки. За таких обставин збільшується рівень ризиків і невизначеність діяльності банківських установ. Запобіганню негативних впливів та задля оперативного реагування на ризики в організаційну структуру банків в обов'язковому порядку включається такий елемент, як контролінг. Побудова в сучасних умовах системи управління банківськими активами і пасивами з урахуванням концепції контролінгу зумовлена потребою опрацювання результативних методик банківського менеджменту. Концепція контролінгу в банках – це сукупність методів і підходів, покликаних забезпечувати розпорядження й використання в управлінні масивів інформації щодо поточних результатів функціонування банківських установ, визначення можливостей розвитку банку, прогнозування наслідків чи оцінки тих чи інших управлінських рішень на основі аналізу банківських процесів та об'єктів [3].

Потреба застосування концепції контролінгу у банківському секторі України зумовлена такими основними причинами: помилки банків у розробці стратегій їхньої діяльності; не оптимізована та малоефективна організаційна структура будови банків; відсутність у банках чітко окреслених стандартів якості продуктів і послуг; підвищена мінливість та динамічність зовнішнього середовища та несвоєчасне реагування банків на такі зміни; недостатній професіоналізм топ-менеджменту банків та низка кваліфікація їхнього персоналу; відсутність належного інформаційно-аналітичного діяльності банківських установ; низька ефективність прийняття управлінських рішень.

За таких умов контролінг став обов'язковим елементом організаційної будови кожного банку. При цьому вітчизняні банки скористались й зарубіжним досвідом. Структура контролінгу представлена на рисунку 1.

Запровадження в банку концепції контролінгу на практиці починається з вирішення прикладних базових задач на нижньому рівні банківської калькуляції: визначення показника прибутковості окремих банківських продуктів чи послуг. Оскільки контролінг інтегрований в систему управління й планування, контролю за рівнем рентабельності й ліквідності, а також за рівнями ризиків, тобто базується на комплексному підході у сфері управління банком, банківські операції розглядається з точки зору контролінгу одночасного за параметрами їхнього впливу на ліквідність, прибутковість, платоспроможність банку а також на ризику банку.

В контексті концепції контролінгу до головних принципів управління

відносять: уніфікацію, рівно важність, адаптивність, багатоваріантність, сумісність.

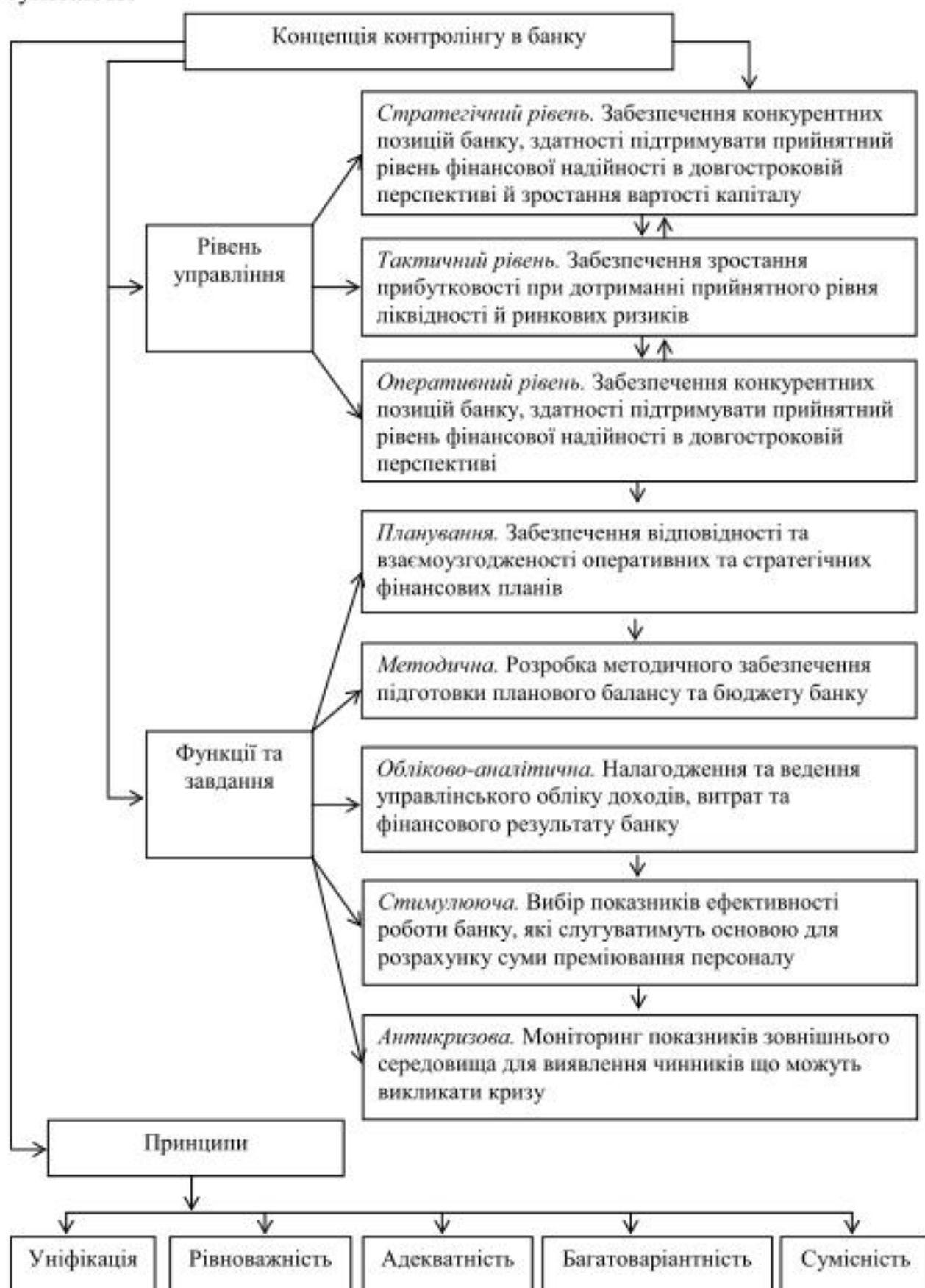

Рис.1. Структура контролінгу [складено за 1]

Таким чином, в концепції контролінгу система управління банківськими активами і пасивами повинна враховувати усі чинники впливу в динаміці, реагувати на тенденції різних економічних процесів як на рівні ринкових взаємовідносин банківської установи (між суб'єктами господарювання та операторами на міжбанківському фінансовому ринку), так і на рівні структурних підрозділів самого банку.

Отже, реалізація концепції контролінгу як складової системи управління банківськими активами і пасивами у сприяє ефективному функціонуванню загальної системи управління банківських установ.

Список використаних джерел:

1. Литвинюк О. В. Формування системи управління активами та пасивами банків [Електронний ресурс] / О. В. Литвинюк : Дис. на здобуття наук. ступ. к.е.н.; спец.08.00.08.– Одеса. – Од.НЕУ. – 2015. – 349 с. – Режим доступу: http://oneu.edu.ua/pages/science/files/svr/litvinuk/dis_litvinuk.pdf.
2. Масленченков Ю. С. Экономика банка. Разработка по управлению финансовой деятельностью банка [Текст] / Ю. С. Масленченков, А.П Дубанков. – М.: Издательская группа «БЦД пресс», 2002 г. – 168с., С. 58.
3. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку: підручник [Електронний ресурс] / Л. О. Примостка. – К. : КНЕУ, 2004. – 468 с. – Режим доступу: <http://buklib.net/books/21908/>.

**Прицюк Л. А., к.е.н.,
Сич В. Д., група МН-175
Вінницький кооперативний інститут**

КЛЮЧОВІ ВІДМІННОСТІ БАНКІВСЬКИХ СИСТЕМ УКРАЇНИ ТА США

На сьогоднішній день банківська система України знаходиться у стані реформування, виходу з глибокої депресії, про що свідчать покращення нормативів діяльності окремих банків та дані світових рейтингових агентств. Структурні реформи відбуваються і в центральному банку України, Національному банку. Вивчення характеристик центральних банків провідних держав та порівняння їх з вітчизняним центральним банком сприятиме кращому розумінню реформаційних процесів, що відбуваються у банківській системі України.

У березні 1991 року було прийнято перший Закон України «Про банки і банківську діяльність», яким визначено дворівневу будову банківської системи. Визначено, що Національний банк України є центральним банком, який проводить єдину державну грошово-кредитну політику з метою забезпечення стабільності національної грошової одиниці, а саме: монопольно здійснює емісію національної валюти і організовує її обіг; є кредитором останньої інстанції для банків; встановлює для банків правила проведення банківських операцій; здійснює банківське і валютне регулювання; встановлює офіційний курс гривні до

іноземних валют та оприлюднює його; встановлює порядок визначення облікової ставки та інших процентних ставок за своїми операціями [1].

У механізмі функціонування фінансової системи величезна роль належить комерційним банкам. Вони акумулюють основну частку кредитних ресурсів, надають клієнтам повний комплекс фінансового обслуговування, включаючи видачу позик, прийом депозитів, розрахунки, купівлю-продаж і зберігання цінних паперів, іноземної валюти і т.д.

Протягом останніх років проходить процес оздоровлення банківської системи України, який на думку експертів серйозно затягнувся та ще далекий від завершення навіть першої його фази – стабілізації системи [2]. Тому доцільно проаналізувати банківські системи деяких країн світу з метою отримання досвіду реорганізації банківської системи України.

Основою банківської системи США є Федеральна резервна система, що виконує функції центрального банку країни (рисунок 1).

Рис.1. Банківська система США

До неї входить 12 Федеральних резервних банків, рівномірно розподілених по території країни відповідно до економічної активності кожного з штатів. Ці дванадцять банків перебувають у приватній власності, але при цьому контролюються державою і є провідниками фінансової політики центрального банківського органу країни. У своїй роботі Федеральні резервні банки керуються не міркуваннями отримання прибутку, а загальною політикою управлінців з ФРС (багато з яких призначаються особисто президентом США) з метою поліпшення стану економіки країни в цілому.

Федеральна резервна система характеризується такою будовою: рада керуючих, якій підпорядковуються федеральний комітет відкритого ринку, федеральна консультативна рада та 12 федеральних резервних банків з їхніми філіями та банками які є членами ФРС (рисунок 3).

Структура Національного банку України будується за принципом централізації з вертикальним підпорядкуванням (рис. 2). Вищим органом управління Національного банку є Рада Національного банку України. Керівним органом Національного банку є Правління Національного банку України.

Ключові відмінності між ФРС та НБУ полягають у тому, що банки в США носять характер роздільного підпорядкування. Це означає, що для частини

комерційних банків, так званих національних банків, ліцензування, контроль, нагляд і регулювання їх діяльності здійснюється федеральним урядом, а для іншої частини – владою окремих штатів, тоді як в Україні всі банки незалежно від форм власності та призначення підпорядковуються та належать до відомства виключно НБУ [3]. Основною відмінною ознакою, яка вирізняє банківську систему США від систем інших країн є те, що банки в США носять характер роздільного підпорядкування. Це означає, що для частини комерційних банків, так званих національних банків, ліцензування, контроль, нагляд і регулювання їх діяльності здійснюється федеральним урядом, а для іншої частини – владою окремих штатів, тоді як в Україні всі банки незалежно від форм власності та призначення підпорядковуються та належать до відомства виключно НБУ [4].

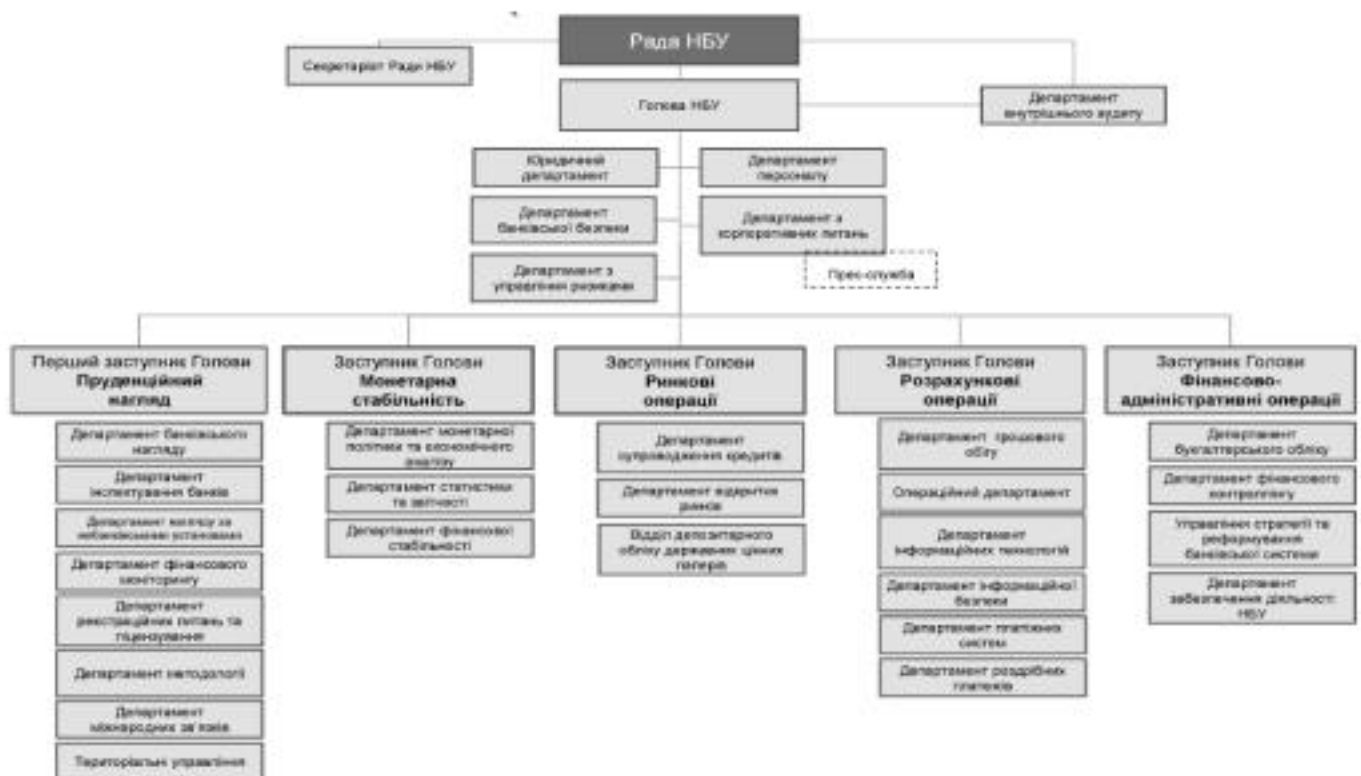

Рис. 2. Структура НБУ

Крім того, у банківській системі США великого розвитку набули інші фінансові установи, найбільш вагомими позиціями серед яких займають комерційні та інвестиційні банки.

Банківська система США ще в 1929-1933 роках за часів «великої депресії», коли відбулися масові банкрутства в банківському секторі, розділилася на комерційні та інвестиційні. Тоді було законодавчо визначено, що займатися операціями з цінними паперами за законом можуть лише інвестиційні банки. За рахунок цього усунене одне з головних протиріч, що призводять до конфлікту інтересів в банках, які працюють за універсальною схемою. Такі банки можуть одночасно ставати кредиторами та інвесторами стосовно одного й того ж позичальника. Є думка, що саме цей факт призвів до розвитку фондового ринку Сполучених Штатів Америки.

Рис. 3. Структура Федеральної резервної системи США

Таким чином банківська система за своїми особливостями є досить важливим фінансово-правовим інститутом, оскільки здійснює контроль в державі за всіма кредитними та фінансовими розрахунками. Банківські системи розглянутих країн за своєю структурою є досить схожими, вони мають низку подібних ознак. Головною і найбільш характерною ознакою є те, що на чолі всіх банківських системи стоїть Центральний банк, який регулює та контролює майже всі процеси які відбуваються у банківській сфері. В Україні це НБУ, у США – Федеральна резервна система.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про банки и банківську діяльність». / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
2. Шуило І. Банківська система: про згубність недореформування / І. Шуило. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://dt.ua/finances/bankivska-sistema-pro-zgubnist-nedoreformuvannya-finansoviy-sektor-potrebuye-spravzhnogo-ozdorovlennya-ta-ochischennya-.html>
3. Мельник П. В. Банківські системи зарубіжних країн : підручник / П.В.Мельник, Л. Л. Тарангул, О. Д. Гордей. – К. : Алерта, Центр учбової літератури, 2014. – 589 с.
4. Пишна О. Л. Порівняльний аналіз сучасної банківської системи України з банківськими системами країн з розвинутою економікою (Великобританія, США, Японія). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=52929>

Прищук Л. А., к.е.н.,
Шептицька Ю. М., група МН-165
Вінницький кооперативний інститут

КОРПОРАТИВНЕ УПРАВЛІННЯ В КОМЕРЦІЙНИХ БАНКАХ

Успішне функціонування та розвиток комерційних банків України у великій мірі залежить від якості корпоративного управління. Визначення поняття корпоративного управління, його зміст, роль і значення в економічній науці трактується по-різному. Найчастіше фахівці акцентують увагу на характерних рисах певних моделей корпоративного управління, однак існує й підхід щодо поділу інтересів власників та функцій топ-менеджменту банку, тобто використання систем корпоративного управління виключно для акціонерних структур.

Корпоративне управління охоплює взаємовідносини у сфері управління між менеджментом банків (загальні збори акціонерів, спостережна чи наглядова рада, правління), органами контролю (служба внутрішнього аудиту, ревізійна комісія) та зовнішнім аудитом. Найбільш поширена модель корпоративного управління в Україні містить в собі елементи усіх традиційних моделей та характеризується при цьому певними особливостями: відносним розпорошенням власності та водночас вираженою тенденцією концентрації контролю власності а також практикою перехресного володіння, що призводить до формування більш ускладнених корпоративних структур.

Українські банки у своїй діяльності дотримуються вимог законодавства щодо корпоративного управління та рекомендаціями міжнародних органів банківського регулювання: методичними вказівками НБУ, принципами корпоративного управління НКЦПФР, рекомендаціями та рішеннями Базельського комітету з питань банківського нагляду тощо. Дотримання згаданих стандартів корпоративного управління забезпечує: повне і своєчасне розкриття інформації про діяльність банків, формування звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ), відповідальність спостережної чи наглядової ради перед акціонерами банку, відповідальність правління перед наглядовою радою, відповідальність власників великих пакетів акцій перед міноритарними акціонерами, відповідальність банку перед його клієнтами та персоналом, захист економічних інтересів та інших зацікавлених сторін.

Корпоративне управління будується на певних засадничих принципах, представлених у таблиці 1.

Зазначені вище Принципи зазвичай знаходять своє відображення у відповідних положеннях Статуту банку та його внутрішніх документах.

Система корпоративного управління включає в себе наступні ключові ланки: Загальні збори акціонерів, Спостережну (наглядову) раду, Правління (виконавчий орган), Ревізійну комісію. Крім зазначеного, в систему можуть входити інші ланки (внутрішній та зовнішній аудит, без пекові підрозділи тощо. Баланс повноважень усіх органів при цьому досягається закріпленням в Статуті банку ієрархії підпорядкованості, як правило, у вигляді дворівневої системи управління що передбачає розподіл управлінської і контрольної функцій та забезпечує належний контроль за діяльністю керівництва банківської з боку акціонерів.

Відмінністю корпоративного управління в банках у порівнянні з аналогічними системами в інших сферах господарювання полягає у тому, що

провідну роль у банківському бізнесі відіграє управління ризиками, що потребує створення ефективної системи внутрішнього контролю. Базельський комітет із банківського нагляду вважає, що сучасна система корпоративного управління в банках повинна створюватись на основі [1]: засадничих цінностей культури корпоративного управління, чіткої стратегії розвитку, розподілу прав і обов'язків, системи внутрішнього контролю, моніторингу ризиків, системи регулювання інформаційних потоків.

Таблиця 1

Принципи корпоративного управління [складено за 3]

Назва	Характеристика принципу
Гарантування прав акціонерів	Банк гарантує всім акціонерам реалізацію їхніх прав в обсягах, що передбачені законодавством
Соціальна відповідальність	Стосується участі в управлінні фінансовою установою зацікавлених осіб для збільшення суспільного багатства, створення робочих місць і забезпечення фінансової стійкості банківського сектору
Цілісність	У своїй діяльності банк ураховує інтереси та сприяє попередженню конфліктів між зацікавленими сторонами: акціонерами, керівництвом, інвесторами, персоналом та клієнтами банку
Ефективне управління (принцип підзвітності)	Наголошує на обов'язку ради директорів забезпечувати стратегічне управління бізнесом, контролювати роботу менеджерів та звітувати перед акціонерами. Спостережна рада забезпечує контроль над діяльністю правління
Прозорість	Банк забезпечує своєчасне й точне розкриття інформації
Фінансова дисципліна	Фінансові звіти банку складаються відповідно до українських та міжнародних стандартів

Отже, корпоративне управління в банках має специфічні риси, властиві лише для діяльності у фінансовому секторі. Модель корпоративного управління у банках України будується відповідно до у принципів і рекомендацій Базельського комітету із банківського нагляду. Корпоративне управління в банках покликане створювати систему важелів і противаг, що забезпечує баланс інтересів топ-менеджменту, акціонерів, клієнтів, інвесторів та інших заінтересованих осіб.

Список використаних джерел:

1. Базові принципи ефективного нагляду за банківською діяльністю [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bis.org/publ/bcbs56.pdf>.
2. Мещеряков А. А. Організація діяльності комерційного банку: навч. посіб. [Текст] / А. А. Мещеряков. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 607 с.
3. Метлушко О. В. Специфіка корпоративного управління в банках [Електронний ресурс] / О. В. Метлушко // Економіка і суспільство. – Вип. 8. – 2017. – Режим доступу : http://www.economyandsociety.in.ua/journal/8_ukr/104.pdf.

Тарасенко О. М., група Фб-171
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Непиталюк А. В., викладач

ПОДАТКОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ

Система оподаткування забезпечує наповнення державного бюджету, за рахунок чого держава може виконувати широкий спектр функцій, зокрема забезпечення людського розвитку. Податки впливають на соціальну сферу не лише з огляду на фіскальні якості. За рахунок використання інструменту пільг вони також можуть здійснювати стимулюючу функцію. Це важливо з урахуванням того, що підтримка та розвиток систем освіти і охорони здоров'я є тривалим процесом та потребує системних державних стратегій.

Роль податкового регулювання розвитку людського потенціалу була предметом дослідження багатьох вчених, зокрема, ґрунтовні праці їй присвятили У. Беверидж, Ш. Бланкарт, Л. Ерхард, К. Гріффін, Г. Ідрісов, С. Кадомцева, М. Кастельс, Дж. М. Кейнс, В. Гесць, В. Дем'янишин, І. Запатріна, С. Злупко, А. Чухно тощо. Проте чимало питань потребують доопрацювання, зокрема в частині імплементації позитивного зарубіжного досвіду регулювання людського розвитку в українських реаліях.

На наш погляд, реформування податкової системи України повинно відбуватися шляхом перерозподілу податкового навантаження на непрямі податки та посилення ролі податків на споживання у формуванні бюджетних доходів. Упродовж останнього десятиліття в багатьох країнах світу проводяться реформи податкових систем, спрямовані на мінімізацію негативного впливу податків на умови конкуренції й інвестиційні рішення економічних суб'єктів, зокрема шляхом зменшення оподаткування факторів виробництва й підвищення ролі податків на споживання. За результатами досліджень експертів Єврокомісії, зниження рівня оподаткування праці на 1 % ВВП із відповідним збільшенням оподаткування споживання приведе до зростання в довгостроковій перспективі реального ВВП на 0,2 % та зайнятості на 0,25 %. Щоправда, такий перерозподіл податкового навантаження може спричинити збільшення податкового тягара для сімей із низьким рівнем доходів та поглиблення диференціації доходів між тими, хто отримує заробітну плату, й тими, хто не бере участі у виробничій діяльності.

Оскільки податкова політика не може розглядатися окремо від соціальних зобов'язань держави, для розв'язання соціальних проблем захисту населення з низьким рівнем доходів необхідно повернутися до прогресивної шкали оподаткування доходів фізичних осіб та запровадити податок на нерухомість, важливою перевагою якого є те, що він найменшою мірою дестимулює економічне зростання.

Податки є не просто одним із економічних важелів, за допомогою яких держава впливає на ринкову економіку ззовні, реалізуючи функції соціального балансування, забезпечуючи певний перерозподільний мінімум і підтримуючи діяльність суспільних інститутів. Податкова система в сукупності інструментів та регулятивно-владних інститутів є потужним механізмом управління економікою в умовах ринку й забезпечення обраних пріоритетів розвитку [1].

Податкова система з винятково фіскальним характером, не орієнтована на стимулювання розвитку вітчизняного виробництва, на досягнення широкого спектра ранжируваних за пріоритетами цілей соціальної політики (насамперед

підтримки освіти, науки), на заохочення інвестиційної, інноваційної активності, будучи неадекватною конкурентній моделі розвитку суспільних та технологічних механізмів, сучасному ринковому мисленню, приречена на низьку ефективність. Саме тому її в доволі стислі терміни буде неминуче відкинуто владою або суб'єктами господарювання і громадянами.

В Україні станом на 1 січня 2016 р. діє низка норм податкового законодавства, які стосуються пільг, що чинять вплив на розвиток людського потенціалу. Платник податку на доходи фізичних осіб має право на зменшення суми загального місячного оподаткованого доходу, отриманого від одного роботодавця у вигляді заробітної плати, на суму податкової соціальної пільги у розмірі, що дорівнює: 1) 100 % розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленого законом на 1 січня звітного податкового року; 2) 150 % суми пільги для такого платника податку, який є учнем, студентом, аспірантом, ординатором, ад'юнктом. Податкова соціальна пільга починає застосовуватися до нарахованих доходів у вигляді заробітної плати з дня отримання роботодавцем заяви платника податку про застосування пільги та документів, які підтверджують таке право. Дія механізму стимулювання у будь-якій сфері спирається на спонукальний мотив, під впливом якого відбуваються відповідні дії. Економічне зростання у довгостроковій перспективі визначається накопиченням факторів, які базуються на сучасних знаннях. Емпіричний аналіз підтверджує стійку залежність результатів макроекономічної політики різних країн від рівня підтримки науково-дослідної діяльності. Збільшення обсягів фінансування вказаного напрямку на 1 % зумовлює зростання ВВП країни на 0,05-0,15 % [3].

Отже, податкова політика може впливати на рівень людського розвитку та на роль людського капіталу в економіці. Розвиток людського потенціалу залежить від багатьох чинників, серед з яких слід назвати освітню та навчальну діяльність. Розрізняють два основних способи, за допомогою яких податкова система може впливати на освітню сферу та стимулювати людський розвиток. Перший стосується режиму оподаткування освітніх послуг, другий – стимулювання за рахунок податкових пільг формування витрат у галузі освіти та підготовки кадрів як для юридичних, так і для фізичних осіб.

Список використаних джерел:

1. Новицький В. С. Податкове регулювання в системі інструментів соціально-економічного розвитку: питання методології / В. С. Новицький // Фінанси України. – 2014. – № 10. – С. 60-73.
2. Global Survey of R&D. Tax Incentives 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/global/Documents/Tax/dttl-tax-global-rd-survey-aug-2015.pdf>.

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ЧИННИКА СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

В умовах адміністративно-територіальної реформи в Україні управління економічним розвитком все більше переходить на рівень регіонів. Це накладає велику відповідальність на регіональні органи управління, які мають забезпечувати збалансований соціально-економічний розвиток підпорядкованої їм території шляхом формування ефективної регіональної політики. Важливо при цьому забезпечити оптимальне використання ресурсних можливостей регіону, завдяки чому можна було б мінімізувати виробничі та операційні витрати, водночас не допускаючи екологічного перевантаження території. Це може бути досягнуто шляхом формування регіональних народногосподарських комплексів, основу яких могли б скласти промислові підприємства з потужним виробничим та інноваційним потенціалом.

Інноваційний потенціал промислових підприємств регіону є джерелом зростання його виробничого й економічного потенціалів, передумовою нарощування конкурентоспроможності і якісного розвитку. На жаль, як показали дослідження промислових підприємств Подільського регіону, рівень їх інноваційного потенціалу можна оцінити як середній, незважаючи на те, що більшість підприємств мають достатній техніко-технологічний рівень і достатньо кваліфікований кадровий склад. Особливо низькою була оцінка маркетингової складової інноваційного потенціалу – в частині, яка стосується досліджень перспективних ринків і виявлення потенційних потреб цільових груп споживачів.

Управління інноваційною діяльністю компанії в умовах глобалізації і динамічних ринкових змін має охоплювати процеси вибору напрямів і масштабів інноваційних змін, визначення організаційних форм і ступеня входження підприємства у загальний інноваційний процес, формування організаційно-економічного підґрунтя для ефективної роботи учасників інноваційної діяльності. Вирішення цих завдань має бути комплексним і для їх реалізації доцільно опиратися на теоретичну основу і науково-методичні підходи теорії систем, теорії контрактів, теорії людської поведінки та ціннісно-орієнтованого управління [1].

У ході проведених досліджень встановлено, що на більшості підприємств відсутні системність і комплексність у розробленні планів і програм інноваційної діяльності, формуванні і розвитку інноваційної культури. З цих причин їх інноваційний потенціал не дає змогу проявляти високу інноваційну активність, яка життєво необхідна вітчизняним підприємствам для успішного конкурування з іноземними виробниками аналогічних товарів. Крім усього іншого, недостатня інноваційна активність веде до неповного використання виробничих потужностей підприємств, що відбивається на кінцевих результатах їх діяльності.

На нашу думку, розвиток інноваційного потенціалу виробничих

підприємств регіону є важливим пріоритетом у діяльності органів місцевого самоврядування. З урахування потужності такого потенціалу на провідних підприємствах доцільно формувати стратегічні орієнтири при визначенні пріоритетів розвитку економіки відповідного регіону. Водночас регіональні органи управління можуть брати безпосередню участь у розвитку тих його складових, які є важливими для забезпечення кумулятивного ефекту для регіону, передусім у поліпшенні умов для інноваційної діяльності (розвитку інноваційної інфраструктури – бізнес-інкубаторів, регіональних центрів технологічного розвитку, налагодженню інформаційної мережі і забезпечення широкого доступу до неї, в тому числі через використання інформаційних технологій, підвищенню професіональних навичок та креативного мислення керівників функціональних служб підприємств через систему тренінгів тощо).

Сучасні організації функціонують у складному і мінливому бізнес-середовищі, багатофакторність і невизначеність якого зумовлює високі ризики господарської діяльності. І чим складнішим і різноманітнішим є вплив на виробничо-господарську діяльність підприємства факторів зовнішнього середовища, тим різноманітнішими мають бути рішення і дії менеджменту для збереження динамічної стійкості цього підприємства в процесі здійснення інноваційних змін [2].

За результатами досліджень зроблено висновки, що децентралізація в управлінні розвитком регіонів має передбачати заходи з активізації економічної діяльності суб'єктів господарювання. Вони мають включати плани стратегічної реструктуризації економіки з урахуванням інноваційного потенціалу промислових підприємств і їх здатності створювати «точки економічного зростання». Важливою складовою реалізації таких планів має бути формування сприятливого інвестиційного клімату регіону, зокрема, через проведення інвестиційних форумів, мінімізацію бюрократичних перешкод, пов'язаних з залученням у регіон стратегічних інвесторів тощо. Разом з тим, для забезпечення кумулятивного ефекту для регіону, при формуванні довготермінової регіональної політики необхідно виділяти кошти на розвиток інноваційної інфраструктури, яка б забезпечувала якісне поліпшення тих складових інноваційного потенціалу підприємств, які залежать від рівня інтелектуального капіталу регіону (використання інформаційних технологій, високий професіоналізм працівників у виконанні функціональних обов'язків, креативність, гнучкість мислення тощо). Реалізація зазначених пріоритетів потребує не лише накопичення, систематизації й інтерпретації фактичного матеріалу щодо наявних інноваційних можливостей підприємств регіону, а й формування мотиваційної основи їх розвитку й нарощування – через використання організаційно-економічних важелів та інструментів. Розробка такої мотиваційної основи і має бути предметом наступних досліджень.

Список використаних джерел:

1. Головчук Ю.О. Менеджмент різноманітності в розвитку конкурентоспроможності промислових корпорацій: монографія / Заг. і наук. ред. д.е.н., проф. В.В. Стадник – Хмельницький: ПП А.С. Гонта, 2017. – 350 с.

2. Стадник В.В. Фактори гетерогенності в інноваційній діяльності промислових корпорацій / В.В. Стадник // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – 2017. – № 2, Т. 1. – С. 74-79.

Хоменко О. В., група ОА(с)-151
Вінницький кооперативний інституту
Науковий керівник: Вечірко О. Г., викладач

ПРІОРИТЕТИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Євроінтеграція – цивілізаційний вибір України, одна з ключових вимог Революції гідності. У системі зовнішньополітичних пріоритетів України вона посідає особливе місце.

Для України європейська інтеграція – це шлях модернізації економіки, подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій, і новітніх технологій, створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки. Як невід’ємна частина Європи Україна орієнтується на діючу в провідних європейських країнах модель соціально-економічного розвитку [1, с.26].

При цьому необхідно зазначити, що співробітництво з Європейським Союзом залишається пріоритетним напрямом зовнішньої політики України. Інтеграція в європейський політичний, економічний та соціальний простір створить додаткові можливості для модернізаційного, та інноваційного розвитку держави та суспільства. Переведення політики європейської інтеграції України в якісну практичну площину передбачає реалізацію нашою державою наступних завдань:

- створення поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі між Україною та ЄС;
- запровадження безвізового режиму з країнами Євросоюзу [2, с. 13].

Глибока та всеохоплююча зона вільної торгівлі – це широкомасштабна за змістом торговельна угода, яка спрямована на скасування та зменшення тарифів, які застосовуються сторонами щодо товарів, лібералізацію доступу до ринку послуг, а також на приведення українських уставів та регламентів, що стосуються бізнесу, у відповідність уставів та регламентам ЄС з метою забезпечення вільного руху товарів і послуг між двома сторонами та взаємного недискримінаційного ставлення до компаній, товарів і послуг на території України та ЄС.

Вільна торгівля передбачає лібералізацію торгівлі як товарами, так і послугами, лібералізацію руху капіталів та до певної міри – руху робочої сили [3, с. 2].

При цьому слід зазначити, що ідмінною рисою ЗВТ Україна-ЄС є програма адаптації регуляторних норм у сферах, пов'язаних з торгівлею, до відповідних стандартів ЄС. Це дозволить значною мірою усунути технічні бар'єри у торгівлі

між Україною та ЄС та забезпечити розширений доступ до внутрішнього ринку ЄС для українських експортерів і навпаки – європейських експортерів до українського ринку. Одже, поглиблена та всеохоплююча ЗВТ має забезпечити поступову інтеграцію економіки України до внутрішнього ринку ЄС.

Охоплюватимуться такі основні сфери:

- сприяння торгівлі та співробітництво в митній сфері
- санітарні та фітосанітарні заходи;
- визнання кваліфікації;
- торговельні відносини в енергетичній сфері;
- послуги, заснування компаній та інвестиції;
- торгівля товарами, в тому числі технічні бар'єри в торгівлі;
- рух капіталів та платежів;
- державні закупівлі
- конкурентна політика;
- права інтелектуальної власності, в тому числі географічні зазначення;
- транспарентність;

Згідно з положеннями угоди про ПВЗВТ українська система технічного регулювання промислової продукції має стати ідентичною до європейської, що означає необхідність приведення всієї нормативно-правової бази у відповідність до норм ЄС та прийняття ідентичних обов'язкових технічних регламентів для обраних категорій продукції і, в майбутньому, підтримання регуляторної ідентичності шляхом прийняття всіх змін, що будуть законодавчо запроваджені в ЄС [3].

Безвізовий режим між Європейським союзом та Україною – це статус, що відкриває громадянам України вільно перетинати, міждержавні кордони країн ЄС без попереднього звернення до посольства для отримання дозволу, починаючи з 11 червня 2017 року.

Безвізовий режим відкриває українцям не тільки можливість вільного пересування Європою. Це – поїздки на концерти, виставки, театральні та музичні фестивалі, пляжний відпочинок, футбольні матчі, до друзів і рідних.

Є одна перевага безвізу – не така очевидна, але надзвичайно важлива для майбутнього країни. Щоб домогтися скасування віз, Україна провела цілий ряд реформ, прописаних у Плані дії щодо візової лібералізації з ЄС. Створення антикорупційних структур НАБУ і НАЗК, електронні декларації держслужбовців, реформи в сфері міграції, безпеки документів, захисту прав людини – все це стало можливим у результаті «безвізового діалогу» між Україною і Європейським союзом.

Підсумовуючи можна зазначити, що європейський вибір України відкриває нові перспективи співробітництва з розвинутими країнами континенту, надає можливості економічного розвитку, зміцнення позицій України у світовій системі міжнародних відносин. Це – найкращий спосіб реалізації національних інтересів.

Список використаних джерел:

1. Сіденко В. Розширення Європейського союзу на схід: наслідки для України / В.Сіденко // Національна безпека та оборона. – 2009. – № 9. – С 25-29.

2. Європейська інтеграція України: поточна ситуація, завдання та пріоритети державної політики: матеріали засідання «круглого столу» / заг. ред. О.В. Снігир. – К.: НІСД, 2010. – 64 с.
3. Торгівля з ЄС. Роз'яснення поглиблено та всеосяжної угоди про вільну торгівлю (ЗВТ+) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://readymag.com/kis/eu-ukraine-fta/>.

Хрущ Н. А., д.е.н., професор
Кутинська Л. Б., магістрант кафедри
фінансів, банківської справи та страхування
Хмельницький національний університет

КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ СТІЙКОГО ФІНАНСОВОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Стійкість та стабільність фінансового розвитку підприємств є неодмінною запорукою вирішенні як економічних проблем на рівні світової економіки, так і на рівні підприємства, відіграє важливу роль у подоланні впливу негативних зовнішньоекономічних факторів та стабілізації економічного розвитку країни. Фінансова стійкість на підприємстві слугує передумовою досягнення поставлених виробничих задач, забезпечує безперебійне функціонування підприємства, його інвестиційну привабливість, можливість фінансувати подальші проекти, що спрямовані на інноваційний, операційний, фінансовий і технічний розвиток та на отримання стабільного прибутку.

Фінансова стійкість підприємства – це здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігаючи рівновагу своїх активів і пасивів в мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі, що гарантує його постійну платоспроможність і інвестиційну привабливість в умовах допустимого рівня ризику [1, с. 3].

У деяких дослідженнях відзначається, що для більш об'єктивного оцінювання фінансової стійкості підприємства водночас необхідний аналіз його фінансового стану. Безперечно фінансова стійкість і фінансовий стан підприємства взаємозалежні критерії. Стійкий фінансовий стан, зумовлюючи позитивний вплив на виробничо-господарську і комерційну діяльність підприємства, сприяє набуттю цим підприємствам фінансової стійкості. Своєю чергою, ефективна і раціональна реалізація економічного потенціалу суб'єкта господарювання ґрунтується на дійовому організаційно-економічному механізмі управління економічною стійкістю. За традиційними та узвичаєними підходами фінансова стійкість розраховується на основі даних публічної фінансової звітності підприємства. У теорії і практиці використовується низка формалізованих, достатньо відомих показників для характеристики фінансової стійкості підприємства, а тому потреби їх додаткового наведення немає. В аналітичних оглядах і публікаціях також достатньо праць з порівняльного аналізу змісту і

якісної характеристики показників фінансової стійкості і фінансового стану, їхньої взаємної узгодженості і доповнюваності [2, с. 219].

Залежно від забезпеченості підприємства власними оборотними коштами, існують наступні види фінансової стійкості:

– абсолютна стійкість – для забезпечення запасів та витрат достатньо власних оборотних коштів. Платоспроможність підприємства гарантована;

– нормальна стійкість – для забезпечення запасів та витрат, крім власних оборотних коштів, залучаються довгострокові кредити та позики. Платоспроможність підприємства гарантована;

– нестійкий фінансовий стан – для забезпечення запасів та витрат, крім власних оборотних коштів та довгострокових кредитів та позик, залучаються короткострокові кредити та позики. Платоспроможність порушена, але її можна відновити;

– кризовий фінансовий стан – для забезпечення запасів та витрат не вистачає джерел їх формування, підприємству загрожує банкрутство [3, с. 89].

Забезпечення фінансової стійкості підприємств в Україні можливе за рахунок проведення наступних заходів:

1) здійснити глибокий аналіз фінансового стану підприємства і визначити перспективи його подальшої діяльності;

2) виявити і ліквідувати можливі витрати і збитки на підприємстві, їх причини і перебудувати організаційну структуру таким чином, щоб підприємство могло одержати максимальний прибуток;

3) обґрунтувати впровадження нових технологій, вибір варіантів розміщення виробничих потужностей, ввести нові інвестиційні проекти;

4) оцінити реальні можливості підприємства, враховуючи якість продукції, її вартість, конкурентоспроможність на ринках збуту.

Управління фінансовою стійкістю підприємства є одним з найбільш значущих функціональних напрямів системи фінансового менеджменту, яка досить тісно пов'язана з іншими системами управління. Управління фінансовою стійкістю підприємств є системою принципів і методів розробки та реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням такого стану фінансових ресурсів, їх формуванням і розподілом, яка б дозволила підприємству розвиватися на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності, а також забезпечення та підтримання фінансової рівноваги підприємства [4, с. 85].

Таким чином, перспективи розвитку й забезпечення стійкого фінансового розвитку підприємств полягають не тільки у прийнятті відповідних рішень щодо зміни характеру діяльності підприємства, пов'язаних із макро- і мікросередовищем, а й коригуванням зазначених тактичних і стратегічних цілей на підприємстві та їх ефективним виконанням.

Список використаних джерел:

1. Шенаев А. О. Понятие финансовой устойчивости: ее показатели и условия обеспечения / А. О. Шенаев // Банковские услуги. – 2008. – № 4. – С. 2-7.
2. Кіндрат О.В. Фінансова стійкість – компонентна складова комплексної

характеристики фінансового стану підприємства / О.В. Кіндрат // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України : зб. наук.-техн. праць. – 2011. – Вип. 21.14. – С. 216-222.

3. Шеремет О.О. Фінансовий аналіз: навчальний посібник / О.О. Шеремет. – Київ, 2005. – 197 с.

4. Скляр Г. П. Механізм забезпечення фінансової стійкості підприємств споживчої кооперації та його вдосконалення в умовах перехідної економіки / Г. П. Скляр, О.О. Педик // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Сер.: Економічні науки. – 2010. – № 3. – С. 83-88.

Швець Г. І., група РО-151
Коледж економіки і права
Вінницького кооперативного інституту
Науковий керівник: Ліпінська К. В., викладач

РОЗВИТОК РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У розвитку ресторанного бізнесу прослідковується певна залежність – коли відбуваються кризові явища, традиційно закриваються частина закладів ресторанного господарства (умовно візьмемо 100 ресторанів), а коли відбувається економічний підйом, відкривається приблизно така ж кількість ресторанів (тобто знову 100 ресторанів).

«Однією з причин припинення роботи закладів ресторанного господарства є занадто висока орендна плата, на яку йдуть в основному «новачки», а іноді і досвідчені «мережевики», коли хочуть розмістити заклад у вдалому місці. Ще однією причиною є невдала концепція закладу, коли її розробляють новачки, або ж самі власники, хоча іноді помиляються і професіонали. Якщо заклад «не приносить» дохід 3-4 місяці, його, як правило, закривають. Довше можуть протягнути мережеві ресторани – до року, за рахунок більш вдалих закладів мережі» [3].

З кожним роком в Україні відкривається все більша кількість закладів ресторанного господарства, у зв'язку з цим виникає необхідність відрізнитися від своїх конкурентів, а це підвищує рівень креативності та концептуальності в ресторанному бізнесі. Розвиваються незвичайні формати, виникають страви і напої, які не з'явилися б в інший час.

«Що ж стосується самих форматів, то зараз у світі найпопулярнішою є тенденція до здорового способу життя і харчування. У ресторанному бізнесі це також проявляється дуже активно. Наприклад, у розвитку фаст-фудів, що пропагують здорову їжу. Прикладами можуть бути мережеві заклади «Fresh Line», «Salateira», «Salatnik», які готують їжу, яка вважається корисною. Але справа не тільки в продуктах: більш здоровими здаються страви, які приготовлені на ваших очах. Тому зараз актуальна тенденція відкритих кухонь. Якщо людина бачить, що блюдо приготовлено при ньому, на підсвідомому рівні воно здається

більш свіжим. Але тут ключовим є саме психологічний момент, адже готувати можуть і з не зовсім якісних продуктів» [3].

Наступний тренд розвитку у ресторанному бізнесі – це вегетаріанський, як крайній прояв тенденції до здорового способу життя. Вегетаріанські, пісні і дієтичні страви вже зараз користуються попитом в ресторанах, особливо якщо об'єднані в загальну групу в меню. Також набирають популярності дієтичні концепції – безглютенові і безлактозні, про які ще років десять тому ніхто не чув, а зараз такі страви вже можна знайти і спробувати.

Останнім часом активно розвиваються і продовжують бути популярними ресторани азійської кухні, що також пов'язано з тенденцією здорового харчування. Хоча китайська кухня досить спірна з точки зору здорового харчування, адже часто передбачає використання підсилювачів смаку і сильних спецій. У порівнянні з Заходом, в Україні ніша китайської і тайської кухні ще вільна, тому вона буде активно займатися.

Ще одна тенденція, що особливо активно розвивалася в минулому році – грузинська кухня. Грузинська кухня дуже вигідна в реалізації, дешева і ситна, а отже близька до нашого менталітету. У грузинській кухні використовують велику кількість м'яса, тесту, бобових і цікавих спецій. Більш успішними будуть грузинські заклади в сучасному стилі, з сучасної подачею страв і напоїв, так би мовити, грузинські сіті-кафе.

Наступна тенденція – відкриття сучасних українських ресторанів. Традиційні українські ресторани були, є і будуть, вони оформлені в етнічному стилі, і дуже схожі один на одного. І в минулому, і в цьому році почали відкриватися українські заклади не в етнічному, а в сучасному стилі, з європеїзованою українською кухнею. Здоровий спосіб життя добрався і сюди, адже традиційна українська кухня – це важкі, жирні страви, багато свинини, історичне відсутність салатів – це кухня народу, який часто голодував. Полегшені українські страви все більше стає популярними, наприклад, навіть карпатський банош, створений для підтримки сил в морозний час, можна зробити менш жирним. Ще один цікавий приклад актуалізації подачі страви - чорні вареники з чорнилом каракатиці.

За словами експертів, головна нинішня ресторанна тенденція – гастрономічний патріотизм – тренд багато в чому вимушений, але, якщо вміло його продавати – безумовно рентабельний.

Успішний приклад демонструє ресторан Vintage Nouveau львівського готелю Vintage Boutique Hotel. Спочатку заклад італійської та французької кухні з шеф-кухарем іноземцем, а сьогодні Vintage Nouveau працює під керівництвом українського шеф-кухаря Юрія Ковриженка позиціонує своє меню як гастрономічне з локальних продуктів [2].

Норвезького лосося тут замінили на чорноморську камбалу і прісноводного веслоноса, італійські сири поступилися місцем закарпатським, оливкова олія extra-virgin – місцевій соняшниковій, гарбузовій, обліпиховій й олії волоського горіха. Результат не забарився: вартість продуктів зменшилася вдвічі, а у 2015 році ресторан «Vintage Nouveau» виборов мідну сковорідку Ресторанної премії

«Соль» як найкращий в Україні ресторан авторської кухні [1].

«Ще одна цікава і популярна тенденція останнім часом – з'єднання ритейлу і ресторанного бізнесу. До цього напрямку особливу увагу проявляють мережеві магазини, наприклад «Сільпо», де в торговельних залах обладнані ресторани островці з різноманітною кухнею. Цей напрямок актуально і для кондитерських, і для м'ясних магазинів, таких як «М'ясторія», і для магазинів морепродуктів, як «EGERSUND SEAFOOD». Прототипом таких закладів є європейські ринки, всередині і навколо яких безліч закладів, де готують страви зі свіжих продуктів. Але в новому форматі тенденція розвивається всього два роки і стає все популярнішим, завдяки безлічі переваг: так дешевше, свіжіше, а отже смачніше і здоровіше» [3].

Список використаних джерел:

1. Офіційна сторінка премії «Соль». [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://saltawards.com/uk/2015/restorani/peremozhti-premiyi/>.
2. Офіційна сторінка ресторану «VINTAGE-nouveau» [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://vintage-nouveau.com/>.
3. Ресторанний консалтинг Ольги Носової [Електронний ресурс]. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.recon.com.ua/olga-nasonova-o-budushhem-restorannogo-biznesa.html>.

СЕКЦІЯ 2. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Буянівська Т. Р., Кравчук Л. В., група ТМ-152
Коледж економіки і права
Вінницького кооперативного інституту
Науковий керівник: Ковалевська В. В., викладач

ІНСТРУМЕНТИ ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГУ

Інтернет-маркетинг сьогодні є одним з найперспективніших напрямів розвитку в Україні. Ця сфера активно розвивається, незважаючи на економічні кризи та різні зовнішні і внутрішні перешкоди.

Практично всі сучасні комерційні компанії, фірми, організації мають представництво в Інтернеті у вигляді повноцінного ресурсу, блогу, сторінки. Однак просто створивши мережевий ресурс і навіть заповнивши його інформаційним контентом, не забезпечують автоматичне збільшення продажів і зростання популярності компанії.

Інтернет-маркетинг – це новий вид маркетингу, який передбачає застосування традиційних та інноваційних інструментів і технологій у мережі Інтернет для визначення і задоволення потреб і запитів споживачів (покупців) шляхом обміну з метою отримання товаровиробником (продавцем) прибутку чи інших вигод [1].

М.В. Макарова вважає, що інтернет-маркетинг є складовою загальної маркетингової стратегії фірми, визначає його як технологію маркетингу за допомогою комп'ютерних систем та мереж і допомагає вирішувати лише ті завдання фірми, які будуть ефективними з точки зору доходів і витрат [2, с. 172-173]. Електронний маркетинг, е-маркетинг, також Інтернет-маркетинг – ведення маркетингу на основі електронних технологій. Якщо маркетинг – це залучення і утримання клієнтів, то Інтернет-маркетинг – залучення і утримання клієнтів в Інтернеті [3].

Виділяють багато різноманітних інструментів, що використовуються в роботі Інтернет-маркетологами [4]:

1. Корпоративний сайт – це повнофункціональний ефективний веб-сайт, який містить повну інформацію про компанію, товар та послуги, відомості про останні новини в житті компанії.

2. SEO-оптимізація – це пошукова оптимізація, яка передбачає просування сайту на першу сторінку видачі пошукових систем за певними ключовими запитом користувачів.

3. Контекстна реклама – це контекстно-залежні банери, або текстові оголошення рекламного характеру, які з'являються за певними запитом одразу під рядком пошуку або в кінці сторінки (три останні позиції).

4. Просування в соціальних мережах – це комплекс заходів, спрямованих на залучення на сайт відвідувачів із соціальних медіа: блогів, форумів, соціальних

мереж тощо. В останні роки, в світі в цілому, і в Україні, зокрема, великої популярності серед користувачів Інтернету набули соціальні мережі такі, як «Facebook», «Twitter» та ін.

5. Просування в блогах. Блог – це веб-сайт, головний зміст якого – записи, зображення чи мультимедіа, що регулярно додаються. Іншими словами блог – це мережевий журнал чи щоденник подій, що може використовуватися різними шляхами: співпраця з блогерами, корпоративний блог, отримання трафіку.

6. SMS-маркетинг – це комплекс маркетингових заходів, спрямований на просування товарів та послуг з використанням засобів мобільного зв'язку.

7. Директ-маркетинг – це організація розсилок, тобто текстових повідомлень рекламного характеру.

8. Вірусний маркетинг – це маркетингова техніка, яка передбачає використання будь-якої можливості поширення інформації про певну послугу чи продукцію від користувача до користувача з їхньої ж ініціативи.

9. Контент-маркетинг – написання статей для сайту, що розміщує посилання на компанію або продукт.

10. Інфографіка – це графічний спосіб подання інформації, даних або знань.

Серед найпопулярніших інструментів Інтернет-маркетингу в Україні:

- ведення корпоративної сторінки в соціальних мережах (89%);
- пошукова оптимізація (77%);
- контекстна реклама (75%) [5].

Серед соціальних мереж, які використовуються для реклами в Україні, популярністю користуються Facebook (92,6%) і Instagram (50%). Практично всі компанії (93,5%) створюють свій контент. Найпопулярніші способи – статті (74%) і відео (40%).

Отже, український бізнес активно і на досить високому рівні використовує інструменти Інтернет-маркетингу. Однак українські компанії використовують не всі можливості реклами в Інтернеті.

Список використаних джерел:

1. Ілляшенко С.М. Сучасні тенденції застосування інтернет-технологій у маркетингу / С.М. Ілляшенко // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 4. – Т. II. – С. 64-74.
2. Макарова М. В. Електронна комерція: посіб. / М. В. Макарова. – К.: Академія, 2002. – 272 с.
3. Інтернет-маркетинг: інструменти впровадження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://antargo.com.ua/ru/internet-marketing/internet-marketing_instrumenty_ivoplo-scheniya.html
4. Шпилик С. Інтернет як ефективний маркетинговий інструмент сучасного підприємства [Електронний ресурс]. / С. Шпилик // Галицький Економічний Вісник – 2015 – № 2 (49) – Режим доступу: <http://elartu.tntu.edu.ua/handle/123456789/13097>
5. Как украинский бизнес использует интернет-технологии [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://promodo.ua/upload/research-internet-marketing-ukraine-2016.pdf>

УПРАВЛІНЯ ЯКІСТЮ: СУЧАСНИЙ СТАН, ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Найважливішою проблемою розвитку економіки України є підвищення ефективності суспільного виробництва при зосередженні зусиль на випуск конкурентоспроможної продукції і одночасному забезпеченні повної зайнятості працездатного населення.

Управління якістю продукції підприємства – це цілеспрямований напрям підвищення конкурентоспроможності його продукції, який може бути досягнутий за рахунок таких заходів:

- забезпечення політичної підтримки щодо підвищення якості та конкурентоспроможності продукції з боку держави;
- забезпечення організації діяльності підприємства, підвищення якості продукції та конкурентоспроможності на основі розробки відповідної його стратегії;
- впровадження системи заходів, що направлені на впровадження досягнень НТП, нових технологій, новацій для забезпечення виробництва високоякісної продукції;
- створення служб інформації про новітні технології, зміни у законодавстві, перспективні ринки збуту, що забезпечать підвищення якості продукції;
- створення центрів відповідальності за якістю продукції за місцем її виробництва;
- забезпечення заходів щодо підвищення якості стратегічного маркетингу;
- використання японського досвіду (як напрям підвищення якості продукції) – створення робочих груп якості та впровадження мотиваційних стимулів;
- створення системи навчання робітників підприємства усіх категорій, від зусилля яких залежить забезпечення якості продукції [1. с. 8].

Глобалізація і загальна конкуренція покликали до життя нову модель управління бізнесом, зорієнтовану на споживача. Визначальними факторами стають принципи і методи системи управління якістю, що дозволяють країнам конкурувати між собою у багатьох галузях.

Нині розв'язання проблеми якості є національною ідеєю, що потребує масового забезпечення і професійної підготовки. В усьому світі зростає попит на професіоналів з управління якістю.

В умовах розвитку міжнародної торгівлі і споріднених їй видів діяльності, усіх окремих підприємств та галузей економіки на зовнішньому і внутрішньому ринках повністю залежить від того, наскільки їх продукція або послуги відповідають стандартам якості. Тому проблема забезпечення і підвищення якості

продукції актуальна для всіх країн і підприємств. Від її вирішення в значній мірі залежить успіх і ефективність національної економіки.

Сучасні умови господарювання змушують кожне підприємство запровадити дійовий комплексний механізм управління якістю продукції та суворо дотримуватись його вимог. Визначальними елементами цього специфічного менеджменту, що справляють найбільш істотний вплив на процес постійного забезпечення виробництва й постачання на ринок конкурентоспроможної продукції є стандартизація та сертифікація виробів [2, с. 4; 6-8].

Саме в умовах відкритої ринкової економіки немислимою без гострої конкуренції, проявляються фактори, які роблять якість продукції умовою виживання товаровиробників, мірилом результативності її господарської діяльності, економічного добробуту країни. До таких факторів можна віднести стратегічне планування, наукову організацію праці, удосконалення мотиваційних стимулів, створення системи навчання робітників усіх категорій та використання нових методів контролю.

Конкурентоспроможність – це обумовлене економічними, соціальними та політичними факторами становище країни або окремого товаровиробника на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Весь комплекс робіт щодо забезпечення конкурентоспроможності продукції слід розділити на дві частини: базис та надбудова.

Базисна частина пов'язана з освоєнням нової та удосконаленням існуючих технологій виробництва продукції. Надбудова – робота з управління якістю цієї продукції, в тому числі і системного управління на основі вимог стандартів серії ISO 9000 та принципів TQM [3, с. 107].

Система забезпечення якості продукції підприємства – це система управління нею, оскільки метою більшості підприємств є забезпечення конкурентоспроможності товарів, що виробляються на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Проблема підвищення якості має кілька аспектів: технологічний, організаційний, економічний, соціальний, юридичний та комерційний, при цьому вирішення економічних питань є першочерговими.

Розглянемо основні аспекти від підвищення якості та конкурентоспроможності продукції:

- впливає на зростання продуктивності суспільної праці; темпи й ефективність науково-технічного прогресу; структуру виробництва та функціональний розподіл потужностей;

- забезпечує ефективне використання основних фондів; економію сировини, матеріалів, палива, енергії; зростання ефективності інвестицій;

- сприяє повнішому задоволенню різноманітного попиту споживачів; виходу підприємств на світовий ринок, збільшенню експорту; формуванню іміджу підприємства як економічно надійного партнера.

Щоб забезпечити не лише конкурентоспроможність, а й лідерство на ринку, підприємство зобов'язане використовувати такий тип поведінки, як збутовий маркетинг.

Довгостроковий курс розвитку підприємства повинен бути у сучасних умовах направлено на досягнення не стільки кількісних показників, скільки якісних, тому менеджерам підприємств доцільно звернути увагу на розробку пропозицій для свого підприємства з метою підвищення конкурентоспроможності продукції і виходу на міжнародний рівень. [4. с.7].

Список використаних джерел:

1. Шаповал М. І. Менеджмент якості: Підручник / М. І. Шаповал – К.: Знання, 2006. – 471 с.
2. Ділове адміністрування (Модуль 5. Управління якістю). Конспект лекцій (робочий) для студентів спеціальності «Менеджмент організацій і адміністрування» / Укладачі П. І. Коренюк, Г.І. Карімов – Дніпродзержинськ: ДДТУ, 2015. – 74 с.
3. Конспект лекцій з дисципліни «Маркетингова товарна політика» для студентів спеціальності 6.030507 – «Маркетинг» напряму підготовки 0305 – «Економіка і підприємництво» денної форми навчання / Укл.: Н. І. Волкова – Одеса: ОНПУ, 2012. – 65 с.
4. Портал споживача [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukr.vipreshebnik.ru/market/4520-upravlinnya-yakisty-i-konkurento-spromozhnisty-produktsiji.html>

Гладунець А. М., група М(с)-151
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Вознюк Т. К., к.е.н.

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Важливим інструментом здійснення управління є ділове адміністрування. Ф.У. Тейлор, відомий засновник школи наукового менеджменту відмітив, що точно знати, що треба робити, як зробити найкраще з найменшими витратами, ставити та досягати поставлених цілей – це мистецтво, і не кожній людині воно під силу.

Інтегрування України в європейські та світові економічні культури вимагає засвоєння нових, сучасних правил організації діяльності, які диктує сьогодення й ринкова економіка, в якій виживає та організація, яка має найвищі орієнтири стосовно найвимогливішого споживача, високі сучасні технології, найвищу якість продукції та найнижчі ціни. На теперішній час, щоб виживати на ринку та зберігати конкурентоспроможність, підприємства змушені час від часу вносити зміни у свою господарську діяльність. Потреба у змінах є основою впливу життєвого циклу підприємства.

У практиці та наукових дослідженнях дедалі більше уваги приділяється аналізу методів та організаційним можливостям управління змінами.

Концепція управління змінами охоплює всі заплановані, організовані та контрольовані зміни в галузі стратегії, виробничих процесів, структури та культури будь-якої соціально економічної системи, включаючи приватні та державні підприємства.

Підвищення якості це довготерміновий й безперервний процес, тому що її рівень не може бути постійною величиною та напряду залежить від розвитку науково-технічного прогресу.

Підвищення якості – проблема багатогранна і комплексна, а саме: наукова, технічна, економічна і соціальна. Висококваліфіковані спеціалісти, які вільно володіють сучасними методами управління якістю повинні брати участь у її вирішенні, незалежно від того, в якому секторі вони працюють: державному чи приватному, на великих підприємствах, чи в малому і середньому бізнесі, тому що загальні принципи організації і забезпечення високої якості продукції та послуг не залежать від розміру підприємств [1. с. 4].

Вивчення та дослідження питань конкурентоспроможності промислових підприємств є важливими й актуальними, як для економіки країни в цілому, так і для окремих виробників. Висока конкурентоздатність суб'єктів господарювання у ринкових умовах є запорукою отримання високого і стабільного прибутку є важливою умовою розвитку та життєдіяльності підприємства. Розуміючи це вітчизняні товаровиробники, в умовах жорсткої конкурентної боротьби ставлять перед собою наступні цілі: задоволення потреб, що існують на ринку, отримання максимального прибутку і збільшення обсягів збуту, розширення частки внутрішнього і зовнішнього ринку, забезпечення необхідного рівня якості та ціни продукції, що виробляється, впровадження нових технологічних процесів і модернізація обладнання.

Практичні питання дослідження конкурентоспроможності підприємств розглянуто у публікаціях Г. Л. Багієва, Т. О. Загорної, І. З. Должанського, М.Г.Долинської, В. Є. Реутова, О. М. Ястремської, Т. Ф. Рябової, В. А. Тарана, Н.М.Купріної, Х. Фасхієва, Р. А. Фатхутдінова та ін.

Основні концепції управління якістю, покладені в основу кожного з підходів, сформульованими визнаними «гуру» якості, тобто «вчителями» або «наставниками» з питань, пов'язаних із забезпеченням високого рівня якості. До їх складу належать найвідоміші фахівці з якості: Е. Демінг, Дж. Джуран, Ф.Кросбі, К. Ісикаву, А. Фейгенбаум, Г. Тагуті. Внесок кожного з них у розвиток менеджменту якості є досить суттєвим [2. с. 3].

План якості проекту, або програма забезпечення якості проекту, включають заходи щодо реалізації політики у сфері якості із зазначенням термінів виконання, відповідальних за виконання, критеріїв оцінки та бюджету. В цьому плані чи програмі показується стратегія забезпечення якості здійснення проекту, яка визначається на початковій стадії його виконання.

Програма має передбачати організаційну структуру, в межах якої вона реалізовуватиметься, а також чіткий розподіл відповідальності та рівень повноважень окремих осіб, груп і організацій, які беруть участь у реалізації проекту, щодо вирішення проблеми якості. Кожне підприємство повинно

правильно оцінити конкурентне середовище, галузь, у якій воно функціонує, для того, щоб запропонувати ефективні конкурентні стратегії, які б забезпечували його конкурентоспроможність [3. с. 98].

Розглянемо узагальнені способи та методи підвищення якості та рекомендації до їхнього використання:

1. Форма збирання даних – систематично необхідно збирати дані для отримання наявної картини фактів.

2. Діаграма засобів – необхідно згрупувати найбільшу кількість поглядів, ідей, питань або проблем з певної теми.

3. Досягнення конкурентоспроможності – необхідно порівняти процес з процесами визнаних лідерів з метою ідентифікації можливостей вдосконалення якості.

4. Метод «мозкового штурму» – порівняти можливості вирішень проблем і потенційні можливості поліпшення якості.

5. Причинно-наслідкова діаграма – проаналізувати залежність між причиною і наслідком, довести до відома керівництва; допомагайте вирішенню проблеми від «симптому» до причини.

6. Карта технологічного процесу – опишіть теперішній технологічний процес та заплануйте новий процес.

7. Діаграма у вигляді дерева – покажіть зв'язок між темою та її складовими елементами.

8. Контрольні картки – визначте характер недоліків, дайте оцінку стабільності процесу, визначте управління, коли процес потребує регулювання та коли необхідно його залишити таким, який він є; підтвердіть поліпшення процесу.

9. Гістограма – побудуйте діаграму зміни даних, передайте візуально інформацію про поведінку процесу; прийміть рішення про те, де зосередити зусилля щодо вдосконалення.

10. Діаграма Паретто – покажіть за ступенем важливості вклад кожного об'єкта у загальний результат; класифікуйте можливості поліпшення якості.

11. Діаграма розсіювання – досліджуйте і підтвердіть залежність між двома наборами даних; підтвердіть очікувану залежність між двома наборами даних [4].

Визначення конкурентоспроможності – це спосіб порівняти процес з аналогічними процесами визнаних лідерів з метою встановлення сприятливих можливостей удосконалення якості, дозволяє порівняти процеси та технічні характеристики продукції й послуг з аналогічними процесами і характеристиками продукції й послуг визнаних лідерів.

На вірогідних даних ґрунтуються тільки ефективні рішення. Джерелами таких даних можуть бути результати внутрішніх перевірок системи якості, дій, що коректують, скарги та побажання замовників і так далі. Інформація може також визначатися на аналізі ідей і пропозицій, що поступають від співробітників організації, що направлені на підвищення продуктивності, зниження витрат й отриманні прибутку [5. с.122].

Список використаних джерел:

1. Шаповал М. І. Менеджмент якості: Підручник / М. І. Шаповал – К.: Знання, 2006. – 471 с.
2. Портал споживача [електронний ресурс] – Режим доступу: www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3390.
3. Агеев Є. Я. Управління якістю: навч. посіб. для самот. роботи по вивч. дисципліни / Є. Я. Агеев. – Львів: Новий світ-2000, 2012. – 239 с.
4. Фатхутдінов Р. А. Управління конкурентоздатністю організації : [підручник] / Р. А. Фатхутдінов, Г. В. Осовська. – К.: Кондор, 2009. – 470 с.
5. Должанський І. З. Конкурентоспроможність підприємства: Навчальний посібник / І. З. Должанський, Т. О. Загорна. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.

Іванюта П. В., д.н.держ.упр., доцент
Вершигора В. С., група МнМз-161
Вінницький кооперативний інститут

УПРАВЛІННЯ ЦІНОУТВОРЕННЯМ НА ПІДПРИЄМСТВІ, ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ

Ціноутворення відіграє вирішальну роль як від процесу управління на підприємстві, так і у програмах маркетингу, є об'єктом пильної уваги з боку фахівців економічних підрозділів, а нерідко і прямого впливу законодавчих актів та державних структур [1]. Ціноутворення на підприємстві являє собою складний процес, що складається з декількох взаємозв'язаних етапів: збору і систематичного аналізу інформації про ринок; обґрунтування основних цілей цінової політики підприємства на певний період часу; вибору методів ціноутворення; встановлення конкретного рівня ціни і формування системи знижок і надбавок до ціни; коригування цінової поведінки підприємства – в залежності від утвореної ринкової кон'юнктури.

Важливу роль у процесі встановлення цін підприємством на виготовлену продукцію відіграє інформаційне забезпечення, а саме:

- планова калькуляція з розрахунком кожної складової собівартості виготовленої і реалізованої продукції;
- довідникова інформація щодо цін на аналогічну продукцію, яка є на ринку;
- кошторисно-технологічна документація.

Крім цього, вихідною інформацією для ціноутворення є внутрішня документація підприємства: кошториси витрат, внутрішньогосподарські норми і нормативи на виробництво продукції та ін. Для цього існуючі підходи щодо управління ціноутворенням на підприємстві мають такий вигляд (рис. 1) [2, с. 13].

При цьому слід зазначити, що можливості і проблеми політики цін в процесі управління ціноутворенням змінюються залежно від типу ринку.

Рис. 1. Підходи до визначення ціни

Тут доцільно звернути увагу на рис. 2, де подано методику розрахунку цін, яка включає шість наступних етапів, які також залежать від рівня управління процесом ціноутворенням на підприємстві [3, с. 15].

Рис. 2. Методика розрахунку остаточної ціни

Будуючи систему ціноутворення на підприємстві, необхідно звернути увагу на такі категорії, як попит, пропозиція, витрати, і розуміти вплив інших макрочинників та їх співвідношення між собою.

Надзвичайно важливим є визначення ціни на продукцію або послугу відповідно до конкурентної ситуації на ринку. Для того щоб зробити це правильно, слід проаналізувати, як покупці сприймають всі ринкові пропозиції, зокрема які якісні характеристики товару або послуги стимулюють їх придбання. Володіючи цими знаннями, можна встановити в каталозі такі відпускні ціни, які відображатимуть конкурентні переваги [4, с. 69].

Більш простіший вигляд визначення ціни має співвідношення собівартості одиниці продукції з очікуваним відсотком прибутку, тобто:

Ціна продукту = витрати виробництва: (1 – плановий прибуток).

Наприклад, при плановому прибутку на рівні 15% і вартості витрат виробництва продукту А = 85 умовних одиниць (70 умовних одиниць – собівартість продукту + 15 умовних одиниць операційних витрат) формула розрахунку ціни буде такою:

$$85 : (1 - 0,15) = 100.$$

Отже, ефективний процес управління ціноутворенням на підприємстві відображає вартість виробництва продукції, а також регулює узгоджені взаємовигідні інтереси продавців і покупців в залежності від ринкових відносин з врахуванням цілей господарської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про ціни і ціноутворення» (нова редакція) від 21 червня 2012 р. № 5007-VI [Електронний ресурс]. / Верховна рада України. – Офіц. вид. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5007-17>

2. Волощенко, В. Методика ценообранования на рынке. / В. Волощенко // Проблемы предпринимательства. – 1996. – № 8. – С. 12-16.
3. Локтіонов, В. Урок на тему «Ціноутворення на продукцію фірми. Алгоритм маркетингового позрахунку цін» у 11 класі / В. Локтіонов // Географія та основи економіки в школі. – 2010. – № 2. – С. 13-17.
4. Негода Н. Ціноутворення: оптимальні рішення в сучасних ринкових умовах / Н.Негода // Справочник економіста. – февраль 2005. – С. 69-70.

Іванюта П. В., д.и.держ.упр., доцент
Дем'янов МВ., група МН-165
Вінницький кооперативний інститут

КЛАСИФІКАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ЯК ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

Інноваційний проект – це план дій, що включає в собі опис взаємопов'язаних заходів інноваційного процесу, визначення їх виконавців – в частині проведення наукових досліджень, технічного й технологічного, конструкторського проектування, випуску дослідних партій, створення промислового виробництва і ринкової реалізації інноваційної продукції, а також в частині фінансового, кадрового, маркетингового, комерційного та організаційного забезпечення цих робіт [1].

Для обґрунтування ефективності інноваційних проектів призначена їх класифікація, що являє собою перелік робіт щодо їх створення та має такий вигляд: формування інноваційної цілі проекту; розробка наукової або інженерної ідеї, обґрунтування технологічних параметрів нового обладнання, параметрів технологічних процесів, обґрунтування і оптимізація складу нового матеріалу; розробка технічної пропозиції; розробка технічного проекту; розробка робочого проекту дослідно-промислового виробництва; реалізація дослідно-промислового виробництва; дослідження працездатності, ефективності і оптимізація параметрів технології, обладнання, матеріалів на створеному дослідно-промисловому виробництві і характеристик продукту, що виробляється; розробка техніко-економічного обґрунтування повномасштабного промислового виробництва; розробка технічного і робочого проекту повномасштабного промислового виробництва; адміністративне узгодження будівництва промислового підприємства; будівництво підприємства, проведення пусконаладжувальних робіт; технічний супровід щодо виведення підприємства на проектну виробничу потужність; виконання комплексу робіт з маркетингу ринку, рекламі інноваційної продукції та укладання договорів на її реалізацію [2, с. 91-93].

Весь комплекс робіт, виконуваних при реалізації інноваційного проекту, умовно можна розділити на кілька етапів в залежності від часових параметрів (тижні, місяці, декади, рік):

I. Формування інноваційної цілі проекту (етап 1).

- II. Формування технічної пропозиції (етапи 2 і 3).
- III. Перевірка працездатності технічної пропозиції (етапи від 4 до 7).
- IV. Створення промислового виробництва (етапи від 8 до 12).
- V. Створення системи реалізації інноваційного продукту (етап 13).

На основі подібних міркувань була складена таблиця з переліком ознак інноваційних проектів, за допомогою якої проаналізовано їх взаємний вплив (табл. 1). Знаком «+» тут позначено наявність зв'язку між ознаками.

Таблиця 1

Аналіз взаємного впливу ознак інноваційних проектів

№ та найменування ознаки	Ознака 1	Ознака 2	Ознака 3	Ознака 4	Ознака 5	Ознака 6
1. Формування мети проекту	+				+	+
2. Формування технічної пропозиції		+				+
3. Дослідно-промислова перевірка		+	+	+	+	+
4. Створення нового підприємства		+	+	+	+	+
5. Створення системи реалізації	+					+
6. Кількісні та оціночні ознаки	+	+	+	+	+	+

За кількістю зв'язків можна оцінити значимість ознаки, тобто ступінь його впливу на структуру інноваційного проекту і на більшість його техніко-економічних і суб'єктивно-оціночних характеристик. Чим більше зв'язків конкретна ознака має з іншими ознаками, тим більше характеристик проекту зміниться зі зміною прояви цієї ознаки і, навпаки, чим менше зв'язків – тим менше залежність характеристик проекту від даної ознаки (табл. 2).

Всі проекти можна розділити на три групи: проекти з оцінкою ступеня новачійних 6-8 балів; проекти з оцінкою ступеня новачійних 9-12 балів; проекти з оцінкою ступеня новачійних 13-17 балів.

Проекти з оцінкою 6-8 балів слід віднести до категорії «інвестиційних» і надати їм можливість розвиватися за рахунок комерційного фінансування.

Таблиця 2

Класифікація інноваційних проектів

Групи Види	Раніше не виготовляючий виріб або продукт з новими якісними параметрами		Продукт з поліпшеними якісними та споживчими властивостями або техніко-економічними показниками виробництва		Аналог існуючих продуктів	
	Підвище на рентабельність	Звичайна рентабельність	Підвищена рентабельність	Звичайна рентабельність	Підвище на рентабельність	Звичайна рентабельність
Створюється дослідно-промислове виробництво	17	16	15	14	13	12
Дослідно-промислова перевірка у звичайному вигляді	14	13	12	11	10	9
Дослідно-промислова перевірка у лабораторіях	11	10	9	8	7	6

Проекти з більш високими оцінками слід вважати інноваційними. Разом з тим, слід враховувати, що, чим вище бальна оцінка проекту, тим більше в ньому міститься елементів новизни, які для цілей промислового виробництва ще вимагає перевірки, відпрацювання і різного роду уточнень в процесі створення виробництва. Якщо існують проекти з оцінкою 9-12 балів що, в певній мірі, можуть розвиватися за рахунок комерційних інвестицій, то проекти, що мають оцінку 13-17 балів, які практично не можуть бути реалізовані без державної підтримки, тому що ризики по результатам і термінам реалізації таких проектів перевищують той рівень, коли можна розраховувати на залучення коштів з комерційного сектора економіки.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. № 40-IV [Електронний ресурс] / Верховна рада України. – Офіц. вид. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>.
2. Гасько А. М. Управління структурним підходом до розробки інновацій на підприємстві / А. М. Гасько. // Формування ринкових відносин в Україні: Науково-дослідний економічний інститут. – 2013. – № 10. – С.89-93.

Іванюта П. В., д.н.держ.упр., доцент
Мар'свич О. В., група МН-165
Вінницький кооперативний інститут

ОБЛІК ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ЯК ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ МАЙНОМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Банківські установи, як і всі суб'єкти господарювання, у процесі здійснення банківського бізнесу використовують основні засоби. В Інструкції з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів комерційних банків України (затверджена постановою Правління НБУ від 11.12.2000 № 475) зазначено, що основні засоби – це нематеріальні активи, які банк утримує з метою використання в процесі своєї діяльності, надання послуг, здавання в лізинг (оренду) іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше від одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) [1]. А основними регістрами аналітичного обліку основних засобів є:

- інвентарна картка;
- опис інвентарних карток (інвентарна книга).

Ведення цих регістрів передбачає наявність усіх необхідних реквізитів та має забезпечувати процедуру звіряння даних аналітичного обліку із синтетичним. Інвентарні книги та інвентарні картки роздруковуються в разі потреби, але в обов'язковому порядку – у разі вибуття об'єкта необоротних активів, і разом з іншими документами, на підставі яких актив списується з балансу банку, вміщуються в документи дня [2, с. 147].

Також слід зазначити, що на основі даних обліку основних засобів визначається ефективність діяльності банку на основі таких витрат, як:

- витрат праці ($B_{a.n}$) – витрат на працівників банку;
- витрат на основні засоби ($B_{o.z}$) – витрат на утримання будівель та устаткування;
- інших витрат (B_i),

А ефективність банківської діяльності може бути обчислена за формулою

$$E_{o.d} = \frac{K(\text{або } A, B, E, C, I)}{B_{a.n} + B_{o.z} + B_i} \quad (1)$$

Для формули 1 у таблиці 1 розкриті показники, які відображають ефективність банківської діяльності [3, с. 109].

Збільшення економічної ефективності банківської діяльності тісно пов'язане із соціальною ефективністю. Остання характеризується ступенем задоволення потреб суб'єктів банківської діяльності. Важливими показниками підвищення соціально-економічної ефективності є розширення позицій банку на ринку банківських послуг. І тут визначається основна роль застосування основних засобів як матеріально-технічного забезпечення для злагодженого ведення банківських операцій комерційним банком.

Таблиця 1

Система абсолютних показників для розрахунку ефективності банківської діяльності

Вихідні показники	Шифр показника	Формула розрахунку
Відсотковий дохід	А	
Відсоткові витрати	Б	
Чистий відсотковий дохід	В	А – Б
Інші операційні доходи (збитки)	Г	
Операційні витрати	Д	
Валовий операційний дохід (збитки)	Е	В + Г
Чистий операційний дохід (збитки) до сплати	Є	Е – Д
Неопераційні доходи	Ж	
Неопераційні витрати	З	
Чистий дохід (збитки) до сплати податків з урахуванням поопераційних доходів і витрат	И	Є + Ж – З
Податки	І	
Чистий дохід (збитки) після сплати податків	К	И – І

Також обчислюють часткові показники ефективності.

1. Ефективність витрат праці

$$E_{a.n} = \frac{Д}{B_{a.n}} \quad (2)$$

2. Ефективність використання основних засобів (утримання будівель і устаткування)

$$E_{o.z} = \frac{Д}{B_{o.z}} \quad (3)$$

3. Ефективність інших витрат

$$E_{i,s} = \frac{D}{B_i} \quad (4)$$

Отже, для активізації ринкових економічних відносин в Україні потрібна серйозна робота щодо вдосконалення процесу інформаційного забезпечення на основі бухгалтерського обліку, зокрема основних засобів комерційного банку – для прийняття управлінських рішень та підвищення їх ефективності. Тому що результативність облікового процесу залежить від чіткої постановки оперативних, тактичних і стратегічних управлінських завдань, а отримана інформація позитивно впливає на обґрунтування напрямів і варіантів їх розв'язання.

Список використаних джерел:

1. Постанова Правління НБУ «Інструкція з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України» № 475 від 11.12.2000 р. [Електронний ресурс]. / Кабінет Міністрів України. – Офіц. вид. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0960-00>.
2. Живко З.Б. Банківська діяльність: Навч. посіб. / З. Б. Живко, О. П. Просович, М.О. Копитко та ін.; – за ред. З. Б. Живко. – К.: Алерта, 2011. – 248 с.
3. Аналіз ринку банківських послуг / В.Б. Захожай, С.С. Герасименко, Т.О.Терещенко та ін.; За заг. ред. В. Б. Захожая, С. С. Герасименка : Навч. посіб. Для студ. вищ. Навч. закл. – К. : МАУП, 2006. – 188 с.

Іванюта П. В., д.н.держ.упр., доцент
Мороз М. С., група МнМз-161
Вінницький кооперативний інститут

ОБГРУНТУВАННЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА

Термін «стратегія» вживається у різних значеннях – як складова частина військового мистецтва, як мистецтво керівника суспільною і політичною боротьбою, як детальний план ведення цієї боротьби. У сучасному менеджменті під стратегією розуміється прийнята концепція, що включає основні довгострокові цілі і виходячи з них поточні завдання, прийнятий курс дій і розподілу ресурсів, необхідних для досягнення поставлених цілей (рис. 1) [1, с. 170-174, 184].

Стратегія визначає правила довгострокового розподілу ресурсів, які дають уяву про майбутнє економіки країни, окремої галузі, підприємства чи іншого господарюючого суб'єкта. Так, під керівництвом акад. І. І. Лукінова розроблено «Стратегію соціально-економічного розвитку України», яка включає 3 етапи [2, с. 12].

Перший – вихід з гострих валютно-фінансової та загальноекономічної (структурної та технологічної) кризи шляхом грошової та кредитної стабілізації, зміцнення управління макро- і мікроекономічними процесами, введення ефективних ринкових механізмів, точного визначення пріоритетів,

пошуку і здійснення інвестицій в оновлених господарських структурах, припинення спаду валового внутрішнього продукту і національного доходу з наступним економічним поживленням, початком структурних і якісних змін.

Рис. 1. Розробка та здійснення стратегії управління розвитком підприємства

Другий етап – перехід до економічного зростання, коли стабілізується курс нової грошової одиниці, ринкові механізми мотивації праці та підприємництва діятимуть на повну силу, а процеси нагромадження, інвестиційної та інноваційної діяльності прискорюватимуться, докорінно змінюючи всю економічну систему: розширення економічних можливостей дозволить подолати дефіцит платіжного балансу, збалансувати обсяги і структури експорту та імпорту.

Третій етап – стабільний еволюційний розвиток для забезпечення рівноваги платоспроможного попиту і пропозиції в умовах розвинутого внутрішнього ринку, конкурентоспроможності національного виробництва на зовнішньому ринку, оптимізації соціального, духовного, демографічного і економічного становища суспільства.

Тому, для підвищення ефективності та оперативності роботи управлінського персоналу підприємств доцільно розробляти комплекс дій і надзвичайних заходів, які можуть бути супроводжуваними в процесі розробки і реалізації стратегіє розвитку підприємства. Ці заходи повинні передбачати особливу мережу зв'язків розподілу прав і обов'язків вищих керівників, створення оперативних груп менеджерів для контролю та підтримки морального клімату в колективі, налагодження нормального трудового ритму, розробки і вжиття надзвичайних заходів, пов'язаних з виходом із складної ситуації.

Список використаних джерел:

1. Іванюта С.М. Антикризове управління : Навчальний посібник. / С.М. Іванюта. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 360 с.
2. Стратегія соціально-економічного розвитку України: Наукова доповідь / І.Лукінов, О. Алимов, Л. Безчасний, В. Гесць, М. Герасимчук, О. Онищенко [та ін.] / Наук. керівник І. Лукінов. – К. , 1994. – 232 с.

УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ФОНДАМИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ШЛЯХ ДО ПІДВИЩЕННЯ ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Обсяги виробництва продукції, фінансовий стан і фінансові результати діяльності підприємства в значній мірі визначаються ступенем забезпеченості його основними засобами, їх станом та рівнем ефективності використання [1, с. 125]. А покращення структури основних засобів на кожному підприємстві відбувається за рахунок: 1) оновлення та модернізація обладнання; 2) вдосконалення структури обладнання; 3) ефективне використання споруд, будівель (їх площ); 4) ліквідація зайвого обладнання та обладнання, що мало використовується [2, с. 218].

В першу чергу, успіх підприємництва і підвищення його конкурентоспроможності залежить від двох умов: обсягу і якості виконання функцій і завдань, що вирішуються підприємством (обсягом виробництва, реалізації продукції, наданням послуг тощо); і раціонального використання ресурсів. Отже, конкурентоспроможність підприємства насамперед відображається показниками результативності виконання його виробничого процесу. Для процесу управління основними засобами підприємства існують дві групи показників: узагальнені й окремі [3, с. 121-150].

Узагальненими називають показники, які використовують на всіх рівнях економіки, галузі, підприємства. В цих показниках ефективність використання основних засобів оцінюють за показниками фондівіддачі і фондомісткості.

Показник фондівіддачі (коефіцієнт виробничої віддачі основних засобів) (ϕ_o) – визначається за такою формулою:

$$\phi_o = \frac{ОВП}{ВОЗ}, \quad (1)$$

де ОВП – обсяг виробленої продукції (або обсяг її реалізації) за період, що аналізується;

$\overline{ВОЗ}$ – середня за період, що аналізується, вартість виробничих основних засобів.

А для визначення показника фондомісткості (коефіцієнт виробничої місткості основних засобів) (ϕ_n) використовують таку формулу:

$$\phi_n = \frac{\overline{ВОЗ}}{ОВП}, \quad (2)$$

У межах традиційного ретроспективного аналізу для виявлення впливу на величину фондівіддачі окремих факторів найчастіше використовують жорстко детерміновані багатофакторні мультиплікативні моделі. Найпростішою є двофакторна модель аналізу, одержана введенням у формулу фондівіддачі такого важливого для підвищення ефективності виробничих основних засобів параметра,

як середня за період, що аналізується, вартість активної частини виробничих основних засобів ($\overline{BOZ_a}$):

$$\phi_a = \frac{\overline{BOZ_a}}{BOZ} \cdot \frac{ОВП}{BOZ_a} = \gamma_a \cdot \phi_a^a, \quad (3)$$

де γ_a – частка вартості активної частини виробничих основних засобів у загальній їх вартості;

ϕ_a^a – фондівіддача активної частини виробничих основних засобів.

Окремі показники застосовують на в цехах та виробничих дільницях підприємства. Для забезпечення нормальних умов здійснення виробничого процесу та підвищення його ефективності основні засоби мають бути у відповідному технічному стані, який оцінюють на підставі основних показників, які розглядаються наступним чином.

Коефіцієнт зносу (k_z) розраховується як відношення зносу основних засобів підприємства (суми амортизації об'єкта основних засобів з початку його корисного використання) на певну дату (Z_n) до первісної їх вартості на ту ж дату (OZ_n):

$$k_z = \frac{Z_n}{OZ_n}. \quad (4)$$

Коефіцієнт придатності (k_n) обчислюється як відношення залишкової вартості основних засобів підприємства на певну дату (OZ_z) до їх первісної вартості на ту ж дату (OZ_n):

$$k_n = \frac{OZ_z}{OZ_n} = \frac{OZ_n - Z_n}{OZ_n} = 1 - k_z. \quad (5)$$

Коефіцієнт вибуття основних засобів (k_v) розраховується як відношення вартості основних засобів, які вибули за період, що аналізується, (OZ_v) до вартості основних засобів на початок цього періоду (OZ_{nv}):

$$k_v = \frac{OZ_v}{OZ_{nv}}. \quad (6)$$

Коефіцієнт оновлення основних засобів (k_o) обчислюється як відношення річного обсягу надходження (введення в дію) основних засобів (OZ_n) до їх первісної вартості на кінець цього періоду (OZ_{en}):

$$k_o = \frac{OZ_n}{OZ_{en}}. \quad (7)$$

Коефіцієнт приросту (k_{np}) характеризується як відношення вартості приросту основних засобів до їх вартості на початок цього періоду:

$$k_{np} = \frac{OZ_n - OZ_{nv}}{OZ_{nv}}. \quad (8)$$

Після проведених досліджень слід зазначити, що на кожному підприємстві існують резерви для кращого використання основних виробничих фондів.

Список використаних джерел:

1. Галушак М. П. Організація виробництва у прикладах та задачах : Навч. посіб. / М. П. Галушак, А. О. Оксентюк, І. Б. Гевко. – К. : Кондор, 2015. – 214 с.

2. Ноздріна Л. В. Управління проектами : Підручник / Л. В. Ноздріна, В. І. Ящук, О. І. Полотай. - За заг. ред. Л. В. Ноздріної. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 432 с.

3. Кіндрацька Г. І. Економічний аналіз : Теорія і практика: Підручник / Г.І.Кіндрацька, М. С. Білик, А. Г. Загородній. – За редакцією д.е.н., професора А.Г. Загороднього. – Львів: «Магнолія Плюс», 2006. – 428 с.

Іванюта П. В., д.н.держ.упр., доцент
Саков В. С., група МнМз-161
Вінницький кооперативний інститут

АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК БАЗА ЙОГО УПРАВЛІНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Аналіз рівня економічної безпеки підприємства проводиться на підставі порівняння, отриманого внаслідок розрахунку значення сукупного критерію економічної безпеки підприємства з отриманими раніше значеннями цього критерію для підприємства, що аналізується, а також, за можливістю, з розрахованими для порівняння значеннями цього критерію для аналогічних підприємств галузі. Крім того, порівнюються поточні і минулі оцінки часткових функціональних критеріїв і виявляються ступені впливу зміни функціональних складових на зміну значення сукупного критерію економічної безпеки підприємства. Після цього розрахунку необхідно провести функціональний аналіз заходів для підтримування необхідного рівня функціональних складових економічної безпеки підприємства [1, с. 63]. Алгоритм проведення такого функціонального аналізу складається з таких етапів:

1. Визначення структури негативних по кожній функціональній складовій економічної безпеки підприємства.

2. Формування списку заходів, що були вжиті підприємством до моменту проведення оцінки рівня його економічної безпеки для усунення впливу негативних факторів.

3. Оцінювання ефективності вжитих заходів з точки зору нейтралізації конкретних негативних факторів за кожною з функціональних складових економічної безпеки підприємства.

4. Визначення причин недостатньої ефективності заходів, запровадження з метою усунення негативних факторів, що вже виникли, і запобігання можливим, а також визначення відповідальних за низьку ефективність реалізації вжитих заходів.

5. Визначення переліку очікуваних негативних впливів.

6. Вироблення рекомендацій щодо усунення існуючих негативних впливів і запобігання можливим.

7. Оцінювання вартості кожного із запропонованих заходів щодо усунення негативних впливів та визначення виконавців, відповідальних за реалізацію

заходів, що пропонуються. Створення карти функціонального аналізу економічної безпеки підприємства дозволяє вирішувати одночасно сукупність найважливіших проблем забезпечення його економічної безпеки.

Класифікація оцінювання рівнів економічної безпеки підприємства з позиції дотримання глобального інтересу підприємства, тобто, дотримання ринкової позиції, наведені у таблиці 1.

Таблиця 1

Характеристика рівнів економічної безпеки підприємства, діючого за умов конкуренції

Рівень економічної безпеки	Характеристика стану підприємства на момент оцінювання економічної безпеки
Підтримувальний	Нестійкість економічної безпеки. Підприємство знаходиться на межі економічної безпеки, оскільки при незначному зниженні прибутку може її втратити
Мінімальний	Підприємство знаходиться в економічній безпеці й у стані в найближчий рік-два її підтримувати
Дуже низький	Обсяг інвестиційної підтримки умов, що забезпечують економічну безпеку підприємства, дає змогу зберегти займану ринкову позицію в поточному періоді, ставить під загрозу її в найближчій перспективі
Низький	Обсяг інвестиційної підтримки умов, що забезпечують економічну безпеку підприємства, дає змогу зберегти займану ринкову позицію в поточному періоді й у найближчій (рік-два) перспективі
Середній	Обсяг інвестиційної підтримки умов, що забезпечують економічну безпеку підприємства, дає змогу зберегти займану ринкову позицію в поточному періоді й у середній (два-чотири роки) перспективі, а також закласти фундамент формування конкурентних переваг
Високий	Інвестиційна підтримка умов, що забезпечують економічну безпеку підприємства, здійснюється з урахуванням основних вимог ринку, що дає змогу зберігати стратегічні позиції підприємства на ринку, мати істотні конкурентні переваги
Дуже високий	Інвестиційна підтримка умов, що забезпечують економічну безпеку підприємства, здійснюється з урахуванням практично всіх вимог ринку, що дає змогу підприємству мати значні конкурентні переваги стратегічного характеру і стати лідером ринку (чи галузі)

Величина прибутку, необхідної для забезпечення безперебійної діяльності підприємства, і за рахунок цього зміцнення його економічної безпеки, обумовлена такими параметрами, як обсяг реалізації продукції і оборот оборотних активів та капіталу підприємства [2, с. 45].

Також слід зазначити, що економічна безпека підприємства у вигляді об'єкту управління відображається таким особливостями, як цілісність – коли дотримання інтересів підприємства при здійсненні ринкових відносин та їх співвідношення з інтересами його партнерів забезпечують їх сталий розвиток; складність, яка проявляється у великій кількості інтересів підприємства в різних аспектах його діяльності при здійсненні ринкових відносин, і необхідності їх збалансованості з різноманітними і мобільними інтересами численних партнерів

підприємства; та стратегічна орієнтація, яка домінує над інтересами підприємства на сьогоднішній день.

Список використаних джерел:

1. Донець Л. І. Економічна безпека підприємства: Навчальний посібник / Л.І.Донець, Н. В. Ващенко – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.
2. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: Монографія. / Г. В. Козаченко, В. П. Пономарьов, О. М. Ляшенко. – К.: Лібра, 2003. – 280 с.

Іщенко В. О., Скомаровський О. В., група Фб-161
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Гринчук Т. П., викладач

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Можливість виживання підприємства в умовах постійної конкурентної боротьби залежить від його конкурентоспроможності [1]. Конкурентоспроможність підприємства є одним з важливих індикаторів зростання і розвитку будь-якого підприємства в умовах ринкової системи і розвитку вітчизняного виробництва. Вона залежить від багатьох факторів і змінюється з плином часу, оскільки в певний період часу підприємство може бути конкурентоспроможним, а в наступний період (при змінній кон'юнктурі ринку і зміні зовнішнього середовища) – неконкурентоспроможним. Таким чином, конкурентоспроможність підприємства визначається його здатністю вести успішну (відносно досягнення поставлених цілей) діяльність в умовах конкуренції протягом певного часу.

Розвиток концепції конкурентоспроможності засноване на теорії порівняльних переваг національних економік: багаті природні ресурси, сприятливі географічні, кліматичні, інфраструктурні чинники та ін. В ході постіндустріального розвитку в ринковому середовищі виникають нові чинники конкурентоспроможності, засновані на досягненні науково-технічного прогресу, інновації на всіх стадіях ланцюжка створення цінності товару. Порівняльні переваги, дані від природи, статичні і не вічні, а конкурентні переваги – динамічні, пов'язані з інноваціями, розвитком людського капіталу, інтелекту і за самою своєю природою безмежні. Інновації, нові ідеї часто виявляються більш цінними в порівнянні з традиційними ресурсами бізнесу (фінанси, обладнання, робоча сила). Для забезпечення стійкої конкурентної позиції необхідна інноваційна активність підприємства, спрямована на удосконалення конкурентних переваг товарів (послуг).

Можна виділити наступні види інновацій, кожна з яких впливає на конкурентоспроможність підприємства:

1) технічні – за рахунок них підприємство може поліпшити технічні характеристики створюваних товарів (послуг), що підвищить їх

конкурентоспроможність в порівнянні з аналогами;

2) технологічні (виробничі) – дають можливість підприємству перейти на нову, енергозберігаючу технологію, що дає більшу ефективність;

3) ринкові – дають можливість обслуговувати нових клієнтів на нових ринках, за рахунок чого збільшується обсяг продажів підприємства, що дає йому можливість більш широко застосовувати цінові методи конкуренції;

4) інформаційні – спрямовані на зміну внутрішнього середовища підприємства, з метою підвищення його ефективності внутрішніх процесів, що дає можливість більш швидко реагувати на зміну зовнішнього середовища в порівнянні з конкурентами;

5) керуючі – дають можливість приймати більш швидкі і точні управлінські рішення в порівнянні з конкурентами;

6) економічні – дають можливість більш ефективно використовувати фінансові кошти підприємства, що збільшує його конкурентоспроможність за рахунок більшої фінансової незалежності, а також можливості фінансування заходів щодо створення та зміцнення конкурентної позиції.

Завдяки зазначеним інноваціям, підприємство може створювати конкурентоспроможні товари (послуги), а також підвищувати рівень власної конкурентоспроможності за рахунок інноваційної активності. Інноваційний тип конкурентної поведінки є змаганням між підприємцями за більш вигідні умови виробництва і збуту продукції, за можливість отримання найбільшого прибутку за допомогою створення і введення на ринок нових товарів і послуг для виробничого і споживчого секторів. Для того, щоб отримати додатковий прибуток чи зберегти його на певному рівні, необхідні інвестиції в розробку і реалізацію інновацій. При цьому існує пряма залежність між успіхом підприємства в майбутньому і його витратами в теперішньому.

Наявність конкурентних переваг у підприємства в порівнянні з іншими, що виробляють аналогічні товари, є найважливішою умовою підвищення ефективності виробництва і зростання вартості підприємства. Розрізняють такі типи конкурентних переваг: переваги низького порядку – дешеві: робоча сила, матеріальні ресурси, будівлі та обладнання, фінансові ресурси (низькі ціни); переваги високого порядку – унікальні: продукти технології, персонал, ресурси, зв'язку, бренд. Якщо підприємство має конкурентні переваги низького порядку, тобто може користуватися дешевими ресурсами виробництва, то це дозволяє йому продавати свої товари за нижчими цінами, ніж у конкурентів, і завдяки цьому перемагати в боротьбі за покупців. Але такі переваги, як правило, недовговічні, так як ці ресурси можуть або подорожчати, або їх перекуплять багатші підприємства-конкуренти. Більш стійкі в часі конкурентні переваги високого порядку, отримані завдяки унікальним знанням, здібностям, технологіям. Використовуючи ці переваги, підприємство може успішно продавати свої товари не тільки тому, що вони дешевші, ніж у конкурентів, а й тому, що більше відповідають вимогам покупців. Отже, на макrorівні конкурентоспроможність визначається перевагами підприємств порівняно з іншими підприємствами цієї галузі всередині країни або за її межами, тобто їх

здатністю виробляти конкурентоспроможні на конкретному ринку товари або послуги, а також перевагами самого виробленого товару, який може витримати конкуренцію з аналогічними товарами на даному ринку [2].

З метою підвищення конкурентоспроможності підприємства на основі виявлених конкурентних переваг необхідно формувати його конкурентну стратегію на основі використання аналітичної інформації, проведення маркетингових досліджень та оцінки наявних у підприємства людських, матеріальних, технологічних і фінансових ресурсів. Важливо правильно зорієнтувати діяльність підприємства і вміло дотримуватися обраної стратегії, що в кінцевому рахунку дозволить досягти успіху в конкурентній боротьбі.

Список використаних джерел:

1. Мазаракі А.А. Економіка торговельного підприємства / А.А. Мазаракі, Л.О.Лігоненко, М. М. Ушакова за ред. М.М. Ушакової. – К.: Хрещатик, 1999. – 707 с.
2. Мацибора Т. Конкурентоспроможність як фактор інвестиційної привабливості видів економічної діяльності / Т. Мацибора // Економіка України. – 2011. – № 9. – С. 38-42.

Костюк М. А., група БАм 13-1
Хмельницький національний університет
Науковий керівник: Капінос Г. І., к.е.н., доцент

НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ПОСЛУГ

В механізмі ринкової взаємодії конкуренція виконує роль основної рушійної сили розширеного відтворення та ефективної самоорганізації, змушуючи підприємців підвищувати якість послуг, знижувати витрати, підвищувати продуктивність праці, шукати інноваційні напрями забезпечення унікальності послуги. Проблема підвищення рівня конкурентоспроможності послуг в умовах подальшого розвитку економіки пов'язана, насамперед, з розробкою системи управління конкурентоспроможністю, завоюванню й утриманню конкурентних переваг.

Підвищення конкурентоспроможності підприємства – це довгостроковий процес пошуку та реалізації управлінських рішень, який повинен здійснюватися планомірно, з урахуванням змін зовнішнього та внутрішнього середовищ. Постійний пошук конкурентних переваг зумовлює необхідність зміни класичного управління підприємством сфери послуг, на забезпечення концептуально нового управління, де всі ланки структури підприємства об'єднуються в одне ціле і створюють єдину систему взаємозв'язаних і взаємозалежних складових. Таким перетворенням структури підприємства, повинні відповідати такі умови:

– готовність до інноваційної діяльності: наявність матеріальних, фінансових і трудових ресурсів, здатних сприймати зміни, які настають;

- поступальний характер інноваційного оновлення, спрямований на підвищення якості послуг та задоволення зростаючих потреб споживачів;
- планомірний і науково обґрунтований характер заходів, що пропонуються.

Дотримання таких умов розвитку обумовлює необхідність постійного росту компетенції та інтелектуалізації персоналу, підвищення його освітнього рівня, мотивації праці, формування нової ментальності, розуміння основних моделей здійснення розвитку, сукупності цілей, на досягнення яких вони спрямовані, через постійне вдосконалення методів менеджменту впровадження інновацій.

Посилена реалізація інноваційної діяльності підприємств галузі, в кінцевому рахунку, підвищення конкурентоздатності послуг, що надаються, можливі лише при розробці нових методів управління і виключені суб'єктивізму керівників. Запропоновані нами напрямки підвищення конкурентоспроможності підприємства сфери послуг представлені на рисунку 1.

Рис. 1 Напрямки підвищення конкурентоспроможності підприємства сфери послуг

Усі вище вказані напрямки підвищення конкурентоспроможності направлені на створення системи інноваційних процесів, які спрямовані на самоорганізацію, самовдосконалення з метою забезпечення умов тривалого виживання підприємства відповідно до його місії та прийнятої мотивації діяльності, а також на вирішення завдань управління, які забезпечать кількісні та якісні зміни в усіх сферах діяльності підприємства. Тільки за умови впровадження та реалізації інноваційних стратегій розвитку можливо забезпечити конкурентоспроможність підприємства.

Ефективне використання економічних ресурсів на підприємстві залежить від раціональної організації системи управління матеріальними, трудовими та особливо інтелектуальними ресурсами (розумовою працею персоналу). Підприємство після проведення набору персоналу має приділити значну увагу плануванню подальшої роботи з ним. Інтелектуальний потенціал відіграє велику роль у підвищенні конкурентоспроможності підприємства, а його оцінка

допомагає кількісно виразити ключові компетенції, оцінити конкурентні переваги і сконцентрувати ресурси, необхідні для їх посилення. Інтелектуалізація персоналу є одним з головних завдань для сучасного, успішно працюючого, конкурентоздатного та інноваційно-привабливого підприємства.

Орієнтація діяльності підприємства і зосередження його уваги повинні бути спрямовані на підвищення якості послуг та сервісу, які надаються, що у кінцевому результаті забезпечать задоволення потреб споживачів, заплановані обсяги послуг та прибутків. Підприємство повинно забезпечити відповідність послуг існуючим стандартам. Головним призначенням стандартизації та сертифікації є дотримання певних нормативів та вимог при наданні послуг, що є запорукою їх якості та безпечності для споживачів.

Важливим напрямом є зміна моделей функціонування. Заміна статичної, яка передбачає спеціалізацію та необхідність фокусування діяльності суб'єктів господарювання на одній із універсальних стратегій, на динамічну, що проявляється в активності управління, в системі всіх видів технологічних і економічних взаємодій, адекватним змінам зовнішнього середовища. Такі ланцюги цінностей створюють джерела конкурентних переваг та інноваційний потенціал підприємства.

Заходи з оптимізації витрат підприємства повинні спрямовуватись на підвищення якості послуг та сервісу, на розширення асортиментного ряду для залучення споживачів. Забезпечення можливостей оперативного реагування системи управління підприємством або його частинами на виклики зовнішнього середовища, оптимального підлаштування під сучасні потреби ринку.

**Кривохижий В. А., Руденко А. О., група Мс-151
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Дибчук Л. В., к.і.н., доцент**

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЦІНОУТВОРЕННЯ НА ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Діяльність підприємства в сфері ціноутворення підпорядкована певній ціновій політиці, що являє собою систему заздалегідь визначених методологічних принципів, які воно обирає як основу формування цін на свою продукцію, товари, послуги.

Суть цінової політики полягає у встановленні на продукцію підприємства таких цін і вмінні так варіювати ними залежно від попиту на ринку, щоб оволодіти його певною часткою, забезпечити намічений обсяг прибутку і вирішувати інші стратегічні та оперативні завдання [3, с.78].

Визначення ціни для реалізації товарів на внутрішньому та зовнішньому ринках являє собою складний і відповідальний процес, наслідки якого значною мірою впливають на обсяги господарської діяльності підприємства, ефективність його фінансової діяльності, формування певного іміджу у покупців тощо.

Формування ефективної цінової політики являється одним з найважливіших завдань, що стоять перед кожним підприємством, особливо в умовах ринкової економіки. Саме тому так багато науковців вивчають дану проблему, розглядаючи її з різних боків, акцентуючи увагу на тих чи інших аспектах, щоб полегшити процес практичного ціноутворення для кожного суб'єкта господарювання.

Підприємство повинно визначити яку мету воно ставить при виробництві та реалізації конкретного товару. Коли чітко сформовані цілі та положення товару на ринку, легше розробити та реалізувати ефективну цінову стратегію підприємства. Всю сукупність цілей цінової політики можна поділити на три групи:

- фінансові, що ґрунтуються на прибутку (досягнення максимального прибутку, отримання задовільного або визначеного прибутку, швидке отримання готівки тощо);

- збутові, що ґрунтуються на цілях інтенсифікації чи екстенсифікації збуту (зростання реалізації, максимізація частки ринку, ефективна реалізація нового товару, «зняття вершків», тощо);

- ситуаційні, що ґрунтуються на цілях збереження чи створення для фірми більш прийнятних умов діяльності (запобігання небажаних дій уряду приймаючої країни, мінімізація наслідків діяльності конкурентів, стимулювання зацікавленості учасників каналів розподілення, стабілізація цін, запобігання виникненню «цінової війни», лідерство у якості тощо) [2, с. 90].

Стратегія підприємства при встановленні цін обирається в залежності від його цілей на тому чи іншому ринку. Можливі варіанти цінової стратегії підприємства: стратегія «проникнення», стратегія «зняття вершків», стратегія поступового зниження цін, стратегія цінового лідера, встановлення цін на товар з погляду захисту позицій, стратегія цільових цін, стратегія диференційованих цін, стратегія «збиткового лідера» та багато інших.

Наступний етап процесу ціноутворення передбачає в межах обраної цінової стратегії прийняття рішення щодо встановлення остаточної ціни. При цьому преїскурантна ціна, встановлена фірмою за допомогою методів ціноутворення є базовою і підлягає коригуванню за допомогою знижок, політики неокруглених цін та цінового стимулювання збуту. Існує біля 20 різноманітних знижок.

Виділяють декілька варіантів цінового стимулювання збуту: ціни спеціальних заходів (розпродаж у зв'язку з певними подіями), низькі ставки кредиту, гарантійні умови про технічне обслуговування, психологічна модифікація (знижка з ціни на товар порівняно з аналогічним товаром-зразком, що продовжує продаватись за вищою ціною), купони (сертифікати, що надають право покупцеві купувати товар за зниженою ціною), безкоштовні зразки, премії (пропозиції товару за низькою ціною чи взагалі безплатно як заохочення за купівлю іншого товару), упаковки за пільговими цінами (наприклад, «три за ціною двох», «набір для гоління» тощо) [1, с.85].

Контроль за реалізацією цінової політики відбувається в межах загальної системи внутрішнього контролю на підприємстві. Запровадження на підприємстві системи постійно діючого цінового контролю дозволяє суттєво підвищити ефективність реалізації цінової політики [4, с.91].

Отже, визначення ціни для реалізації товарів на внутрішньому та зовнішньому ринках являє собою складний і відповідальний процес, наслідки якого значною мірою впливають на ефективність його фінансової діяльності, формування певного іміджу у покупців тощо. При цьому процес ціноутворення складається з декількох етапів, правильна реалізація яких дає змогу формувати оптимальну цінову політику підприємства, а отже підвищувати загальну ефективність його господарської діяльності.

Список використаних джерел:

1. Алексунин В.А. Маркетинг: Учебное пособие / В.А. Алексунин // – 2-е изд. – М.: Издательский дом «Дашков и К». – 2011. – 191 с.
2. Тормоса Ю.Г. Ціни і цінова політика: Навчальний посібник / Ю.Г. Тормоса // – К.: КНЕУ. – 2011. – 122 с.
3. Чернелевський Л. М. Економічний аналіз на підприємствах промисловості і торгівлі: Підручник / Л. М. Чернелевський // – К. – 2013. – 312 с.
4. Белявцев М. І. Маркетингова цінова політика: Навчальний посібник / М.І.Белявцев, І. В. Петренко, І. В. Прозорова // – К.: Центр навчальної літератури. – 2012. – 332 с.

**Курбатов Д. М., група МН(б)-161
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Марчук О. О., к.е.н.**

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА ФАКТОРИ ЩО НА НЕЇ ВПЛИВАЮТЬ

Конкурентоспроможність є базовою характеристикою підприємства за умов ринкової економіки. Вона визначає життєздатність господарюючого суб'єкта, впливає на результати його виробничо-збутової діяльності, виступає суттєвою силою в мікросередовищі. Конкурентна боротьба як об'єктивна даність примушує менеджмент підприємства постійно відслідковувати зміни ринкової кон'юнктури, вартості матеріальних та інтелектуальних ресурсів, оптимізувати витрати на виробництво, вдосконалювати якість продукції та послуг, що реалізуються на ринку, підвищувати конкурентоспроможність.

Конкурентоспроможність визначають як здатність ефективно розпоряджатися власними й позиковими ресурсами за умов конкурентного ринку, тобто в якості результату реалізації конкурентних переваг по всьому спектру проблем управління підприємством. Конкурентоспроможність підприємства – це здатність провадження ефективної та результативної господарської діяльності та її практичної прибуткової реалізації за умов конкурентного ринку. Реалізація забезпечується всім комплексом наявних у фірми засобів, включаючи маркетингові. Поняття конкурентоспроможності слід також трактувати як властивість фірми ефективно реалізовувати господарську діяльність та забезпечувати досягнення прибуткового результату, враховуючи умови конкурентного ринку [1].

Аналіз актуальних публікацій з теми свідчить про наявність багатоаспектного трактування терміну. Дослідження теоретичних та практичних основ конкурентоспроможності підприємства на ринку знайшли своє відображення в працях закордонних та вітчизняних учених Г. Асселя, Г. Азоева, І. Ансоффа, П. Друкера, Ф. Котлера, Е. Лібанової, А. Мазаракі, Г. Минцберга, М. Портера, Ф. Тейлора, А. Сміта, А. Файоля, Р. Фатхутдинова, А. Чухна, А. Юданова та багатьох інших. Але питання визначення теоретичних аспектів конкурентоспроможності підприємства та її факторів за умов глобалізації недостатньо вивчені і вимагають поглибленого дослідження.

Конкурентоспроможність є динамічною ринковою категорією. За незмінних споживних характеристик товару, його конкурентоспроможність може змінюватися в широкому діапазоні залежно від кон'юнктури ринку, дій уряду, волатильності цін, застосовуваних промоційних заходів тощо. Конкурентоспроможність залежить від виробничої ефективності, яка реалізується завдяки сучасному обладнанню, технологіям, кваліфікованими працівниками та здатності завоювати й утримувати стійкі позиції на ринку, що забезпечується завдяки використанню принципів маркетингового управління.

Базовими умовами реалізації конкурентоспроможності є: 1) поєднання розвитку техніки, технології, економіки й управління в рамках певного техніко-економічного укладу; 2) застосування сучасних методів дослідження (зокрема. програмно-цільове планування); 3) розгляд взаємозв'язків функцій управління будь-яким процесом на всіх стадіях життєвого циклу [2].

13 січня 2016 року на своєму засіданні Кабінет міністрів України прийняв рішення про підписання Угоди з Європейським Союзом про участь України у програмі ЄС «Конкурентоспроможність підприємств малого і середнього бізнесу (COSME) (2014–2020)». COSME є важливою програмою ЄС з бюджетом 2,3 млрд. євро, що спрямована на створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього підприємництва та реалізується в рамках стратегії «Європа 2020» [3]. Приєднання України до Програми декларовано має сприяти розвитку українського підприємницького середовища і консультативних та аналітичних послуг, пов'язаних із експортно-імпортною діяльністю підприємств, розширенням торговельно-економічних зв'язків, приведенню українського законодавства у сфері малого та середнього підприємництва до європейських стандартів, а також створенню умов для популяризації підприємництва та формування культури бізнесу. Передбачена участь України у таких складових Програми, як покращення умов доступу малих та середніх підприємств на ринки (шляхом отримання консультативних та аналітичних послуг, пов'язаних із супроводженням експортно-імпортової діяльності, їх інтернаціоналізацією та розширенням торговельно-економічних зв'язків); покращення регуляторних умов функціонування бізнесу (шляхом визначення та усунення зайвих регуляторних бар'єрів на внутрішньому ринку ЄС, імплементації Акта Малого Бізнесу для Європи (Small Business Act for Europe), забезпечення діяльності мережі Уповноважених з питань малого та середнього бізнесу (SME Envoys), а також України в їх роботі, створення секторальних робочих груп з метою обміну

досвідом між представниками профільних органів державної влади тощо); формування культури ведення бізнесу (у формі різноманітних освітніх програм із залученням коштів, проведення секторальних тренінгів, семінарів, програм з обміну, стажувань).

Наслідки залучення України до програми COSME повинні стати об'єктом ретельного аналізу з метою покращення конкурентної ситуації на ринку.

Список використаних джерел:

1. Биба В. В. Конкурентоспроможність сільськогосподарських підприємств України на міжнародних ринках / В. В. Биба // Економіка і регіон : наук. вісн. ПолтНТУ ім. Юрія Кондратюка. – Полтава : ПолтНТУ, 2017. – Вип. 1 (62). – С. 95-100.
2. Захарченко В. І. Кластерний підхід до аналізу і підвищення конкурентоспроможності економіки України та її регіонів / В. І. Захарченко, С. В. Захарченко // Вісник Хмельницького національного університету: Економічні науки / Хмельницький національний університет. – 2009. – № 5. – Т. 1. – С. 53-57.
3. Урядовий портал: Україна приєднується до програми ЄС з конкурентоспроможності підприємств малого і середнього бізнесу (COSME) [Електронне джерело] – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248761303&cat_id=244276429.

**Крат А. І., Черняк Р. С., група ФК(бс)-151
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Кушнір О. Ю., викладач**

СТАН КОНКУРЕНТНОГО СЕРЕДОВИЩА В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ, ШЛЯХИ ЙОГО УДОСКОНАЛЕННЯ

В ході проведення ринкових реформ в Україні проблеми, пов'язані з розвитком і підтримкою конкуренції, вийшли на перший план. Адже конкуренція – невід'ємна складова ринкового механізму, умова ефективної роботи "невидимої руки", яка забезпечує баланс інтересів виробників і споживачів [1].

У ряді наукових праць, таких як: «Розвиток внутрішніх ринків в Україні: добробут завдяки конкуренції» О. Коктусєв, 2004 р. та «Україна на роздоріжжі. Уроки з міжнародного досвіду економічних реформ» А. Зільберг, Л. Хоффман, 2012 р., аналізувалися інституціональні передумови конкуренції в Україні. У той же час відсутні дослідження конкурентного середовища в Україні, в яких би враховувалися всі три вищевказаних параметри. Тому актуальним лишається аналіз основних аспектів, що відбивають стан конкурентного середовища в Україні, у комплексі. Це дасть можливість виробити більш обґрунтовані рекомендації з удосконалення конкурентної політики [2].

Основні інституціональні передумови розвитку конкуренції були створені в Україні в 90-х роках. XX століття. В наступних роках відбувалося їхнє зміцнення.

Продовжувалося перетворення відносин власності. Частка недержавного сектора (без малих підприємств) в обсязі промислового виробництва за 2015-2016 рр. зросла з 79,9 до 84,8 відсотка. У ході реформування сільськогосподарських підприємств активно створювалися господарські структури ринкового типу.

Для оцінки найважливіших зрушень була визначена частка секторів з різними структурними передумовами конкуренції Використовуючи методологію, запропоновану О.Коктусевим, виділено чотири групи ринків:

«чиста» монополія (частка найбільшого підприємства дорівнює або перевищує 90%);

з домінуванням однієї фірми (частка найбільшого підприємства перевищує 35%, але менша 90%);

з ознаками «жорсткої» олігополії (частка трьох найбільших підприємств перевищує 50%);

з конкурентною структурою (всі інші ринки) [3].

Узагальнені результати розрахунків наведені у таблиці 1. Вони свідчать, що більше половини товарів та послуг виробляються на загальнодержавних та регіональних ринках, де структурні обмеження конкуренції відсутні.

Таблиця 1

Структурні передумови конкуренції в економіці України

Групи ринків	Частка секторів в обсязі виробництва у процентах	
	2015 р.	2016 р.
«Чиста» монополія	10,6	9,5
Ринки з ознаками домінування однієї фірми	24,3	17,6
Жорстка олігополія	13,5	14,7
Ринки з конкурентною структурою	55,8	57,2

Про позитивні зміни в економіці свідчить також скорочення частки продукції, що виробляється в умовах «чистої» монополії, з 10,6% – у 2015 до 9,5% у 2016 році, на ринках з домінуванням однієї фірми – з 24,3 до 17,6 відсотків. Збільшення частки ринків з ознаками «жорсткої» олігополії з 13,5 до 14,7 % пояснюється швидкими темпами зростання виробництва у ряді таких галузей, як нафтопереробна, а також переходом до даної групи деяких важливих ринків у харчовій, хімічній промисловості, у машинобудуванні, на транспорті.

У різних галузях національної економіки умови конкуренції суттєво відрізняються. Як видно з таблиці 2, найбільш монополізованими залишаються паливно-енергетичний комплекс, а також транспорт і зв'язок. Хоча частка монополізованих ринків у більшості секторів економіки зменшилась, в машинобудуванні спостерігається зворотна тенденція.

Особливе занепокоєння викликає зростання рівня монополізації у торгівлі та посередницькій діяльності. Це пов'язано насамперед з діяльністю «нетипових» підприємств – фірм, що є невеликими за кількістю зайнятих, однак демонструють надзвичайно високі обсяги виробництва. Такі фірми здебільшого є своєрідними «тунелями» для переливу доходів від великих підприємств до певних осіб, і при цьому широко використовуються схеми, які дозволяють ухилятися від податків.

Частки ринків з різними структурними передумовами
конкуренції по секторах економіки у 2016 році

№ з/п	Сектор економіки	Частка в обсязі виробництва, % до загального			
		«Чиста» монополія	Ринки з ознаками домінування однієї фірми	Жорстка олігополія	Ринки з конкурентною структурою
1.	Паливно-енергетичний комплекс	11,4	52,6	10,0	23,2
2.	Агропромисловий комплекс	0,2	11,7	15,5	68,5
3.	Гірничо-металургійний комплекс	1,1	20,3	14,9	59,9
4.	Машинобудування	0,1	25,7	14,7	55,6
5.	Торгівля і посередництво	1,3	3,5	2,1	90,9
6.	Транспорт і зв'язок	53,7	23,6	1,9	14,7

При всій важливості досліджень стану конкурентного середовища за допомогою статистичних методів слід враховувати ряд суттєвих обмежень таких підходів. Оцінка стану конкурентного середовища на основі даних кон'юнктурних опитувань підприємств дозволяє усунути багато недоліків статистичного підходу.

Найбільш важливими стримуючими факторами, на думку керівників промислових підприємств, у 2016 році були податки (так вважали 40% опитаних), нестача оборотних коштів (35%), застаріле обладнання (29%), висока конкуренція з боку аналогічних вітчизняних товарів (26,%) [4].

Важливу інформацію щодо стану конкурентних відносин дають також дослідження бізнес-середовища в Україні, які здійснює Міжнародна Фінансова Корпорація. Згідно з даними опитування, проведеного у 2016 році, головними перешкодами для бізнесу підприємці вважають нестабільність законодавства, корупцію та політичну нестабільність. Четвертий за значимістю фактор – нерівні умови конкуренції.

Список використаних джерел:

1. Дахно І. І. Антимонопольне право. Курс лекцій / І. І. Дахно / – К.: Четверта хвиля, 1998. – С. 29-38.
2. Коктусев О. О. Конкурентна політика в Україні: Монографія / О.О.Коктусев / – К. КНЕУ. – 2014. – С. 7-12.
3. Коктусев О. О. Актуальні проблеми конкурентної політики в Україні / О.О.Коктусев // Конкуренція. Вісник Антимонопольного комітету України. – 2016, №4. – С. 35-48.
4. Чернелевська О. І. Від монополії до конкуренції / О. І. Чернелевська // Конкуренція. Вісник Антимонопольного комітету України. – 2015. № 2. – С.56-69.

РОЛЬ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ КОНКУРЕНТНОЇ ПОЗИЦІЇ НА СВІТОВОМУ РИНКУ

Сьогодні перед сучасним підприємством стоїть ряд завдань, які необхідно вирішити, для того, щоб забезпечити конкурентну позицію на ринку. Проблеми за рішенням даних завдань пов'язані більшою мірою з розвитком міжнародного ринку. У зв'язку з тривалим нестабільним характером економіки України, рівень розвитку підприємств «завис» на рівні, який не дає можливості ефективно конкурувати з іншими підприємствами.

При організації підприємницької діяльності, необхідно вирішити складне завдання, яка полягає у виході на рівень уже працюючих підприємств, які постійно розвивають свою діяльність і вдосконалюючись, вони йдуть вперед, не стоять на одному місці.

Підприємства України в даний момент неконкурентоспроможні, як результат з приходом іноземних компаній на наш ринок, підприємства приходять просто в занепад. Іноземні компанії здатні надати більш якісний і більш доступний продукт у порівнянні з державними підприємствами в зв'язку з чим, відбувається перерозподіл часток ринку не в кращу сторону для державних підприємств.

Сучасна політика України мало змінюється, а саме продовжує експортувати сировину і імпортувати високотехнологічне обладнання. Дотримання такої політики, в даному випадку, в подальшому призведе до різкого зменшення бюджету країни.

На сьогоднішній день сировину продовжують продавати за кордон, а потім вже в вигляді готового продукту, з новою сформованою цінною, повертають цю сировину назад в Україну, замість того, щоб самим виробляти високотехнологічне обладнання і продукт, який затребуваний як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку. Іншими словами, імпортований в Україну продукт вже включає в себе вартість проданого сировини за кордон. Незважаючи на те що, даний продукт можна було б виробляти і в Україні. У ринковій економіці стає ясно, що підвищення конкурентоспроможності підприємства, а в цілому і національної економіки є необхідною умовою для інтеграції країни в глобальну економіку.

Розробка концепції комплексного підходу підвищення конкурентоспроможності підприємства завдання непросте. Підприємству варто ставити перед собою довгострокові завдання у вигляді довгострокових стратегій, а не короткострокові стратегії, як зараз домінує в Україні. Довгострокові стратегії, забезпечують ефективне функціонування та реагування на зміни в ринковій кон'юктурі.

Головною детермінантною конкурентоспроможності є підвищення загальної продуктивності (продуктивності), і економіка розвинених країн орієнтована саме на це. З метою збільшення грошових надходжень застосовуються різні методи щодо скорочення життєвого циклу товару. Все активніше використовуються досягнення в науці з метою збільшення якості виробленої продукції, її користі, ефективності та безпеки. Інновація, як необхідний процес розвитку економіки, визначається як результат нововведення або удосконалення технологічного процесу практичним чином. Інновації складаються з процедур і засобів, які використовуються для реалізації наукових відкриттів на практиці.

Нововведення - процес реалізації наукового задуму на практиці, з метою отримання бажаного результату. У зв'язку з тим, що в Україні існує безліч сучасних підприємств в перехідний період необхідно концентрувати увагу на інвестиційне та інноваційне розвиток виробництва. Правильно спланована інвестиційна діяльність надає масу різних переваг, що формує обґрунтовану інноваційну політику.

Введення інновацій на практиці показало на підприємствах позитивну тенденцію виражену у вигляді економічних показників. А саме, 90% з аналізованих підприємств за рахунок інноваційних діянь змогли забезпечити приріст продукції, поліпшити свої конкурентні переваги стосовно закордонних колег, 40% підвищили ефективність використання сировини, 55% оновило асортимент продукції. Дані показники є результатом правильного регулювання інноваційного процесу. Аналізуючи стан інновацій на промисловому рівні вказує на те, що Україна займає досить конкурентоспроможну позицію, оскільки володіє дуже високим інтелектуальним потенціалом, зосередженим у вітчизняних інститутах, ВУЗах.

На підставі всього вищесказаного можна зробити наступні висновки: погіршені і утруднені умови, в яких доводиться функціонувати і розвиватися підприємствам, які мають виробничу, соціально-економічну спрямованість а також зростання споживчих вимог до властивостей товару, що призводить виробників до необхідності пошуку інноваційних рішень технологічного характеру. Заходи, спрямовані на скорочення життєвого циклу продукції, вимагають в свою чергу прискореного інвестиційного впровадження, перепідготовки персоналу, вдосконалення виробничих технологій та удосконалення апарату по управлінню даними технологіями

Список використаних джерел:

1. Бланк И. А. Финансовая стратегия предприятия : Учеб. курс / И. А. Бланк. – К : Ника-Центр, 2006. – 520 с.
2. Електронне наукове фаховості видання «Ефективна економіка» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://economy.nauka.com.ua>.
3. Черевань Д.М. Менеджмент інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств України./ Д.М., Черевань, Л. Нейкова. – К .: – 2009. – 324 с.
4. Гончарук В.А. Розвиток підприємства [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.aup.ru>.

ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

На сучасному етапі, метою діяльності будь-якого підприємства в ринковому середовищі є підвищення конкурентоспроможності, яка є джерелом доходу і забезпечує перемогу над суперниками. Актуальним на даному етапі розвитку економіки є завоювання і утримання конкурентних переваг. Саме це є ключовим фактором успіху підприємства в конкурентній боротьбі. Виробники постійно повинні відслідковувати зміну попиту, вартості сировинних ресурсів, вони повинні використовувати новітні підходи в області стратегічного маркетингу для підвищення рентабельності активів.

Проблемам підвищення конкурентоспроможності підприємств на сучасному етапі приділяється недостатня увага у вітчизняній літературі, дослідженням в цьому напрямку можна ознайомитися в роботах Ю.І. Пилипенко, А.І. Ігнатюк, Г.М. Філюк [1, 3].

Конкурентоспроможність підприємства – це його комплексна порівняльна характеристика, яка відображає ступінь переваг перед підприємствами – конкурентами за сукупністю певних показників діяльності на певних ринках, за певний проміжок часу. Отже, конкурентоспроможність можна оцінювати шляхом порівняння конкурентних позицій кількох підприємств на певному ринку. При порівнянні слід враховувати технології, потенційні можливості обладнання, рівень інновацій, стан комунікацій, маркетингову політику, експортно-імпорتنі можливості [3].

Наприклад на кондитерському підприємстві ТОВ «Лукас» найважливішою характеристикою конкурентоспроможності, є конкурентоспроможність продукції. На неї впливають різні чинники, такі, як: рівень маркетингу, організаційно-технічний рівень виробничих процесів, фінансово-економічний рівень і рівень персоналу.

Для кондитерської галузі є свої специфічні вимоги до комбінації наведених факторів. Саме ці чинники можуть стати ключовими в конкурентній боротьбі [2].

Високий рівень конкурентоспроможності означає, що всі ресурси підприємства використовуються продуктивно, що підприємство є більш прибутковим, ніж його головні конкуренти.

Для підтримки високої конкурентоспроможності кондитерському підприємству ТОВ «Лукас», необхідно постійно вдосконалювати товарну політику, впроваджувати нові технології, проводити диверсифікацію виробництва, модернізацію форм збуту продукції, виходити на нові ринки, створювати спільні виробництва. Всі зміни, які виробляються на підприємстві з

приводу поліпшення конкурентоспроможності, повинні відповідати загальній стратегії підприємства і життєвого циклу товару [1].

Фактори, що впливають на конкурентоспроможність кондитерського підприємства можна розділити на дві великі групи: зовнішні і внутрішні.

Зовнішні чинники - це ті, на які підприємство впливати не може і в своїй політиці має сприймати їх як щось незмінне. До них відносяться: діяльність державних владних структур, господарська кон'юнктура, розвиток нових технологій, параметри попиту.

До внутрішніх факторів можна віднести: діяльність керівництва і апарату управління підприємства, систему технологічної оснастки, сировину, матеріали та напівфабрикати, збут продукції, його обсяг і витрати реалізації. Саме останній фактор істотно впливає на підвищення конкурентоспроможності підприємства. Завдяки йому, можна досягти непоганих результатів у виробництві, випускаючи продукцію високої якості і відносно невисокої собівартості.

У нинішніх умовах розвитку ринкової економіки слід особливо відзначити важливість саме показника конкурентоспроможності підприємства. Під час, коли підприємства мають необмежені можливості у виборі діяльності, ресурсів, партнерів основною проблемою є наявність споживача. Якщо підприємство не має свого споживача, то воно не отримає запланованих доходів. Саме отримання прибутку є рушійною силою будь-якого підприємства. Конкурентоспроможність підприємства є основою всієї його діяльності, якщо підприємство хоч чимось поступатиметься своїм конкурентам, воно не зможе вижити [4].

Таким чином, з вищевикладеного можна зробити висновок, що для підтримки високої конкурентоспроможності, кондитерському підприємству ТОВ «Лукас», необхідно постійно вдосконалювати товарну політику, впроваджувати нові технології, проводити диверсифікацію виробництва, виходити на нові ринки, а також відслідковувати зміну попиту і вартість сировинних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Скорнякова І. В. Конкурентне середовище і механізм протидії монополізму в економіці України / Скорнякова І.В. // Держава і регіони. – 2011. – № 5. – С. 208-212.
2. Зорева І. А. Конкурентоспроможність підприємства на кондитерських підприємствах. – 2010. – № 5. – С. 91-95.
3. Пилипенко Ю. І. Економічний монополізм та його регулювання / Ю.І.Пилипенко // Держава і регіони. – 2009. – № 3. – С. 206-210.
4. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського [сайт [http // www.nbuv.gov.ua](http://www.nbuv.gov.ua)].

**Малюта В. А., Постовітюк К. О., група ОП(б)-161
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Шмичкова І. Ю., к.е.н.**

ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ОБЛІКУ

Сучасний стан економічного розвитку потребує все нових підходів до ведення бізнесу, що зумовлено постійною внутрішньою та міжнародною конкуренцією, укрупненням бізнесу, вимогою оперативного реагування на зміни зовнішніх та внутрішніх факторів впливу та широким застосуванням інформаційних технологій в управлінні.

Використання інформаційних технологій відбувається на всіх етапах управління бізнесом. Базовим етапом їх застосування є опрацювання облікової інформації. Зважаючи на те, що облікова інформація відрізняється значним обсягом та різноманітністю, складністю логічної і відносною простотою арифметичної обробки, то їй притаманний масовий характер обчислень, які виконуються за типовими алгоритмами з певною періодичністю.

Для того, щоб облікова інформація була корисною, вона має адекватно відображати господарські процеси на підприємстві та легко перевірятися, бути порівнянною і постійною. Тобто вже на етапі формування бухгалтерського обліку підприємство застосовує елементарну обробку інформації за допомогою інформаційних процедур, включаючи збір даних, їх передавання та зберігання, обробку, надання користувачам.

Програмні продукти, що використовують українські підприємства, пропонують чималий перелік реєстрів обліку (рис. 1). Зокрема, застосовують найчастіше комплекс «1С Бухгалтерія», в якому можна реєстри обліку поділити на групи: реєстри аналітичного обліку – картка рахунку; аналіз субконто; картка субконто; реєстри зведеного обліку – оборотно-сальдова відомість за рахунком; оборот за рахунком; аналіз рахунку.

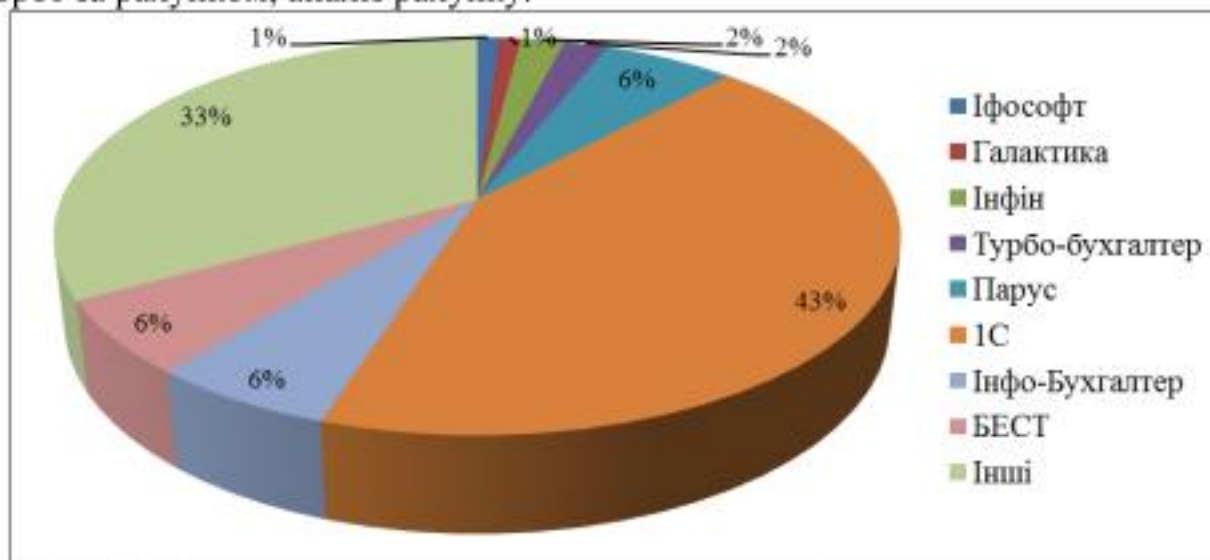

Рис. 1. Структура використання програмного забезпечення для ведення бухгалтерського обліку за даними журналу «Експерт»

Облік «1С Бухгалтерія» організований на таких базових принципах:

1. доходи і витрати в бухгалтерському й податковому обліку нараховуються в ті самі моменти й тими самими документами;
2. зіставність даних податкового обліку з даними бухгалтерського обліку;

3. збіг сумових і кількісних оцінок доходів і витрат, активів і зобов'язань за даними податкового і бухгалтерського обліку за відсутності об'єктивних причин їх розбіжності.

Методики обліку та механізми зберігання інформації бухгалтерського та податкового обліку максимально наближені одні до одних. Основу систем бухгалтерського і податкового обліку в ІС «Бухгалтерія» становить єдиний план рахунків бухгалтерського обліку.

Недоліками реєстрів автоматизації можна вважати такі фактори:

- велика кількість аркушів, на яких містяться всі поточні аналітичні дані;
- відмінність у термінології програми (з українськими (російськими) словами у програмі застосовується також латинь («субконто» – субрахунки);
- досить не зрозуміло в програмі використовуються сучасні бухгалтерські поняття, такі як: документ (первинний документ), реєстр (стандартні звіти), звіт (реєстри).

Зазвичай в програмному забезпеченні комплексу ІС «Бухгалтерія» застосовується подвійний запис. Кореспонденція рахунків відбувається в межах одного й того самого рахунку.

Передумови впровадження автоматизованої системи можуть бути різними, але можна відокремити завдання для підприємств: можливість підвищити якість і достовірність нормативно-довідкової інформації за рахунок усунення дублювання додаткових даних, оптимізації регламентів її ведення, скорочення рутинних операцій [1].

Подібний обліковий процес називають інформаційним підходом до бухгалтерського обліку, і його запровадив американський учений Джордж Г. Сортер [2]. Згідно з цим підходом на основі первинних документів формується не тільки звітність традиційного (фінансового) обліку, але й модель, яка дозволяє приймати багатоваріантні управлінські рішення. Автор також наголошував на тому, що вартість інформації не має перевищувати витрат на її одержання.

Інформаційні технології у світі бухгалтерами мають не довголітню історію. Впровадження в бухгалтерському обліку інформаційних технологій змінив спосіб зберігання, відтворення та управління показниками.

Із появою нових, менших і дешевших комп'ютерів ситуація почала змінюватись, що змусило бухгалтерів ознайомлюватися з концепціями електронної обробки даних, почалися перші спроби аудиторів розробити аудиторське програмне забезпечення загального призначення (generalized audit software – GAS). Пізніше облік розвивався шляхом удосконалення технологій обліку та потреб здійснення контролю.

Список використаних джерел:

1. Ткаль Я.С. Особливості використання інформаційних систем і технологій в обліку/ Я. С. Ткаль // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу 2(26) – 2014.- С.127-130.
2. Sorter G. H. An Events: Approach to Basic Accounting Theory / G. H. Sorter // The Accounting Review. – 1969. – V. 44. – P.12-19.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

За сучасних умов розвитку України, в складній економічній ситуації виникає чимало ризиків, небезпек та загроз, що породжують на підприємствах низку фінансово-економічних проблем. Це потребує удосконалення існуючих та розробки нових форм, методів та інструментів нейтралізації негативних впливів на фінансову сферу підприємства. За даними сервісу моніторингу реєстраційних даних у 2017 р. процедуру банкрутства проходять 2073 підприємства, за 2016 рік банкрутами стали 1524 суб'єктів господарювання, що відповідає приблизно 3% від загальної кількості зареєстрованих в Україні підприємств. Ці процеси зумовили припинення функціонування 15% великих та 4,5% середніх підприємств у 2016 році. За такої ситуації виникає потреба в комплексному превентивному забезпеченні фінансової безпеки суб'єктів господарювання.

Фінансова безпека підприємства – це важлива складова частина економічної безпеки підприємства, що базується на незалежності, ефективності і конкурентоспроможності фінансів підприємства, яка відображається через систему критеріїв і показників його стану, що характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних грошових резервів, фінансову стійкість (стабільність); рівні забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами, достатніми для задоволення його потреб і виконання існуючих зобов'язань; якістю фінансових інструментів і послуг, що запобігає негативному впливу можливих прорахунків і прямих зловживань на фінансовий стан підприємства; ступенем захищеності фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин [1, с. 142].

Система управління фінансовою безпекою підприємства являє собою впорядковану сукупність взаємопов'язаних елементів, які утворюють єдину функціональну цілісність, призначену для встановлення та підтримки оптимального рівня фінансової безпеки. Від злагодженості взаємодії даних елементів значною мірою залежать успішність і ефективність функціонування системи управління фінансовою безпекою підприємства [2, с. 6].

Об'єктом управління фінансовою безпекою підприємства виступає фінансова діяльність підприємства в цілому, її окремі елементи (прибуток, джерела формування фінансових ресурсів, структура капіталу, обсяги та інтенсивність грошових потоків, фінансові інвестиції, фінансові інновації, тощо) та сукупність фінансових ризиків, що впливають на фінансову діяльність підприємства. В межах системи фінансової безпеки, об'єкт управління визначається та коригується залежно від завдань управління.

Основною метою управління фінансовою безпекою підприємства є забезпечення фінансової стійкості підприємства та захист його фінансових інтересів від дії зовнішніх і внутрішніх загроз та фінансових ризиків для забезпечення ефективного розвитку в поточному та довгостроковому періоді.

Однією з головних проблем управління фінансовою безпекою суб'єктів господарювання є відсутність концептуальних основ побудови і функціонування системи управління їх фінансовою безпекою, яка дозволить здійснювати ефективну протидію загрозам, використовувати наявний потенціал та в цілому підтримувати стан фінансової безпеки.

Система управління фінансовою безпекою підприємства має включати наступні етапи: аналіз ризиків та загроз діяльності підприємства; розробка методологічного інструментарію оцінки рівня фінансової безпеки підприємства; розробка стратегії управління фінансовою безпекою підприємства; розробка механізму управління фінансовою безпекою підприємства; коригування заходів націлених на досягнення основної мети управління фінансовою безпекою підприємства.

Особливим етапом перспективного управління фінансовою безпекою підприємства є прогнозування майбутнього рівня економічної нестабільності. Оскільки в деяких випадках майбутні макроекономічні умови господарювання підприємства спрогнозувати дуже складно або навіть неможливо, обрана раніше стратегія діяльності підприємства в майбутньому може стати недоцільною, що в кінцевому підсумку призведе до зниження рівня його фінансової безпеки.

До основних методів забезпечення фінансової безпеки підприємства слід віднести збір та обробку аналітичної інформації про досвід та заходи забезпечення безпеки зарубіжних підприємств, аналіз, постійний моніторинг та прогнозування умов, загроз, небезпек та індикаторів фінансової безпеки, розробка та запровадження необхідних заходів щодо підтримки фінансової безпеки на належному рівні [3, с. 166].

Таким чином, однією із найважливіших умов забезпечення стійкого зростання підприємства та формування позитивних результатів його фінансової діяльності є існування ефективної системи управління фінансовою безпекою, яка забезпечить захист підприємства від загроз.

Список використаних джерел:

1. Судакова О. І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства / О.І.Судакова // Економічний простір. – 2008. – № 9. – С. 140-148.
2. Могиліна Л. А. Управління фінансовою безпекою підприємств в умовах економічної нестабільності: автореферат канд. екон. наук, спец.: 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит / Л. А. Могиліна – Суми : Укр. акад. банківської справи НБУ, 2015. – 20 с.
3. Некрасенко Л.А. Складові управління фінансовою безпекою підприємств / Л.А.Некрасенко, Ю.М. Рибалка // Наукові праці ПДАА. Вип. 3. – Т. 2. Економічні науки. – Полтава: ПДАА. – 2011. – С. 162-167.

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ ЯК ШЛЯХ ДО ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В першу чергу, аналіз конкурентоспроможності продукції за експертним методом починається з порівняння технічних характеристик продукції підприємства з продукцією ми конкурентів на існуючому сегменті ринку.

Для критеріальних оцінок для аналізу конкурентоспроможності за експертним методом види експлуатаційних властивостей визначаються за п'ятибальною шкалою при порівнянні з продукцією конкурентів, де цифра 1 означає, що продукція має високий рівень, 2 – продукція має вищий від середнього рівня, 3 – продукція має середній рівень, 4 – має нижчий від середнього рівня, 5 – продукція має нижчий рівень. Згідно цього, а також на основі таблиць 1 і 2 складається таблиця 1 [1, с. 51-56].

Таблиця 1

Матриця визначення конкурентоспроможності продукції за технічними параметрами

№ з/п	Індикатор	Ціна (Ц), тис. грн.		Зовнішній вигляд (Зв) у балах		Експлуатаційна властивість 1		Експлуатаційна властивість 2		Експлуатаційна властивість 3	
		Вага індикатора		Вага індикатора		Вага індикатора		Вага індикатора		Вага індикатора	
		розрахунок	рейтинг	(розраховується у балах)		розрахунок	рейтинг	розрахунок	рейтинг	розрахунок	рейтинг
1	Продукт 1										
2	Продукт 2										
3	Продукт 3										

Далі, щоб визначити рівень конкурентоспроможності, що у останньому стовпці таблиці 3, по кожному показнику рейтинг множимо на вагу індикатора, і після розрахунку усіх показників ці показники додаємо.

Наступним етапом аналізу конкурентоспроможності буде визначення таких показників: одиничний показник конкурентоспроможності по параметрах якості (q_i); груповий показник по параметрах якості ($I_{ПЯ}$); груповий показник по економічних параметрах ($I_{ЕП}$); інтегральний показник рівня КС товару ($K_{ІНТ}$); підсумковий показник рівня конкурентоспроможності продукції підприємства ($\Sigma K_{ІНТ}$) [2, с. 25-60].

Так, розрахунок *одиничного показника конкурентоспроможності по параметрах якості (q_i)* проводиться по одній з двох формул:

$$q_i = \frac{P_i}{P_{jk}}, \quad (1)$$

$$q_i = \frac{P_{jk}}{P_i}, \quad (2)$$

де P_i – величина і-го параметра для аналізованої продукції;

P_{ik} – величина i -го параметра для виробу-конкурента.

З формул (1) і (2) вибирають ту, у якій росту одиничного показника відповідає підвищення рівня якості і, насамкінець, конкурентоспроможності. Наприклад, для оцінки зовнішнього вигляду товару використовується формула (1), для оцінки внутрішніх властивостей чи експлуатаційних характеристик – формула (2).

Розрахунок *групового показника по параметрах якості* ($I_{ПЯ}$) виконується по формулі:

$$I_{ПЯ} = \sum_{i=1}^n q_i \cdot a_i, \quad (3)$$

де q_i – одиничний показник конкурентоспроможності по i -му параметру, що розраховується по формулах (1) або (2);

a_i – вагомість i -го параметра в загальному наборі з n параметрів;

n – число параметрів, що використовуються для оцінки.

Сукупні витрати (Vc) споживача включають як разові витрати, так і ті, що він буде нести в процесі експлуатації товару. Для тих товарів, де такі витрати відсутні, значення Vc прирівнюється до ціни, а *груповий показник по економічних параметрах* (I_{EP}) має такий вид:

$$I_{EP} = \frac{Vc}{Vc_k} = \frac{Ц}{Ц_k}, \quad (4)$$

де $Ц$ – ціна досліджуваного товару, грн.;

$Ц_k$ – ціна товару-конкурента, грн.

Розрахунок *інтегрального показника рівня КС товару* ($K_{ИТ}$) виконується по формулі:

$$K_{ИТ} = \frac{I_{ПЯ}}{I_{EP}}. \quad (5)$$

За своїм змістом показник $K_{ИТ}$ відображає різницю між порівнюваними товарами в споживчому ефекті, що приходить на одиницю витрат покупця по придбанню і споживанню виробу. Якщо $K_{ИТ} < 1$, оцінюваний товар поступається у конкурентоспроможності, якщо $K_{ИТ} > 1$, то перевершує товар-конкурент. Рівної конкурентоспроможності порівнюваних товарів ($K_{ИТ} = 1$) практично ніколи не буває.

Підсумковий *показник рівня конкурентоспроможності продукції підприємства* розраховуємо як середньозважений коефіцієнт, де зважування буде відбуватися по частці виду продукції в обсягах продажу:

$$\sum K_{ИТ} = \sum_{i=1}^T K_{ИТi} \cdot \beta_i, \quad (6)$$

де β_i – частка виду продукції в обсягах продажу.

Значення $\sum K_{ИТ}$ свідчить про те, що скількох разів дана продукція переважає аналогічні продукції конкурентів.

Список використаних джерел:

1. Іванюта П. В. Аналіз та оцінка конкурентоспроможності продукції машинобудування експертним методом / П. В. Іванюта // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2015. – № 1 (118) – С. 49-57.

2. Методические указания по оценке технического уровня и качества промышленной продукции: РД 50-149-79. Ч. 2. Оценка качества и аттестация продукции: Сб. нормат.-техн. и руководящих документов для работников госприемки. – М.: Изд-во стандартов, 1987. – С. 5-121.

Панчишина М. М., МН(с)-151
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Вознюк Т. К., к.е.н.

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ТОВАРІВ НА РІВНІ ПІДПРИЄМСТВА

Одним із важливих інструментів підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств на міжнародному ринку є забезпечення високої якості продукції, що може бути досягнуто або за рахунок інвестицій у нові технології, або, що є більш реалістичним для українських підприємств, за рахунок удосконалення організації виробництва та управлінської системи. Відповідно до положень TQM (Загальне управління якістю) акцент робиться на підвищення якості на всьому життєвому циклі продукту для максимально повного задоволення запитів клієнтів.

КІС (Корпоративні інформаційні системи) – це реалізація концепції, яка також лежить в основі сучасних систем управління підприємствами та об'єднує методи управління всіма виробничими ресурсами (матеріалами, обладнанням, фінансами, персоналом тощо) та інформаційно-комунікаційні технології, без яких застосування цих методів для складних сучасних організацій було б неможливим. Програмні комплекси, в яких реалізується ця концепція, у міжнародних джерелах називають «системи класу ERP» (Планування ресурсами підприємства). Системи ERP, як правило, мають модульну структуру і впровадження кожного з модулів дозволяє вдосконалити управління якістю. Так, наприклад, модулі виробничого планування дозволяють реалізовувати стратегію JLT «just in time» (точно в строк) за рахунок багатоланкового планування всіх матеріальних потреб та оптимізації використання виробничих ресурсів.

Сучасні тенденції розвитку корпоративних інформаційних систем також полягають у розробці та впровадженні технологій, що гарантують кращу взаємодію зі споживачами, наприклад технології CSRP (Планування споживчої синхронізації ресурсів).

Впровадження КІС вимагає перегляду всіх бізнес-процесів, зміни організаційних структур, зацікавленості в кінцевому результаті не тільки топ-менеджменту, але й усіх співробітників. Ці ж проблеми мають бути подолані під час впровадження систем TQM.

Проблеми управління якістю на підприємствах розглядалися в роботах Е.Демінга, Б. Кросбі, Дж. Джурана. На їх ідеях базуються кілька міжнародних стандартів систем управління, еволюція яких схематично представлена на рис.1.

Аналіз наведеної схеми дозволяє зрозуміти: СУЯ та стандарти, які їх постійно описують, розвиваються, що забезпечує застосування внутрішніх і зовнішніх чинників функціонування бізнесу, які постійно змінюються.[1, с.5.]

Дослідження показують, що споживач сьогодні насамперед ураховує якість товарів і послуг. Тільки той має шанс продати свої товари й послуги, хто пропонує їх з очікуваною якістю, що підходить за ціною й у потрібний час.

Рис. 1. Еволюція стандартів управління якістю

Основні напрями вдосконалення діяльності підприємств у сфері якості, це: зацікавленість вищого керівництва; створення колегіального керівництва з покращення діяльності; залучення всього керівного складу; індивідуальна участь службовців і працівників; групи з вдосконалення систем і процесів; залучення постачальників; забезпечення якості функціонування систем управління; формування стратегії і тактики; створення систем заохочування.

Мета в області якості є вершиною піраміди планування і установлює завдання бізнесу, обумовлені вищим керівництвом, а також тактику та стратегію, сформовані керівництвом середньої ланки.

Політика підприємства – це лаконічно сформульовані напрямки й цілі, які визначаються керівництвом: загальна політика, політика в області якості, збуту, інвестицій і т. д.

При формуванні політики якості потрібно звернути особливу увагу на фактори, що впливають на неї, це: гарантії підприємства щодо виробленої або реалізованої продукції; вимоги законодавства; вимоги споживачів щодо якості продукції й систем забезпечення якості; умови конкурентної боротьби; економічні розрахунки; технологічні умови[2, с. 27].

Важливе значення для вирішення питань якості має також прийняття 1996 року України до Європейської організації з якості (ЄОЯ). Статус її повноправного члена від України здобула Українська асоціація якості. Щороку в Україні організуються Європейський тиждень якості, конкурси з якості, проводиться міжнародний форум «Дні якості в Києві» [3,с. 27].

В умовах ринкових відносин завдання підприємницьких структур полягає в подальшому розвитку управління якістю з використанням нагромадженого вітчизняного і світового досвіду.

Як наголошувалося, вирішальними напрямками такого розвитку мають стати: орієнтація на задоволення вимог споживачів; здійснення ретельних маркетингових досліджень, організація обліку та аналізу витрат на якість, покладання відповідальності за якість продукції на конкретних виконавців; стеження за матеріалами і комплектуючими виробами протягом всього процесу виробництва; постійне навчання персоналу; використання широкого арсеналу методів TQM[4, с. 5].

Головним завданням економіки промислово розвинутих країн є підвищення продуктивності праці і поліпшення якості продукції, що дозволяє при низькій її собівартості забезпечувати високий прибуток і конкурентоздатність на світовому ринку.

Якими б досконалими не були системи управління якістю продукції (УЯП), організація виробництва, технологія – за всім цим стоїть людина з її бажанням чи небажанням, умінням чи невмінням працювати якісно. Навіть якість виробів, повністю виготовлених роботизованими заводами, врешті-решт залежить від якості виготовлення тих же робіт людиною [5, с. 76].

Список використаних джерел:

1. Портал споживача [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/75376/tovarovnavstvo/upravlinnya_yakistyu_rivni_pidpriemstva.
2. Агеєв Є. А. Управління якістю: Навчально-методичний посібник для самостійної роботи по вивченню дисципліни / Є. А. Агеєв. – Львів: «Новий світ-2000», 2009. – 240 с.
3. Вакуленко А. В. Управління якістю: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / А. В. Вакуленко. – К.: КНЕУ, 2004. – 167 с.
4. Салухіна Н. Г. Управління якістю. Опорний конспект лекцій: / Н. Г. Салухіна, Н. С. Ясинська. – К.: МАУП, 2008. – 144 с.
5. Шаповал М. І. Менеджмент якості: Підручник / М. І. Шаповал – К.: Знання, 2006. – 471 с.

**Панчишина М.М., група МНс-151,
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Тимофєєва Ю.М., викладач**

КОНКУРЕНЦІЯ ЯК СИСТЕМОУТВОРЮЮЧИЙ ЕЛЕМЕНТ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Головними напрямками підвищення ефективності господарювання є широке впровадження та використання ринкових механізмів. Досвід економічно розвинутих країн показує, що ринковий механізм господарювання сприяє прискоренню науково-технічного прогресу, раціоналізації територіальної та галузевої структур

виробництва, досягненню високих темпів економічного та соціального розвитку, ефективному використанню усіх видів ресурсів та підвищенню рівня життя населення. Важливим атрибутом ринкової економіки є конкуренція.

Конкуренція – в перекладі з латинського – змагались – суперництво між різними учасниками ринкової економіки за найбільш вигідні умови виробництва та реалізації товарів і послуг, за привласнення найбільшого прибутку. Вона виступає силою, яка мобілізує особистий економічний інтерес і підприємницький потенціал та спрямована на їх максимальну реалізацію [1]. Вона є об'єктивною закономірністю товарного виробництва і властива всім ступеням розвитку цивілізованого ринку, виступає зовнішньою виробничою силою, що змушує підприємства і громадян підвищувати продуктивність праці, знижувати витрати на виробництво, збільшувати розміри накопичень, організаційних і структурних змін в економіці. В ринкових відносинах конкуренція може розглядатись як закон товарного господарства, для товаровиробників його дія є зовнішньою примусовою силою до підвищення продуктивності праці на своїх підприємствах, розширення об'ємів виробництва, впровадження нових форм організації виробництва та систем зарплати тощо.

Конкуренція означає протистояння між окремими фізичними або юридичними особами (конкурентами), які зацікавлені досягнути одну і ту ж мету – перемогти над конкурентами.

Суттю економічної конкуренції є наявність на ринку великої кількості незалежно діючих продавців і покупців різних товарів та послуг. Від рівня їх конкурентоспроможності залежить те, яке місце вони займають на міжнародному ринку. Від рівня конкурентоспроможності окремого підприємства, певним чином, залежить конкурентоспроможність галузі і національної економіки в цілому.

Конкуренція на ринку складається з п'яти сил конкуренції:

1. Суперництво між конкуруючими продавцями однієї галузі;
2. Спроби компаній з інших галузей залучити покупців даної галузі на бік своїх товарів-замінників;
3. Потенціал входження у галузі нових фірм;
4. Ринкова сила і контроль за умовами угоди з боку постачальників ресурсів;
5. Ринкова сила і контроль за умовами угоди з боку покупців продукції [2].

Позитивна роль конкуренції в ринковій економіці проявляється в ряді функцій, які вона виконує:

– конкуренція охоплює всі зв'язки виробництва і споживання та є єдиним можливим засобом досягнення рівноваги між попитом і пропозицією та в кінцевому результаті суспільними потребами й виробництвом;

– конкуренція виконує функцію спілкування та погодження інтересів виробників. Через ринковий механізм конкуренція підпорядковує індивідуальні прагнення суб'єктів господарювання суспільним інтересам;

– конкуренція змушує товаровиробників знижувати індивідуальні виробничі витрати, що вимагає від підприємців постійного вдосконалення технічної бази виробництва, знаходити шляхи економії сировини, матеріалів, паливно-енергетичних ресурсів, робочого часу;

– конкуренція стимулює підвищення якості продукції та послуг. Вона спонукає виробників впроваджувати нові види продукції та здійснювати різні модифікації одного й того ж продукту;

– з давніх часів важливою функцією конкуренції є формування ринкової ціни. За допомогою цієї функції конкуренція забезпечує збалансоване співвідношення між суспільними потребами та суспільним виробництвом [2].

Виконуючи всі вище перелічені функції, конкуренція безпосередньо впливає на ефективність виробництва, підвищуючи його технічний рівень, забезпечуючи поліпшення якості та розширення номенклатури продукції.

Отже, конкуренція є головною ознакою ринкової економіки. Виникнення ринкової економіки спостерігається появою вільної конкуренції. В умовах конкуренції перемагає той, хто створює якісну продукцію, витративши на це якомога найменше коштів, завдяки використанню науково-технічних досягнень, передової організації праці.

Список використаних джерел:

1. Вершигора Є. Ю. Маркетингова товарна політика: навч. посіб. для студентів ВНЗ / Є. Ю. Вершигора; Хмельниц. екон. ун-т. – Тернопіль: Астон. – 2015. – 407с.
2. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення: монографія / за заг. ред. О. Г. Янкового. – Одеса: Атлант. – 2013. – 470 с.
3. Сасенко М. Г. Стратегія підприємства: Підручник. / М. Г. Сасенко – Тернопіль: «Економічна думка». – 2006. – 390 с.
4. Шамлуев А. А. Основные составляющие потенциалов регионального развития / А. А. Шамлуев // Экономическое возрождение России. – 2006. – № 4. – С. 57-61.

**Петренко М. І., к.е.н.
Вершигора В. С., група МиМз- 165
Вінницький кооперативний інститут**

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЗМІННОГО ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

Процес розвитку економіки України нерозривно пов'язаний з успішним здійсненням реформ, спрямованих на становлення ринкової системи господарювання. Одним із найважливіших напрямів таких реформ є формування в Україні конкурентного середовища. На сьогодні особливо важливо забезпечувати не просто ефективність діяльності у конкурентному середовищі. У цих умовах особливої актуальності набувають питання конкурентоспроможності підприємств.

Однією з центральних економічних проблем України є спроможність її економіки розвиватися таким чином, щоб підприємства країни отримували міцні конкурентні переваги і підвищували свою ефективність. Тільки таким шляхом можна досягти підвищення рівня життя і економічного процвітання. Процес

економічного зростання країни нерозривно пов'язаний з тим, якою мірою підприємства працюють над забезпеченням своєї конкурентоспроможності. Тому важливою теоретичною і практичною проблемою є оцінювання конкурентоспроможності підприємства, формування та виконання відповідної стратегії діяльності, яка б забезпечувала конкурентоспроможність підприємства у зовнішньому динамічному середовищі.

Конкурентоспроможність підприємства – комплексна порівняльна характеристика підприємства, що відображає ступінь переваги сукупності оціночних показників діяльності підприємства, які визначають його успіх на певному ринку за певний проміжок часу відносно сукупності показників підприємств-конкурентів.

Українські підприємства в умовах становлення конкуренції починають все гостріше відчувати необхідність вирішення таких завдань, як зменшення витрат виробництва, підвищення конкурентоспроможності продукції, оновлення основних фондів, технологічне переозброєння і т.п. Водночас розв'язання окремих проблем неможливе без урахування внутрішніх умов підприємства, його позиції на ринку і аналізу інструментів реалізації стратегічних планів. Тому в ринковій економіці перед кожним підприємством постає завдання оцінки своєї конкурентоспроможності, показник якої має стати результуючим для всієї системи управління виробництвом і збутом.

На сьогодні відомі декілька основних методів визначення конкурентоспроможності фірми. Це насамперед методи визначення конкурентоспроможності фірми, засновані на теорії ефективної конкуренції. Окрема група цих методів ґрунтується на припущенні про те, що чим міцнішими є ринкові позиції фірм, що діють в цій галузі тим більш конкурентоспроможною є вся галузь.

Прихильники цього підходу вважають, що при аналізі процесів конкуренції на рівні галузі має йтися насамперед про суперництво фірм, оскільки саме з їх діяльності складається в результаті загальний стан самої галузі.

У рамках цієї теорії існують два основних підходи щодо визначення критерію ефективності конкуренції (конкурентоспроможності): структурний та функціональний. Згідно зі структурним підходом, становище підприємства в галузі може бути оцінене виходячи з рівня монополізації галузі, тобто концентрації виробництва і капіталу, та бар'єрів для суб'єктів, що входять в галузевий ринок. Іншим щодо визначення критерію ефективної конкуренції є функціональний підхід. Згідно з цим підходом, більш конкурентоспроможними є підприємства, де найліпше організовані виробництво та збут товару, а також ефективніше діє управління фінансами.

Найяскравішим прикладом такого підходу може слугувати методика консультаційної американської фірми «Дан енд Бредстріт» для оцінки конкурентоспроможності галузі окремо взятої країни та підприємств цієї галузі. Предметом аналізу тут виступають три групи показників. До першої групи входять показники, що відображають ефективність виробничо-збутової діяльності підприємств. Показники другої групи характеризують стан виробничої сфери

підприємств(здебільше інтенсивність використання основного та обігового капіталу). Третю групу складають показники пов'язані з фінансовою діяльністю підприємств.

В окрему групу входять підходи до оцінювання конкурентоспроможності підприємства, що пов'язують її рівень з показниками якості продукції, яка випускається, або якості та ціни. Цей метод відображає найтрадиційнішу думку діячів ринку про конкурентоспроможність підприємства і базується на міркуванні про те, що конкурентоспроможність виробника тим вища, чим вища конкурентоспроможність його продукції.

Забезпечення конкурентоспроможності підприємств досягається завдяки чітко сформованій стратегії діяльності та послідовному її виконанню.

Технологія розробки і реалізації стратегії конкурентоспроможності може передбачати такі етапи:

- визначення фактичної конкурентоспроможності підприємства(за однією з методик оцінювання конкурентоспроможності підприємства);
- аналіз макро- і мікро середовища підприємства;
- узагальнення інформації про підприємство та його оточення(сильні, слабкі сторони, загрози, можливості);
- формулювання відповідної стратегії конкурентоспроможності підприємства;
- моделювання сценаріїв імовірних подій;
- оцінювання конкурентоспроможності підприємства за певного сценарію розвитку подій та відносно обраної стратегії;
- реалізації вибраної стратегії.

Економічні, комерційні та організаційно-управлінські інновації в галузі порушують перед підприємствами п'ять взаємопов'язаних стратегічних проблем: організаційна стратегія, ціноутворення, розміщення капіталу, розвиток мережі, становище на ринку. Розв'язання цих проблем може забезпечити виживання найближчим часом та розвиток на перспективу.

Необхідність розв'язання цих проблем неминуче виникає, якщо підприємство надає інтегровані ринкові послуги.

Отже, для забезпечення стійких позицій у конкуренції підприємствам необхідний вибір пріоритетів у діяльності і розробка стратегії, яка найбільше відповідає тенденціям розвитку ринку та найліпшим способом використовує сильні сторони і переваги підприємства.

Забезпечення конкуренції українських виробників є основною умовою забезпечення експертного потенціалу України так як України є асоційованою державою з ЕС. Основним фактором виробництва конкурентоспроможної продукції є впровадження інноваційних, ресурсо- та енергозберігаючих технологій, впровадження сучасних методів управління на всіх ланках виробництва.

Список використаних джерел:

1.Кротков А. М. Конкурентоспроможність підприємства: підходи забезпечувати, критерії, методи оцінки / А. М. Кротков, Ю. Я. Еленева – cfm/press/marketing/

2001-6/06.shtml – 19.04.2009

2. Захаров О. Н. Конкурентоспроможність підприємства: сутність, методи оцінки й механізми збільшення / О. Н. Захаров, А. А. Зокин –logistics/9/2/i20_64.htm – 19.04.2009
3. Грибов У. Конкурентоспроможність підприємства / У. Грибов, У. Грузинов – inventech/-lib/predpr/predpr0041/ – 27.04.2009.
4. Захаров О.Н. Економічна суть і стала механізми підвищення їх конкурентоздатності підприємства. (Світовий досвід) / О. Н. Захаров // Зовнішньоекономічний бюлетень. – 2004. – № 4. – С.11-20.
5. Магомедов Ш.Ш. Конкурентоспроможність товарів: теорія, оцінка//Методи менеджменту якості / Ш. Ш. Магомедов, Р. Є. Беспалова – 2010, № 9. – С. 30-33.

**Петренко М. І., к.е.н.,
Мороз М. С., група МнМз-161
Вінницький кооперативний інститут**

ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ НА ОСНОВІ ПРОЦЕСНОГО ПІДХОДУ

Для забезпечення конкурентних переваг кожна організація повинна сформуванати свою унікальну по архітектоніці систему управління відповідно до цілей і особливостей діяльності. Для вирішення цього завдання можуть бути використані різні підходи. На практиці науково-обґрунтовані підходи до формування систем управління використовуються недостатньо активно. Реальні системи управління включають елементи різних підходів, що призводить до виникнення внутрішніх протиріч, надмірних, бракуючи або не функціонуючих зв'язків. Це обумовлено тим, що не вивчені питання ув'язки методів і інструментів управління з можливостями того або іншого підходу.

Метою дослідження є обґрунтування методичних положень формування системи управління організаціями на основі процесного підходу.

У будь-якій системі головне – ця взаємодія елементів, стосунки між ними. Тому, визначаючи підходи до формування системи управління, ми розглядаємо її ефективність з точки зору системних критеріїв, основною з яких відбиває властивість системи зберігати цілісність.

Система управління ефективна, якщо вона здатна забезпечити внутрішню єдність організації і гарантувати виживання в середовищі, що змінюється.

Нині наукою пропонується до впровадження безліч підходів і інструментів вдосконалення менеджменту на підприємстві. Одні автори роблять ставку на:

- вдосконалення жорстких елементів системи управління;
- формалізацію процесу управління;
- технологічні аспекти;
- автоматизацію інформаційних систем.

Інші автори заперечують доцільність цього підходу в умовах зовнішнього

середовища, який швидко міняється, і акцентують увагу на «м'яких» елементах.

На наш погляд, при рішенні проблем підвищення ефективності управління організацією займатися вдосконаленням тільки «м'яких» елементів системи управління можуть ті організації, в яких досягнутий досить високий рівень регулярного менеджменту. Технології менеджменту організації відрізняються на різних фазах життєвого циклу підприємства. Комплексна система регулярного менеджменту формується у міру зростання підприємства, і приносить найбільшу віддачу на фазі стійкого розвитку.

Процесний підхід доцільний в середніх і великих підприємствах, що знаходяться на другій і третій стадії життєвого циклу. Це пов'язано з тим, що розвиток підприємства приводить, як правило, до ускладнення організаційної структури, у рамках якої відповідальність за кінцеві результати розподіляється між багатьма структурними підрозділами.

Процесний підхід в якості ключового елемента розглядає процес управління як загальну суму взаємозв'язаних функцій. Процес описує те, як, в якій послідовності виконуються функції для досягнення цілей організації. Перехід на процес не управління означає перехід від управління структурами до управління діяльністю, від вертикальної до горизонтального розділення праці.

Зона відповідальності переноситься на кінцевий результат.

Неодмінною умовою застосування цього підходу є досягнення певного рівня управлінської культури, коли виконавці відпрацювали навички роботи по регламентах. Об'єктами регламентації є суб'єкти діяльності, ресурси і процеси.

Найпростіше регламентувати суб'єктів діяльності – посади і підрозділи. Традиційно для регламентації діяльності суб'єктів використовуються посадові інструкції і положення про структурні підрозділи. Можуть також розроблятися стандарти діяльності.

Регламентація ресурсів припускає використання як класичних, так і сучасних технологічних інструментів: плани виробництва і збуту, нормування витрат ресурсів, бюджетування, MRP, ERP.

Регламентація процесів є найбільш складною частиною постановки регулярного менеджменту. В першу чергу регламентуються процеси на рівні робочих місць, коли процес досить складний або вимагає особливої точності. Це стандарти «по процесу», коли працівникові пропонується що, коли, в якій послідовності необхідно робити. Здійснюється це за допомогою таких класичних інструментів, як технологічні карти або технологічні інструкції. Надалі регламентації підлягає взаємодія між співробітниками і підрозділами, тобто розробляються процедури з використанням таких інструментів, як документограми, органиграми різних видів, IDEF-діаграми. Ця робота може здійснюватися як в ручному режимі, так і із застосуванням сучасних технологій роботи з інформацією. У невеликих компаніях це можуть бути комп'ютерні програми типу ORGWARE, WORKFLOW, ARIS. У великих фінансово стійких компаніях можуть застосовуватися складніші інформаційні системи: ERP, BPM, BPI. Вони забезпечують не лише підтримку процесів ухвалення рішень, але і стратегічне планування конкурентної переваги, адаптацію бізнес-процесів і

процесів управління до умов зовнішнього і внутрішнього середовища, що змінюються.

Організація підсистеми підприємства, що управляє, має на увазі формування комбінації методів і інструментів реалізації процесів управління. При виборі підходу до формування системи управління необхідно враховувати такі чинники, як фаза життєвого циклу і розміри підприємства, складність організації, стабільність зовнішнього середовища. Процесний підхід доцільний в середніх і великих підприємствах, що знаходяться на другій і третій стадії життєвого циклу. Процесний підхід стимулює вдосконалення технології управління, створює умови для постановки на підприємстві регулярного менеджменту.

Ефективна реалізація процесного підходу можлива у поєднанні з інформаційним підходом, який визначає технологічні аспекти управління.

Список використаних джерел:

1. Лепейко. Т. І. Реінжиніринг бізнес-процесів: навчально-практичний посібник у схемах і таблицях // Т. І. Лепейко, А. В. Котлик//. – Х.: ХНЕУ, 2009. – 80 с.
2. Філоненко О. П. Формування організаційної структури управління підприємством на основі процесного підходу // О. П. Філоненко // Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». – 2009. – № 5. С. 169-174.
3. Криворучко О. М. Менеджмент бізнес-процесів автотранспортних підприємств: монографія // О. М. Криворучко, Ю. О. Сукач//. — Х: ХНАДУ, – 2012. – 244 с.

**Петренко М. І., к.е.н.
Саков В. С., група МиМз-161
Вінницький кооперативний інститут**

ФОРМУВАННЯ ПОКАЗНИКІВ ОЦІНКИ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ

Нині перед багатьма підприємствами різних галузей економіки Росії стоїть гостра проблема створення і застосування комплексної системи оцінки і забезпечення кадрової безпеки, як механізму оптимального управління персоналом з метою найбільш ефективного його використання і забезпечення стійкого розвитку цього підприємства. При розробці методології оцінки кадрової безпеки на підприємстві слідє особлива увага приділити формуванню системи показників оцінки, які в максимальному ступені враховуватимуть можливі загрози з боку персоналу.

Метою цього дослідження є формування системи показників оцінки кадрової безпеки підприємства. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання:

- визначити якісні і кількісні показники оцінки кадрової безпеки;
- визначити джерела інформації, які можна використати при визначенні показників оцінки кадрової безпеки.

Показники, які надалі будуть використані при оцінці кадрової безпеки підприємства, пропонується згрупувати по наступних категоріях:

1. Показники чисельного складу персоналу і його динаміки (середнеспискова чисельність персоналу і динаміка його зміни, показники плинності кадрів, віковий, соціальний і кваліфікаційний склад персоналу).

2. Показники кваліфікації і інтелектуального потенціалу (освітній склад персоналу, кількість винаходів і пропозицій раціоналізаторського характеру, кількість патентів організації і отримуваних нею доходів від ліцензійної діяльності, абсолютні і питомі значення отриманого підприємством ефекту від впровадження пропозицій співробітників, доля витрат на навчання в загальному об'ємі витрат на персонал, коефіцієнт результативності навчання).

3. Показники ефективності використання персоналу (продуктивність праці працівників, доля виручки, валовому і чистому прибутку організації на одного працюючого, показники фондовооруженості праці, показники втрати робочого часу).

4. Показники умов праці (частота травматизму, наявність профзахворювань, рівень технічної оснащеності, коефіцієнт нормування, коефіцієнт вживаності раціональних методів праці фахівців).

5. Показники якості мотиваційної системи (середня оплата праці, доля вартості об'єктів невиробничої сфери і вартості соціальних пільг, що надаються працівникам, на одного співробітника, доля зовнішнього найму і що закінчили власні корпоративні програми навчання в загальному числі прийнятих на роботу, міру задоволеності працівників оплатою праці, середній рівень оплати праці на одного працівника по категоріях, питому вагу оплати праці в загальних витратах організації).

6. Показники деструктивних форм поведінки (протиправна, адміністративно-управлінська, дисфункціональна, егоїстична, індивідуально-цільова деструктивна, групова деструктивна, консервативна, імітаційна, девіантна).

7. Показники особових характеристик і акцентуації характеру (прихована, рівень самоконтролю, відповідальність, брехливість, негативні емоційні риси вдачі, легка навіюваність, нестійкість до стресів, виверткість).

8. Надійність персоналу (професійна, психологічна, моральна).

9. Організаційна прихильність, як позитивна оцінка працівником свого перебування на підприємстві (ідентифікація, замученість, готовність докладати додаткових зусиль, не обмежуючись посадовими обов'язками, самоповага, зацікавленість в досягненні значимих для підприємства робітників результатів, відповідальність за результати своєї роботи, лояльність).

10. Соціальні показники (рівень оплати праці по відношенню до середнього показника по економіці, рівень заборгованості по зарплаті, міра соціальної захищеності).

11. Показники ефективності заходів, що приймаються, по забезпеченню кадрової безпеки підприємства (рівень втрат, збитків тощо).

Джерела інформації, використовувані при оцінці цих показників, можна розділити на декілька груп.

Перша група – це документальні факти: наявність і частота зміни реєстрації, наявність судимості, адміністративних правопорушень, факти втрати документів,

облік по диспансерах, сімейний стан, характеристики, документи про освіту і т.п.

Друга група – неформальні відомості про людину: кримінальні зв'язки, відгуки колишніх товаришів по службі, пристрасть до наркотиків і алкоголю, азартних ігор, відношення до релігійних новоутворень і тому подібне

Третя група – спостереження за поведінкою людини: халатність, раптове погіршення або поліпшення матеріального становища, боязнь шантажу, демонстративність поведінки, бажання зберегти наявну посаду при нагоді підвищення, інтерес до інформації, що представляє комерційну таємницю, компрометуюче коло спілкування, провокаційні розмови і дії.

Четверта група – безпосередня оцінка особових і професійних характеристик людини з використанням тестів, індивідуальних і групових завдань, ситуаційних кейсів.

Враховуючи широту спектру можливих показників кадрової безпеки організації і великі відмінності в потребах аналізу для організацій різних видів діяльності, конкретний склад використовуваних показників може бути скоректований.

Список використаних джерел:

1. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия. – К.: Ника-Центр, 2004. – 784 с.
2. Донець Л. І. Економічна безпека підприємства: Навч. посіб. / Л. І. Донець, Н.В. Ващенко / К.: ЦУЛ, 2008. – 240 с.
3. Козаченко Г. В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення / Г. В. Козаченко, В. П. Пономарьов, О. М. Ляшенко / Монографія. – К.: Лібра, 2003. – 280 с.
4. Николюк С. І. Безпека суб'єктів підприємницької діяльності / С. І. Николюк, Д. Й. Никифорчук / Курс лекцій. – К.: КНТ, 2005. – 320 с.

Подолька С. С., група РО-151

Коледж економіки і права

Вінницького кооперативного інституту

Науковий керівник: Кравчук Н. М., викладач

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ І ЯКІСТЮ КОНДИТЕРСЬКИХ ТОВАРІВ

Сучасні складні економічні та політичні процеси в Україні не дозволяють вітчизняним підприємствам повною мірою боротися за розширення внутрішнього і зовнішнього ринку збуту, і однією з причин такого становища є недостатньо висока якість продукції.

Основою конкурентоспроможності підприємств в Україні в умовах переходу до ринкових відносин все більше виступає якість продукції, тому правильно обрана стратегія управління якістю продукції дозволить забезпечити ефективний розвиток підприємства і підвищення його конкурентоспроможності.

Якість продукції – це поняття, яке характеризує параметричні, експлуатаційні, споживчі, технологічні, дизайнерські властивості виробу, рівень його стандартизації та уніфікації, надійність і довговічність.

Основними причинами низької якості кондитерської продукції є погана якість сировини, низький рівень технології, організації виробництва і кваліфікації робітників, неритмічність виробництва.

Підвищення якості – одна з форм конкурентної боротьби, завоювання і утримання позицій на ринку. Високий рівень якості продукції сприяє підвищенню попиту на продукцію і збільшенню прибутку не тільки за рахунок обсягу продажів, але і за рахунок більш високих цін. Саме в умовах відкритої ринкової економіки, проявляються фактори, які роблять якість умовою виживання товаровиробників [2].

До таких факторів можна віднести стратегічне планування, наукової організації праці, вдосконалення мотиваційних стимулів, створення системи навчання робітників усіх категорій і використання нових методів контролю.

Конкурентоспроможність продукції – це комплекс споживчих і вартісних характеристик, що визначають її успіх на ринку, тобто здатність саме даного товару бути виміняним на гроші в умовах широкої пропозиції інших конкуруючих товаровиробників [2].

Весь комплекс робіт по забезпеченню конкурентоспроможності продукції слід розділити на дві частини: базис і надбудова.

Базова частина пов'язана з освоєнням нової та удосконаленням існуючих технологій виробництва продукції. Надбудова – робота з управління якістю цієї продукції, в тому числі і системного управління на основі вимог стандартів серії ISO 9000 і принципів TQM [4].

Для підприємств легкої та харчової промисловості актуальна проблема управління якістю продукції. Останнім часом підприємства харчової промисловості, зокрема: «АВК», «Любімов», «Світоч», «Гапчинська» будучи виробниками кондитерських і шоколадних виробів, розробляють і впроваджують систему управління якістю продукції.

Система забезпечення якості продукції підприємства – ґрунтується на системі управління якістю, оскільки метою більшості підприємств є забезпечення конкурентоспроможності товарів, виведених на внутрішній і зовнішній ринки.

Проблема підвищення якості продукції має кілька аспектів: технологічний, організаційний, економічний, соціальний, юридичний, комерційний, при цьому вирішення економічних питань є першочерговими.

Підвищення якості та конкурентоспроможності продукції:

- впливає на: зростання продуктивності суспільної праці; темпи і ефективність науково-технічного прогресу; структуру виробництва і функціональний розподіл виробничих потужностей;
- сприяє: повного задоволення різноманітного попиту споживачів; виходу підприємств на світовий ринок, збільшення експорту; формування іміджу підприємства як економічно надійного партнера [1].

Таким чином, управління якістю продукції підприємства – це цілеспрямоване напрямок підвищення конкурентоспроможності його продукції, яке може бути досягнуто за рахунок наступних заходів:

1) активізація діяльності Національної ради з якості при Президентіві України з метою проведення державної політики в області якості [3];

2) забезпечення політичної підтримки програм підвищення якості і конкурентоспроможності продукції з боку держави;

3) реалізація заходів щодо співробітництва України з міжнародними організаціями, в тому числі з Європейською організацією [3];

4) забезпечення організації діяльності підприємства, щодо підвищення якості продукції та конкурентоспроможності на основі розробки відповідної його стратегії;

5) забезпечення заходів щодо підвищення якості стратегічного маркетингу;

З вищевикладеного можна зробити висновок, що довгостроковий курс розвитку підприємства повинен бути в сучасних умовах спрямований на досягнення не стільки кількісних показників, скільки якісних, тому керівникам підприємств доцільно звернути увагу на розробку відповідних заходів, з метою підвищення конкурентоспроможності продукції, що випускається.

Список використаних джерел:

1. Іванцова Л.І. Маркетинг і економіка підприємств: підручник / Л.І. Іванцова. – К.: Іффа, 2010. – 528 с.

2. Портер М. Конкуренція: підручник / М. Портер. – М.: Вільямс. – 2009. – 410 с.

3. Міторіна І. І. Забезпечення конкурентоспроможності підприємства як засіб ринкового реформування / І. І. Міторіна. – 2011. – № 5. – с. 90-94.

4. Вишняк Л. Розвиток міжнародного бізнесу в Україні в умовах глобальної фінансової кризи / Л. Вишняк // Актуальні проблеми міжнародних відносин. – К.: 2011. – Вип. 98, ч. 2. – с. 78-79.

**Прищок Л. А., к.е.н.
Новікова О. С., група МН - 165
Вінницький кооперативний інститут**

ЗАЛЕЖНІСТЬ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ БАНКУ ВІД УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ І ПАСИВАМИ

Криза, у якій досі перебуває банківська система України зумовлює пріоритетність для менеджменту комерційних банків повинно проблеми ефективного управління активами і пасивами. Управління активами і пасивами банку з точки зору економістів є засадничим елементом фінансового менеджментом і «... являє собою спробу мінімізувати схильність цінового ризику за рахунок витримування певних пропорцій між активами і пасивами для досягнення цілей фірми (наприклад, досягнення встановленого рівня доходів) з одночасною мінімізацією ризику банку. Суть такого виду управління ризиками

полягає саме у знаходженні правильних співвідношень між балансовими активами та пасивами» [3].

Управління активами і пасивами передбачає чітке визначення стратегічних цілей і завдань, спрямованих на досягнення стабільної роботи банку та її прибутковості, а також детальну розробку комплексу заходів з їхньої реалізації. Як відомо, кінцевий прибуток безпосередньо залежить від обсягу та структури банківських активів і пасивів, розміру прибутків та витрат, що забезпечується передусім ефективністю менеджменту.

Пріоритети в управлінні банківськими активами і пасивами представлені на рисунку 1.

Рис. 1. Пріоритети управління активами і пасивами банку

Отже ключовими взаємопов'язаними параметрами в процесі управління банківськими активами і пасивами виступають ліквідність, прогнозування курсу валют, реагування на зміни процентних ставок та забезпечення достатності капіталу. Рот цьому контроль за станом активів і пасивів має бути скоординованим, а політика банку повинна спрямовуватись на збалансування максимізації доходів і мінімізації витрат за активами і пасивами.

На фінансову стійкість комерційного банку у першу чергу впливають: платоспроможність, ліквідність, прибуток та мінімізація ризиків. Тобто, саме через ефективний вплив на ліквідність та зменшення ризиків у процесі управління активами і пасивами забезпечується фінансова стійкість банку. Система інтегрованого управління активами і пасивами передбачає на лише управління ризиками, що безпосередньо стосуються активів і пасивів, а й їх структурою (ризиком ліквідності, валютним, процентним ризиками та інш.). Проте, ефективне управління названими ризиками не є достатньою умовою для забезпечення фінансової стійкості. Система ризик-менеджменту банку повинна убезпечувати установу також від таких видів ризику, як кредитний та операційний.

Однією з найважливіших проблем діяльності комерційного банку є ефективне управління його ліквідністю. Актуальність цієї проблеми значно зросла останніми роками, адже загальні економічні негаразди, викликані, як військовою агресією та окупацією Росією частини нашої країни, так і суто суб'єктивними факторами – неготовністю банків реагувати на відтік депозитів, втрату стабільності ресурсною базою, значні коливання валютного курсу, звуження

кредитно-інвестиційного ринку тощо. Отже, необхідним елементом фінансової стійкості комерційного банку є забезпечення достатнього рівня його ліквідності що й є однією із задач управління активами і пасивами. З цього можна зробити висновок, що ефективність управління активами і пасивами банку є чи не найважливішим чинником забезпечення надійності, стабільності, ліквідності банку, що зрештою забезпечує досягнення головної цілі діяльності банків – отримання прибутку. За таких умов банкам слід удосконалювати системи управління активами і пасивами, застосовуючи як досвід управління в кризових умовах, так і нові методи й технології.

Список використаних джерел:

1. Дзюблюк О. В. Фінансова стійкість банків як основа ефективного функціонування кредитної системи [Електронний ресурс] / О. В. Дзюблюк, Р.В.Михайлюк. – Режим доступу: http://www.library.tane.edu.ua/files/EVD/finansova_stiyk_bankiv_dzublyck.pdf
2. Карчева Г. Т. Ефективне управління активами і пасивами – необхідна умова фінансової стійкості банку [Електронний ресурс] // Г. Т. Карчева О. Я. Карчева. – Режим доступу : http://www.nvisnik.geci.cn.ua/uk/nissue/item/download/d/40_3d.html.
3. Маршалл Дж. Ф. Финансовая инженерия. Полное руководство по финансовым нововведениям [Электронний ресурс] / Маршалл Дж. Ф., Бансал Випул К. – М. : ИНФРА. – М, 1998. – 784 с. – Режим доступа: <http://institutiones.com/download/books/1235-finansovaya-inzheneriya.html>
4. Примостка Л. О. Фінансовий менеджмент у банку: підручник [Електронний ресурс] / Л. О. Примостка. – К.: КНЕУ, 2004. – 468 с. – Режим доступу: <http://buklib.net/books/21908/>

Прищок Л. А., к.е.н.
Пічкур А. О., група МН-165
Вінницький кооперативний інститут

ПРОБЛЕМИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ БАНКІВ

На сучасному етапі розвитку банківської системи України проблеми ефективного антикризового управління залишаються актуальними. Банківська система України наразі знаходиться в рецесії, причинами якої є не лише військовий конфлікт і окупація РФ частини територій країни, а й повільний вихід вітчизняної економіки з фінансово-економічної кризи, внутрішньополітична боротьба, відтік робочої сили за кордон та інш. Недовіра до банків, яка спостерігалась в Україні після цілої низки банкрутств і ліквідацій цих фінансових установ спричинила відчутний відтік капіталу. Крім того, загальний спад економіки і доходів громадян призвели до зростання частки неповернених кредитів. Значна частина українських банків, як свідчить досвід, виявилась неготовою до виживання в умовах кризи, а їхні антикризові програми продемонстрували свою неефективність. В умовах кризи зазнали

трансформувалися цілі діяльності вітчизняних банків: від орієнтації на прибутковість, ефективність, стабільність банки перейшли до політики стабілізації фінансового стану й виживання. Як наслідок, «посилюється роль і значення макропруденційної політики та макропруденційного регулювання в діяльності центральних банків щодо поєднання функцій стратегічного розвитку та антикризового управління на основі використання інструментів монетарного регулювання» [Міщенко С.В. Поєднання функцій стратегічного розвитку та антикризового управління в діяльності центральних банків [2].

Антикризове управління включає в себе цілу систему управлінських рішень і заходів, направлених на ідентифікацію криз, їх попередження чи нейтралізацію як на рівні банківської системи країни в цілому, так і рівні окремих фінансових установ.

Економісти виділяють п'ять основних етапів антикризового управління:

- визначення кризових факторів, що впливають на діяльність банку;
- ранжування проблем за їхнім значенням для банку;
- розроблення антикризових стратегій;
- реалізація антикризових програм;
- оцінка результативності антикризових програм [2].

Антикризове управління й регулювання банківського сектору на рівні держави повинне спрямовуватись на:

- вдосконалення нормативно-правової бази;
- адекватні зміни в монетарній та фінансовій політиці НБУ;
- заходи з фінансового оздоровлення комерційних банків;
- санація чи реорганізація економічно нестійких банків та стимулювання їхньої інноваційної активності;
- удосконалення системи страхування вкладів.

Донедавна головною метою діяльності НБУ вважалося забезпечення стабільності національної грошової одиниці. Це досягалося шляхом проведення антиінфляційної політики та регулювання грошового обігу. Нові кризові виклики змусили НБУ зосередитись також й на забезпеченні фінансової стабільності в країні через оздоровлення банківської системи. Водночас слід розуміти, що «кількість інструментів центрального банку обмежена, а тому їх слід використовувати за цільовим призначенням, забезпечуючи по чергове досягнення окремих цілей» [3].

Напрямами антикризового управління НБУ доцільно визначити:

- оптимальна й адекватна грошово-кредитна політика;
- застосування контрциклічної антикризової політики;
- точна оцінка впливу грошово-кредитної політики на фінансову стабільність в країні;
- макропруденційне регулювання;
- посилення ролі монетарного трансмісійного механізму.

Антикризове управління на рівні окремих банківських установ передусім повинно включати:

- прийняття стратегій, які сприяють конкурентних переваг з урахуванням

ризиків;

– створення антикризового підрозділу та розробка заходів управління кризовими ситуаціями;

– розробка та реалізація програм виходу з криз;

– створення власної системи прогнозування й попередження негативних наслідків від криз.

Отже, збереження фінансової стійкості як банківської системи, так і окремих банків в умовах впливу криз потребує комплексного підходу: від ідентифікації й оцінки негативних факторів, викликаних кризами, до розробки відповідних планів антикризового управління. Питання діагностики й попередження криз у банківському повинні бути невід'ємною частиною стратегічних програм розвитку.

Список використаних джерел:

1. Бас М. А. Антикризове управління банківськими установами: теоретичний аспект [Текст] / М. А. Бас // Економіка. Фінанси. Право. – 2010. – № 5. – С. 25-27.

2. Гавловська Н. І. Антикризовий менеджмент банківських установ України [Текст] / Н. І. Гавловська, Є. М. Рудніченко, О. В. Белінська // Вісник Хмельницького національного університету. – Хмельницький, 2010. – № 3. – С. 107-110.

3. Мищенко С. В. Проблемы устойчивости денежного обращения [Текст]: [монографія] / С.В. Мищенко – М.: Новое знание, 2014. – 399 с.

4. Кириченко О. А. Банківський менеджмент: Підручник. [Текст] / О.А.Кириченко, В. І. Міщенко – К.: Знання, 2005. – 831 с.

**Прищук Л. А., к.е.н.
Шептицька Ю. М., група МН-165
Вінницький кооперативний інститут**

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Організаційна структура комерційних банків зазвичай відповідає основним логічним взаємозв'язкам різних рівнів управління, визначає сфери відповідальності, та передбачає відповідне інформаційне забезпечення. Узгодженість процедур прийняття рішень, дій внутрішньобанківських підрозділів, чіткий розподіл їхніх повноважень і функцій гарантує ефективну роботу банківської установи. При цьому у будь-якому банку організаційна структура має бути адекватною напрямам і обсягам операцій, має сприяти поліпшенню керованості банком, кращій координації дій підрозділів, загальному підвищенню ефективності роботи. Досягти оптимізації організаційної структури банку можна двома способами:

– шляхом на створення нових підрозділів, покликаних забезпечити виконання додаткових функцій, що, однак призводить до збільшення витрат; цей

шлях прийнятний лише для установ що розпочинають роботу на ринку банківських послуг і розвиваються;

- шляхом ліквідації наявних зайвих організаційних структур, що призводить до скорочення витрат; цей шлях доцільний для установ, які стикаються з фінансовими проблемами [1].

Потреба в оптимізації організаційної структури комерційного зумовлюється:

- швидким зростанням обсягів діяльності;
- зміни макроекономічних (ринкових) умов;
- прийняттям нових стратегій діяльності та розвитку;
- гострою потребою у зниженні витрат;
- реструктуризацією банківської установи;
- відставанням наявної оргструктури від поточної фази розвитку.

Оптимізація оргструктури банку передбачає:

- перебудови й адаптації до прийнятої банком стратегію розвитку;
- врахування наявних технологічних можливостей;
- оптимізацію взаємовідносин між структурними підрозділами;
- створення ефективного механізму координації дій підрозділів тощо.

Напрями й передумови оптимізації оргструктури банку:

- забезпечення високопрофесійного та якісного менеджменту;
- створення адекватної цілям інфраструктури управління;
- забезпечення максимальної та ефективної взаємодії між підрозділами;
- формування чітких вимог до компетенції персоналу та його навчання;
- надання переваги дистанційному обслуговуванню клієнтів в сегменті роздрібного бізнесу;
- активне залучення аутсорсингових компаній [2].

Головним критерієм ефективності організаційної структури банку є її відповідність економічному змісту і обсягам операцій. Українські банки практикують структурування передусім за основними напрямками своєї діяльності, створюючи відповідні департаменти і підрозділи. При такій будові виокремлюються функціональний і дивізіональний напрямки. У першому випадку структурні підрозділи поділяються за функціональною ознакою (департаменти операційного обслуговування, продажів, ІТ, персоналу тощо, а також казначейство). У другому випадку, характерному для крупних установ, структурні підрозділи поділяються регіоним принципом, окремими видами банківського продукту, чи з урахуванням груп клієнтів [3].

Маючи на меті зменшення витрат в умовах економічного спаду банки більше уваги нині приділяють аутсорсингу. Послугами аутсорсингу банки користуються передусім для розробки програмних продуктів та у сфері технічного обслуговування. Крім того, в банківському секторі аутсорсинг охоплює бізнес-процеси (понад 15%), ним також виконується значна частка робіт з бухгалтерії, юридичного супроводу діяльності банків, колекторська діяльність тощо.

Отже, оптимізація організаційної структури комерційного банку є

розповсюдженою моделлю адаптації до нових економічних і ринкових умов. Зрештою таких процес трансформується безпосередньо в більш конкурентні банківські продукти, послуги та технології управління.

Список використаних джерел:

1. Лютий О. І. Банківський маркетинг: підручн. [Електронний ресурс] / І.О.Лютий, О.О. Солодка – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 776 с. – Режим доступу : <http://www.twirpx.com/file/438959/>.
2. Андрос С. В. Процесний підхід в удосконаленні організаційної структури управління банком [Електронний ресурс] / С. В. Андрос. – Режим доступу : <http://ev.finn.kpi.ua/article/viewFile/80331/75973>.
3. Криклій О. А. Банківський менеджмент: питання теорії та практики [Електронний ресурс] : монографія / О. А. Криклій, Н. Г. Маслак, О. М. Пожар та ін.. – Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2011. – 152 с. – Режим доступу : http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5257/1/Bank%20management_2011.pdf.
4. Исьемин А. Организационные структуры растущего банка, или эффективное управление современным розничным банком [Электронный ресурс] / А. Исьемин. – Режим доступа : <http://bankir.ru/tehnologii/s/organizacionnie-stryktirirastyschego-banka-ili-effektivnoe-upravlenie-sovremennim-roznicnim-bankom-2-1380728>.

**Слободянюк В. В., група МН(б)-161
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Марчук О. О., к.е.н.**

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасна економіка встановлює чіткі вимоги до підвищення рівня конкурентоспроможності підприємств, оскільки необхідне негайне реагування на зміни в господарській ситуації з метою підтримання стабільного фінансового стану і незмінного поліпшення організації виробництва згідно зі зміною кон'юнктури ринку, на тлі чого відбувається всебічне покращення характеристик конкурентоспроможності підприємств. Саме тому одним із найважливіших питань є підвищення ефективності використання сучасних інструментів у процесі забезпечення конкурентоспроможності. Розробка заходів щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства стає одним із основних завдань підприємств України. [1]

Конкурентоспроможність підприємства – це комплексна властивість, що визначається сукупністю показників, на основі яких формуються переваги споживачів. Усі фактори, що впливають на конкурентоспроможність підприємства на мікрорівні (внутрішні) та макрорівні (зовнішні) подано в табл. 1.

До основних способів підвищення конкурентоспроможності можна віднести [2]: ґрунтовне вивчення запитів споживачів і аналіз конкурентів; обґрунтована

рекламна політика; створення нової продукції; покращення якісних характеристик продукції; модернізація обладнання; всебічне зниження витрат.

Таблиця 1

Система факторів конкурентоспроможності підприємств [3]

Фактори конкурентоспроможності підприємства	
Зовнішні	Внутрішні
Політична ситуація в державі	Система та методи управління фірмою
Економічні зв'язки	Рівень технологій процесу виробництва
Наявність конкурентів	Рівень організації процесу виробництва
Розміщення виробничих сил	Система довгострокового планування
Наявність сировинних ресурсів	Орієнтація на маркетингову концепцію
Загальний рівень техніки та технологій	Інноваційний характер виробництва
Система управління промисловістю	Ступінь задоволення додаткових потреб конкретного споживача
Концентрація виробництва	Якість розробки з точки зору оптимальності показників надійності
Законодавча база	

Одним з найважливіших напрямків підвищення конкурентоспроможності продукції являється її цінова перевага, для забезпечення якої собівартість, як базова величина ціни повинна формуватися за низьковитратним принципом, що досягається за рахунок удосконалення галузевої структури суб'єктів господарювання, науково-обґрунтованої спеціалізації і концентрації виробництва, підвищення продуктивності праці, ефективним використанням ресурсів і виробничого потенціалу із врахуванням змін ринку.

На формування конкурентоспроможності підприємства суттєвий вплив справляє його адаптивність – здатність вчасно та адекватно реагувати на зміни у внутрішньому і, особливо, зовнішньому середовищі. Щоб адекватно реагувати на зміни зовнішнього середовища, підприємство повинне:

- проводити поквартальний макроекономічний аналіз ситуації в країні та за її межами;
- своєчасно виявляти актуальні потреби і запити реальних і потенційних клієнтів;
- здійснювати регулярний аналіз економічної кон'юнктури ринків факторів виробництва та товарів, а також діяльності груп стратегічного впливу;
- забезпечити максимально можливу незалежність підприємства від зміни кон'юнктури на ринках факторів виробництва і товарів, фінансових ринках за рахунок гнучкості його виробничої системи;
- забезпечення внутрішньої гнучкості фірми до наявних та ймовірних викликів;
- генерувати конкурентоспроможні ідеї та домагатися їхньої реалізації в процесі виробництва товарів і послуг та просування їх на ринку;
- домогтися високої ефективності функціонування підприємства за рахунок раціонального використання усіх ресурсів;
- забезпечити належний рівень конкурентоспроможності товарів;
- підтримувати та нарощувати конкурентний статус підприємства;

– забезпечити ефективну діяльність підприємства в перспективі за рахунок розробки та реалізації стратегічної програми його технічного й соціально-економічного розвитку[4].

Отже, підприємство повинне мати чітке уявлення про його мікро- та макросередовище, щоб правильно визначити стратегічні перспективи розвитку, виходячи з його реальних і потенційних конкурентних переваг. Підприємство повинно врахувати усі можливі варіанти удосконалення конкурентоздатності та виходу на лідируючі позиції на ринку. Отже, конкурентоспроможність є одним із основних показників економічного стану підприємства.

Список використаних джерел:

1. Котлер Ф. Основы маркетинга. 5-е изд. / Ф. Котлер, А. Гари. – М.: Вильямс, 2016. – 752 с.
2. Морозов Ю.В. Основы маркетинга: Учебное пособие, 8-е изд. (изд: 8) / Ю.В.Морозов. – М.: ИТК Дашков и К, 2016. – 148 с.
3. Скляр Е. Н. Маркетинговые исследования: Практикум / Е.Н. Скляр, Г.И.Авдеенко, В. А. Алексунин. – М.: ИТК Дашков и К, 2016. – 216 с.
4. Маркетинг в Україні: науково-практичний журнал / Українська асоціація маркетингу, КНЕУ. – К.: Демос, 2015. – № 3 (90).

Сич В. Д., група МН-175

Формагей А. С., група Мз-171

Вінницький кооперативний інститут

Науковий керівник: Дибчук Л.В., к.і.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ МЕНЕДЖМЕНТУ В ДЕРЖАВНИХ СТРУКТУРАХ

Своєчасне ресурсне забезпечення в сучасних умовах не може захистити державні бюджетні організації та установи від появи елементів дезорганізації й безвідповідальності, штучного протиставлення економічних і адміністративних методів та ін. У ринковій системі економічних відносин підвищуються вимоги до таких структур. Тому, у теперішній час функціонування державних бюджетних організацій та установ у значній мірі залежить від конкурентоздатного менеджменту. Грамотна організація управління в державних структурах буде сприяти ефективній і результативній роботі та зниженню впливу несприятливих факторів на діяльність державних установ. При цьому менеджмент впливає на характеристики соціальної системи і особливо держави, як політичного інституту [1, с. 75].

Менеджмент в державних структурах відійшов від традиційного інституціонального підходу та займається вивченням реально діючих процедур управління з використанням сучасних засобів аналізу управлінських рішень і практики їх реалізації через конкретні програми [4, с. 118]. Все більш актуальним стан вивчення комунікацій, зв'язків і взаємодій між менеджерами державних, приватних і громадських організацій, оскільки саме в цій сфері приймаються

реальні рішення та здійснюються управлінські функції.

Менеджмент у державній службі реалізується через свої основні функції: планування, організацію, координацію, мотивацію та контроль. Поділ управлінської праці нормативно закріплюється в організаційній структурі, а повторювані і стандартні дії в управлінських процедурах [2, с. 223].

Реалізація кожної функції менеджменту в державній службі має відповідну специфіку. Планування і прогноз у державних установах, звичайно, виходять з цілей, які визначаються вищестоящими державними органами, а в остаточному підсумку народом, цивільним суспільством на основі демократичного вибору керівництва країни. Організація державної служби має більш ієрархічну структуру в порівнянні з приватними установами, та відповідні цій ієрархії управлінські процедури. У зв'язку із цим у рамках державної служби складається особливий адміністративно-бюрократичний стиль управління, який має багато загального зі стилем управління в більш ієрархічних комерційних організаціях. Мотивація в державній службі в меншій мірі ґрунтується на грошовій винагороді та у більшій мірі на стимулах не грошового характеру (престиж, виконання важливої роботи, стабільність, можливість подальшої кар'єри). Контроль і оцінка результатів у рамках державної служби здійснюється вищестоящими посадовцями та одночасно людьми як безпосередньо, так і за допомогою громадських організацій та засобів масової інформації. Контроль у державній службі носить більш широкий і більш об'ємний характер, чим у комерційних організаціях.

Необхідно прагнути, щоб державний менеджмент був сфокусований на поліпшенні організаційної ефективності, яка включає: вивчення витрат та їхній аналіз на основі бюджетних коштів і очікуваних результатів дій організації, підтримку дискусій по придатності програм і цілей між відповідними державними структурами; порівняння в процесі впровадження нових методів управління для кращої ефективності, порівняння ефективності близьких по характеру діяльності організацій або подібних дій у різних організаціях та ідентифікації тих видів діяльності, де можна досягти покращень; забезпечення інформацією для моніторингу й оцінки ефективності та раціональності дій організації [3, с. 314].

При реформуванні державних структур Україна повинна враховувати тенденції розвитку державної служби розвинених країн, і насамперед, світових лідерів США і Японії, у яких за останні 20 років державний менеджмент сприяє стабілізації та зниженню державних витрат [2, с. 115].

Отже, діяльність державного менеджменту повинна складатися в переведенні всього державного сектора в мережу ефективних і продуктивних організацій, які надають послуги і мають функціонувати як корпорації приватного сектора при використанні нестандартних підходів для вирішення виникаючих нових задач.

Список використаних джерел:

1. Панкрухин А. П. Менеджмент в государственной службе и управление развитием региона / Под общ. ред. А. П. Панкрухина // – М.: Издательско-полиграфический комплекс ВСГАКИ. –2015. – 233 с.

2. Оболонский А.Н. Государственная служба: комплексный подход. Учебное пособие / Под ред. А.Н. Оболонского // М.: Дело. – 2013. – 440 с.
3. Малиновський В. Я. Державне управління: Навчальний посібник / В.Я.Малиновський // – Луцьк: Вежа. – 2016. – 558 с.
4. Воронкова В. Г. Менеджмент у державних організаціях: Навчальний посібник / В.Г. Воронкова // К.: ВД «Професіонал». – 2014. – 256 с.

Швец В. В, група ОАс-151
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Іванюта П. В., д.н.держ.упр., доцент

ОБГРУНТУВАННЯ АНАЛІТИЧНИХ МЕТОДІВ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Для забезпечення ритмічності виробництва необхідно мати економічно обгрунтовані запаси матеріальних ресурсів, оскільки їх надлишок сприяє уповільненню обіговості коштів, а нестача здатна порушити безперервність виробничого процесу, викликати простої в роботі обладнання, збільшити собівартість продукції тощо. Тому виникає необхідність визначення того необхідного рівня запасів, який дозволить мінімізувати витрати на їх утримання.

Запаси створюються з різних причин, в силу яких на складах завжди повинна бути потрібна кількість запасів певного виду. Однак якщо запаси збільшити, то зростає вартість їх зберігання. Таким чином, управління запасами являє собою складний комплекс заходів. Ефективність цього управління досягається за рахунок реалізації спеціальної фінансової політики управління запасами. Вона включає аналіз динаміки розміру, складу й оборотності запасів у передплановому періоді, визначення цілей формування запасів, визначення потреби в запасах товарно-матеріальних цінностей, що включаються до складу оборотних активів, визначення необхідного обсягу фінансових коштів, авансованих у формування ТМЦ, мінімізацію поточних витрат з обслуговування запасів, реальне відображення у фінансовому обліку вартості товарно-матеріальних цінностей.

Звичайно вважається, що невеличка частина предметів у запасах відповідає за велику частину цінності запасів, обмірюваної в грошовому обігу. Таким чином, можна щільно контролювати лише ці кілька предметів, керуючи в той же час найбільшою цінністю запасів. У практиці управління запасами предмети звичайно ділять на три класи; А, В і С. Клас А звичайно містить біля 20% предметів і 80% – у грошовому обігу. Отже, він представляє найістотнішу меншість, інша крайність, клас С, утримує 50% предметів і тільки 5% – у грошовому обігу. Ці предмети роблять вельми невеличкий внесок у грошовому оперті запасів. Посередині знаходиться клас В. із 30% предметів і 15% грошового обігу. Така класифікація запасів часто називається аналізом АВС, або правилом 80/20.

Класифікація ABC вимагає наявності класифікатора номенклатури запасу. Для подальшого заповнення таблиці потрібно здійснити ряд етапів:

1. Вибір критерію класифікації.
2. Розрахунок наростаючого підсумку значення критерію класифікації.
3. Виділення класифікаційних груп.

Сутність ABC-аналізу полягає в тому, що вона передбачає упорядкування запасів за ступенем їх значимості для підприємства. Поділ запасів здійснюється за трьома групами (табл. 1).

Таблиця 1

Групи запасів відповідно до системи ABC

Група	Вид запасів	Характеристика
A	Найбільш цінні запаси	- включає найбільш дорогі запаси з тривалим циклом замовлення та нестача яких призведе до тяжких фінансових наслідків для підприємства; - вимагає систематичного обліку та контролю (щонеділі); - вимагає застосування різних моделей оптимізації запасів; - передбачає обов'язково наявність страхового запасу
B	Менш важливі запаси	- включає запаси, які мають меншу значимість для забезпечення безперервного процесу виробництва; - контролюється та аналізується шляхом щомісячної інвентаризації; - вимагає застосування різних моделей оптимізації запасів; - передбачає формування страхового запасу.
C	Малоцінні запаси	- включає запаси з низькою вартістю та які не відіграють значної ролі в формуванні фінансових результатів; - періодично контролюються (щокварталу); - закуповуються в великій кількості. - завжди є в наявності.

Рекомендований розподіл:

- Група А – об'єкти, сума часток з накопичувальним підсумком яких складає перші 50% від загальної суми параметрів.

- Група В – наступні за групою А об'єкти, сума часток з накопичувальним підсумком яких становить від 50% до 80% від загальної суми параметрів.

- Група С – об'єкти, що залишилися, сума часток з накопичувальним підсумком яких становить від 80% до 100% від загальної суми параметрів.

Якщо при ABC – аналізі визначальне місце при віднесенні товарів до тієї чи іншої групи має розмір внеску певного товару, то при XYZ – аналізі така роль відводиться ступеню рівномірності попиту і точності його прогнозування.

В групу X відносять товари, попит на які є досить рівномірним і об'єм реалізації цих товарів є добре передбачуваним.

В групу Y відносять товари, обсяги споживання яких коливаються (переважно сезонні товари) і можливість прогнозування попиту на які є середньою.

В групу Z відносять товари попит на які виникає лише епізодично і прогнозувати такий попит важко.

Величина коефіцієнта змінюється в межах від нуля до безкінечності. Поділ на групи X , Y , і Z може бути здійснене на основі алгоритму, запропонованого в таблиці 2.

Таблиця 2

Можливий алгоритм диференціації асортименту на групи X , Y , і Z

Група	Інтервал
X	$0 < v < 10\%$
Y	$10\% < v < 25\%$
Z	$25\% < v < 50\%$

Список використаних джерел:

1. Стерлигова, А. Н. Управление запасами в цепях поставок: Учебник. / Стерлигова, А. Н. – М.: ИНФРА-М, 2011. – 430 с.
2. Череп, А.В. Моделі та методи прийняття рішень в аналізі і аудиті: навчально-методичний посібник для самостійного вивчення / А.В. Череп, Н.М. Шмиголь, О.М. Бутник. – К.: Кондор, 2011. – 328 с.

**Dr. Vira Drabovska ,
Vinnytsia Cooperative Institute**

**WORD STOCK DEVELOPMENT IN MODERN AMERICAN ENGLISH WITH
REFERENCE TO THE SPHERE OF MARKETING**

It is not a novelty for those dealing with linguistic studies that the system of the English word stock is being permanently renewed. As they hold, it is mostly due to communication demands that new words, phrasal units and lexical-semantic variants appear and replenish the language. But turning the focus of a linguistic analysis to a culturally determined aspect, we cannot leave out the fact that communication demands one way or another arise out of cultural.

Peculiarities of word stock development have repeatedly become a research subject in certain studies of Y. Zatsnyi, S. Yenikeeva, O. Klimenko, I. Andrusiak and others who focus on semantic, pragmatic, structural and cognitive aspects of the complex process of lexical nomination. On our part we address a linguocultural approach to the process of coining new linguistic units, primarily of phrasal character, that emerged in American English (AmE) in the first decades of the XXI century and have spread throughout the whole English language. Actuality of such a study is determined by the necessity of a more profound analysis of AmE phrasal innovation as bearers of not only linguistic semantics, but of cultural as well.

As it has been demonstrated in a number of our investigations, from the point of view of linguocultural approach, innovational linguistic processes are considered to be the result of the language macrosystem development, which is a product of interrelation and interaction of language and culture [1]. Thus innovational phraseological units are treated by us as linguoculturemes, which build up field structures and represent various segments as productive linguocultural spheres providing language innovations. In our studies we address actuality of the field method application aimed at analyzing the ways of the AmE conceptual world picture constituents recording. For instance, the method in question helped to ascertain that registering of the AmE vocabulary in modern monolingual learner's dictionaries of English correlates with its speakers' rational lifestyle idea, because the ultimate dictionary component of the vocabulary in question is presented by phrasal neologisms of the economics and business spheres, what fully explains the phenomenon of American materialism as one of the most relevant US cultural concepts [3; 4; 5].

Of course, it is not a novelty for a linguist that sociofunctional spheres of a language or its variant one way or another correlate with linguocultural, but the latter approach of considering phrasal innovations as language units being the product of culture and bearers of specific culturally marked information has not yet been studied profoundly and widely. Thus we hold the view that among those various culture concepts of AmE which have undergone objective stages of conceptualization in the course of their cultural and historic development and got fixed in the cognitive and

communicative field of AmE native speakers is the basic concept *materialism* which is objectivized by a number of segments, among which is the axiologeme *business*.

As we maintain, concentration of innovative AmE phrasal units around the components of the above mentioned axiologeme correlates with a number of sociofunctional clusters of economics vocabulary, what is conditioned by various social and economic factors. Among the discriminated 16 new business vocabulary clusters the sphere of marketing turns out to be one of the most productive: according to our dictionary analysis, many newly coined phrases refer to new marketing types, new kinds of stores, advertising, public relations techniques etc [2].

There is no doubt that language neologisms are coined to designate and highlight a new object, notion or phenomenon which respond to new demands of life in specific sociocultural conditions. With reference to marketing a great interest might present new types of marketing themselves, e.g. *database marketing*, *multilevel marketing*, *network marketing*, *permission marketing*, *tribal marketing*, *viral marketing*, *guerrilla marketing*, *zip code marketing*, *undercover marketing*, *roach bait*, *market multiculturalism*, *social norms marketing*, *drip marketing* etc. For instance, the unit *guerrilla marketing* denotes a company which uses an advertising strategy that focuses on low-cost nontraditional marketing techniques that yield maximum profit. Thus *guerrilla marketing* is compared to guerrilla warfare, because it uses the same sort of tactics in the marketing industry. The main constituents of this alternative advertising style are rich imagination and stamina, where consumers are taken by surprise and stay long under the impression, and there is plenty of social buzz [6]. Another popular term *undercover marketing* has also achieved considerable popularity as a marketing strategy. Also known as *buzz marketing*, *undercover marketing* is an approach that is used to attract consumers without making them aware that they are being subjected to a marketing approach. This idea relies mostly on that of viral marketing (a strategy of spreading information about goods or services from person to person) [7].

There are many examples of undercover marketing in use today. Among the most common ones is engagement of a well-respected public personality as a performer who is using certain business-produced goods or services and is being viewed by the public, but without any specific type of sales pitch taking place. Typically the hero may offer to share the product with others in his social or business circles, and may testify to real benefits derived from the use of the product. This approach often works due to mutual understanding that already exists between the performer and interested consumers.

Truly, the list of the suggested lingual innovations in the sphere of marketing discussed here can be sufficiently extended. We are suggesting a view that a neologism is not only a functional innovation which correlates with a certain informational or communicative demand. Viewed broadly, a neologism is a cognitive unit in which the specifics of perception and conceptualization are reflected. Thus it may be of great interest to learners of English, with special reference to students of departments of marketing, to study the correlation between a new English word or phrase and the phenomenon it gave birth to with the aim of better understanding cultural processes going on within the language speaking community.

References

1. Зацний Ю. А. Інновації у словниковому складі англійської мови XXI століття: англо-український словник / Ю. А. Зацний, А. В. Янков // Словник. Вінниця. Нова Книга, 2008. – 360 с.
2. Зацний Ю. А. Актуалізація сегмента «business» лінгвокультурного концепту «materialism» засобами фразових інновацій американського варіанта англійської мови / Ю. А. Зацний, В. А. Драбовська // Нова філологія. Збірник наукових праць. – Запоріжжя : ЗНУ, 2016. – № 68. – С. 11 – 17.
3. Longman Dictionary of American English. New edition. – Harlow, 2007. – 1078 p.
4. Longman Dictionary of English Language and Culture. New Edition / Ed. by D. Summers. – Harlow, 2012. – 1628 p.
5. Macmillan English Dictionary for Advanced Learners. New Edition. – Oxford, 2011. – 1760 p.
6. What is guerrilla marketing? [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <http://www.creativeguerrillamarketing.com/what-is-guerrilla-marketing/>
7. What is undercover marketing? [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <http://www.wisegeek.com/what-is-undercover-marketing.htm>

**Dr. Vira Drabovska, Vinnytsia Cooperative Institute,
Anna Kovalenko, Donetsk National University**

HUMAN RESOURCE PLANNING: REFLECTION OF SOCIAL PROCESSES IN A LANGUAGE (ON THE MATERIAL OF AMERICAN ENGLISH PHRASAL INNOVATIONS)

According to a dictionary definition, human resource planning (HRP) is a specific analytical process in which the human resource needs of an organization are linked to the strategic plan of the latter to ensure the necessary sufficiency, qualification and competence of the staff for the sake of organizational objectives achievement [4; 5]. HRP has long become a relevant and vital organizational constituent ensuring competitive advantages and reducing employee turnover. In analyzing the present-day conditions at an enterprise, the first task of the HR manager would be identifying the company's strong and weak aspects referring to its current labour pool. That is the company, or, rather, its managers are to perform a kind of "audit" – a complex and comprehensive study of properties of the workers' skills and qualifications, their work experience, as well as compensation in the case of their firing or retiring [6].

The obtained statistics should clearly demonstrate if the data fit in the company's guidelines, and namely: if there is a necessity of hiring more staff, or the enterprise needs to renovate its tools to compete more effectively in the market, or whether the status quo is satisfactory or the firm needs thorough and exhaustive reorganizing to enlarge its revenues. For example, according to *Human Resource Planning*, covering the views of 658 CEOs from more than 40 countries, the 2006 Conference Board's Sixth Annual Survey found that in the United States the top future challenges were how to

sustain and generate steady top-line growth. Profitable growth and product innovation were also high up on the list; CEOs based in Europe were most concerned with *speed, flexibility, and adaptability to change*, followed by profit growth and sustained and steady top-line growth; CEOs of Asian companies were more concerned with *stimulating innovation, acquiring top talent, and other people issues*. Half of CEOs in Asia reported that *inspiring innovation* was their greatest concern [7, p. 25].

As suggested by Donald L. Laurie and Richard Lynch, the next phase requires significant retooling and reinvention, both of which coming most dramatically in the areas of leadership development and organization design. According to a 2007 survey "HR's Role in the CEO Growth Agenda" the issues of concern to most HR leaders included helping leaders to frame the growth challenge for the organization, developing new learning programs that lead to clarity of roles and responsibilities in managing growth and new executive team behaviors, designing and staffing the growth-related organization [7]. Thus, as we may see, one of the main aspects of concern in HRP is "growth", which is to answer a number of questions, and among these are the following: "Do retired employees need to be replaced, or can new technology do the job?"; "Does a company need more full-time workers, part-time help or outsourced labor?"; "Should employees learn new skills in the future?"; "Does the company need more managers?"; "Do all employees play to their strengths in their current roles?" [8] etc.

In reality, these questions, taken in a narrow context, reflect problems and challenges of not only a specific area of human activities, e.g. social-economic relationships, but, of culture as well, i.e. of culture as a receptacle of human behavior, mentality, social roles, moral values; of culture as both social heritage and present-day intellectual, moral and behavioral faculties. In this respect, a language plays a defining role, standing out as a means of accumulating and storing information, as a mechanism of coding, translating and disseminating culture. Analyzing actuality of HRP as one of the relevant economic spheres of human activities, it is impossible not to notice the variety of linguistic innovations, primarily of phrasal nature, which emerged in the English language during the first decade of the XXIst century and are still doing so.

As we believe, these language units are true reflections of the processes going on within the English-speaking society, which is steadily becoming more and more global. Originated in American English, they have already spread throughout the whole community of users of English [1; 2]. In our opinion, the following examples of American English phrasal innovations could present a considerable interest not only for linguists majoring in English or English phraseology in particular, but for learners of English too, with special reference to students of economic departments, for on the one hand, reflecting culturally determined social processes, they help, on the other, clearly understand the nature of nomination and thus promote linguistic and cultural competence of non-native speakers of English.

Here worth mentioning are, for instance, phraseologisms denoting various newly introduced types of managerial responsibilities and positions, or words specifying staff work experience, like *chief learning officer, boomerang CEO*, etc. Another interesting example can be the abbreviation "ERP" (*enterprise resource planning*) formed on the basis of the above mentioned HRP. Permanent striving for improvement of a company's

structure manifested itself in the phenomenon called "*orchestra model*" suggested by P. Drooker to designate a hierarchical structure, in which a manager gives instructions adapted to the demands of certain sub-units. The ongoing attempts to improve human resource management gave birth to such ideas as "*return on talent*", denoting material and other benefits obtained by a company from hiring and stimulating the work of valuable staff.

Undoubtedly, the staff key issue has always been the challenge of recruiting directors and managers. The newly coined word-combination "*bozo explosion*" reflects negative consequences of appointing an incompetent manager who, in his turn, hires unqualified managers and so on (from a slang word "*bozo*" denoting a stupid or insignificant man). Widely spread has become the practice of having staff working simultaneously in several companies and in different branches. Such workers have become nominated as "*portfolio workers*", and the practice itself initiated the term "*go plural*" – that is to work in a number of companies at the same time or take part in various projects. Especially this refers to managers who cannot bear their work's stresses and move to non-supervisory positions at a number of firms.

Unemployment under the economic recess conditions has brought to life a variety of new phrases in American English too, many of which of euphemistic nature, reflecting various aspects of getting redundant or the concomittant phenomena, e.g. the phrase "*career-change opportunity*", defining the idea of being fired and presenting it in a certain "positive" light, or the word-combination "*career coach*", denoting an instructor or adviser who helps to build up a further career strategy. Surely, the above given examples of modern American English phrasal innovation in the sphere of HRP are far from being exhaustive [see also 2]. They are presented just as minor illustrations compared to a broad present-day linguistic material on the suggested topic.

As it has already become an axiom in linguistics, a language develops its variety only in the most relevant culturally marked spheres [3]. Overall, as we suggest, the sphere of staffing is quite productive in its linguistic potential. It is quite evident that new economic circumstances, challenges of work under high competition conditions and the problem of recruiting competent and qualified staff have given rise to a considerable number of innovative language units in English, which have long come into common use. Thus, it is a question of professional competence for students of economic departments, especially those specializing in HRP, to grasp the nature of sphere-specific terms in the English language and to use them in professional contexts, as they are an inseparable part of culturally determined social and economic processes.

Works Cited

1. Зацний Ю. А. Актуалізація сегмента «business» лінгвокультурного концепту «materialism» засобами фразових інновацій американського варіанта англійської мови / Ю. А. Зацний, В. А. Драбовська // Нова філологія. Збірник наукових праць. – Запоріжжя : ЗНУ, 2016. – № 68. – С. 11-17.
2. Зацний Ю. А. Інновації у словниковому складі англійської мови ХХІ століття: англо-український словник / Ю. А. Зацний, А. В. Янков // Словник. Вінниця. Нова Книга, 2008. – 360 с.

3. Маслова В. А. Лингвокультурология. Учеб. пособие для студ. вузов / В. А. Маслова. – М. : Академия, 2001. – 208 с.
4. <http://www.businessdictionary.com/definition/human-resources-planning.html>
5. <http://www.dictionary.cambridge.org>
6. Human Resource Planning [Электронний ресурс] : – Режим доступу : <http://www.investopedia.com/terms/h/human-resource-planning.asp>
7. Laurie Donald L. Aligning HR to the CEO Growth Agenda / Donald L. Laurie, Richard Lynch // Human Resource Planning, 2007. – Vol. 30, Issue 4. – pp. 25 – 28.
8. What is Human Resource Planning? [Электронний ресурс] : – Режим доступу : <http://managementstudyguide.com/human-resource-planning.htm>

Гринюк І. С., група ПР-162
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Ткачук Н. П., викладач

IMPORTANCE OF STUDYING ENGLISH IN TODAY'S UKRAINE

Human beings use language as a means of communication. Nowadays in the global era communication has become one of the most crucial elements. Without good communication people from different nations won't be able to understand each other. When people do not understand one another, possibilities of misunderstanding are high enough.

The market for English as a second language is booming and ever more individuals are doing various courses that will help them improve their accent and understand English. English learners opt to take up English to develop their social skills necessary for communication with others within global economy.

Great Britain's and the United States' influence on international relations and political affairs over the past century has ensured acceptance and proliferation of English as the principal language spoken in many countries. In our country knowledge of English opens vast opportunities of employment. Undoubtedly, English has become the communication medium in various spheres of human activity.

When travelling to destinations where people speak English, you won't have to worry about finding someone you can understand to help you with direction if you lose your way. When dining out, you can order the dishes you actually like if you know this foreign language.

English is widely used by international business community. To communicate across national borders and maintain correspondence with overseas business partners or professionals knowledge of English or fluency in it is essential [1].

English is important for getting higher education and getting specialized training. Most books on many subjects are written in English or quickly translated into English. English is a medium of instruction in education in most universities and higher education institutions of the world [1].

English is essential for getting a good job and better salaries. Multinational business organizations and a great number of international corporations need people with good working knowledge of English. Even job advertisements in local market also require people proficient in English. People who go abroad to work have to possess English too. This language is necessary for a variety of jobs, like an air hostess, a pilot, a travel guide, a media manager etc. [1].

In today's world, compared to an information superhighway, English is crucial for getting easy access to any information, most of which is available in English. It is a language of information technology and the Internet.

English is important for access to world media and sources of entertainment. Satellite channels around the world telecast news in English. Games and sports are broadcast live and their commentaries are also transmitted in English. Cinemas, cartoons and other media productions are available in English [1].

English is widely used in official intercourse. Speaking only Ukrainian will adversely affect the office work. A lot of office-goers know English, but most of them don't know any other languages besides their mother tongue. So they communicate with each other in Ukrainian or Russian for their everyday work.

English is important for maintaining international relations and communications as well. It is a language of diplomacy, international politics, meetings and conferences.

These are four reasons for learning English:

1. English may not be the most spoken language in the world, but it is an official language in a large number of countries. It is estimated that a number of people in the world who use English to communicate on a regular basis is 2 billion.

2. English is a dominant business language and it has become almost a necessity for people to speak if they are to enter a global workforce. Research from all over the world shows that cross-border business communication is more often conducted in English. It is important because learning English really can change your life.

3. Many of the world's top films, books and music are published and produced in English. Therefore by studying English you will have access to a great wealth of entertainment and will be able to have a greater cultural understanding.

4. Most of the content produced on the Internet (50%) is in English. So knowing English will allow you access to an incredible amount of information which may not be otherwise available! [2]

Conclusion. The importance of English cannot be denied. English is an international world language. Most people are using it in their daily life. It is an important language because we use it for communication with people from other countries. English is a common language and you can widely apply it to become an international person. In this global era people are urged to be able to communicate globally. English plays a very important role, especially in international communication. By mastering it people will be able to acquire more extensive knowledge and obtain much more information. Knowledge of English helps people to get good jobs in Ukraine and abroad. English makes finding such a job easier. English provides a significant competitive advantage in everything from soft power to commerce, to universities and academia, to the media. Around the world there is enormous demand

and need for English. We must always remember that learning English must be a much higher priority in future.

References

1. Importance of learning English [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://essaynparagraph.com/importance-of-learning-english/>
2. 4 reasons why learning English is so important [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://www.esoc.com.co.uk/blog/4-reasons-why-learning-english-is-so-important/>

Ковальчук О. О., група ПР-161
Коледж економіки і права
Вінницького кооперативного інституту
Науковий керівник: Ладаняк І. А., к.і.н.

ТРИПІЛЬСЬКА КУЛЬТУРА ЯК ІСТОРИЧНИЙ ФЕНОМЕН, ПРОБЛЕМИ ЇЇ ДОСЛІДЖЕННЯ

Серед величезної археологічної спадщини України особливе місце посідає культура, з якою пов'язують процес створення підвалин сучасної цивілізації на території нашої сучасної держави. Поява трипільської культури понад 7 тисячоліть тому стала одним із поворотних моментів у історії цього краю і багато в чому визначила його належність до європейської цивілізації.

На сучасному етапі вивчення трипільської культури, на жаль спостерігається розбіжність процесу наукового дослідження професійних археологів та тлумачення даної археологічної культури в загальноісторичній, навчальній та публіцистичній літературі. З часу її відкриття минуло понад сто років, і за ці роки уявлення про Трипільську культуру постійно змінювалися.

Вперше пам'ятники цієї культури дослідив у 1896 р. Вікентій В'ячеславович Хвойка (1850-1914) – відомий український археолог, чех за походженням. Він жив у Києві, працював учителем, а з 1893 р. розпочав археологічні дослідження.

Величезний інтерес до знахідок проявили такі історики, як Е.Штерн (1901-1902 р. – розкопав пам'ятки аналогічного характеру), В.Б.Антонович і Х.В.Вовк. Пізніше, у радянський час, цю культуру досліджували такі вчені, як Т.Пассек, С.Бібіков, Є.Черниш, В.Маркевич, В.Збеневич, та досліджувалась вже переважно територія Румунії і східної України, де, за думкою цих учених, ця культура зароджувалась.

Виявлення особливої неолітичної культури почалося із Києва. Він визначив місце цієї культури (с.Трипілья), зробив класифікацію пам'яток і встановив час її виникнення (IV—III тис. до н. е.). Розкопуючи її 1896 року, дослідник знайшов у великій кількості фрагменти грубої кераміки, кістки тварин та черепашки, що лежали в якихось приміщеннях типу землянок, які становили окремий культурний

шар (площею чотири тисячі квадратних метрів). В подальшому дослідженні трипільська культура сягнула великого масштабу, тому що знайшла свою історію.

Історики досі не дійшли спільної думки щодо походження трипільців. Одні переконані, що трипільська культура має автохтонне походження і сформувалася на ґрунті буго-дністровської неолітичної культури. Другі вважають трипільців прафракійцями, що прийшли з Нижнього Подунав'я і Балкан. Треті схильні до синтезного підходу: трипільська культура є наслідком взаємодії давніх автохтонних культур та неолітичних культур Балкано-Дунайського регіону.

Трипільська культура багатогранна і самобутня. Її характерними ознаками в економічній сфері були зернове землеробство; поступове витіснення мотики ралом; приселищний характер тваринництва; поява мідних знарядь праці при збереженні домінування кам'яних і крем'яних; у сфері суспільних відносин – перехід від матріархату до патріархату; зародження міжплеменних об'єднань; формування ієрархічної структури родів; збереження великої сім'ї, що складалася з кількох парних сімей як основної суспільно-економічної ланки; зародження елементів приватної власності; у сфері побуту – побудова великих глиняних будівель, утворення гігантських протоміст з населенням майже 15-20 тис. жителів; міграція поселень через виснаження землі кожні 50-100 років; розписна плоскодонна кераміка з орнаментом, що виконаний жовтою, червоною та чорною фарбами; у духовній сфері – домінування символів родючості, матеріалізація їх у символи добробуту – жіночі статуетки, зображення сонця, місяця, води, глиняні фігурки тварин.

Більшість вчених-археологів стверджують, що українське населення на 55% походить від трипільців. А значить ми як нащадки цієї культури, маємо зберегти нашу історію і передати її нашому майбутньому.

Приблизно 2000 р. до н.е. слід трипільців був втрачений. Феномен зникнення трипільської культури ще і сьогодні лишається нерозгаданим. Однією із головних гіпотез є погіршення клімату, який заважав розвитку землеробства і скотарства, що спричинив пошук трипільцями нових земель, придатних до використання. Деякі вчені гадають, що трипільські племена з часом були асимільовані іншими племенами. Інші мають припущення, що трипільські племена зникли безслідно, так, як і з'явилися.

Пошук ще більшої правди є, практично, неможливим, адже з кожним роком ми втрачаємо певне повідомлення про наше минуле і ця культура є однією з найбільших загадок нашої історії.

Час рухається занадто швидко, не даючи надії повернутися назад. Але ж на цьому і базується наше життя: здобувши щось нове – зберегти минуле.

Історія повертається бумерангом. І ми не можемо сказати з точністю, що сучасний світ і надалі буде залишатись сучасним. Можливо, через декілька років відбудеться щось незвичайно-шалене, те що змінить світ назавжди, і ми повернемося в старі часи нашого періоду. Тому, давайте збережемо в наших серцях маленьку частинку – великої історії.

Список використаних джерел:

1. Бойко О. Д. Історія України: навчальний посібник / О. Д. Бойко – К.: Академвидав, 2004. – 656 с.
2. Відейко М.Ю. Принципи виникнення і розвитку трипільських протоміст / М.Ю. Відейко // Археологія, 1998 – № 4. С. 145-150
3. Відейко М.Ю. Трипільські цивілізації / М.Ю. Відейко. – Вид.2 - ге. – К.: Академперіодика, 2003. – 184 с.
4. Бурдо Н. Б., Відейко М. Ю. Трипільська культура. Спогади про золотий вік / Бурдо Н. Б., Відейко М. Ю. – Х.: Фоліо, 2007. – 415 с.

Котович А. О., група ПР-152

Коледж економіки і права

Вінницького кооперативного інституту

Науковий керівник: Петренко В. І., к.і.н.

РОЛЬ ФІЛОСОФСЬКИХ ЗНАНЬ У ВИВЧЕННІ ГУМАНІТАРНИХ НАУК

Гуманітарні науки – це галузі досліджень, предметом яких є людина як суспільна (культурна, моральна, духовна) особистість та все нею створене [1, с. 24]. Гуманітарні науки зазвичай відрізняють від соціальних і природничих наук і включають до них такі як мова, література, різні види мистецтва, музика, філософія, релігія та ін. У гуманітарних науках, якщо і важлива точність, наприклад опису історичної події, то ще більш важлива якість розуміння. На відміну від природничих наук, де переважають суб'єкт-об'єктні відносини, в гуманітарних науках мова йде переважно про суб'єкт-суб'єктні відносини, тому і з'являється необхідність інтерсуб'єктивності відносин, діалогу, спілкування. Взагалі функції гуманітарних наук прийнято ділити на дві групи: гносеологічні, тобто пізнавальні і соціальні. Гносеологічні функції проявляються в найповнішому й конкретному пізнанні тих чи інших сторін соціального життя.

Серед гуманітарних дисциплін можна виділити такі: філософія, культурологія, релігієзнавство. Ці предмети вивчають різні сфери діяльності людини, такі як духовність, мораль, культура, суспільство. Якщо інші науки більше люблять точність, то гуманітарні – об'ємність інформації, щоб при читанні кожен зміг знайти щось своє і отримати від цього естетичне задоволення. Також гуманітарні науки залишають позитивний слід у формуванні свідомості молоді.

Зокрема, надзвичайно великий вплив філософії на процес морального виховання студентів, їх соціальної відповідальності. І це тому, щоб концентрувати увагу студентів за тими чи іншими етичними поняттями. Головне – виробити потребу невтомного роздуму над основними моральними цінностями людського буття. Найважливішим завданням гуманітарної підготовки студентів є розвиток світогляду молодих фахівців.

У процесі становлення світогляду, відбувається послідовне формування якостей особистості, як почуття новизни, реалізму і сміливості у поставленні та

вирішенні різноманітних питань, тобто іде процес розвитку мислення, найважливішого змісту культури загалом [2, с. 7-9].

У процесі освіти майбутніх фахівців необхідно враховувати три взаємопов'язаних аспекти філософського світогляду: власне світоглядний, методологічний, моральний. Світоглядний аспект передбачає освоєння студентами суми знань, що відбиває як загальну сучасну картину світу, так і соціальну дійсність. З сумою знань студент повинен освоїти й охопити основні закони мислення, їх творчий характер. Проте найголовніше, що знаннями можуть називатися тільки ті знання, які пройшли через відчуття і волю людини – знання творять нове життя. Йдеться, передусім, про те, що знання й методологічна дисципліна думки мусять проникати моральною небайдужістю до життя. Тому в світоглядному вимірі найпростіше можна сказати, що система знань про людину і світ та спосіб їх перетворення на благо людини – це наука. Завдяки науці людство використовує сили природи, розвиває виробництво та суспільні відносини. І при цьому, наука завжди черпала свої сили у знанні. До речі, саме слово «наука» буквально означає – знання.

Кожна людина в процесі свого життя отримує величезну кількість відомостей про світ і про себе. Уже первісні люди володіли чималими знаннями, які вони використовували, спираючись на досвід, звичаї, виробничі процеси. Але все це було доннауковим знанням [3, с. 102].

Суттєвою ознакою світогляду є його системність, тобто така сукупність знань, яка впорядкована на засадах певних теоретичних принципів. Основою знань є певні вихідні положення, закономірності, які й дають змогу об'єднувати відповідні знання у єдину систему.

Філософські знання дуже важливі для формування у людей навичок, самостійного логічного мислення. Наприклад, одне з пояснень – культура європейського філософського мислення і культура демократії – народовладдя формувалися в Стародавній Греції паралельно обумовлюючи одне одного. Багато творів Аристотеля, Платона та інших філософів присвячені питанням суспільного устрою, політики. Філософське мислення стародавніх греків – це раціональне, тобто розумне мислення вільної людини, яка живе в рабовласницькому світі, людини, що приймає участь в суспільному житті.

Дисциплінами, що відштовхувались від грецької думки були – етика, політика що стали взаємопов'язаними з суспільним життям. Стародавні філософи відкрито проголошували свої погляди в сусідніх з Грецією східних деспотіях, наприклад у Персії, де єдність суспільства досягалася силою. У Греції ж і громадянське життя, і філософія були засобом взаєморозуміння між людьми без примусу і насильства [4].

Отже, сучасний світ надто складний, суперечливий, динамічний і місце людини в ньому, її мобільність і творчість завжди вимагатимуть постійного філософського аналізу й осмислення. Філософія як методологія пізнання і соціальної дії окреслює магістральні шляхи розвитку суспільства, визначає основні тенденції духовно-практичного осягнення світу, постійно актуалізує

докорінні проблеми людини і буття на шляху утвердження високих загальнолюдських цінностей.

Список використаних джерел:

1. Гуманітарні науки. Енциклопедія сучасної України / Гол. ред. І Дзюба. – К., 2003. – Т.2. – 872 с.
2. Джеймс У. Введення у філософію; Рассел Б. Проблеми філософії. – М., 2000. – 318 с.
3. Філософія. Курс лекцій / за ред. В. Бичко. – К.: Либідь, 1993. – 576 с.
4. Веб-сайт - <https://uk.wikipedia.org/wiki>.

Крамаренко М., група ПР-161
Коледж економіки і права
Вінницького кооперативного інституту
Науковий керівник: Помазанова О. І., викладач

ВАЖЛИВІСТЬ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ ДЛЯ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОГО ПРОСТОРУ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Одним з пріоритетних напрямів діяльності Європейського Союзу є мовна політика, яка реалізується в ЄС з моменту створення об'єднання. Одним з її результатів є те, що мовою спілкування всередині ЄС має перспективу стати англійська мова.[1]

Аналізуючі останні дії та документи європейських інститутів щодо мовної політики, можна зробити висновок, що діяльність спільноти в цій сфері розширюватиметься. Не дивлячись на те, що Україна досить тривалий час іде до євроінтеграції, вона залишається відокремленою від ЄС мовним бар'єром. Нажаль, в нормативно-правових актах не зазначені шляхи подолання цієї проблеми у якості державного завдання. Більшість громадян нашої країни майже не володіють робочими або офіційними мовами Євросоюзу. Це свідчить про відсутність можливості як для отримання інформації про ЄС, так і здатності долучитися до європейського комунікативного простору. На відміну від країн-членів ЄС в Україні подолання мовного бар'єру не забезпечує освітня система. З огляду на це необхідним є здійснення цілої системи державних заходів, спрямованих на подолання мовного бар'єру між Євросоюзом та Україною. Сьогодні, в умовах глобалізації, технологічного прогресу, розширення і поглиблення євроінтеграції, сучасне європейське суспільство зазнає швидких змін. Спостерігається також велика внутрішня мобільність: сьогодні 10 млн. європейців працюють в інших країнах-членах. У відповідності з цими та іншими факторами життя громадян ЄС стає більш інтернаціональним та більш багатомовним. Значною проблемою є багатомовність, яка сформувала потребу в створенні відповідного мовного режиму ЄС. Мовний режим стосується юридичних, політичних, культурних питань, а також питань функціонального та

бюджетного характеру. В залежності від підходів до різних складових мовного режиму, визначають різні можливі сценарії вирішення мовної проблеми.

Окремим напрямом політики Європейського Союзу стала мовна проблематика. Вона отримала назву EU Language Policy (у перекладі з англійської: мовна політика ЄС).

Перша директива Європейського співтовариства визначила наступні офіційні мови європейського комунікативного простору: датська, французька, німецька та італійська. Ці мови стали першими офіційними та робочими мовами ЄС. Разом із збільшенням країн-членів об'єднання збільшувалась кількість офіційних та робочих мов. Сьогодні в ЄС менша кількість офіційних мов, ніж країн-членів. У зв'язку з тим, що у деяких країн державні мови однакові, кожна країна-кандидат визначає, якою з державних мов, якщо їх декілька, буде відбуватись спілкування з інституціями ЄС. Для внутрішніх потреб Європейська Комісія використовує три мови – англійську, французьку та німецьку. Англійська є робочою всередині Європейського Центрального Банку.

Окремим напрямом діяльності Єврокомісії є сприяння вивченню іноземних мов у Євросоюзі, що має свою назву – Language Learning Policies. Більшість програм на сучасному етапі об'єднала у собі програми „Навчання впродовж життя”. Дана програма спрямована на підтримку тих проектів освітніх інституцій, що розвивають мобільність, взаємодію, кооперацію між освітніми та тренінговими системами усередині ЄС. Значною в цих програмах є складова щодо навчання іноземним мовам. План дій «Сприяння вивченню іноземних мов та лінгвістичній різноманітності» був відповіддю Єврокомісії на заклик Європейської Ради та Європейського Парламенту.[2]

Цей план визначив основні цілі, які мають бути досягнуті в трьох стратегічних сферах: 1. вивчення іноземної мови впродовж життя; 2. поліпшення викладання іноземних мов; 3. створення сприятливого середовища для вивчення мов. Останнє дослідження рівня володіння громадянами ЄС іноземними мовами, засвідчує, що вже сьогодні мовою спілкування для європейців може бути англійська мова. Вона залишається найпоширенішою в Європі. Нею володіють 51 % європейців (або як рідною, або як іноземною). Друге та третє місце посіли відповідно французька та німецька (по 14 %), іспанська та російська мови (по 6 %). 77 % європейців погоджуються з тим, що як першу іноземну мову їхні діти повинні вивчати англійську.[4]

Англійська мова стає безпосереднім засобом спілкування всередині Європи та в світі (як мова міжнародного спілкування). Вона стала основною іноземною мовою, яку вивчають у середній школі. Сьогодні 90 % учнів шкіл по всій Європі вивчають англійську[3]. Англійська мова стає головною у реформі вищої освіти країн-членів ЄС. Вона є другою мовою (крім державної), на якій ведеться навчальний процес.

В країнах ЄС англійська мова виконує наступні внутрішні функції:

- вона є або обов'язковим, або основним для вивчення дисциплін у школі;
- володіння англійською мовою є необхідною умовою набуття вищої освіти та підвищення професійного рівня;

- володіння англійською мовою є в багатьох випадках необхідною умовою працевлаштування;

- англійська мова є надзвичайно вживаною в засобах масової інформації, культурі, суспільному та приватному житті .

Метою даного дослідження є аналіз поточного стану процесу інтернаціоналізації спілкування в умовах євроінтеграції. Згідно зі статистикою в Україні англійською мовою володіють лише 1,4 % населення. Інтернаціоналізація освіти та впровадження реформ в Україні відбувається дуже повільно [3]. В жодному з прийнятих в період незалежності нормативно-правовому акті, який стосується мовної проблематики, не зазначена необхідність реалізації певних заходів, спрямованих на євроінтеграцію України та перспективу повернення України до європейського соціокультурного простору.

Отже, за наслідками дослідження, спостерігається перспектива домінування саме англійської мови в комунікативному просторі європейського об'єднання. В наслідок цього, європейські науковці говорять про необхідність заохочення громадян різних європейських країн, в тому числі і українців, вивчати цю мову, яка можливо у майбутньому стане мовою міжнародного спілкування.

Список використаних джерел:

1. Горбатенко В.П. Стратегія модернізації суспільства: Україна на зламі тисячоліть // В.П. Горбатенко – К.: Видавничий центр «Академія», 2009. – С.183.
2. Концепція державної мовної політики України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.gov.ua>
3. Коваленко О.Я. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти з іноземної мови / Книга вчителя іноземної мови: довідково-методичне видання / упоряд. О.Я. Коваленко, І. П. Кудіна. – Х.: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2009. – 240 с.
4. Europeans and their Languages. [Електронний ресурс] Режим доступу: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_243_sum_en.pdf

Крива Я. Р., Мельник В. Г., група ТЗ63/9-16
Могилів-Подільський технолого-економічний коледж ВНАУ
Наукові керівники: Кордонська А. В., викладач-методист,
Чорна Т. М., викладач

ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Вивчення іноземних мов в Україні полягає в залученні українського народу до цивілізаційного прогресу, що відбувається в усіх сферах життя людей. Оволодіння іноземною мовою громадянами України стимулюватиме імплементацію в українське суспільство світових досягнень економічної, політичної, правової, моральної культури, що конче необхідно для модернізації суспільного життя людей в Україні. Все більше процес навчання приводить до

експериментальної діяльності з пошуків ефективних технологій, методів і форм навчання іноземних мов. Формується тенденція до виділення різних рівнів освітніх досягнень із навчальної дисципліни, змінюється роль і місце іноземної мови в школі та вузі. В умовах входження України у спільний Європейський освітній простір, що реалізується через послідовне впровадження міжнародних освітніх стандартів та ідей, володіння кількома іноземними мовами стає ознакою загальної освіченості і професійного кругозору [1].

Методична організація процесу навчання завжди визначається поставленою метою. Основною метою навчання іноземної мови є формування сукупності компетенцій (комунікативної, полілінгвальної, міжкультурної, дискурсивної та соціокультурної), під якою ми розуміємо володіння студентами цілим рядом умінь і навичок, що дозволяє використовувати іноземну мову як в професійній діяльності, так і для подальшої самоосвіти. Мета навчання іноземної мови зумовлена низкою завдань, які дана дисципліна виконує в загальній системі освіти та розвитку студента – виховання фахівця, формування особистості, готової до полікультурного діалогу.

Визначення та формулювання мети навчання мови є основоположним моментом у розробці всього комплексу вирішення проблем навчання іноземної мови у вищому навчальному закладі. Практичний аспект навчання іноземної мови пов'язаний з формуванням у студентів комунікативної компетенції, що дозволяє їм відповідно до їх реальних і актуальних потреб та інтересів використовувати мову на базовому рівні в найбільш типових соціальних та професійних ситуаціях.

Певний рівень володіння комунікативною компетенцією передбачає наявність у студентів: знань та навичок оперування мовними засобами даної мови; комунікативних умінь, тобто, умінь розуміти і створювати висловлювання іноземною мовою відповідно до конкретної сфери, тематики і ситуації спілкування.

Комунікативні вміння покликані забезпечити студентам здатність: в усній і письмовій формі встановлювати і підтримувати контакт з партнером по спілкуванню, адекватно реагувати на висловлювання партнера по спілкуванню; добувати інформацію зі звукового або письмового тексту та інтерпретувати отриману інформацію.

У процесі навчання іноземної мови студент також розширює своє світобачення за рахунок прилучення до комунікацій носіїв цієї мови, їх духовної спадщини, досягнення міжкультурного взаєморозуміння. Він навчається також пояснювати їх спосіб життя, поведінку. При цьому у свідомості студента здійснюється синтез знань як про специфіку рідної культури, так і про спільність знань, про культури та комунікації. Саме за рахунок критичного осмислення чужого способу життя і здійснюється процес збагачення картини світу студента.

Так як іноземна мова орієнтована на формування рівня мовної компетенції і комунікативної здатності студентів шляхом вдосконалення методики викладання, впровадження у практику новітніх технологій, ефективних методів і прийомів навчання як інтенсивних так і традиційних, то навчальний матеріал буде

ефективним, якщо буде будуватись на співставленні явищ іноземної мови з відповідними явищами рідної мови [2].

Слід зазначити, що при визначенні практичних цілей змісту навчання необхідна інтеграція всіх комунікативних умінь: говоріння, аудіювання, читання та письма. Досвід показує, що для реалізації комунікативного підходу і ефективного навчання іноземної мови необхідно відбирати автентичні тексти, діалоги, аудіо-та інтернет- інформацію, що відповідають сучасним реаліям. Відбір предметного змісту зумовлений рівнем знань і загальним кругозором студентів з урахуванням характеру тематики і культурного компонента, а також з урахуванням розвитку вмінь критично мислити, що допомагає у навчанні іноземних мов, а в майбутньому допоможе конструктивно спілкуватися, продуктивно вирішуючи проблеми, що виникають, і досягти успіху в міжнародному спілкуванні.

Особливу увагу слід звернути на сучасні інформаційні технології у викладанні іноземної мови. Одним з найбільш революційних досягнень за останні десятиліття, що значно вплинуло на освітній процес в усьому світі, стало створення всесвітньої комп'ютерної мережі Інтернет. Використання інформаційного простору у навчальних цілях є абсолютно новим напрямком загальної дидактики і методики вивчення іноземної мови, тому що зміни, що відбуваються в суспільстві, також торкаються всіх сторін навчального процесу.

Розвиток освіти в наші дні органічно зв'язано з підвищенням рівня його інформаційного потенціалу. Для найбільш успішного орієнтування у світовому інформаційному просторі необхідне оволодіння студентами інформаційною культурою.

Отже, формування комунікативної компетенції з широким залученням інформаційного простору є основоположними кроками до становлення українського спеціаліста міжнародного зразка.

Список використаних джерел:

1. Костенко О. Мовою міжнародного спілкування в Україні має бути англійська // День. – 2012. – № 134.
2. Проблеми викладання англійської мови професійного спрямування: (Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції. 21-25 березня 2011 р.) [Електронний ресурс] / О. Тимошенко // Сучасні методи викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі. – Режим доступу до журн.: http://confesp.fl.kpi.ua/sites/default/files/material_conf.pdf

**Мартич Д. О., група Ф(б)-171
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Морозова Л. П., д.ф.н., професор**

ГУМАНІТАРНІ ДИСЦИПЛІНИ В СУЧАСНОМУ ВИМІРІ

Сучасний етап розвитку гуманітарного знання пов'язаний з пошуком

шляхів більш чіткого обґрунтування його науково-теоретичного контексту, формуванням дослідницьких підходів, що ґрунтуються на інтеграції міждисциплінарного, міжпарадигмального, кроскультурного рівня, на діалозі ідей, концепцій, парадигм, що передували цьому процесу. В результаті особливо важливими постають питання філософії та методології гуманітарного пізнання. Також сфера сучасної інноваційно-інтелектуальної діяльності для свого подальшого розвитку потребує методологічних зрушень.

Актуальним у сучасних дослідженнях постає питання можливості виведення наукового гуманітарного знання із індивідуального суб'єктивного розуміння. Іншими словами, чи існує гуманітарна наука як отримання і теоретична систематизація об'єктивних знань про дійсність. Чи є підґрунтя, на основі якого можна розглядати результат гуманітарного пізнання як знання, що автентично відображує реальність.

Гуманітарне пізнання є не просто вивчення деякого явища, але водночас і його конституювання, привнесення в нього смислу, цінностей. В межах гуманітарного підходу наука переосмислює власні цілі. Окрім пізнання дійсної реальності (культурної або духовної) стоїть завдання одержати таке теоретичне пояснення, яке враховує позицію і самого дослідника, і особливості гуманітарної реальності.

В царині сучасної гуманітарної науки відбуваються й інші істотні зрушення. Аналізуючи проблему розрізнення різних типів наук і оцінки їх значення, методолог науки В. М. Розін слушно зазначає, що сьогодні гуманітарне знання вже перестало розглядатися як «нижче чи недосконале» у порівнянні з природничо-науковим, відбувається зміна реального значення різних наук. Так, відносна частка природничих наук в загальному обсязі наук невпинно скорочується, а частка і значущість технічних, гуманітарних і соціальних наук постійно зростає.

Зростає також значення нетрадиційних комплексних наукових дисциплін, таких, наприклад, як екологія, релігієзнавство чи синергетика. При цьому в межах власне соціогуманітарних дисциплін відбувається перерозподіл пропорцій. За рангами популярності ці дисципліни можна поділити на три групи: лідери – економіка і право; перспективні – міжнародні відносини, соціологія, політологія, психологія; традиційні – історія, філологія, культурологія, філософія, педагогіка.

Гуманітарне знання виступає своєрідним посередником між культурними досягненнями минулого, теперішнього і спробами соціального проектування майбутнього, взаємно узгоджуючи їх на рівні рефлексивного відношення до можливості конструктивного діалогу в часі. По суті саме гуманітарій має виступати «перекладачем» смислів для носіїв протилежних поглядів на світ: віруючих різних конфесій, віруючих і атеїстів, представників різних етнічних груп тощо. Всі вони співіснують в його світосприйнятті як інша щодо нього, але не конкуруюча реальність.

В сучасних умовах гуманітарне знання безпосередньо впливає на формування духовності людей, їхні світоглядно-ціннісні орієнтації, дедалі ширше його потенціал використовується в розробці й реалізації політичних, економічних,

соціальних та інших програм. На його основі розробляються гуманітарні технології, які розглядаються як систематизація, співорганізація та упорядкування у просторі й часі компонентів цілеспрямованої колективної діяльності людей.

Освітні технології ґрунтуються на гуманітарному знанні, яке, на відміну від природничо-наукового і технічного, має іншу організаційну схему. Підґрунтям до проектування нових технологій освіти виступає переорієнтація освітніх цілей. Подальше реформування вищої школи в сучасних умовах передбачає вдосконалення організації навчального процесу на нових методологічних засадах. Одним із таких підходів є модульна технологія. В навчально-методичному забезпеченні така технологія є основоположною, оскільки передбачає чітке визначення мети, змісту, форм навчання та критеріїв контролю знань студентів. Модульний підхід розглядається як основа робочих програм і з філософії, він забезпечує системність в організації навчального процесу.

Отже, без гуманітарного знання неможливе осмислення соціальної реальності і розробка стратегії поступу, оскільки саме воно найбільш адекватно моделює цілісну картину і динаміку світу, дозволяє вийти на метарівень аналізу соціальних проблем. Носіями такого знання мають стати всебічно підготовлені спеціалісти, які відчують себе спадкоємцями світової і вітчизняної культури і адекватно відповідають сучасним вимогам професійної та світоглядної компетенції.

Список використаних джерел:

1. Романенко М. І. Освіта як об'єкт соціально-філософського аналізу. Дніпропетровськ: Видавництво «Промінь». / М.І. Романенко. – 1998. – 132 с.
2. Сухова Н. М. Становлення методологічних засад філософії освіти як пріоритетної галузі гуманітарного знання. Дис. канд. філос. н. / Н. М. Сухова. – К. – 2001.
3. Розов Н. С. Філософія гуманітарної освіти / Н. С. Розов, М.: Педагогіка, 1993. – 328 с.

**Оксана Овсіюк, к.і.н., ст.науковий співробітник
Науково-дослідного інституту українознавства**

ПИТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ПІД ЧАС ВПОРЯДКУВАННЯ ЦЕНТРУ КИЄВА (1944-1945 РР.)

У роки Другої світової війни міське господарство Києва зазнало значних руйнувань. У центральному районі міста пожежами та вибухами було пошкоджено 9 кварталів загальною площею 62,6 га. Площа території кварталів суцільних руйнувань і завалів складала 41,6 га. Із 324 зруйнованих будинків лише 56 (17%) могли бути відбудовані. [4, с. 68]

В грудні 1943 р. міською владою було визначено першочергові заходи з впорядкування центральних кварталів вздовж Хрещатика. 25 лютого 1944 р. проект організації робіт у Києві був схвалений РНК УРСР і ЦК КП(б)У. Роботи

покладалася на Наркомат житлового і цивільного будівництва, трест «Укрдормост» та новостворений «Хрещатикбуд».[4, с. 74] Хрещатик поділили на 8 робочих зон, закріплених за районами міста.[8, с. 25]

У першу чергу планувалося розібрати завали зруйнованих будинків. Передбачалося, що до 1 травня 1944 р. будуть розчищені та розширені пішохідні доріжки, підготовлені майданчики для забудови, висаджені декоративні дерева та кущі, які закриватимуть будівельні майданчики. Для здійснення запланованого потрібно було прибрати 300 тисяч кубометрів щебеню та цегли вглиб від червоної лінії майбутньої забудови на 25 метрів. Визначений обсяг робіт міг бути виконаний за умови щоденної праці на Хрещатику 10 – 15 тисяч людей.[6]

Робітників для здійснення таких масштабних робіт катастрофічно не вистачало. Левову частку відбудовників столиці становили жінки.

Склалася практика, що один день на тиждень, або у вільний від роботи час розбирати руїни виходили робітники, службовці, вчені, художники, архітектори, студенти та школярі Києва. Працювали на центральній магістралі міста і військові. Наприклад, за трестом «Хрещатикбуд» було закріплено 106-й військово-будівельний загін у складі 1500 чол.[9, с. 62]

Велика кількість відбудовників прибула до столиці з області. Лише за 1944 р. із сільських районів Київщини приїхало 10 тисяч чоловік, переважно дівчат, велика кількість з яких працювала на Хрещатику.[1, с.148]

За розпорядженням Головного управління трудових резервів СРСР при РНК СРСР 100 випускників шкіл ФЗН та ремісничих училищ УРСР отримали у 1944 р. направлення на постійну роботу з відбудови Хрещатика.

Проте дефіцит людських ресурсів відчувався. Ситуацію намагалися покращити організацією патріотичних заходів. 4 тисячі киян взяли участь у першому масовому недільнику 1 березня 1944 р. Надалі в середньому на Хрещатику працювало щодня від 2,5 до 4 тисяч чоловік, а не 10-15 тисяч, як планувалося. [2] На початок травня 1944 р. було розібрано і складено у штабелі близько 100 000 кубометрів руїн, замість 300 000 запланованих. Загалом до травня вдалося виконати лише 10-ту частину плану.[7]

Робота гальмувалася через низку причин: ентузіазм учасників відбудови поступово згасав, людей перекидали на інші будівельні об'єкти. Побутові умови життя будівельників, особливо приїжджих, були дуже складними. З виділених міськрадою 27 гуртожитків, тільки два були придатними для розміщення людей.[5]

З метою залучення більшої кількості людей у пресі було розгорнуто активну кампанію прославлення передовиків та стахановців. У дусі соціалістичної епохи з більшим розмахом почалася організація змагань між районами міста, окремими бригадами та стахановцями за вчасне та доброякісне виконання робіт. Потужною пропагандистською акцією стала робота на Хрещатику відомих поетів та письменників 4 липня 1944 р.

До кінця липня 1944 року перші крайні смуги по обох боках Хрещатика були очищені, тоді ж було почато цикл робіт з реконструкції проїжджих та пішохідних смуг, а також будівництва підземного колектора.

Визначені обсяги робіт вимагали ще більшої кількості людських ресурсів. Урядовою постановою від 29 серпня 1944 року за № 1102/0039 до відбудовчих робіт у Києві було залучено 7000 німецьких військовополонених, з них 4000 - до робіт на Хрещатику.[3, 199]

Попри величезне напруження сил та енергії у січні 1945 р. «Хрещатикбуд» констатував виконання плану на 70%. Лише восени 1945 р. вдалося остаточно впорядкувати вулицю. Хрещатик обсадили деревами, переважно липами, у деяких місцях горобиною та каштанами.[4, с. 75]

Отже, міська і центральна влади та населення міста були вельми зацікавлені у швидкому відновленні головної магістралі столиці. Однак, попри величезні зусилля, людських ресурсів для проведення планових повномасштабних робіт по впорядкуванню центру Києва не вистачало.

Список використаних джерел:

1. Григорович Д.Ф. Киев – город-герой. – М.: Воениздат, 1978. – 156 с.
2. Ігнатов Ф.І. Механізувати процес робіт на Хрещатику / Ф.І. Ігнатов // Київська правда. – 1944. – 28 березня. – № 63. – С.2.
3. Малаков Д. Київ 1939 – 1945. Post scriptum. – К.: Варто, 2009. – 224 с.
4. Матушевич А. Хрещатик. / А. Матушевич. – К., 1950. – 116 с.
5. Молодь на відбудову столиці! // Київська правда. – 1944. – 26 січня. – № 18. – С.1.
6. Підніmemo з руїн наш славний Хрещатик! // Київська правда. – 1944. – 26 січня. – № 18. – С. 2.
7. По справжньому відбудувати Хрещатик // Київська правда. –1944. – 12 травня. – № 94. – С. 1.
8. Смішко В. П. Архівні джерела про трудовий героїзм радянських людей на відбудові м. Києва 1943 – 1945 рр. // Архіви України. – 1983. – № 5. – С. 23 – 26.
9. Смишко В. П. Возрожденный Киев (Трудовое содружество народов СССР в восстановлении столицы Украины, 1943 – 1950 гг.). – К.: Вища школа, 1990. – 158с.

Омельчук В. О., група ОД-161
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Петренко В. І., к.і.н.

ПРАВОВА ГАРМОНІЗАЦІЯ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ ЄС

Одним із найбільш дієвих засобів подолання перешкод на шляху до створення в межах ЄС внутрішнього ринку є гармонізація законодавства. Вона полягає у формуванні норм внутрішнього права держав-членів Євросоюзу, відповідно до вимог права об'єднання, з метою створення однакових правових умов для учасників ринкових відносин.

Договір про функціонування Євросоюзу не дає визначення поняття гармонізації, проте передбачає необхідність її здійснення. Він також визначає

сфери, способи, правові механізми гармонізації законодавств держав ЄС.

Гармонізація законодавства не вимагає від держав ухвалення однакових правових актів. А йдеться про те, щоб країни застосували схожі закони або інші правові акти. В зв'язку з цим, важливе значення має питання підходу до моделювання актів з гармонізації: чи в такому акті будуть об'єднуватись кілька національних законів; або основою стане якийсь національний закон; а також, що це будуть нові положення, які не матимуть аналогів у національному законодавстві. В межах ЄС перевагу було віддано останній з трьох моделей, зокрема – директивам. Вони є основними правовими актами, з допомогою яких здійснюється гармонізація ЄС [1, с. 35].

Гармонізація через взаємне визнання національних стандартів, які стосуються виробництва, реалізації товарів та надання послуг, призводить до того, що контроль за їх дотриманням обмежується країною походження продукції. Завдяки цьому немає необхідності в його дублюванні в інших державах-членах, на територію яких надходять товари, або надаються послуги від виробників та провайдерів з країни походження, а це, в свою чергу, призводить до його спрощення та здешевлення.

В той же час, підвищується відповідальність національних контрольних установ країн походження продукції за свою діяльність та посилюється рівень довіри між державами.

Ще одним способом гармонізації внутрішнього законодавства в ЄС є мінімальна гармонізація, її поява пов'язана з так званим «новим підходом» до запровадження гармонійних технічних стандартів на рівні співтовариства. А також, він обумовлений необхідністю ліквідувати появу нових перешкод на шляху вільного пересування товарів та надання послуг, що з'явилися в результаті швидкого розвитку технологій; спроб держав-членів використати цей об'єктивний фактор, щоб обмежити конкуренцію для національних виробників з боку конкурентів [2, с. 108].

«Новий підхід» до гармонізації був викладений у повідомленні, направленому Комісією ЄС Раді та Європарламенту. В ньому зазначалось, що гармонізація законодавства повинна бути обмежена встановленням найбільш важливих вимог щодо безпеки або інших вимог, які стосуються інтересів суспільства і яким повинні відповідати всі товари, якщо вони претендують на вільне пересування в межах ЄС.

Мінімальна гармонізація надає державам-членам можливість самим вирішувати, яким чином досягати встановленої мети з використанням правових інструментів, які надає в їх розпорядження національне право. Вона не забороняє державам користуватися для власних потреб більш високими стандартами, але це не повинно перешкоджати доступу на їхню територію імпортованих товарів та послуг, які відповідають гармонійним мінімальним стандартам. Тобто мінімальна гармонізація не є перепорою для подальшого наукового та технічного прогресу.

Серед основних принципів гармонізації, що склалися в результаті рішень Суду ЄС та ухвалення законодавчих актів, можна виділити принципи прозорості, довіри, контролю в країнах походження та єдиної ліцензії.

Принцип взаємної довіри впливає з положень установчих договорів та їх тлумачень Судом ЄС. Зокрема, це стосувалося договору про заснування Європейського співтовариства, який вимагав від держав-членів вживати всіх необхідних заходів з метою виконання покладених на них зобов'язань, а також утримуватись від будь-яких дій, що могли суперечити таким зобов'язанням. Посилаючись на ці положення, Суд ЄС обґрунтував права ЄС щодо внутрішнього права держав та проголосив, що приписи закріплюють лояльність у їхніх взаємовідносинах. Це означає, що держави-члени у випадках порушень права ЄС зі сторони інших держав, не повинні використовувати як засіб протидії таким порушенням аналогічні заходи.

Ще одним способом гармонізації законодавства в ЄС є приєднання держав-членів до міжнародних конвенцій і приведення ними свого законодавства у відповідність до положень цих документів. Основними сферами гармонізації законодавства шляхом приєднання до міжнародних конвенцій є захист інтелектуальної власності, соціальне і трудове право.

Таким чином, у ЄС гармонізація внутрішнього права держав-членів з правом Євросоюзу охоплює насамперед сферу функціонування внутрішнього ринку ЄС. Основними способами гармонізації тут виступають імплементація у внутрішньому праві положень директив, взаємне визнання державами-членами чинних національних стандартів до ухвалення на рівні ЄС загальноєвропейських стандартів, приєднання держав-членів до міжнародних конвенцій. Правовими інструментами гармонізації тут є директиви і мінімальні стандарти.

Гармонізація законодавства України з ЄС є однією з найважливіших умов поглиблення співпраці нашої держави з міжнародними організаціями Європи та їхніми країнами-членами. Вона створює необхідні передумови для переходу до наступних стадій інтеграції, зокрема, повного членства України в Євросоюзі [3]. Відповідно, гармонізація українського законодавства об'єктивно прискорює інтеграцію України до Європейського Союзу, водночас цей процес має враховувати характер відносин сторін, що визначаються особливими принципами здійснення.

Список використаних джерел:

1. Ю. П. Гаряча. Правові засади внутрішнього ринку Європейського союзу – «Стратегічні пріоритети», № 1(10), 2009. – 114 с.
2. Право Європейського Союзу: підручник / за ред. В. І. Муравйова. – К.: «Юрінком Інтер», 2011. – 704 с.
3. План дій «Україна – Європейський Союз», 2005 р. – [Електронний ресурс]. – <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994-693>.

ЕТНОГРАФІЯ ЯК ОСНОВНИЙ МЕТОД АНТРОПОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

В українській науці узвичаїлось розуміння терміну «етнографія» як синоніма «етнології», і в академічних словниках етнографією називають науку про етнокультурне розмаїття людства, яка досліджує походження народів, їхню етнічну історію, розселення, особливості побуту та культури, етнопсихологічну своєрідність [3, С. 64]. Натомість на Заході за цим терміном закріпився дещо інший зміст – етнографія означає процес якісного дослідження, його метод та кінцевий продукт такого дослідження (результат цього процесу також є етнографією) [1, Р. 1]. У такий спосіб етнографію розуміють не як конкретну дисципліну, а як один із якісних методів дослідження, що його можуть застосовувати представники різних дисциплінарних традицій для «здійснення глибокого, детального опису повсякденного життя і практик» та подальшої інтерпретації культури [1, Р. 1].

У чому ж полягає особливість етнографії та чим вона відрізняється від інших якісних методів дослідження? Насамперед, слід зауважити, що цей метод базується на емічній перспективі, тобто погляді на досліджуване культурне явище не лише ззовні (з точки зору етосу науковця та його культури), а й зсередини, з тієї культурної конструкції, у якій воно функціонує. Зокрема, Браян Хоуї влучно назвав такий підхід «інсайдерською» точкою зору [1, Р. 2].

Проте як вловити цей погляд зсередини та як навчитись долати власну упередженість? Тут в нагоді стає різноманіття етнографічних способів збору даних. Принциповим моментом є те, що етнографи користуються всією інформацією, яку їм надає поле, тож коло джерел, які вони застосовують для написання своїх досліджень, вкрай широке і варіюється від архівних справ до дитячих іграшок респондентів. Проте з-поміж цього масиву даних можна виділити два головних джерела, задля отримання яких етнограф і знаходиться у полі. Першим і основним з них є результати включеного спостереження – тривалого перебування у «полі» або місці, де відбувається етнографічне дослідження [1, Р. 2]. Час перебування у полі залежить від дослідницького питання і може суттєво відрізнятись, коливаючись від кількох днів до кількох років. Специфіка застосування цього дослідницького методу полягає у тому, що етнограф, з одного боку, повинен налагодити досить тісні, приязні і приятельські стосунки з суб'єктом дослідження, а значить бути максимально залученим до його способу життя та повсякденної діяльності, а з іншого боку, під час спостереження принципово важливо зберігати наукову неупередженість. Вміле поєднання цих двох протилежних стратегій поведінки якраз і стає запорукою виявлення «інсайдерської» точки зору, адже, як сказав Б. Рассел «ефективність включеного спостереження полягає у тому, що дослідник стає «інструментом для

збору та аналізу даних за допомогою власного досвіду» [2, Р. 359]. Втім наскільки професійним не був би дослідник, включене спостереження є надто гнучким методом, надто залежним від бекграунду вченого, щоб забезпечити повну картину культурного контексту, у якому знаходиться суб'єкт дослідження. Тому етнографи додатково застосовують метод інтерв'ювання, яке передбачає конкретні, але відкриті запитання, що мають «точковий» характер [1, Р. 2]. Зрештою, застосувавши включене спостереження, інтерв'ю, а також збір усіх можливих додаткових джерел, етнограф вдається до їхнього аналізу, після чого досягає своїх мети і наближається до розуміння культури, цінностей та норм, які створюють той культурний контекст, у якому перебуває суб'єкт дослідження.

Список використаних джерел:

1. Hoey B. A. A Simple Introduction to the Practice of Ethnography and Guide to Ethnographic Fieldnotes (From the Selected Works of Brian A. Hoey, Ph.D.) [Electronic resource] / Marshall Digital Scholar. Scholarship, Publishing, and Preservation. – June, 2014. – 10 p. (https://works.bepress.com/brian_hoey/12/)
2. Russel H. B. Research Methods in Anthropology. Qualitative and Quantitative Approaches. – 4-th edition. – Lanham–New York–Toronto–Oxford: AltaMira Press, 2006. – 803 p.
3. Скрипник Г. А. Етнографія / Енциклопедія історії України: Т. 3: Е – Й / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – К.: В-во «Наукова думка», 2005. – С. 64.

**Смольницька О. О., к. філос.н.,
старший науковий співробітник відділу української філології
Науково-дослідного інституту українознавства**

НЕОМІФОЛОГІЧНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТВОРЧОСТІ ВІРИ ВОВК: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

Творчість української письменниці в Бразилії Віри Вовк (автонім Віра-Лідія-Катерина Селянська, Wira Selanski, 1926 р. н., Борислав; еміграція, Ріо-де-Жанейро) являє собою прикладу синтезу рідних національних архетипів і символів, мотивів, образів бразильської та іншої культур. Тексти і біографія письменниці, культуртрегера, перекладачки, музиколога, композитора, художниці, літературного критика вже досліджувалися в Україні, Польщі та США (О. Астаф'єв, Ю. Григорчук, І. Жодані, Л. М. Залеська Онишкевич, І. Калинець, Т. Карабович, Н. Козіна, М. Коцюбинська, С. Майданська, В. Мацько, С. Ожарівська, Т. Остапчук, Б. Рубчак, О. Смольницька, Л. Тарнашинська, І. (Джона) Фізер (США), З. Чирук, В. Шевчук та ін.), проте є питання, на які треба звернути особливу увагу. Зокрема, це неоміфологізм, яким позначений метод письменниці.

Неоміфологізм як концепція плідно досліджується в зарубіжній та українській науці; у вітчизняній гуманітаристиці до аналізу застосовуються

методології Б. Маліновського, Дж. Фрезера, О. Лосева, Є. Мелетинського та багатьох інших дослідників; відомі праці М. Наєнка, А. Нямцу, І. Фрис тощо. Ця концепція (як і магічний реалізм) асоціюється передусім з латиноамериканською прозою. Але неоміфологізм яскраво виявляється і в слов'янських літературах – як, до речі, і взагалі в постколоніальних (бразильській, перуанській, еквадорській тощо). Звичайно, про неоміфологізм у ХІХ ст. слід казати з певними застереженнями, оскільки цього терміна тоді не існувало. Але передумови виникнення концепції, значний фактичний матеріал і формування методології, причому не лише раціональні, але й інтуїтивні, існували, ставши причиною виникнення за романтизмом – неоромантизму, і взагалі модернізму, еволюціонувавши в подальші течії.

Але все ж таки в плані неоміфологізму на перший план у гуманітаристиці виходить переважно аналіз прози, причому тенденції неоміфологізму вбачають у романах Ф. Кафки, Т. Манна, М. Булгакова, В. Набокова та ін. (праці В. Руднева), тоді як поезія залишається осторонь – навіть якщо сформульовані в ній концепти виразно засвідчують означену проблематику. Також до уваги береться література саме ХХ ст., де простежуються міфологеми втраченого раю, золотого віку, смерті – воскресіння, тощо (проте вони наявні й в літературі ХХІ ст.).

Творчість В. Вовк – приклад формування нового методу на переламі епох, під час цивілізаційної кризи, що є причиною виникнення неоміфологізму.

Увага до міфопоетики і неоміфологізму в сучасній українській гуманітаристиці посилюється, що зумовлює пошуки та експерименти в аналізі літературних творів і явищ. Виразно окреслюється компаративістика, причому передусім звертаються до польської літератури ХХ ст. (І. Фрис). Терміни «архетип», «міфологема», «культурний герой» увійшли в науковий обіг за десяток років, тобто змінилося нове покоління дослідників. Проте тоді як у зарубіжній науці (зокрема у полоністиці, англо-, німецько- і російськомовних дослідженнях) означені проблеми розвиваються плідно і можна казати про вибудовану концепцію таких студій (А. Локателлі, Н. Вуд, Р. Лахманн, М. Бауер, М. Єгер, Е. Б. Смік, В. Топоров, І. Кребель, Ю. Іванова та ін.), то в українських дослідженнях (З. Величко, О. Забужко, Н. Зборовська, П. Іванишин, І. Костюк, Т. Мейзерська, М. Наєнко, Я. Поліщук, Н. Слухай, І. Фрис та ін.) багато питань ще не розв'язано, хоча вже здійснено цікавий дискурс. *Міф, міфема, есема, міфологема* та інші ключові концепти мають розглядатися в різних аспектах. Сучасна наука (не лише українська) звертається до здобутків Ф. Шеллінга, К. Г. Юнга, М. Еліаде, Дж. Кемпбелла, Р. Грейвза, В. Проппа, О. Фрейденберга, О. Лосева, меншою мірою – до З. Фрейда, майже не згадуються праці Б. Беттельгайма; цікавим, але недостатньо придатним для розгляду міфопоетики саме на українському матеріалі виявляються французький структуралізм та постструктуралізм. (Прикметно, що від постмодернізму В. Вовк себе відгалужує). Художня література аналізується у порівнянні з іншими жанрами мистецтва (наприклад кінематографією), алхімією або з релігією (де впливає питання ритуалу). У зарубіжній науці класичні твори порівнюються навіть із молодіжним фентезі.

Виходячи з концепції неоміфологізму, що має на увазі розгляд епохи ХХ століття як взаємопов'язаність культурно-естетичних міфів, а також тенденції до міфотворення взагалі, варто проаналізувати саме поетичні твори В. Вовк, оскільки донедавна увага надавалася прозі. Лірика В. Вовк не є стилізацією або прагненням вузького наслідування міфу. Це залучення західноєвропейського, античного, бразильського, українського та інших контекстів, оригінальне філософське осмислення вічних проблем і актуальних подій ХХ – ХХІ ст., а також побудування власного хронотопу. З одного боку, це свідчить про глибоку ерудицію і культуру авторки, а з другого – про яскраво виражений інтуїтивізм письменниці. Відтак, поетичні твори В. Вовк – придатний матеріал для дослідження неоміфологізму і магічного реалізму вже в ХХІ ст. Таким чином, підтверджується культурно-історична тяглість як окремої концепції неоміфологізму, так і літератури взагалі.

Поезія В. Вовк вимагає не лише знання культур, в яких формувалась індивідуальність письменниці, але й володіння фактажем фольклористики, історії, агіографії, апокрифічних джерел, своєрідно залучених до обігу авторки. Зокрема, явище народного католицизму, наявне в Західній Україні на прикладі греко-католиків (гуцулів, з якими генетично пов'язана творчість В. Вовк), а також у Бразилії та інших країнах, ще не було предметом цілісного аналізу в українському літературознавстві.

Ця лірика змальовує як сакральний план (релігійне осмислення дійсності, використання католицьких легенд, церковної символіки, апокрифів тощо), так і профанний, але часто сакралізований завдяки особливому погляду ліричної героїні. Такий підхід можна назвати *new look*.

Олена Соболєва, к.і.н.,
ст. науковий співробітник відділу культурологічних досліджень
Науково-дослідного інституту українознавства

МАСОВА ЗВОРОТНА МІГРАЦІЯ НА ПРОСТРАДЯНСЬКОМУ ПРОСТОРИ: НА ПРИКЛАДІ РЕПАТРІАЦІЇ ТА АДАПТАЦІЇ КРИМСЬКИХ ТАТАР В КРИМУ

Останні кілька десятиліть ми були свідками динамічних етнонаціональних процесів в середовищі кримських татар і в оточенні їхніх етнічних сусідів. Кримські татари пережили потужний мобілізаційний сплеск, який дозволив сотням тисячам представникам групи залишити досить комфортне життя в Середній Азії і відправитися назустріч економічної та побутової невизначеності, яка чекала їх на історичній батьківщині. Після краху Радянського Союзу почалися безпрецедентні події в історії пострадянського простору, які ще чекають свого осмислення, а саме масова репатріація депортованого кримськотатарського народу. Оскільки репатріація мала масовий і стихійний характер і мала досить струнку ідеологічну основу, то перспективним видається можливість її вивчення в

рамках теорії соціальних рухів (social movement theory) і теорії соціальних мереж (social network). Зворотня міграція кримських татар в рамках теорії соціальних рухів (з акцентом на політичному контексті явища) була розглянута в дослідженні Марини Залозній і Теодора П. Гербера [1]. У своїй доповіді я пропоную розглянути ідеологічні і соціальні аспекти зворотної міграції кримських татар і перших років адаптації на території історичної батьківщини.

Коллективна пам'ять про етнічну територію виступає важливим маркером сучасної етнічної чи національної ідентичності кримських татар. Пам'ять про батьківщину стала важливим елементом в процесах етнонаціональної консолідації, що зрештою втілювалися в масовій репатріації. Коли кримські татари поверталися на етнічну батьківщину вони потрапляли в нове культурне оточення, про довосний ландшафт нагадували лише окремі архітектурні деталі та природно-ландшафтне середовище. Процес фізичного повернення представників кримськотатарської спільноти до Криму супроводжувався реконструкцією уявного простору. А нові реконструйовані та віднайдені об'єкти ставали символічними медіаторами між спільнотою та їх знову здобутими етнічними землями, між сьогоденням та втраченим минулим. Цей рух втілювався в різних формах матеріалізації символічного ландшафту: культовому будівництві, процесах меморіалізації простору, краєзнавчому активізмі, боротьбі за повернення автентичної топоніміки тощо. Ці процеси супроводжувалися певною реакцією з боку інших етноконфесійних груп Криму, які моделювали власну альтернативну пам'ять. Можна також зробити попередні висновки, що політичні події останніх двох років ще більше підсилили дискурс конкуренції між різними етнічними та конфесійними групами за «історичну спадщину» та етнічну територію в Криму. Наслідки такого антагонізму, ймовірно, матимуть своє вираження у майбутньому.

Перші роки репатріації кримськотатарська спільнота виявляла високий рівень самоорганізації. Перед представниками етнічної групи стояло вкрай складне питання здійснення міграції, а згодом швидкої та ефективної адаптації до нових умов проживання. Це завдання могло бути успішно виконаним лише за умов, з одного боку, збереження високого рівня запасу мобільності та гнучкості в середині етнічної групи, а з іншого – за рахунок практикування подекуди консервативних механізмів внутрішньої організації етнічної спільноти та дотримання принципів корпоративізму.

Оскільки репатріація не була заздалегідь підготовленою і носила стихійний характер, в перші роки переселення кримським татарам довелося зіткнутися із низкою побутових та економічних проблем. Серед них найбільш значними були відсутність постійного житла, яке б відповідало мінімальним побутовим потребам родини, та відсутність постійного заробітку. Оскільки у багатьох родин не було власного житла, такі сім'ї користувалися допомогою родичів та друзів, часто в одному будинку чи квартирі мешкало по 13-15 чоловік.

Переселення кримських татар до Криму відбувалося у вкрай складних умовах розпаду Радянського Союзу та економічної стагнації, коли зачинялися підприємства, скорочувалися робочі місця. Саме в цей час розпочався великий

приплив до Криму незайнятих й держава не мала необхідного ресурсу для забезпечення репатріантів робочими місцями. Саме тому найбільшою проблемою для переселенців було питання працевлаштування, в тому числі й робота за спеціальністю. З часом вдалося подолати величезний дефіцит робочих місць для представників мігрантської спільноти, проте станом на 2004 рік ще не було працевлаштовано 40 % репатріантів працездатного віку. Майже дві третини кримських татар працювали не за фахом [3, С. 19]. За соціологічними дослідженнями 1990-х років, після репатріації значна кількість кримських татар почала працювати у секторі сільського господарства (60 %), в той час, коли в Середній Азії на момент початку репатріації в сільському господарстві працювали всього 7 % кримських татар працездатного віку [2, С. 58].

Практично з перших років репатріації кримськотатарський тюркомовна мусульманська громада стала помітним суб'єктом політичної, культурної і громадському житті Криму. Усвідомлене або полусознаное прагнення кримських татар досягти відносини компліментарності, виробити дієві моделі співіснування з домінуючою соціокультурним середовищем дозволили відносно швидко вбудуватися в українське суспільство і зайняти в ньому окрему культурну нішу. Вони виробили свою власну адаптаційну модель, яка заснована на наступних принципах: 1) внутрієтнічна солідарність і корпоративізм; 2) тяжіння до родової моноетнічності; 3) відкритість до мови і культури панівної етнічної спільноти, 4) досить висока економічна гнучкість і адаптивність. Зараз кримські татари, як і інші українські громадяни, що живуть в Криму, зіткнулися зі складною ситуацією в зв'язку з агресією іншої держави і втратою України контролю над територією півострова. Можемо припустити, що в цих обставинах актуалізувалися старі, випробувані під час репатріації, механізми внутрієтнічної консолідації.

Список використаних джерел:

1. Zaloznaya M., Gerber T. P. Migration as Social Movement: Voluntary Group Migration and the Crimean Tatar Repatriation // *Population and Development Review*. – 2012. – Vol. 38. – №2. – p 259-284.
2. Гнатюк Т. О. Проблеми інтеграції репатріантів в українське суспільство // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Сер.: Політологія. – 2013. – №. 212, Вип. 200. – С. 56-61.
3. Інтеграція кримських татар в українське суспільство: проблеми і перспективи: Аналітичні оцінки Національного інституту стратегічних досліджень/ А.Гальчинський, О. Власюк, С. Здіорук та ін. – К. НІСД, 2004. – 41 с.

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ ЦІННОСТЕЙ МОЛОДІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ В УКРАЇНІ

Формування екологічних цінностей обумовлюється потребами практики, розвитком світової цивілізації, що підійшла до катастрофічної межі. Екологічна криза сьогодні охопила більшість регіонів планети. Руйнація життєтворчих основ існування людства набула глобального характеру, загрожуючи знищенням не лише людини, а всьому живому на Землі.

Екологічна криза призводить до незворотної деформації етнічного та культурного розмаїття, цілих пластів в історії людства. Традиційні методи взаємодії людини та природного довкілля вичерпали себе. Виникла нагальна потреба зміни основоположних парадигм існування людства. Кризова ситуація, яка склалася в країні, зумовлює необхідність переосмислення основоположних світоглядних орієнтацій, вимагає радикального вдосконалення людських якостей.

В процесі життєдіяльності люди відбирають ті предмети, природні та суспільні явища, форми поведінки, які корисні та необхідні для задоволення потреб при взаємодії людини з оточуючим її об'єктивним світом, саме тоді виникають цінності.

Проблема цінностей, це проблема цілісного відношення людини до світу і до самого себе. Цінність – це соціально-філософська категорія, що визначає позитивні чи негативні значення явищ природи, продуктів суспільного виробництва, форм суспільної організації, історичних подій, моральних вчинків, духовних витворів для людства, окремого суспільства, народу, класу, соціальної групи чи особи на конкретному етапі історичного розвитку.

Поняття цінностей тісно пов'язане з потребами, інтересами, ідеалами та нормами того суспільства, до якого відноситься даний суб'єкт. Потреби людини виступають основою її життєдіяльності. Природно-соціальні цінності завжди регулювали поведінку людини, відображаючись здебільшого у дзеркалі культури, у світлі інших, «вищих цінностей».

Усвідомлення людиною відповідальності за майбутнє «живої речовини», закріплене в соціокультурних принципах її буття, є могутнім фактором відтворення біосфери й соціуму як її тепер уже невід'ємної частини. Особливої уваги потребують такі базові компоненти соціального розвитку, як екологічна культура, освіта, виховання та просвіта, які орієнтують людину (суспільство) на еволюційний шлях розвитку, «партнерські відносини» з природним середовищем – середовищем існування й виробничої діяльності, що передбачає наявність достатньо високого рівня екологічних знань та екологічної компетентності. Екологічна культура стає необхідною в аспекті адекватного осмислення наукової картини світу й перспектив розвитку людства.

Ставлення людини до природи, включаючи і її органічно-тілесну природу завжди регулювалося різноманітними цінностями – технічними, економічними, науковими, моральними, естетичними, філософськими, релігійними тощо.

На розвиток екологічної культури суттєво впливає моральне мотивування екологічної діяльності. Чим вищим є рівень моральності культури, сповненої функціонуючим сучасним змістом, тим швидше розвивається й екологічна складова культури, тим своєчасніше й якісніше, через високу відповідальність суб'єктів, реалізуються ідеальні екологічні цінності.

Отже, для вирішення екологічної проблеми недостатньо технічних та наукових інструментів, тут необхідний духовний, культурний потенціал.

Тому останнім часом в літературі та в засобах масової інформації багато говорять про логічні цінності, екологічну культуру, про необхідність формування людського відношення до екології. Звідси і поява таких понять як екологічна совість, екологічна етика, особлива естетика взаємовідносин людини й природи.

Список використаних джерел:

1. Васюта О. А. Екологічна політика: національні та глобальні реалії // Васюта О.А., Васюта С. І., Філіпчук Г. Г. ; за ред. І. Ф. Кураса : [у 4 т.] – Чернівці : Зелена Буковина, 2003. – Т. 1. – 480 с.
2. Гардашук Т. В. Екологічна політика та екологічний рух: сучасний контекст / Гардашук Т. В. – К. : ВПЦ Техпринт, 2000. – 126 с.
3. Гардашук Т. В. Екологічні виклики глобалізації та спроби відповідей / Т.В.Гардашук // Людина і культура в умовах глобалізації. – К. : Парапан, 2003. – С. 269-277.
4. Гардашук Т. В. Сучасний екологізм: теоретичні засади та практичні імплікації / Т. В. Гардашук // Практ. філософія. – 2001. – № 1. – С. 146-147.

**Ткаченко Д., група ВХП-151
Коледж економіки і права
Вінницького кооперативного інституту
Науковий керівник: Житомирів І. Л., викладач**

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЗІ ЗНАННЯМ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

В національній програмі вивчення та популяризації мов «Go Global» «одним із головних інструментів приєднання України до ділового, освітнього, наукового та культурного простору країн Європейської спільноти є знання мов» [2]. Дуже важливу роль в наш час відіграє знання англійської мови, адже вона є лідером серед мов Інтернету; вона є мовою науки: 80% видань публікуються англійською мовою, усі міжнародні конференції, семінари однією з робочих мов мають англійську мову; вона є інструментом навчання для онлайн-платформ та міжнародних освітніх закладів, англійська – мова дипломатії: офіційна мова НАТО й Європейської Асоціації Вільної Торгівлі, Європейського союзу та ООН.

Саме тому, значних змін потребує вивчення іноземної мови студентами нефілологічних спеціальностей. Основною метою навчання студентів іноземної мови за професійним спрямуванням є використання іноземної мови як інструмента в професійній сфері та вирішення комунікативних завдань у цій діяльності.

Належна увага у сучасній методиці викладання іноземних мов має приділятися методиці «експеренціального навчання», що означає навчання шляхом отримання студентами свого власного досвіду з використанням іноземної мови для вирішення завдань професійної сфери. Ця методика дає змогу вивчати мову безпосередньо у процесі професійної активності. А, отже, вирішується проблема вивчення активної професійної вербальної комунікації з подальшим використанням набутих знань у трудовій діяльності.

Залучення науковців і професорів із закордонних навчальних закладів до викладання фахових дисциплін для майбутніх фахівців є також проявом інтеграційних процесів в освіті. Для студентів така співпраця відкриває великі можливості: консультування щодо досліджуваної проблематики; підвищення якості навчання іноземною мовою; змога продовження навчання за кордоном чи працевлаштування в міжнародних компаніях, відкриття зарубіжних наукових досліджень в галузях професійних знань. Але ж, нова методика вивчення іноземної мови потребує й нових технологій навчання. І окреме місце тут відводиться інтенсифікації навчання, що досягається за рахунок оптимального використання позааудиторного й аудиторного часу викладача і студентів, та побудови навчального процесу з максимальною активізацією можливостей особистісних якостей студентів. Ефективними стануть і спільні онлайн заняття зі студентами однакових спеціальностей з інших країн Європи та світу. Це активно втілюється завдяки спільноті комунікацію соціальної мережі «Innovative teachers of English», де викладачі пропонують комунікацію й співпрацю під час skype-занять.

Європейська система навчання докорінно змінює ролі та взаємовідносини викладача й студентів в аудиторії та за її межами, поступово витісняючи вітчизняну систему. Проблемно-пошуковий метод застосовується в навчанні, де студент вирішує низку завдань у рамках ділової активності, а викладач діагностує труднощі в оволодінні мовою, допомагає студентові їх подолати та самостійно підвищити рівень володіння іноземною мовою шляхом використання різноманітних ресурсів.

У зв'язку з тим, Болонська система навчального процесу передбачає велику кількість годин, відведену на самостійне вивчення дисципліни, автономність навчання у межах методики експеренціального навчання є необхідною й важливою її складовою. Цьому ж процесу сприяють електронні навчальні платформи Moodle або e-learn, де студенти мають змогу перевірити свої знання за допомогою онлайн тестів та отримати відповідні оцінки в електронному журналі; а також Інтернет-ресурси, що надають студентам можливість самостійно відбирати інформацію з глобальної мережі Інтернет, вирішувати поставлені задачі та висловити своє бачення щодо вирішення проблем професійного характеру.

Окрім того, Інтернет-ресурси є необхідною складовою засвоєння іноземної мови, оскільки вони використовуються для перегляду фахових відеофрагментів та читання автентичних наукових матеріалів за фахом іноземною мовою. Така робота збагачує словниковий запас студента й розвиває навички аудіювання, допомагає подолати мовний бар'єр та стати справжнім професіоналом зі знанням фахової іноземної мови.

Цікавим й доступним стали розмовні англомовні клуби, де студент має змогу долучитися до дискусії з будь-якого питання чи послухати думку носіїв мови за круглим столом, висловити власне бачення проблеми та поставити запитання. Отже, умови самостійної роботи студентів максимально наближені до реальних умов професійної діяльності, та забезпечують розвиток у них навичок роботи з іншомовною інформацією: дистанційно, та в безпосередньому спілкуванні з носіями мови.

Таким чином, студенти ВНЗ України є активними учасниками навчального процесу і їх необхідно озброїти відповідними стратегіями ефективної роботи для досягнення поставлених їми цілей.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Національна програма вивчення та популяризації іноземних мов «Go Global» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://reforms.in.ua/sites/default/files/go_global.pdf
3. Дем'янова Ю.О. Особливості навчання іноземних мов студентів аграрних вишів в умовах Євроінтеграції України / Ю.О. Дем'янова // Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти. – № 1, 2015. – С.35-37. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journals.uran.ua/apppfo/article/view/52612>
4. Іванова О. В. Англомовна особистість в умовах євроінтеграції України / О.В.Іванова // Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти. – № 1. – С. 3-7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journals.uran.ua/apppfo/article/view/52370>
5. Пономаренко О. Г. Загальноєвропейські тенденції в профорієнтаційній роботі в Україні / О.Г. Пономаренко // Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти. – Том 1. –№ 2. – С. 50-53. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journals.uran.ua/apppfo/article/view/55368>
6. Ципко В. В. Вища освіта України у процесі інтеграції до європейської освітньої системи / В. В. Ципко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_NPRT_2010/Pedagogica/53660.doc.htm

СЕКЦІЯ 4. ПРАВОВА ГАРМОНІЗАЦІЯ СТОСУНКІВ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Білоконь І. Р., група ПР-142
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник Горслова Н. М., викладач

СУРОГАТНЕ МАТЕРИНСТВО: ТОРГІВЛЯ ДІТЬМИ ЧИ ПОРЯТУНОК ВІД БЕЗПЛІДДЯ

*Горе з дітьми, горе й без дітей.
(Народна мудрість)*

Сенс нашого життя – це діти. Для кожної жінки мати дитину це дуже велике щастя, та й татусі теж щасливі маючи сина чи дочку, для них серед багатьох пріоритетів лідерством залишається бажання продовжити власне «Я» в рідних дітях. На жаль, багато пар не можуть народити дитину. На це є багато різних причин. Згідно з відомостями, наведеними у Розпорядженні Кабінету міністрів України від 27 квітня 2006 р. № 244 – «Про схвалення Концепції Державної програми «Репродуктивне здоров'я нації на 2006-2017 роки» [3], на сьогодні кожна 5 сім'я страждає від безпліддя. Близько мільйона безплідних пар щодня живуть надією на диво, омріяні дві смужки, перший поштовх, радість на обличчях рідних, все це може залишитися у мріях молодих сімей, які мають проблеми із здоров'ям.

Лікування безпліддя в Україні почали з 1987 року застосовуючи нові репродуктивні технології. Програма сурогатного материнства надає можливість подружжю, яке не має власних дітей через проблеми із здоров'ям, відчувати радість материнства та батьківства шляхом застосування нових репродуктивних технологій, це єдиний спосіб для безплідних пар мати генетично рідних дітей. Це означає, що сурогатне материнство є всього лише способом лікування безпліддя, нехай і з залученням ще однієї людини [4].

Проте розвиток науки та техніки в цій галузі випереджає морально-правову адаптацію суспільства до нових досягнень. Перепонами є етичні, моральні й релігійні переконання. Противники сурогатного материнства вважають, що воно перетворює дітей на товар, а жінку на інкубатор для його виробництва. У результаті одні називають сурогатне материнство бізнесом або торгівлею дітьми, інші дивом і останнім шансом, адже цей нелегкий крок на зустріч батьківству не завжди буває вдалим. Тим хто дійсно наважився на такий крок, крок на зустріч батьківству потрібна неабияка підтримка із сторони держави. На сьогоднішній день немає єдиного міжнародного закону, який регулював би сурогатне материнство. Це пов'язано з тим, що в кожній державі своє ставлення до подібної репродуктивної технології, в залежності від релігійних міркувань, традицій і народних особливостей. Україна – одна з небагатьох країн світу, де законодавством дозволено сурогатне материнство, у тому числі комерційне. Також ця допоміжна репродуктивна технологія не заборонена законом у Росії,

Грузії, Казахстані, деяких штатах США. У багатьох європейських країнах послуги сурогатної матері (гестаційного кур'єра) або заборонені взагалі, або мають серйозні обмеження [4]. Це одна з причин, чому український ринок приваблює пар з Європи, чому так, бізнес, вигідна цінова політика, чи все ж таки правова освідченість та здоровий глузд.

Один з найбільш вагомих аргументів за сурогатне материнство – це той факт, що сурогатні матері допомагають безплідним парам знайти сімейне щастя, якого вони були б позбавлені. В Україні сурогатне материнство повністю законно, а сурогатна мати, як і біологічні батьки дитини, повністю захищена законом. Також зазначено, що скористатися послугами сурогатної матері може жінка або подружня пара лише за медичними показаннями, які підтвердить лікуючий лікар, а не хабар. Крім того, в Україні заборонено так зване традиційне сурогатне материнство. Традиційне сурогатне материнство – це випадки, коли для отримання ембріона використовується яйцеклітина самої сурогатної матері. Закон виключає подібні випадки, так як це, по суті, змушує жінку продавати свою власну дитину. Тому, якщо біологічна мати з якихось причин не може надати свою яйцеклітину, використовується донорський матеріал.

Як бачимо, такого загального законодавчого закріплення інституту сурогатного материнства недостатньо для належного врегулювання цивільно-правових відносин у даній сфері. У науковій літературі відсутня чітка теорія розуміння сутності договору сурогатного материнства. Одні автори вважають, що договір про сурогатне материнство не варто розглядати у якості цивільно-правового договору і відповідно до нього не можна застосовувати положення ЦК України. Такий договір містить об'єктивну основу – реально існуючі правовідносини. Питання, які вирішуються у межах цих правовідносин, можуть бути вирішені належним чином тільки завдяки укладенню угоди [4].

Договір сурогатного материнства – це домовленість між особами, що бажають стати батьками, та жінкою (сурогатною матір'ю), що згідна на перенесення в її організм ембріона людини в умовах акредитованого закладу охорони здоров'я, виносити, народити дитину з подальшою її передачею іншій стороні, за винагороду або без неї [2].

Згідно із ст. 51 Конституції України – сім'я, дитинство, материнство та батьківство охороняється державою [1]. Тому непотрібно спостерігати за цим через мікроскоп моральності, а схилитись до здорового глузду. Кожен заслуговує на щастя...

Список використаних джерел:

1. Конституція України: за станом на 30 вересня 2016 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид: К.: Парлам вид-во, 2016.
2. Сімейний Кодекс України: за станом на 8 липня 2017р. / Верховна Рада України.– Офіц. вид: К.: Парлам вид- во, 2017.
3. Розпорядженні Кабінету міністрів України «Про схвалення Концепції Державної програми «Репродуктивне здоров'я нації»: за станом на 29 березня 2017 р. / Кабінет Міністрів України. – Офіц. вид.: К.: Парлам вид-во, 2017.
4. Жуков Б. Н. Про деякі питання встановлення батьківських прав в

добровільному порядку, не врегульованих діючим законодавством / Б. Н. Жуков. – К.: Ін-т. права, 2016 р. – с. 79-83.

Горячкіна Н. В., група ПР-161
Коледж економіки і права
Вінницького кооперативного інституту
Науковий керівник: Мельник А. Б., викладач

АНАЛІЗ ОСНОВНИХ АСПЕКТІВ КОПЕНГАГЕНСЬКИХ УМОВ ВСТУПУ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Розвиток інтеграційних процесів в Європі є звичайним явищем, що визначає теперішній та майбутній її розвиток, а також місце в системі міжнародних відносин. Україна заявила про Європейський вибір відразу після того, як стала незалежною. Євроінтеграційні прагнення сучасної України є імпульсом до подальших демократичних перетворень в межах політичної системи, що існує в державі.

Реальність намірів України щодо вступу до ЄС вимагає поглибленого аналізу й порівняння законодавчо-правових, економічних, соціальних, екологічних та інших вимірів нашої країни з параметрами ЄС, а також оцінки їх відповідності євроінтеграційним принципам. Об'єктивний аналіз такої відповідності є однаково актуальним як для України, так і для європейського співтовариства, оскільки навіть просте фізичне збільшення системи ЄС ускладнює її, вимагаючи нових додаткових регуляторів, кожний з яких має обмежені можливості.

Умови вступу до ЄС були визначені на засіданні Європейської Ради у Копенгагені, що проводилось 21-22 червня 1993 р., а в грудні 1995 р. на Мадридському засіданні Європейської Ради були підтверджені так звані «копенгагенські критерії». Ключовими аспектами яких є: досягнення стабільності інституцій, які гарантують демократію, верховенство права, права людини, дотримання і захист прав меншин (політичний критерій); існування функціонуючої ринкової економіки, а також здатність витримувати конкурентний тиск та дію ринкових сил у межах ЄС (економічний критерій); спроможність взяти на себе зобов'язання, що випливають із членства, у тому числі дотримуватися цілей політичного, економічного та монетарного союзу шляхом приведення національної системи законодавства у відповідність до Спільного доробку ЄС (юридичний критерій або «критерій членства»).

Членство в ЄС під кутом зору політичних стандартів вимагає від України стабільності інститутів, що гарантуватимуть демократію, верховенство права, захист меншин та повагу до прав людини. Бажаючи стати членом ЄС, Україна повинна не лише закріпити принципи демократії і верховенства права у своїй конституції, але й втілювати їх у повсякденне життя. Демократичне правління має забезпечувати рівне право для всіх громадян країни брати участь в політичних

процесах ухвалення рішень на всіх рівнях влади, право на створення політичних партій без перешкоджання з боку держави, справедливого та рівного доступу до вільної преси. Призначення цього принципу полягає в захисті від сваволі влади.

Економічні критерії вимагають наявності ринкової економіки та здатності виробників витримати конкуренцію в рамках Союзу. Для цього Україні необхідно встановити рівновагу між попитом і пропозицією, яка б стала результатом вільної взаємодії ринкових сил, лібералізацію цін і торгівлі та достатню розвиненість фінансового сектору для спрямування збережень на інвестування виробництва.

Критерій членства є дуже важливим для України, але й водночас важким. У процесі переговорів щодо набуття членства в ЄС конкретизовано 31 критерій членства: вільне переміщення товарів та капіталів, свобода у наданні послуг, транспортна, податкова та соціальна політика, охорона здоров'я та інші.

Окрім основних критеріїв вступу України до ЄС, можна додати критерії соціального становища. Згідно них держава повинна підвищити рівень життя всіх верств населення незалежно від їх матеріального положення, забезпечувати розвиток нанотехнології, енергоощадної, експорторієнтованої продукції, авіа-, ракето- та суднобудування. Досягнувши цієї мети, ми зможемо спеціалізуватися на наданні інтелектуальних послуг у галузі фундаментальних і прикладних наукових досліджень та професійної освіти.

Таким чином, перед Україною стоять досить складні завдання, швидкість вирішення яких залежить від ефективності засобів їх розв'язання.

Перспектива членства у Євросоюзі є дуже потужним стимулом для проведення радикальних реформ в Україні. Щоб зважитися на кардинальні перетворення у державі, потрібно мати глобальну мету, що може виправдати в очах населення шокову терапію, й досвідчених провідників, що готові розділити з реформаторами відповідальність за наслідки реформ. Тому Україна повинна чітко і послідовно дотримуватись виконання умов, які визначені в її інтеграційній стратегії як основні напрями інтеграційного процесу.

Тому повна інтеграція України до Європейського Союзу є складним процесом тривалість якого буде залежати, в першу чергу, від нашої держави, а саме швидкості та якості виконання всіх умов ЄС, визначених для країн-кандидатів на вступ у Спільноту.

Список використаних джерел:

1. Міхель Д.О. Копенгагенські критерії як чинники розбудови демократичних процесів та наближення до європейського рівня життя в Україні [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://politics.chdu.edu.ua/article/viewFile/74611/70022>
2. Критерії вступу до ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/1281041957887/ekonomika/kriteriyi_vstupu
3. Критерії членства в СОТ, ЄС та НАТО. Інтеграційні перспективи України: [текст] / І. І. Жовква, Г. М. Немиря, Г. М. Перепелиця, В. Р. Сіденко. – К.: Інститут Євро-Атлантичного співробітництва, 2007.
4. Друзенко Г. Європейська інтеграція України: оцінка в загальноєвропейському контексті : [текст] / Г. Друзенко // Часопис Парламент. – 2005. – № 8. – С. 2-11.

ПЕНСІЙНА РЕФОРМА В УКРАЇНІ

Право громадян на пенсійне забезпечення гарантовано Конституцією України (стаття 46). Це право забезпечується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення [1]. Крім того, в нашій державі визначається, що пенсії, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом.

Солідарна система щодо призначення пенсійних виплат має ряд недоліків і вже призвела до надзвичайно серйозних проблем. Основна з них - критичне для пенсійної системи співвідношення пенсіонерів і тих, хто має їх утримувати. Чому? На сьогоднішній час в Україні нараховується близько 26,3 млн. працездатних осіб, з них зайняті 16,2 млн. Тому, лише 12,8 млн. застрахованих осіб утримують 12 млн. пенсіонерів. Можна говорити про те, що на одного працівника припадає утримання двох пенсіонерів.

Ще одна проблема, Пенсійний фонд не має належних ресурсів для того, щоб забезпечити нормальний для життя рівень пенсій. Близько 67% (8 млн.) пенсіонерів мають розмір страхової пенсії на рівні прожиткового мінімуму.

11 жовтня 2017 року набрав чинності новий закон про пенсійну реформу, який передбачає підвищення пенсій 9 мільйонам пенсіонерів на суму від 200 до 1000 гривень із жовтня 2017 року [2].

За даними Міністерства соціальної політики України, середня пенсія становить 1 828 грн за прожиткового мінімуму 1700 грн. У 2017 році Пенсійний фонд розраховує на дохід у розмірі 284 млрд. грн. і дефіцит у 141,3 млрд. грн. [3].

Зараз питання пенсійної реформи обговорюють усюди – в транспорті, в магазині, на роботі. Це тема номер один як серед пенсіонерів, так і серед молоді. З прийняттям законодавчих змін, пенсійна доля українців в категорії 30 років і старше під загрозою, адже цій категорії осіб про свою старість потрібно було думати ще вчора.

Викладемо основні нововведення, що пропонує нам пенсійна реформа. Відповідно до ухваленого законопроекту, пенсійний вік залишається 60 років і підвищуватися не буде. Але, змінюються вимоги до стажу роботи, тобто того періоду, за який працівник або його роботодавець сплачували страхові внески до Пенсійного фонду. Мінімальний розмір пенсії за віком буде нараховуватися за наявності страхового стажу в чоловіків – 35 років, у жінок – 30 років [3].

З 1 січня 2018 року буде підвищено мінімальний страховий стаж для виходу на пенсію з 15 до 25 років. Щороку мінімальний страховий стаж буде збільшуватися ще на 1 рік. У 2028 році підвищення досягне максимуму – 35 років.

Вже з жовтня 2017 року мають здійснити перерахування пенсії для понад 5 млн. пенсіонерів на базі середньої зарплати за 2014-2016 роки. Середній рівень доплат становитиме 700 грн. Вартість самого перерахунку – 12 млн. грн. Також варто підкреслити, що з 1 жовтня пенсіонери, які працюють, отримуватимуть 100% пенсії без вирахування 15%. З 01 січня 2018 року також зміниться коефіцієнт вартості страхового стажу – 1 замість 1,35. Це показник, на який множиться страховий стаж під час розрахунку розміру пенсії. Його розміри прямо пропорційні розміру пенсії.

Отже, запровадження пенсійної реформи змушує і нас студентів-випускників вже зараз думати про легальне працевлаштування, щоб в майбутньому мати відповідний страховий стаж для отримання пенсійних виплат.

Пенсійна реформа не вирішує ряд глобальних проблем. Зокрема, середньостатистичний показник життя чоловіків в Україні 63 роки, а того щоб мати пенсійне забезпечення потрібно 35 років безперервно працювати. Тобто величезна кількість осіб просто недоживуть до пенсії. З іншого боку, мінімальна пенсія становить в Україні 1452 гривні, згідно реформи збільшиться всього на 11%, тобто пенсіонери все одно не зможуть забезпечити себе необхідним за рахунок пенсійних виплат.

Тому, на нашу думку, є велика кількість недоліків щодо змін пенсійного законодавства, і пенсійна реформа потребує доопрацювання.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій від 03.10.2017 № 2148-VIII [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2148-19>
3. Бойко А. Пенсійна реформа: головні зміни, що чекають на українців [Електронний ресурс] / А. Бойко – Режим доступу: <https://tsn.ua/blogi/themes/law/pensiyna-reforma-golovni-zmini-scho-chekayut-na-ukrayinciv-1007035.html>

Дубаускас А. Ю., група ПР6-171
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник Будас А. П., к.п.н.

ЮРИДИЧНА ОСОБА ЯК СУБ'ЄКТ КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ЄС ТА УКРАЇНИ

Європейські прагнення України зобов'язують нашу державу гармонізувати правове поле відповідно із міжнародними нормами, зокрема і у кримінальній сфері. У законодавстві майже половини держав ЄС передбачено можливість притягнення юридичної особи до кримінальної відповідальності. Тому наведемо

короткий огляд законодавства держав ЄС щодо відповідальності юридичних осіб за злочинні діяння.

Кримінальний кодекс Франції серед суб'єктів злочину виділяє юридичних осіб приватного права (асоціації, комерційні товариства, профспілки). Цьому інституту характерні риси обумовленості (злочинне діяння повинне бути вчинене на користь юридичної особи його керівником або представником) та спеціальності (кримінальна відповідальність настає тільки у випадках, спеціально передбачених законом або ухвалою).

В Англії аналогічно фізичним особам до кримінальної відповідальності можуть бути притягнуті корпорації. До того ж ця ідея законодавчо реалізується ще з XIX століття. За англійським правом, роль і вид правової відповідальності посадовця корпорації відносно конкретного злочинного діяння визначає відповідну роль і відповідальність самої корпорації як учасника злочину. У тих випадках, коли злочин було вчинено посадовою особою, корпорація буде виступати як виконавець, якщо ж службовець виступав у ролі співучасника – корпорація підлягатиме відповідальності як співучасник.

Країни континентальної Європи, у кримінальному законодавстві яких був закріплений класичний принцип особистої відповідальності (Болгарія, Польща, Угорщина, країни СНД), з більшою обережністю поставилися до ідеї введення кримінальної відповідальності для юридичних осіб, попри існуючі рекомендації з боку міжнародних інстанцій. Однак згодом ситуація в окремих із вищеназваних держав докорінно змінилася і в їхньому кримінальному законодавстві також з'явився інститут відповідальності юридичних осіб [2].

Проведений аналіз правової регламентації інституту юридичної особи як суб'єкта злочину у країнах Європи дозволяє виокремити певні спільні риси: 1) кримінальна відповідальність юридичних осіб пов'язується виключно з настанням випадків, спеціально передбачених законом про кримінальну відповідальність; 2) стосується передусім правоздатних юридичних осіб приватного права; 3) злочини, суб'єктом яких може бути юридична особа, вирізняються високим ступенем суспільної небезпеки, і в своїй більшості є такими, боротьбу з якими веде міжнародне співтовариство; 4) частіше за все юридична особа несе безпосередню кримінальну відповідальність за злочин, вчинений в її інтересах і від її імені посадовими особами (директором, радою управління тощо) та в деяких випадках – кримінальну відповідальність за злочин, вчинений в її інтересах рядовим співробітником чи учасником; 5) види покарань, які застосовуються до юридичної особи, в переважній своїй частині носять майновий характер, їх мета поновлення правовідносин.

Розглянемо як в Україні врегульовані питання кримінальної відповідальності підприємств, установ та організацій. За чинним законодавством суб'єктом злочину може бути тільки фізична особа (ст. 18 КК України). Традиційно вважається, що юридичні особи не підлягають кримінальній відповідальності внаслідок складності або навіть неможливості визначення вини такої особи у скоєнні кримінального правопорушення, відсутності науково обґрунтованої системи кримінальних покарань юридичних осіб тощо. Також

протівники ідеї щодо визнання юридичної особи суб'єктом злочину наголошують, що кримінальна відповідальність юридичних осіб не відповідає принципу особистої винної відповідальності і принципу індивідуалізації юридичної відповідальності і покарання.

Однак, як показали законодавчі новації, у нас перемогли прибічники ідеї впровадження кримінальної відповідальності юридичних осіб, і в 2013 році відповідний інститут з'явився у Кримінальному кодексі України. Варто наголосити, що у вітчизняному кримінальному законі законодавець не застосовує термін «кримінальна відповідальність» щодо юридичних осіб. Натомість, використовує дефініцію «заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб» [1].

Отже, аналізуючи переваги та недоліки впровадження кримінальної відповідальності юридичних осіб у вигляді застосування заходів кримінально-правового характеру, можна говорити про те, що це є прогресивним кроком і сприяє гармонізації українського законодавства з європейськими правовими нормами. Однак, станом на сьогодні, існує незначний відсоток кримінальних проваджень щодо притягнення юридичних осіб до кримінальної відповідальності, а рішення, якими покладено кримінальну відповідальність на юридичну особу, у ЄРСР взагалі відсутні. Це свідчить про те, що зазначене питання потребує внесення змін у чинне законодавство, і зокрема, урахування досвіду іноземних держав.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
2. Фріс П.Л. Юридична особа як суб'єкт злочину за законодавством країн Європи та Америки [Електронний ресурс] / П.Л. Фріс, І.Б. Медицький. – Режим доступу : <http://194.44.152.155/elib/local/1467.pdf>.

Жила Д. О., група ПВ-41

Вінницьке відділення

Ірпінського державного коледжу економіки та права

Науковий керівник: Цимбалюк О. В., викладач

СОЦІАЛЬНІ ГАРАНТІЇ УЧАСНИКІВ АТО

Воєнні дії на сході України – це військовий конфлікт, який був початий російськими військами шляхом вторгнення у квітні 2014 року і проголошенням «суверенітету» ДНР. Він має міжнародний характер, а за територіальним масштабом є локальним і охоплює частини Донецької та Луганської областей України.

Антитерористична операція (далі – АТО) на східній частині України продовжується і дотепер, українські силові структури зазнають величезних втрат

– є велика кількість загиблих, і поранених військових.

З боку державних органів, прийнята значна кількість нормативно-правових актів, щодо надання пільг та державних гарантій, допомога військовослужбовця, які отримали внаслідок терористичних дій поранення, а також допомога сім'ям загиблим військом на території АТО.

У цій статті визначається система гарантій, різних видів пільг та державної допомоги військовослужбовцям, які отримали поранення і сім'ям загиблих в ході проведення антитерористичних операцій на сході. Також вважливо наголосити, що учасників антитерористичних операцій тепер прирівняно до учасників бойових дій [1].

До осіб, які належать до учасників бойових дій, віднесено: військовослужбовців ЗСУ, Національної гвардії України, СБ України, Служби зовнішньої розвідки України, Державної прикордонної служби України, особи рядового, начальницького складу і військовослужбовців МВС України, інших утворених військових формувань, які захищали незалежність, суверенітет та територіальну цілісність України, і брали участь в антитерористичній операції.

Громадяни України, які призвані під час мобілізації на сході України, та беруть участь в Антитерористичній операції, мають право отримувати грошового забезпечення в повному обсязі, з урахуванням всіх можливих надбавок та преміювань, на рівні з військовослужбовцями контрактної служби, використовувати весь комплекс гарантій соціального і правового захисту, за ними зберігаються місце роботи, посада та середній заробіток.

Одночасно військові в зоні АТО, отримують грошове забезпечення як військовослужбовці, їм нараховується одноразова грошова допомога, яка буде виплачуватися на день демобілізації військовослужбовця, зберігається право на підприємницьку діяльність для приватних підприємців, при їх призові на військову службу під час мобілізації. При цьому державна реєстрація підприємницької діяльності фізичних осіб-підприємців не припиняється.

Також зберігається розмір пенсійних виплат офіцерам запасу, які призвані під час мобілізації. При демобілізації цим офіцерам пенсійні виплати будуть збільшені з урахуванням нових посад, військових звань та додаткової вислуги років. Зберігається для військових в зоні АТО, право на виплату одноразової грошової допомоги у разі загибелі військовослужбовця або втрати працездатності.

Держава забезпечила надання військовослужбовцям АТО, після проходження військової служби, переважного права залишитися на військовій службі на попередній або за їх згодою на іншій, не нижчій, ніж попередня, посаді, звільнення від нарахування штрафних санкцій військовослужбовців, а також військовозобов'язаних, які призвані під час мобілізації на військову службу, з боку підприємств, установ, організацій усіх форм власності, а також фізичних осіб у зв'язку з несвочасною оплатою фінансових зобов'язань на особливий період, а також врегулювала питання щодо поновлення студентів у відповідному вищому навчальному закладі після демобілізації та продовження їх безоплатного навчання, на той термін, що залишився до кінця чергового періоду навчання і був завчасно оплачений ними до призову [2].

Отже, якщо говорити про державні соціальні гарантії, то учасники АТО отримали право на систему гарантій і пільг, які у свою чергу дають можливість для поліпшення їх особистого життя. Однак, потрібно по мірі можливості кожному з нас, волонтерам, підприємцям, в тому числі державі системно і комплексно допомагати нашим захисникам та їхнім родинам, шляхом надання різних послуг учасникам бойових дій, надання інформаційно-соціальних, психологічних та юридичних послуг, допомоги у працевлаштуванні, допомагати в оздоровленні, організовувати різні освітньо-культурні заходи й і слідкувати за тим, щоб матеріальна допомога, яка збирається усім українським народом була направлена саме бійцям АТО. Тому що, ці особи жертвували своїм життям, здоров'ям задля того, щоб ми та наші діти жили під мирним небом.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22.10.1993 N 3551-XII [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3551-12>.
2. Закон України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців і членів їх сімей» від 25.03.2014 [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://3222.ua/article/pravoviy_status_uchasnikv_ato.htm.

Каричинська А. В., група ПР-142
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Будас А. П., к.п.н.

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ЗБРОЇ: ДОСВІД ЄВРОПИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ

Україна узяла на себе зобов'язання привести власне законодавство у відповідність до законодавства Європейського Союзу. Зазначене завдання, як на наш погляд, є досить складним і відповідальним, оскільки його реалізація вимагає, з одного боку, вивчення та аналіз нормативних актів Європейського Союзу, а з іншого – врахування світового досвіду як під час внесення змін та доповнень до чинного законодавства, так і у межах розробки нових нормативних актів.

В умовах затяжної кризи, що призвела до нестабільної ситуації в зовнішніх відносинах, економіці, політиці та суспільстві в цілому, в Україні за останні роки підвищився рівень злочинності. Ситуація, що склалася в зоні проведення антитерористичної операції відкрила нові можливості для злочинців отримувати нелегальну зброю та перевозити її в інші регіони нашої держави. Реформування правоохоронних органів, зокрема поліції, не змогло наразі вирішити поставлену проблему.

Судова та слідча практика останніх років свідчить про значні обсяги обігу зброї у нашій державі. Наприклад, у лютому 2017 р. в м. Суми озброєний вибухівкою та пістолетом чоловік здійснив пограбування банкомату за допомогою вибухівки, а потім відкрив вогонь по працівникам Національної

поліції, один із поліцейських отримав тяжкі поранення. В Деснянському районі м. Києва було здійснено напад на відвідувачів кафе, при чому нападникам вдалося залишити місце злочину. Всі ці події відбулися лише за тиждень, що свідчить про реальну загрозу від незаконного використання зброї для пересічних громадян.

На сьогоднішній день законодавство забороняє українцям вільно володіти вогнепальною зброєю. Згідно зі ст. 263 Кримінального кодексу України, за носіння, зберігання, придбання, передачу чи збут вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин або вибухових пристроїв без передбаченого законом дозволу порушникові загрожує від трьох до семи років позбавлення волі. На законних підставах громадяни України можуть володіти лише гладкоствольною мисливською (з 21 року), мисливською нарізною (з 25 років) та пневматичною зброєю (з 18 років).

В Україні існує дозвільна система, яка регулює питання щодо отримання громадянами права на носіння та зберігання довгоствольної зброї цивільного призначення, для самозахисту подібна зброя не може бути застосована через низку об'єктивних факторів: по-перше, габарити, що не дозволяють приховано її носити; по-друге, вражаюча дія такої зброї несе більше шкоди, ніж необхідно для самооборони. Тому, постає питання про легалізацію короткоствольної зброї з метою забезпечення конституційного права на захист свого життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань, передбаченого ч. 2 ст. 27 Конституції України, а також для реалізації необхідної оборони, що передбачена ст. 36 Кримінального кодексу [1, с. 360].

Для впровадження таких змін, необхідно звернутись до зарубіжного досвіду, що мають відповідне законодавство у сфері обігу зброї. Тому проаналізуємо регулювання обігу зброї цивільного призначення у таких країнах як Литва, Швейцарія та Чехія, адже в цих країнах збройне законодавство є більш ліберальним, ніж в Україні, але при цьому обіг зброї не загострює криміногенну обстановку.

Литва – це країна з достатньо лояльним ставленням щодо розповсюдження цивільної зброї. За статистикою кожен сьомий громадянин купує зброю для самозахисту і за цим критерієм Литва займає перше місце в Євросоюзі. За даними поліції, майже 60 000 власників володіють понад 100 000 одиниць зброї. У рейтингу за кількістю зброї на 100 осіб Литва займає першу позицію з показником 0,7.

Щодо Швейцарії, то вона має високі показники наявності зброї на душу населення. З 18 років громадяни Швейцарії мають право на придбання як цивільних, так і армійських зразків зброї. Окремо видається дозвіл на носіння зброї, якщо громадянин країни зможе довести необхідність носіння зброї для самозахисту або захисту інших людей або майна. Вся цивільна зброя, яка придбана після 2008 року, має проходити процедуру реєстрації. Також варто зазначити, що в 2015 році зареєстровано законопроект, який вимагатиме зареєструвати зброю, яку мали громадяни до 2008 року.

Чехія – єдина країна, яка дозволяє у найбільш ліберальний спосіб отримання та носіння зброї, однак не можна стверджувати, що населення

зловживає своїм правом. Лише близько 3% населення скористалося правом на купівлю зброї – зареєстровано 306 815 власників цивільної зброї, тому важко зробити висновки, що рівень безпеки в країні залежить від наявності зброї у цивільного населення. Дозволи видаються з 21 року, при цьому для носіння зброї потрібна обґрунтована необхідність. Ліцензія на самозахист видається на п'ять років, потім її потрібно поновлювати. Також при наявності ліцензії зброєю можна зберігати вдома у зарядженому стані, що є достатньо нетиповим явищем для більшості країн світу, в тому числі європейських країн [2, с. 29-30].

Отже, як бачимо, суперечки навколо надання права на вільне носіння та застосування зброї в Україні та світі не вщухають. Запит на повну легалізацію вогнепальної зброї в нашій державі став особливо актуальним після Революції гідності та в процесі ведення Антитерористичної операції на Сході України. Одночасно з цим різке погіршення криміногенної ситуації в Україні за останні роки сформувало у багатьох українців негативне ставлення до вільного обігу зброї. На нашу думку, ситуація в державі не сприяє легалізації обігу зброї і з врегулюванням цього питання необхідно зачекати.

Список використаних джерел:

1. Белінський Ю.Є. Правове регулювання обігу зброї у країнах Європейського Союзу: деякі нотатки до наукової дискусії [Електронний ресурс] / Ю.Є.Белінський // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2012. – № 1. – С. 360-368. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvdduvs_2012_1_44.
2. Косиця О. О. Позитивний досвід країн Європи та США щодо легалізації зброї цивільного призначення та можливості його застосування в Україні [Електронний ресурс] / О.О. Косиця, Д.С. Ткачов // Правові горизонти. – 2017. – № 3. – С. 28-33. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ln_2017_3_6.

**Кифорчук А. В., група ПВ-41
Вінницьке відділення Ірпінського
державного коледжу економіки та права
Науковий керівник: Цимбалюк О. В., викладач**

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНСТИТУТУ ПРЕЗИДЕНТСТВА ЗА ЧАСІВ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

На початку 1990-х років Україна стала перед вибором, яку форму правління впроваджувати в державі. Деякі правові інститути, такі як інститут Президента, Кабінету міністрів, Верховної Ради України запроваджувались одразу зі змінами до тодішньої Конституції Української РСР. А в подальшому формування правової системи України проходило дуже повільно. Наприклад, Закон України «Про Службу Безпеки України» був прийнятий майже через рік після проголошення незалежності, а Конституція нашої держави лише через п'ять.

Інститут президентства в нашій державі пройшов кілька етапів. Виділимо основні із них:

- I етап: 1991-1995 рр. У цей період в Україні утверджується президентсько-парламентська форма правління. 1 грудня 1991 р. в Україні відбулись перші вибори Президента України, і слід зазначити, що вибори відбувалися у вже незалежній нашій країні. На цю в посаду претендувало шість кандидатів: Л.Кравчук, В. Гриньов, В. Чорновіл, Л. Табурянський, Л. Лукияненко, І.Юхновський. Першим Президентом України, обраним на загальних виборах, став Л. Кравчук, якого підтримала більш як половина населення країни вже в першому турі. Згідно із законодавством Президент України проголошувався главою держави й главою виконавчої влади.

- II етап: 1995-1996 рр. Прийнятий конституційний договір між Верховною Радою України та Президентом від 08 червня 1995 року, що наближав владний механізм до президентської форми правління.

- III етап: 1996-2004 рр. У ці роки відбувається повернення до президентсько-парламентської форми правління. Конституційний договір, про який йшлося вище, завершувався визнанням необхідності прийняття нової Конституції в термін не пізніше одного року з дня його підписання. Конституція України була ухвалена Верховною Радою 28 червня 1996 р.

- IV етап: з 2004 р. В цей рік були внесені зміни до Конституції України і Україна стає парламентсько-президентською республікою [3].

Отже, інститут президентства в Україні перебуває у стані трансформації. Якщо аналізувати обсяг повноважень глави держави, слід зазначити, що найвищий рівень їх був від часу прийняття Конституційного договору і до прийняття нової Конституції. З цього моменту Президент України є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини й громадянина.

Що ж стосується персоналій, так першим Президентом незалежної України був Л. Кравчук з 1991-1994 рр., другим був – Л. Кучма з 1994-2005 рр., третім – В.Ющенко з 2005-2010 рр., четвертим – В. Янукович з 2010-2014 рр. Далі три місяці після зникнення В. Януковича О.Турчинов був виконувачем обов'язків глави держави. І вже з 2014 р. Президентом України став П. Порошенко.

Підбиваючи підсумки, можна зробити висновок, про те, що впровадження функцій глави країни проходять у таких правових формах: установчій, формотворчій, правозастосовній, контрольній. Правові форми діяльності Президента України завершуються виданням указів або розпоряджень, які мають підзаконний характер і обов'язкові для виконання на всій території України.

На нашу думку, то за перші роки свого президентства П. Порошенку вдалося не тільки втриматися на посаді глави держави, а й посилити свій вплив на систему влади. Також позитивним стало створення антикорупційних органів: спеціалізованої прокуратури та НАБУ. Дискусійним питанням є зміни, які були підтриманні Президентом щодо пенсійного законодавства, в сфері освіти та медицини.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр>
2. Інститут президентства в Україні: етапи становлення і порядок взаємодії з іншими органами влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/11281120/politologiya/institut_prezidentstva_ukrayini_etapi_stanovlennya_poryadok_vzayemodiyi_inshimi_organami_vladi
3. Зелінська М. Трансформація інституту президентства: ретроспектива [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://veche.kiev.ua/journal/244/>

Ковальчук І. В., група 372
Чернівецький кооперативний
економіко-правовий коледж

Науковий керівник: Фонарюк О. Ю., к.ю.н.

ГАРМОНІЗАЦІЯ ТРУДОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ З ЗАКОНОДАВСТВОМ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

В умовах активізації євроінтеграційних процесів в Україні особливої актуальності набуває питання гармонізації національного законодавства України з законодавством Європейського Союзу. Однією з умов успішної гармонізації, є дослідження чинного законодавства ЄС з наступним впровадження відповідних норм, стандартів, положень в національне законодавство. Ефективне вдосконалення трудового права України неможливе без врахування досвіду та тенденцій розвитку міжнародного права, зокрема європейського права, що відповідає прагненням євроінтеграції України.

У трудовому праві Європейського Союзу виділяються такі інститути: трудовий договір, робочий час і час відпочинку, охорона праці і здоров'я працівників, участь трудящих в управлінні виробництвом, рівність чоловіків і жінок у сфері трудових відносин і деякі інші. Ступінь регламентації тих чи інших відносин не є однаковою. Тому Комісія Співтовариства докладає чимало зусиль для більш активного правового регулювання трудових відносин на європейському рівні [1, с. 109].

Основними аспектами адаптації українського трудового законодавства до законодавства Європейського Союзу є зближення із сучасною європейською системою права яка сприяє розвитку культурної, соціальної, підприємницької активності громадян України що сприятиме поступовому добробуту громадян і приведенню його до рівня держав-членів Європейського Союзу. Інтеграція до європейських структур є стратегічною метою України, адже є найкращим способом реалізації національних інтересів побудови економічно розвинутої демократичної держави, зміцнення її позиції у світі.

Відомий фахівець в галузі міжнародного та європейського права В. Муравйов виділяє міжнародний та національний рівень гармонізації, яка

здійснюється такими способами, а саме: 1) приєднання до міжнародно-правових документів, які закріплюють міжнародні стандарти в певній галузі (в нашому випадку в галузі трудового права); 2) ухвалення національних правових актів, положення яких корелюють з нормами права ЄС [2, с. 14].

Варто виділити такий спосіб гармонізації українського законодавства із законодавством Європейського Союзу, як внесення змін до Конституції України, з чого варто починати, аби не допустити порушення конституційних норм і принципів.

Саме тому, у відповідності до постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України» Міністерство соціальної політики України повинно здійснювати в межах своїх повноважень всі можливі заходи щодо співробітництва з Європейським Союзом задля адаптації законодавства України до європейських стандартів організації праці [3].

Міжнародні правові норми про працю є накопиченими не одним десятиліттям і сконцентровані в так званих міжнародних стандартах праці досвід всієї світової спільноти і зусилля окремих груп держав по нормалізації і впорядкуванню відносин працедавця і працівників. Ці стандарти в узагальненому вигляді відображають позитивну практику держав у вирішенні проблемних ситуацій, що виникають в суспільній сфері праці.

Одним з провідних джерел міжнародного правового регулювання захисту трудових прав працівників, поза сумнівом, є конвенції і рекомендації МОП. В порівнянні з іншими міжнародними актами, вони детально регулюють трудові відносини, забезпечуючи трудові права працівників правовим захистом на міжнародному рівні. Акти МОП визначають зміст всіх правових інститутів законодавства про працю і володіють властивістю універсальності – ці міжнародні договори не зорієнтовані на певну соціально-економічну систему і тому можуть застосовуватися в будь-якій країні [4, с. 54].

Міжнародні стандарти праці, як відзначає І. Я. Кисельов, є головним результатом міжнародно-правового регулювання праці і важливим досягненням сучасної цивілізації. Вони відображають результати діяльності держав по внесенню соціальних цінностей до ринкової економіки – сфери жорсткої конкуренції і боротьби учасників ділового обороту за місце на ринку, яка часом зв'язана з порушенням, а, отже, і з необхідністю захисту прав працівників [5, с.448].

Таким чином, приведення законодавства про працю до міжнародних стандартів Європейського союзу направлено на покращення трудових відносин громадян, що не допускає дискримінації у визначенні умов праці, оплати праці, прийняття та звільнення з роботи, укладання угод, надання відпусток тощо. Потужні свроінтеграційні процеси, необхідність підвищення рівня захисту прав громадян, реалії часу й стрімкість цих перетворень у суспільному житті викликають потребу в продовженні реформування національного трудового законодавства.

Список використаних джерел:

1. Кілімов В.С. До питання про адаптацію законодавства про працю України до законодавства Європейського Союзу / В.С. Кілімов // Юрист України. – 2012. – № 4. – С. 108-113.
2. Муравйов В. Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [Електронний ресурс] / В. Муравйов, Н. Мушак // Віче. – 2013. – № 8. – С. 12-18. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/viche_2013_8_6.pdf.
3. Про затвердження Положення про Міністерство соціальної політики України // Офіційний вісник України офіційне видання від 07.07.2015 2015 р., № 51.– С. 52.
4. Москаленко О. М. До класифікації джерел права Європейського Союзу / О.М.Москаленко // Вісник Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна. Збірник наукових праць. – 2009. – № 841. – С. 53-58.
4. Киселев И.Я. Сравнительное и международное трудовое право. – М.: Дело. – 1999. – 728 с.

Кухар І. І., група МЕ-41д

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Науковий керівник: Кульганік О. М., к.е.н., доцент

ПРОЦЕС ГАРМОНІЗАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

Метою тез є висвітлення тенденцій процесу гармонізації законодавства України. Правовою тематикою щодо гармонізації законодавства України з правовою базою ЄС займалися Муравйов В., Мушак Н., Панова І., Чабах О., Костицький В., Шемшученко Ю. та інші.

Підписання Україною Угоди про партнерство та співробітництво з Європейськими співтовариствами та їхніми державами-членами (УПС), а також ухвалення інших документів, котрі безпосередньо визначили правові засади співпраці організації з нашою державою, стало однією з передумов для гармонізації українського законодавства з правом Євросоюзу. Проте для гармонізації, передбаченої цими документами, були характерні істотні відмінності від аналогічного процесу, що здійснювався на рівні Євросоюзу та у відносинах ЄС із третіми країнами. Спільною, безумовно, залишилася загальна мета гармонізації, суть якої полягає у створенні уніфікованого правового середовища для всіх суб'єктів ринкових відносин. Тим не менш, досягнення цієї цілі насамперед потребує усунення відмінностей, наявних у національних правилах окремих державах. В українському варіанті гармонізація вітчизняного законодавства в рамках співробітництва з Євросоюзом також спрямована на створення сприятливих умов для доступу наших виробників та провайдерів послуг до спільного ринку ЄС та ринків країн, які визнають стандарти організації. Крім того, цей процес створює правові засади для появи нормативного середовища, наближеного до вже наявного в країнах-членах Союзу, тим самим

допомагаючи залучити бізнесменів із країн-членів європейських інтеграційних об'єднань до активної діяльності в Україні.

Багато невизначеностей існує й стосовно встановлення точного змісту актів Євросоюзу, з якими потрібно гармонізувати українське законодавство. Як свідчить аналіз положень УПС та інших документів, що стосуються гармонізації, майже всі вони належать до категорії так званого м'якого права, тобто окреслюють переважно наміри, а не чіткі зобов'язання сторін. Цей чинник встановив залежність між просуванням гармонізації законодавства та зацікавленістю сторін, що, в свою чергу, надало їхнім діям політичного забарвлення. В Загальнодержавній програмі зроблено спробу охопити «спільний доробок» ЄС загалом. На практиці це означає, що Загальнодержавна програма спрямована на забезпечення такої гармонізації законодавства України із законодавством Європейського Союзу, яка здійснюється країнами, котрі вже пройшли підготовчий етап у рамках асоціації і готуються набути повноправного членства в об'єднанні [2, с. 725]. Тож цей підхід до гармонізації не відповідає практиці країн-кандидатів на вступ до Євросоюзу. Створюється враження, що гармонізація провадиться заради неї самої, а не задля проголошеної перспективи – поступового наближення законодавства України до законодавства ЄС як етапу на шляху створення зони вільної торгівлі з ЄС. Головним недоліком гармонізації законодавства України з правом ЄС на основі УПС виявилася відсутність нагляду за цим процесом із боку компетентних українських установ та Європейського Союзу. Крім того, гармонізація законодавства не була пов'язана з процесом здійснення внутрішніх реформ у нашій державі.

Особливе значення має створення за допомогою організаційних засобів механізму управління процесом гармонізації на національному рівні. Такий механізм передбачає скринінг (дослідження законодавства), засоби контролю, оцінки впливу, уточнення пріоритетів тощо. Його правові засади визначено в Загальнодержавній програмі адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу та в Постанові Кабінету Міністрів України «Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 15 жовтня 2004 року [1, с. 14].

Ключовим елементом успішної євроінтеграції України є досягнення певного рівня узгодженості українського законодавства із правовими нормами ЄС. Зближення законодавства України із сучасною європейською системою права забезпечить розвиток політичної, підприємницької, соціальної, культурної активності громадян України, економічний розвиток держави в рамках Євросоюзу і сприятиме поступовому зростанню добробуту громадян. Експерти дійшли висновку, що від угоди виграють споживачі, які отримують доступ до кращих товарів і послуг [3, с. 49]. Сприятиме підвищенню рівня, що склався у державах-членах ЄС, а також створить необхідні передумови для отримання Україною статусу повноправного члена ЄС.

Отже, адаптація чинного українського законодавства до законодавства ЄС на даному етапі є нагальною необхідністю для України. Плідна співпраця всіх гілок влади, вдале застосування підходів та методів до багатогранності

європейського правового поля, а також врахування досвіду асоційованих країн ЄС допоможе досягти хороших результатів. Європейська інтеграція передбачає цілеспрямоване здійснення урядом та парламентом України цілого ряду кроків щодо впровадження європейських стандартів в усіх сферах суспільного та державного життя.

Список використаних джерел:

1. Муравйов В. Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу в рамках Угоди про асоціацію між Україною та ЄС / В. Муравйов, Н.Мушак // Віче. – 2013. – № 8. – С. 12-18.
2. Панова І. В. Організаційно-правові засади гармонізації законодавства України та ЄС в інформаційній сфері / І. В. Панова // Форум права. – 2012. – № 1. – С. 723-727.
3. Чабах О. М. Правова гармонізація як необхідна складова євроінтеграційних процесів України / О. М. Чабах // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – 2014. – № 3. – С. 46-50.

Яремко М. О., Куца Є. О., група ПР-161
Коледж економіки і права
Вінницького кооперативного інституту
Науковий керівник: Мельник А. Б., викладач

ВІДНОСИНИ УКРАЇНИ ТА ЄС: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Європейський Союз (далі – ЄС) – це об'єднання демократичних європейських країн, що спільно працюють задля миру та процвітання. Наразі 28 європейських держав з населенням понад 507 млн. чол. є членами Європейського співтовариства.

В грудні 1991 року Міністр закордонних справ Нідерландів, у своєму листі від імені Євросоюзу офіційно визнавши незалежність України, започаткував продуктивні відносини між нашою державою та Європейським Союзом. Починаючи з жовтня 1993 року в Києві почав діяти Комітет по співпраці між Україною та ЄС. Угода про партнерство та співробітництво (УПС) від 16 червня 1994 р. (яка набула чинності 1 березня 1998 р.) стала правовою основою відносин між Україною та ЄС та започаткувала співробітництво з широкого кола політичних, торговельно-економічних та гуманітарних питань.

В рамках цієї угоди було визначено 7 пріоритетів співпраці між Україною та ЄС: енергетика, торгівля та інвестиції, юстиція та внутрішні справи, наближення законодавства України до законодавства Євросоюзу, охорона навколишнього середовища, транспортна сфера, транскордонне співробітництво, співпраця у сфері науки, технологій та космосу. Окрім вищезазначеної діє низка важливих домовленостей про співпрацю окремих галузей, важливих для обох сторін. Особливої уваги серед них заслуговує угода про торгівлю сталеливарними виробами від 15 липня 1997 року.

У березні 2007-го року Україні було запропоновано укладення Договору про Зону вільної торгівлі з ЄС – це широкомасштабна за змістом торговельна угода, яка спрямована на зменшення та скасування тарифів, які застосовуються сторонами щодо товарів, лібералізацію доступу до ринку послуг, а також на приведення українських правил та регламентів, що стосуються бізнесу, у відповідність правилам та регламентам ЄС з метою забезпечення вільного руху товарів і послуг між двома сторонами та взаємного недискримінаційного ставлення до компаній, товарів і послуг на території України та ЄС.

Листопад 2013 р. став переламним моментом у процесі співпраці між Україною та ЄС – відмова вищого керівництва нашої держави від підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС спричинила початок масового мирного протесту населення України («Євромайдан») з метою захисту своїх євроінтеграційних прагнень.

Черговим кроком на шляху до досягнення кінцевої мети європейської інтеграції – набуття повноправного членства України в Європейському Союзі, стало підписання Угоди про асоціацію 27 червня 2014 року Президентом України Порошенком П. О. та її ратифікація 16 вересня 2014 року Верховною Радою України. 18 грудня 2015 року Європейська комісія підтвердила готовність України до безвізового режиму з ЄС.

Процес зміцнення співпраці Україна-ЄС розвивається під час проведення засідань Самміту Україна-ЄС, які відбуваються щороку за участю Президента України; Ради з питань співробітництва за участю Прем'єр-міністра України; Комітету з питань співробітництва; Комітету парламентського співробітництва; регулярних консультацій Україна-Трійка ЄС, постійних експертних консультацій. Між Україною та ЄС щорічно відбувається понад 80 офіційних зустрічей та консультацій на високому і експертному рівнях.

З 1 вересня 2017 року Україна в повному обсязі вступила в силу дії Угоди про асоціацію між Євросоюзом та Україною.

Для України європейська інтеграція – це шлях модернізації економіки, вдосконалення технологічного розвитку, залучення іноземного капіталу та новітніх технологій у вітчизняну економіку, створення нових робочих місць, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного товаровиробника, вихід на світові ринки, насамперед на ринок ЄС. Безперечно, Україна є невід'ємною частиною Європи яка орієнтується на діючу в провідних європейських країнах модель соціально-економічного розвитку.

Переваги інтеграції України у ЄС безумовно пов'язані зі створенням надійних механізмів політичної стабільності, демократії та безпеки. Зближення з ЄС гарантує розбудову демократичних інституцій в Україні, відкриває шлях до колективних структур спільної безпеки Євросоюзу, забезпечує ефективнішу координацію дій з європейськими державами у сфері контролю за експортом і нерозповсюдження зброї масового знищення, дає змогу активізувати співробітництво в боротьбі з тероризмом, організованою злочинністю, контрабандою, нелегальною міграцією, наркобізнесом тощо.

ЄС у свою чергу також визнає важливу роль України у забезпеченні безпеки і стабільності на континенті, а також її високий промислово-технологічний потенціал у військовій сфері, що підтверджується практикою запрошення нашої держави до проведення військових навчань за участю підрозділів ЄС.

Можна стверджувати, що Європейський Союз фактично сформував ефективну економічну систему в Україні, яка функціонує на основі єдиних стандартів якості, цінової політики, зумовленої умовами й окремими галузевими угодами в межах спільного ринку товарів і послуг. В самій Україні не існує єдиної позиції щодо необхідності трансформації держави у відповідності до Копенгагенських критеріїв ЄС.

Список використаних джерел:

1. Артёмов І.В. Європейська інтеграція України: стан, проблеми, перспективи: зб. Наук. статей. Книга 1. – Ужгород: ПП «АУТОДОР-ШАРК», 2014. – 380 с.
2. Документи Європейського Союзу щодо України: Угода між Україною та Європейським Співтовариством про наукове і технологічне співробітництво [Електронний ресурс] – Офіційний сайт Запорізької обласної державної адміністрації. – Режим доступу: <http://www.zoda.gov.ua>
3. Червоненко В.О. Асоціація України з ЄС [Електронний ресурс] // В.О.Червоненко. – Режим доступу: <http://www.bbc.com/ukrainian/>
4. Юрчак М.Б. Еволюція відносин ЄС–Україна у 1993–2014 рр.: історичний аспект [Електронний ресурс] // М.Б. Юрчак. – Режим доступу: http://chtyvo.org.ua/authors/Yurchak_Mariia/Evoliutsiia_vidnosyn_YeS-Ukraina_u_1993-2014_rr_istorychnyi_aspekt/

Лиса К. Д.,

Донецький національний університет імені Василя Стуса

Науковий керівник: Павлюк В. А., к.ф.н.

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ

Одним із суб'єктів адміністративного права, який наділений функціями державного управління в Україні, є політичні партії. Закон України «Про політичні партії», який виступає одним із основних нормативних актів правового підґрунтя, можна вважати досконалим. Але слід зазначити, що він визначає переважно конституційно-правовий статус політичної партії. Також у юридичній літературі аналізується досліджуваний суб'єкт адміністративного права і з політологічної точки зору.

Дослідженням двох вищезазначених аспектів займалися такі вчені, як Д.В.Лук'янов, М.Н. Новиков, О.В. Гебда, В.І. Польовий та інші.

Натомість останніми роками науковці розпочали досліджувати політичну партію через призму адміністративного права. Особлива увага приділялась визначенню адміністративно-правового статусу політичної партії та його

складовим елементам. Таким дослідниками є В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, Г.М.Глибина, Є.В.Додін, Л.В. Коваль, П.Н. Рабінович, О.Ф. Скакун та інші.

Загалом науковці-адміністративісти наводять наступне визначення поняття «адміністративно-правовий статус політичної партії» – це її становище у суспільстві, що визначається адміністративно-правовими нормами, характеризується наявністю комплексу прав та відповідних юридичних обов'язків, які реалізуються шляхом адміністративно-правових відносин, що виникають у сфері виконавчо-розпорядчої діяльності [1].

Щодо сутності адміністративно-правового статусу політичної партії, то вона розкривається через наступні елементи: суб'єктивні права, юридичні обов'язки та правосуб'єктність [1].

Отже, суб'єктивні права реалізуються у сфері державного управління та визначаються законодавством. Прикладом можуть слугувати права політичних партій, які визначені ч.1 ст.12 Закону України «Про політичні партії в Україні»: 1) вільно провадити свою діяльність у межах, передбачених законодавством України; 2) брати участь у виборах Президента України, до Верховної Ради України, до інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб у встановленому порядку; 3) використовувати державні засоби масової інформації, а також засновувати власні засоби масової інформації; 4) підтримувати міжнародні зв'язки з політичними партіями, громадськими організаціями інших держав, міжнародними і міжурядовими організаціями, засновувати міжнародні спілки з додержанням вимог законодавства; 5) ідейно, організаційно та матеріально підтримувати молодіжні, жіночі та інші об'єднання громадян, надавати допомогу у їх створенні [2].

Щодо юридичного обов'язку, то за дослідженням Г.М. Глибіної, він складається з трьох основних елементів: обов'язок здійснювати конкретні дії (активні обов'язки) або утриматися від вчинення певних дій (пасивні обов'язки); обов'язок реагувати у разі висунення до політичної партії законних вимог з боку державного органу чи посадової особи; обов'язок нести юридичну відповідальність за невиконання або неналежне виконання покладеного на політичну партію нормами адміністративного права юридичного обов'язку [1].

Останнім елементом є правосуб'єктність політичної партії. У свою чергу вона є складною категорією, яка має наступні структурні елементи. До них належать:

- адміністративна правоздатність – це здатність суб'єкта мати юридичні обов'язки і права в сфері державного управління, передбачені і забезпечені нормами адміністративного права;

- адміністративна дієздатність – здатність суб'єкта практично реалізувати своїми діями у правовідносинах свою адміністративну правоздатність, свої юридичні обов'язки і права, фактично спричинювати виникнення суміжних чи постфактних правовідношень [3].

На думку В. Б. Авер'янова та Г. М. Глибіної, адміністративна деліктоздатність (здатність суб'єкта самостійно відповідати за реалізовані

юридичні обов'язки та права) є невід'ємною частиною адміністративної дієздатності [1].

Отже, з вищевикладеного можна дійти висновку, що адміністративно-правовий статус політичної партії є складною категорією, а його статус розкривається через такі складові частини, як суб'єктивні права, юридичні обов'язки та правосуб'єктність.

Список використаних джерел:

1. Глибіна Г.М. Адміністративно-правовий статус політичних партій та механізми забезпечення його реалізації: дис. на здоб. наук. ступ. канд. юр. наук: спец. 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право / Г.М. Глибіна. – Сімферополь, 2011. – 181 с.
2. Про політичні партії в Україні: Закон України від 05.04.2001 // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2001. – N 23. – Ст.118.
3. Стеценко С. Г. Адміністративне право України: навчальний посібник / С.Г.Стеценко. – К.:Атіка, 2007. – 624 с.

Олійник О. В., група ПР- 162
Вінницький кооперативний інститут
Науковий керівник: Маньгора Т. В., к.ю.н.

ОХОРОНА ПРАЦІ: ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ

В Європейському Союзі значна увага приділяється здійсненню та координуванню політики держав-членів в сфері охорони праці, як важливої складової соціальної політики Співтовариства в цілому. Основою цієї політики є ґрунтовна законодавча база, підкріплена великою кількістю інструментів незаконодавчого характеру, таких як програми дій, інформаційні заходи тощо. Право кожного працівника на умови праці, що забезпечують охорону його здоров'я, його безпеку та повагу до його честі, визнано невід'ємним правом кожного громадянина Європейського Союзу, про що зазначається у Хартії Євросоюзу про основні права людини 2000 року. Правові основи охорони праці в країнах Європейського Союзу закладено в положеннях статей 136, 137 Договору про заснування Європейського Співтовариства.

Процес наближення законодавства України до законодавства Європейського Союзу у сфері охорони праці полягає у досягненні на практиці високих європейських стандартів охорони праці із загальним зниженням показників виробничого травматизму та професійних захворювань.

Нажаль, сьогодні стан охорони праці в Україні не можна визнати задовільним. Про це свідчить високий рівень травматизму, в тому числі, смертельного, особливо в таких визначальних для економіки держави галузях, як вугільновидобувна, будівництво, транспорт, агропромисловий комплекс. Основною проблемою сфери залишається моральна застарілість нормативно-правової та нормативно-технічної бази регулювання відносин у сфері охорони

праці, оскільки більшість актів нормативно-технічного характеру залишаються чинними ще з часів СРСР за відсутності більш актуальних.

Враховуючи викладене, на сьогодні, постала нагальна необхідність здійснення досліджень щодо стану нормативно-правової бази законодавства України у сфері охорони праці, проведення порівняльно-правового аналізу відповідності та розробки рекомендацій з метою подальшого наближення законодавства України до вимог ЄС.

Політика ЄС у сфері охорони праці пройшла складний шлях формування. В перших договорах про створення Європейських Співтовариств соціальним питанням, у тому числі і проблемам охорони праці, не було приділено належної уваги. Після набуття чинності Договором про Європейське Економічне Співтовариство (Римський договір, 1957 р.) почалася гармонізація трудового законодавства держав-членів ЄС щодо статусу трудящих-мігрантів, що неминуче ставило на порядок денний у державах-членах ЄС питання щодо узгодження відповідного соціального законодавства. Також низка європейських інституцій і профспілки європейських держав прагнули провести конкретизацію повноважень Співтовариства і держав-членів у сфері соціальної політики. Європейська Комісія провела наукові дослідження щодо можливості гармонізації правового регулювання сфери соціального страхування та внесла державам-членам відповідні пропозиції рекомендаційного характеру.

Інтеграція України у європейське співтовариство, проведення ринкових реформ – все це обумовило не тільки удосконалення діючих правових норм, а й створення зовсім нових, що відповідають світовим стандартам та вимогам. Ці стандарти, як і вся чинна міжнародна правова система, будуються перш за все на принципах охорони та захисту прав людини і громадянина.

Метою адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу є досягнення відповідності правової системи України *acquis communautaire* з урахуванням критеріїв, що висуваються Європейським Союзом (ЄС) до держав, які мають намір вступити до нього. *Acquis communautaire* (*acquis*) – це правова система Європейського Союзу, яка включає акти законодавства Європейського Союзу (але не обмежується ними), прийняті в рамках Європейського співтовариства, Спільної зовнішньої політики та політики безпеки і Співпраці у сфері юстиції та внутрішніх справ. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС, тобто процес приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність з *acquis communautaire*, є пріоритетною складовою процесу інтеграції України до Європейського Союзу, що в свою чергу є пріоритетним напрямом української зовнішньої політики.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. – К.: Юрид. літ., 1996. – 23 с.
2. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18.03.2004 р. № 1629-IV // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2004. – N 29. – ст. 367.
3. Венедіктов В.С. Охорона праці: європейські і міжнародні стандарти та законодавство України (порівняльний аналіз) / В.С. Венедіктов,

В.П.Грохольський, М.І. Іншин, М.М. Клемпарський, К.Ю. Мельник, О.М.Музичук, І.М. Шопіна / За ред. д-ра юрид. наук, проф. В.С. Венедіктова / Державний департамент з питань адаптації законодавства. Українська асоціація фахівців трудового права. – Харків-Київ, 2006. – 680 с.: іл.; табл.

4. Корнієвський О.А. Європейський Союз [Електронний ресурс] / О.А.Корнієвський // Національний інститут проблем міжнародної безпеки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niisp.gov.ua/articles/21/>.

Синюшко Ю. В., група ПВ-41
Вінницьке відділення
Ірпінського коледжу економіки та права
Науковий керівник: Цимбалюк О. В., викладач

ПРЕДСТАВНИЦТВО В СУДОВИХ ОРГАНАХ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ

Конституція кожної демократичної держави є основою успіху та процвітання своєї країни. Вона встановлює загальнодержавні стандарти та нормативи щодо дотримання прав і обов'язків громадян. Від її змісту, структури та досконалості норм залежить уся національна система нормативних актів.

Верховна Рада України прийняла один із законопроектів, який змінює норми процесуальних кодексів (цивільного, господарського та адміністративного судочинства) [1]. Перехідними положеннями Конституції в пп. 11, 16-1 встановлено строки впровадження адвокатської монополії в судах. Зокрема з 01 січня 2020 року інтереси держорганів в судах зможуть представляти лише адвокати й прокурори. При цьому прокурорське представництво є виключенням з адвокатської монополії.

Таким чином, якщо інтереси держави вимагають захисту прав певного державного органу або органу місцевого самоврядування, з 30 вересня 2016 року їх представництво в судах здійснюється прокурором. Якщо державних інтересів в справі немає, до 01 січня 2020 року представляти держоргани в суді зможе будь-яка людина, а після 1 січня 2020 року – лише адвокат.

Такі нововведення відбуватимуться поступово: представництво виключно адвокатами у Верховному Суді та судах касаційної інстанції здійснюватиметься з 01 січня 2017 року; в судах апеляційної інстанції – з 01 січня 2018 року; у судах першої інстанції – з 01 січня 2019 року.

Отже, тепер, згідно з прийнятим законом лише адвокат та прокурор матиме змогу здійснювати представництво іншої особи у суді, а лише адвокат – захист від кримінального обвинувачення [2]. Законом також передбачено винятки з цього правила, але лише щодо трудових спорів, спорів щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, малозначних спорів, а також з приводу представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена [3].

З першого погляду, ця норма виглядає логічно, адже адвокат – це фахівець, який має спеціальний дозвіл (ліцензію) для надання правової допомоги та за порушення адвокатом правил адвокатської етики адвоката може бути притягнуто до відповідальності. Проте, така монополія у представництві має свої недоліки:

1) введення цієї норми зовсім не означатиме, що громадяни України будуть отримувати якісні адвокатські послуги, адже реалії українського юридичного ринку такі, що високий гонорар та адвокатське свідоцтво не завжди свідчить високий рівень компетентності спеціаліста;

2) даний вид представництва призведе до збільшення фінансових витрат українців на судові справи, адже раніше у судових процесах могли брати участь звичайні юристи, які не мали адвокатського свідоцтва і послуги яких були дешевші, ніж послуги платних адвокатів.

Наведемо такий приклад: літній дідусь має намір звернутися до судового органу із позовом з приводу захисту свого права власності. Дідусь – хворіє, пенсіонер за віком, самотійно до судового органу прийти не має можливості. За старим законодавством його інтереси у судовому органі могли б представити його діти, дружина або найнятий юрист. Натомість, згідно із новим законодавством, дідусь буде вимушений залучити адвоката, вартість послуг якого буде коштувати вразі більше, ніж його пенсія.

На нашу думку, прийняті зміни значно обмежують доступ звичайних громадян України до судових органів. Тепер вони будуть змушені відшукувати кошти не тільки на нещодавно збільшений судовий збір, а й на оплату послуг відповідного представника. До речі, навіть Європейський суд з прав людини дозволяє здійснювати представництво інтересів у суді будь-яким особам, а не лише адвокатам та прокурорам.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 N 5076-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-171.
3. Закон України «Про судоустрій і статус судів» від 02.06.2016 N 1402-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19.
4. Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 02.06.2016 N 1401-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19.

ПРОБЛЕМИ ЛІСОКОРИСТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Ліси України — це національне багатство і тому, відповідно до Конституції, належать нам – громадянам України. Кожен громадянин України має право на отримання інформації про стан лісів, про переваги та недоліки політики, впровадженої у сфері лісозбереження.

В наш час багато лісів перебувають у зоні промислового забруднення, і їх загальний стан не відповідає нормам еколого-економічного регулювання. Великої уваги лісові проблеми України набули у зв'язку з катастрофічними паводками на річках Карпатського регіону, проявами ерозійних процесів, масштабними забрудненнями території на заході нашої країни.

Важливе значення для відтворення та підвищення продуктивності наших лісів, а також для задоволення потреби суспільства в лісових ресурсах має державна політика щодо відтворення, охорони та захисту лісів [1].

Право лісокористування в юридичній літературі розглядається як один з особливо важливих правових інститутів лісового права, який містить велику кількість правових норм, що регулюють та встановлюють умови й порядок багатоцільового раціонального використання, відтворення й охорони лісів, ведення лісового господарства, права лісокористувачів, виходячи з інтересів суспільства в одержанні деревини та інших лісових ресурсів, використання інших корисних властивостей лісу [2].

Варто наголосити, що важливе місце, займає проблема забруднення лісів різноманітними відходами та сміттям. І не дивлячись на систематичні звернення працівників державної лісової охорони щодо недопущення засмічення лісових ділянок побутовими відходами, українці все більше продовжують вивозити побутове сміття у ліси, а також на узбіччя доріг.

Зрозуміло, що шкода, яка завдається навколишньому середовищу карається законодавством України. Але на жаль в реальності цю штрафну систему, можна побачити лише на папері. Дуже рідко правоохоронним органам вдається спіймати порушника на «місці злочину», а ще важче довести, що саме цей порушник скоїв правопорушення. Тому найчастіше виходить так, що сміття в лісі – це болюче питання самих працівників лісових організацій. Однак, якщо розібратися, то ж працівники лісництва – не єдині землекористувачі й тому вони не мають відповідати за всі сміттєзвалища на лісових ділянках чи зелених насадженнях. Ніхто не звільняв сільські та селищні ради від обов'язку, який їм наданий по утриманню в задовільному стані ввірених територій поза межами населених пунктів. Також можна говорити й про служби автомобільних доріг, яка відповідно до чинного законодавства України, повинна слідкувати за порядком вздовж

автомобільних доріг, автобанів, узбіч. На цю службу покладається обов'язок прибирати територію площею 11 метрів від осьової лінії дороги.

У нашій державі виникає велика кількість питань щодо проблеми збереження лісу. Ще одне із них стосується масової вирубки лісового масиву. Адже інші держави світу, що більш уважно і відповідально ставляться до своїх лісів, закупають нашу ліссировину за мізерними цінами. І можливо, коли в Україні з'явиться час на вирішення питання щодо охорони та захисту лісів, буде вже занадто пізно для рятування вітчизняних «легенів планети» [3].

Тому погіршення стану лісів на території України й зменшення їхніх площ – це велика проблема для нас, яка викликана великомасштабною вирубкою, нераціональним використанням лісів та лісових ресурсів. Вона має бути однозначно вирішена, адже наслідки вирубки лісів загрозливі. І щоб не допустити негативний вплив вирубки лісів на навколишнє середовище, потрібно надати перевагу природоохоронному підходу до господарювання в лісах України.

Список використаних джерел:

1. Доскоч В. Проблеми лісових ресурсів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ecology.unian.ua/1194415-problemi-lisovih-resursiv-ukrajini.html>
2. Крисюк Б.В. Класифікація галузевих ризиків у лісовому господарстві України / Б.В. Крисюк, В.І. Крисюк // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – N 1. – С.80-87.
3. Ярошенко О. У підтримку акції за порятунок українських лісів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lesovod.org.ua/frontpage>.

Наукове видання

«Молодь і сучасність: економічні, інформаційні, правові та культурні
аспекти»
Частина I

Тези учасників IV Міжнародної науково-практичної конференції
студентів та молодих вчених

«РОЗВИТОК СУЧАСНОЇ НАУКИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ»

19-20 жовтня 2017 р.

Відповідальна за випуск: Прицюк Л.А., к.е.н., проректор з науково-методичної
роботи Вінницького кооперативного інституту.